

**PAULI AEMILII
SANCTORII
CASERTANI 12.
VIRGINES, ET
MARTYRES**

Paolo Emilio Santoro, Giacomo Lauro,
Charles de Mallery, Prosper Bri

C. 38. g.

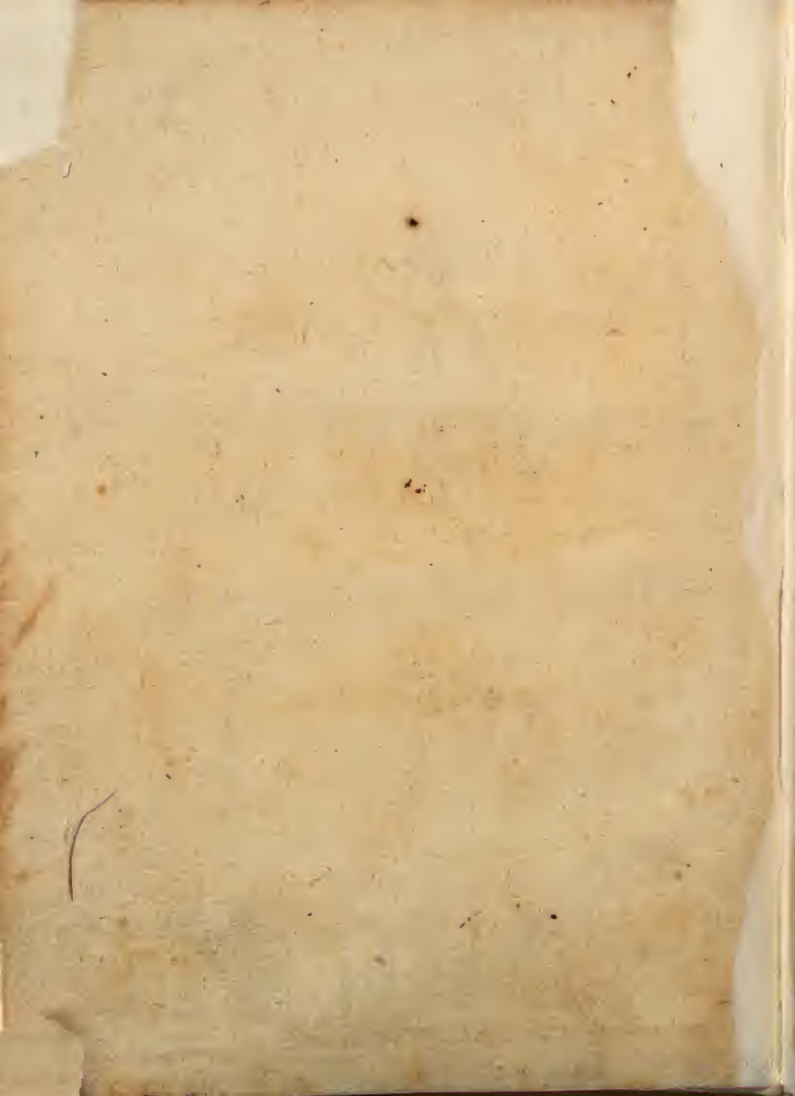

I

36. 14. E. 15

SS THECLA FLAVIA DOMITILLA CÆCILIA BARBARA
AGATHA EVGENIA MARGARITÄ DOROTHEA
AGNES LUCIA CATHARINA VRSVLA

[Extremely dense and illegible handwritten text, likely a Latin manuscript, covering the entire page. The script is highly cursive and overlapping.]

Inno ac Beato fratri et patri nostro Clementi s. p. m. Paulus Emilias Sanctoarius

Tua me, bene scis, haec facit... tenebre, utrum tibi... clauum dedit... citationis causa... nat, ut ita dicam... ita iniecerat uoluntatem... ueubar quippe nexti... raxinas, huius lectione... christianos... vult... tua... Latrocinium... Sciacipis est mortalius... ce memoriis uiri est accepta... quequid a me esset, quamuis... dorem, dicitur ad dixerim tibi...

117

una voluntate respiciendo magis accipit. nisi ubi con-
ditum est, ne de in fidei sententia de iudicium
peruoluerit. Dmiranda spectata sunt. membra, quoniam
homo est, et in fidei sententia de iudicium. et in fidei
admiranda sunt. suum de iudicium. suum de iudicium.
res famen suum conuoluerit. conuoluerit per se.
homo est, et in fidei sententia de iudicium. et in fidei
admiranda sunt. suum de iudicium. suum de iudicium.
Christi. suum de iudicium. suum de iudicium.
natis et conuoluerit, et hinc sic conuoluerit.
longe superior et sanctior. suum de iudicium.
homo est, et in fidei sententia de iudicium. et in fidei
admiranda sunt. suum de iudicium. suum de iudicium.
suum de iudicium. suum de iudicium.
scripta est. suum de iudicium. suum de iudicium.
uicem et bonis bonis. suum de iudicium. suum de iudicium.
homo est, et in fidei sententia de iudicium. et in fidei
admiranda sunt. suum de iudicium. suum de iudicium.
suum de iudicium. suum de iudicium.
statu, ad uoluerit, eximia illa, quae in uoluerit
nomina sunt, de iudicium. suum de iudicium. suum de iudicium.
diuinitate, et in fidei sententia de iudicium. et in fidei
admiranda sunt. suum de iudicium. suum de iudicium.
2024 C15 15 XCVII.

S. Cyprianus

Alimus Auitus

S. Adelmus

Gregorius in menologio

Fortunatus

Metaphrastes

Lippomanus

Jurinus et alij

S. Margarita

Non. Martirologius

M. S. S. Maria ad Mart.

et S. Cecilia

Beda Venerabilis

Metaphrastes

Vikandus

Lippomanus

Mombritius

Hieron. Vida et alij

S. Dorotea

Adelmus. Beda

Vikandus. Do

Mombritius

Hyonius in Breu. Tol. no

Jurinus

Thomas de Kempis

et alij

S. Agnes

S. Ambrosius

S. Hieronimus

S. Augustinus

S. Damasus Papa

S. Maximus Taurin

Conventus

Beda

Theodorus Lezer

Niepsonus

Mundus. Do

Durandus

et alij

S. Lucia

S. Adelmus

Manuscripta

Ligebertus

Jurinus

Mombritius

et alij

S. Catharina

Menologius grec

Great index

Metaphrastes

Beda Venerabilis

Euthimius

Do. Molanus

Do. Aricomius

S. Ursula

Beda Venerabilis

Ligebertus

Vandalbertus

Rogerus (S. Ursula)

Ricardus (S. Ursula)

Gufridus (S. Ursula)

Compinus de ceo

Hungaricus

Claudius (S. Ursula)

Mombritius

Jurinus

M. S. Latina

Hist. Glouciens

et alij

1. ...

Almus ...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

The first part of the book is devoted to a general
 history of the country, and to a description of the
 various tribes and nations which inhabit it. The
 author has collected a great number of curious
 anecdotes and traditions, which he has related
 with great accuracy and judgment. The second
 part of the book contains a description of the
 manners and customs of the several nations, and
 a list of the principal towns and cities. The
 third part of the book is a collection of
 laws and statutes, and a list of the names of
 the several nations and tribes. The fourth part
 of the book is a list of the names of the
 several nations and tribes, and a list of the
 names of the principal towns and cities. The
 fifth part of the book is a list of the names
 of the several nations and tribes, and a list
 of the names of the principal towns and cities.

I N D E X.

27	Abpollonius, Iulianus homo.	
28	Abpollonius, Iulianus homo.	
29	Abpollonius, Iulianus homo.	
30	Abpollonius, Iulianus homo.	
31	Abpollonius, Iulianus homo.	
	A	
	C	
	C ILIKS, Glabrio, Eugeni am sponsam expetit. 112.	
	Secatharina, mulieris, 232.	
	Aedesius, Margaritae pater. 57.	
	Aelia Pulcheria Augustus Arcadij, Eudoxiae q. filia. 213. 293.	
	Agatha.	
	Catanae nata, nobili stirpe.	
	Aphrodisiae, celeberrimo Scorto, a Quintiano Siciliae praefide, tradita, ut eam ad suam uoluntatem traheret. 113.	
	frustra ab ea tentatur. 117.	
	persistit intrepide. 118.	
	carceri mancipata. 119.	
	ei mammillae abscondi iubentur. 120.	
	Petrus Apostolus ei uisus, inou. 123.	
	in ardentem rogam iniici iubetur. 124.	
	terraemotus a Deo missus multos oppressit. 125.	
	in carcere obiit. 218.	
	eius sepulcrum, et laus.	
	Agnes.	
	Romae nascitur. 191.	
	Symphronij, praefecti Urbis, filium, eam in uxorem poscentem, spreuit. 193.	
	Constans in fide Christiana. 201.	
	exsui uestibus, et ita nuda ducta in lupanar iussit. 203.	
	Candida ueste ab Angelo circumdata. 205.	
	praefecti filius exanimis concidit, cum eam amplexari uellet. 206.	
	eius precibus restituta salus praefecti filio. 209.	
	capite pleclitur. 212.	
	Alexandra, Catharinae mater. 232.	
	Alexandri Farnesii Card. pietas, ac magnificentia. 58.	
	Ambitionis detestatio. 187. 188.	
	Antiochia, Margaritae patria. 157.	
	b	
	Apollonius,	

X I N D E X I

<i>Apollonius Tyanaeus, sceleratissimus homo.</i>	27.
<i>Archillaeus, & Nereus, Comites dati Domitillae.</i>	26.
<i>Archimedes Syracusanus.</i>	217.
<i>Arthemia, Aethicae, Christianae.</i>	213.
<i>Aspasius, Symphronij praefecti Verbis, iudarius.</i>	211.
<i>Aetica, Arthemiaeque, Christianae factae.</i>	213.
<i>Attilae detestatio.</i>	294.
<i>Augustini Casani Card. pietas.</i>	56.
<i>Aurelianus Imperator.</i>	159.
<i>Aurelianus, a Domitiano Domitillae in sponsum traditur.</i>	28. mo- ritur.
<i>Aurelius Alexander; Imp. optimus.</i>	55. 76.
<i>Balneae, in Hispania prohibita.</i>	
<i>Barbara.</i>	93.
<i>Nicomediae nata.</i>	87.
<i>Dioscori filia.</i>	87.
<i>a Sacerdotibus Christiana fide imbuta, Christo animum, castitatemq. uoneti.</i>	89.
<i>tum a patre includitur.</i>	92.
<i>baptizatur ab Origene.</i>	94.
<i>a Marciano dirissimis plagis extructari imperatur.</i>	102.
<i>Iulianam secum ad martyrium trahit.</i>	102. 103.
<i>nuda per uulgus traduci iubetur.</i>	104.
<i>ab Angelo ueste praecandida oblecta.</i>	104.
<i>securi percutitur.</i>	106.
<i>Venetias corpus translatum.</i>	106.
<i>Basilla, Pompeo desponsa.</i>	148.
<i>Boemundus laudes.</i>	280.
<i>Byzantium rebelle a Petri primatu.</i>	227.
C	
<i>Caecilia.</i>	
<i>Romana.</i>	61.
<i>a teneris annis Christianae pietati dedita.</i>	61.
<i>Euangelium in pectore gestabat.</i>	61.
<i>nudum marmor illi pro strato erat.</i>	62.
<i>Valeriano desponsata.</i>	62.
<i>Corona ab Angelo donata.</i>	62.
<i>Tiburtius, eius monitis, Christianus fit.</i>	74. accusatus; securi

IX NI DI EM XI

282	securi percutitur.	80.
	Tiburij, Valeriani, & Maximi corpora sepeli.	81.
	eius facundia plusquam CCCC. Christiani facti, ab Vr-	
	bano baptizantur.	84.
	capite truncatur.	84.
	Caesar Baronius, nobilis Ecclesiasticorum Annalium scriptor, a Cle-	
	mente allecius in Card. Senatum.	57.
	Caesarea, Dorotheae patria.	177.
	Catana, Siciliae Ciu. s, Agathae patria.	109. 218.
	Catharina.	
	maxima inter. uirgines, ac uirgines.	211.
	Alexandrina.	232.
	Coisio patre, Alexandra matre.	232.
	Sabinella matre, quibusdam.	232.
	doctissima. 232. & dein.	
	Maximino Caesari Christum colendum praedicat.	140.
	Sapientes conuocati ad disputandum. 243. usque ad 257.	
	in pyram coniecti.	257.
	nudata alligari equuleo iussa.	259.
	ab Angelis curata, a columba alba cibis ei apportatus.	
	261.	
	Porphyrum, & Augustam affatur.	265.
	rotis imposta.	269. 270.
	eas Angelus confregit.	270.
	collum destruncatur.	279.
	corpus in Syam per auras ab Angelis deportatur.	279.
	Christianorum ignauia, & Turcarum ferocia.	281.
	Ciceronis laus.	238. 255.
	Claudia, Eugeniae mater.	121.
	Clemens IX. instaurator sacrarium aedium, & priscae moris, ac pieta-	
	tis imitator.	57.
	Constantia, Constantini Magni filia, Christiana facta.	213.
	Constantinopolis, rebellis a Petri primatu.	227.
	Constantinus Magnus, & eius laus 213. Constantij, & Helensae fi-	
	lius inuictissimus. 267. Imperium Byzantium transfudit.	285.
	Costius, Catharinae pater.	232.
	Cursafades, praepositus Alexandriae.	268.
	Demas, & Hermogenes, Paulum una cum Thamyride persequuntur.	4.

IX NE DE ENXI

Dionotus, Vrsulae pater.	286.
Dioscorus, Barbarae pater. & fulmine peritur ob impietatem.	106.
Domitianus, Imp. malus. & trucidatur.	49.
Domitius Vlpianus, I. C., acerrimus Christianorum hostis.	65. 76.
Doria, Vrsulae mater.	286.
Dorothea, Caesareae in Cappadocia nascitur.	77.
adolescentula, Christianam fidem amplexata est.	177.
nudari iussa, & in equuleum suspendi.	179.
Deum trinum confessi est.	180.
pendenti ex igne virgini sibi electis lateras facibus	
aduri iussa, ingentiq. saxorum pondere membra affligi.	183.
securi percutitur.	187.
Enoc Diuina praecepta columnis incidit.	253.
Eudoxia, Leontis, Atheniensis philosophi, filia.	293.
Eugenia, Romana.	121.
Philippo, & Claudia, parentibus impo. in illa. in	121.
ab Aelio Clabrone in uxorem expetit.	122.
Protus, & Hyacinthus, eius fratres. occiduntur.	151.
in sanandis morbis excellens.	139.
Philippus pater, cum familia, baptizatur.	144.
eius precibus terrae motus oritur.	152.
saxo collo alligato, in Tiberim illaesa praecipitatur.	153.
in flammis accititur; incombustus	153.
carcere ineluditur.	153.
moritur.	153.
Fusebius Caesariensis.	280.
Eutropius, Heleni Episcopi familiaris.	137.
Eutychia, Luciae mater.	17.
Faustina Augusta.	261.
Flauia Domitilla, pater Flauianus.	25.
Aureliano a Domitiano in sponsam promissa.	28.
Nerci & Archilaei hortatu nuptias recusat.	37.
Caput virginali uitta ornatum a B. Clemente.	38.
audacter confessi fidem Christianam coram Domitiano.	43.

I N D E X.

Theodoram, & Euphrosinam, earumq. sponfos Sulpicium;
 & Seruilianum ad Christianam pietatem traxit. 53.
 Tarracinae in cubiculo cum socijs concremata. 56.
 corpus ad S. Hadriani reperiunt. 56.
 translatum ad SS. Nerei, atque Archillaei. 57.
 Gausfridus, Aphasensis Episcopus. 299.
 Gausfredi Bolionij laudes. 280.
 Graeci, mendaces. 165.
 Heleni Episcopi laudes. 114.
 Henricus Dandulus, Venetorum Imp. clariss. 238.
 Hercules, Krsulac amore ardet. 236.
 Hermogenes, & Demas, Pauli una cum Thamyride persequuntur. 4.
 Hieronymus Florauatius Theologus, insignis, ex Societate Iesu. 174.
 Hyacinthus, & Protus, Eugeniae serui, & comites. 123. occiduntur. 151.
 I
 Iconium, in Lycaonia, Theclae patria. 1.
 Iuliana ad martyrium a Barbara uocata. 103. securi percussitur. 103.
 Iulius Antonius Sanctiorius, Card. 173.
 Iustinianus, ex sorore Iustini nepos. 279.
 L
 Leonis Magni laudes. 298.
 Lucia.
 Syracusis nascitur. 217.
 Eutychia mater. 217.
 adulta uirginitatem Christo seruauit. 177.
 coram Paschasio praetore Christum confessam. 226.
 a lenonibus tentata, immobilis. 223.
 circa eam accendi iussus ignis. 228.
 ad caelestia proficiscitur. 227.
 corpus Constantinopolim translatum. 227.
 Venetias deportatum. 228.
 Luxurius, Aureliani frater, Domitillam cum alijs Tarracinae concremauit. 56.
 M
 Marcianus, Nicomediae Praefes. 98.
 Margarita. 98.
 Aniso.

I N D E X.

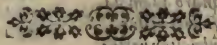
<i>Antiochia nascitur.</i>	177.
<i>Aedesio pater.</i>	157.
<i>nutricis pietate, Christiano caractere insignitur.</i>	157.
<i>cum in Christiano nomine consistendo persisteret, ab Olybri</i>	
<i>bro praefecto uerberibus caedi iubetur.</i>	162.
<i>Et in equuleo suspendi, eiusq. latera, ac pectus, facibus</i>	
<i>duexari.</i>	170.
<i>in aquae uas mergi.</i>	170.
<i>securi percutitur.</i>	174.
<i>Matrimonia a Pompeio laudantur, contra Christianos.</i>	149.
<i>Maxentij detestatio.</i>	273.
<i>Maximinus Imp. malus. 96. uxorem occidi iussit.</i>	271.
<i>Maximus, Praefecti cubicularius, baptizatur. 80. mortuus.</i>	81.
<i>Mediolani Theclae reliquiae afferuntur.</i>	22.
<i>Melanibia, ab Eugenia sanata.</i>	139.
<i>Mercurij Trismegisti dictum.</i>	253. 254.
<i>Metenses Luciam apud se esse affirmant.</i>	229.
<i>Ministri, Imperij instrumenta pessima.</i>	76.
N	
<i>Necropolis, Alexandriae locus.</i>	171.
<i>Nereus, Et Archillaeus, comites dati Domitillae.</i>	26.
<i>Nicomedia, Barbarae patria.</i>	87.
<i>Nicopolis, XXX. ab Alexandria stadys seiuncta.</i>	267.
O	
<i>Olybrius, Pisidiae praefes.</i>	161.
<i>Origenes Adamantius.</i>	89.
<i>Orpheus, de ternario numero.</i>	248.
P	
<i>Pamphili martyris laus.</i>	280.
<i>Pascuales I. Pont. Max. Caeciliae corpus transfudit.</i>	85.
<i>Pascbasius praetor.</i>	220.
<i>Pavulus Apostolus Iconium deuenerit quando. 1. eiusq. persecutio-</i>	
<i>nes. Theclam baptizat.</i>	5.
<i>Petrus Apostolus Plautillam baptizat. 26. Agathae apparuit. 120.</i>	
<i>Philippus, Eugeniae pater.</i>	171.
<i>Philippus Austrianus, Caroli V. F. Rex Hispaniarum, &c. Bal-</i>	
<i>nearum usum prohibuit.</i>	93.
<i>Pij V. laudes.</i>	229.
<i>Plato, de tribus regibus. 248. Moses Atticus.</i>	255.
	Plantilla,

I N D E X . I

157.	Plantilla, a B. Petro baptizata.	26.
157.	Porphyrus, praef. praet.	262. 263.
157.	Procopius Caesariensis.	280.
157.	Probus, & Hyacinthus Eugeniae comites. & occiduntur.	151.
168.	Quintilianus, Siciliae praefes.	172.
170.	Robertus Bellarminus, doctiss. homo, scriptor memorabilis, ex Societate Iesu.	173. 129.
174.		S
149.	Sabinella, Catharinae mater, quibusdam.	232.
173.	Sapricius, Cappadociae praefectus.	127.
171.	Serapidis responsum.	255.
81.	Simonidis de Deo responsum.	251.
25.	Sixtus V. Sacellum ad Praesepe crexit: & eius laudes.	213.
139.	Symphronius, Praef. urbis.	192.
154.	Syracusae, Luciae patria.	217.
129.		T
76.	Ternarius numerus, Diuinitati adscriptus.	248.
171.	Thamyris, sponsus Theclae.	
26.	Thecla.	
87.	in muliebri sexu, martyrum princeps.	1.
157.	prima pro uirginitate decertauit.	23.
161.	Iconij, in Lycania, nata.	1.
89.	matre Tocchia.	1.
148.	Thamyridi nupta.	1.
180.	Pauli Apostoli concionibus mota, nuptias spernit, matris, & sponsi blanditias, & minas reijciens, & parulfaciens.	2.
85.	eum uidere cupit.	2.
120.	ab eo baptizatur.	5.
120.	a Praefecto ignibus tradi iussa.	6.
171.	Angelum in Pauli specie uolunt petente uidit.	7.
93.	laetabunda, sponte se iccit in flammis, illaesa.	7.
139.	Antiochiam Pisidiae contendit.	9.
139.	ab Alexandro adimata.	9.
139.	inbetur subici bestiis.	10.
139.	iterum subicitur bestiis.	12.
139.	a serpentibus illaesa.	12.

I N D E X

.02	a tauris illaesa.	257.
.03	Iconium repetit.	187.
.04	Scleuciam deuenit.	197.
.05	monaxenaria obitu.	217.
	reliquiae, Mediolani.	21.
	Theophilus, declamator, Dorolbeam incessit.	185.
	Theothymus, nutricis Margaritae uir.	157.
	Thurinus, Valeriani frater. 67. Christi anam fidem recipit, & ab Vr- bano baptizatur. 74. accusatus, capitur. 77. securi percutitur. 80.	80.
	Tocobia, Theclae mater.	1.
	Trismegisti dictum.	253. 254.
	Trophenae, grauissimae feminae, Thecla in custodiam tradita.	10.
	Turcarum ferocia, & Christianorum ignauia.	281.
	Turcius Almachus, Praef. Urb.	76.
	V	
	Valerianus, Caeciliae sponsus. 62. Christianus fit, accusatusque, ca- pitur. 77. securi percutitur.	79.
	Vepetiarum laus.	106.
	Veneti Luciae corpus asseruant.	229.
	Vyhanus Pontifex.	65. 84.
	Vrsula.	
.1	in Britannia nascitur.	285.
.1	Dionote patre, Doria matre.	286.
.1	adolescentula castitatem uouit.	286.
.1	ab Hæro in uxorem repetitur.	286.
.1	in saculo in pectore infixus, moritur.	299.
	Z	
	Zarea, magus.	
	Zeno Isauricus, Imp. pessimus.	21.

THECLA, in muliebri sexu Martyrum Princeps, summisq; laudibus ab antiquissimus, sanctissimisq; Patribus celebrata, merito prima fulgebit in opere, educaturā in aciem aduersus inferos, tyrannosque, reliquas Virgines, haud mollis imperatrix. Iconij in Lycaonia editur in lucem, non humili inter Iconienses genere, obrutoq; patris nomine; Tochia mater dumtaxat apud scriptores memoratur. Iam nubilis, duodeuiginti annos nata, a matre (excesserat ex humanis iam genitor) Thamyridi, inter ciues clarissimo, pulcherrimoq; iuueni in uxorem traditur; sed, dum nūptiale sacrum apparatur, dum genialis sternitur torus, dum mimi accersuntur, reliquaq; Asiaticae instrumenta luxuriae, alius praecelarior; quaesitus uingini sponsus; nobilitorq; inhaesit pectori ignis. Enimvero Paulus Apostolus, post Arabum spolia, & Nabathaeorū triumphos, multarumq; praeter eā deuictarum nationum trophaea, cum in Lycaoniam Iconium, auspicante Claudio V. Imperij annum, in consulatu M. Vinūcij Quartini secundo, Marciq; Statilij Coruini deuenisset, diuertissetq; in aedes Onesiphori, praestantis pietate, ac nobilitate uiri, per alios iam Apostolos Christi signis, militiadq; mancipati, late egregia sua illa facundia euulgare Christianae religionis arcana, multa de uirginitate atq; xere, eiusq; laudes caelo tenus efferre: natum memorans

causa

A

ex Vir-

ex Virgine Christum, Virginum gaudere connubio, in
 quo fugatis illecebris, haud commixtis corporibus, lac-
 tissima soboles, & in aeternum propagata floresceret,
 miro cum incremento uirtutum, gloriaeque. Quae cum
 crebro concionaretur Apostolus, fieretq. ad eum non
 mediocris hominum, feminarumq. concursus, haud The-
 clae in gynaeceo celabatur, dum a limine nemo arceret,
 & quotidie gratularum ad sponsam mulieres uicinae,
 affines, notaeq. comineant. Eius de Paulo mentio, ad
 eius nomen, nouamq. doctrinam illa Theclae mollities
 duret, & quodam ipsa modo amarior facta, haud
 laetanter in chorearum ludicro iactare corpus, indulge-
 req. musicae inter amatoria uisita, conuiuiorumq. appa-
 ratus. alina mox ducete aura, ad quandam gynaecei fe-
 nestram, aegra curis, incubuit: ubi dum sibi met dispi-
 ceret, tristatur, & cubito faciem fulcit. allabitur auribus
 Pauli uox, de uirginitatis celsitudine differentis. ea quip-
 pe fenestra secretiora aedium Onesiphori respectabat,
 sublata ceruice, attente audire, interq. audiendum te-
 pescere, tristariq. damnatis nuptijs, & incerta, uche-
 menti q. raptari cupidine, atque incendi castitatis amo-
 re; sibi met ipsi indignata, quod, tantae sprete dignita-
 tis praerogatiua, in obscena deiectisset animum, passura
 amplexus, alteriusq. imperium. Acer eam uidendi Pau-
 li, alloquendi q. & communicandi consilia, tuenda eq.
 castitatis ardor, & cupido incessere: multaq. uoluentem
 non sumptu cibo, non data oculis quiete, triduo, ac no-
 ctibus totide, aduentium haudquaquam turba mulierum
 a fenestra retraxit, sprete quoque maternis precibus,
 imperioque, per noctem pulso tenebris uisu, Pauli uocem
 ueluti tubam in pectore terribilius strepentem sentire,
 haud fessis dicentis lateribus: quare offensa mater Tha-
 myridem generum acersit: factum exponit: iubet mol-
 lire obstinatam amplexibus mentem, & retorquere pri-
 stinum

stinum ad obsequium: instruit furem: amantem coniugalibus dictis, ruentemq. suspitione amittendae precipitat coniugis: tunc iuuenis, suspitione anxius, amantem animis temet obrepente scrupulo, metuque; nulla quiete fruentibus, libidine atdens, currit ad uirginem: obrepat peccatore tacite pulchritudinem contemplatur: hæret: nec urgere illã audet. Prius mater incaepit castigare temeritatem, damnate peruicaciam, impudicæ esse asserens, frequentare fenestras, & externorum oculis membra exponere: esse illi sponsum: si uenus torreret animum, si natura cicoret ignem, si iuuenta incalcesceret, expetitaq. mulieri uoluptas sollicitaret, raperet amantis oscula, frueretur amplexibus, mitigaretq. flamma mors. Deiecit puella in terram, oculis, inulescere, uariisq. ros coloribus inficere, ex motibus animi nunc pauentis, gementis ue, nunc sperantis. Tunc Thamyrides, tremula uoce, cum gemitu, ignem quoque in uerba rapiens, Quid tam triste (inquit) omnia inuasit animum? quis mentem uexat angor? quæ ex inopinato curæ pectus cõfodiunt? unde tam subito turbata serenitas? affare, mea Thecla: occulta pande animi uulnera, omnis quippe dolor, si cecidit, funestus; si erumpat, mitigatur: potrige dextram, inuolati pignus amoris: effunde lacrimas oscula, & complexus arcana: ne indignare mecum sperare consilia: matrimonij nomen non uoluptate, modo, sed acruibus habet communes. simul uiuere tecum, lætari, ac mori, id in pridem statutum, dedecet thalamum luctus, idæ turpis in sponsa maeror: cur matris uocibus oculos non attollis? cur, mea lux, tristatis? uerte in me exinquantas faces: me saucia: ebibe cruorem: omnemq. in me tuum destina arborum, nudatum pectus habes. cur cunctaris? uoluntarie perferenti: expetentiq. cruciatus nulla fit iniuria. heu, carissima sponsa, exhilara, quaeso, uultum, animumq. pristinos reuoca in lusus, meq. in felicitate tua,

gaudioq; fortunaz; firmiter amaris; praedibunt; non
 spreuisse precos. Ruere exinde in amplexus; oppletus la-
 crymis; & amore infans. Ceterom illacrymari puella;
 reuicere ab se amantem; auersari blanditias; aliamq; ad
 partem deflectere oculos. Obortae circumstantibus lacry-
 mac; magnusq; exauditus gemitus cum maerore; fonsa-
 illa; non nuptialis; credidimus. Thamyrides; ira; fet-
 uidus; ueneris; & cupidine aestuans; pallescere; rubere;
 toruosq; minaciter torquere in Onesiphori domum ocu-
 los; in uirginem mites; & auxilium poscentes; mox furi-
 bundus proripuit se ex aedibus sponsae; secum ignes; di-
 tras; & funora trahens; Paulo minatur; spirat crudelita-
 tem; ipsoq; se in dolore exacerbare. Occurrunt festinanti
 in domum Onesiphori amici; monentes; alti saniore uter-
 retur consilio; daretq; irae languendi spatium; multa
 impetu infausta; praesaeualag; memorantes; quae confi-
 ldefata subeunte paenitentia; in cassum deplorantur; ac-
 cuseret aduprarium ad tribunal Caesaris; uteretur iure;
 sine diffideret iudicis; acquirat; nece causam; in tempe-
 stua ira pernereret. Quibus adductus Thamyrides; om-
 ni conuocata familia; ac manu nobilium; ad praetorium
 accessit; de Paulo uehementissime queritur; petulan-
 tissimeq; in hominem inuehitur; quantum grae; quan-
 tum audacia; impudentia; suspicio; amorq; eloquen-
 tia; indidere; aderant in Pauli comitatu Demas; &
 Herinogenes; idestandae ambitionis homines; inge-
 nio perfidi; lucro; & fortunis inhiantes; atque ab Apo-
 stolica doctrina prorsus degeneres; hi; Paulum ab One-
 siphoro sibi praelatum aegerrime ferentes; funesta illi
 ominari; machinariq; Thamyridi se inungunt; sociant
 iras; & in furorem acerbius impellunt; Paulum maledi-
 ctis; ac iniurijs prosequentes; Illico rapitur ante tribunal
 Paulus; praegruante etiam Iudaeorum inuidia; quae il-
 li in Isauria ad Derben accidisse; propter eandem super-

fitionis euulgatione, memorantium in incertae circa con-
 clusionem uoces, & confusi strepitus exaudiri: quisque po-
 tiens; infimusque; ad mortem Paulum deposcere: Pro-
 consul; haud temere agendum ratus; interrogatum de
 doctrina hominem in carcerem coniecit, non mediocri-
 ter motus illius granitate; & fiducia in refellendis Iu-
 daeorum calumniis: At Thecla; nulla iam magistri uo-
 ce feriente aures; mactata; ac sordidata; secum lamenta-
 ris; ardereq; cupidine perdiscendorum malorum; quibus
 Paulus uexabatur: Quae ubi cognouit; reuoluta in la-
 crymas; Pauli nomen flebiliter inuocare; simulataq;
 quiete; cū altus omnes sopor occupasset; collectis unio-
 nibus; gemmisque; quibus effulserant iam caefaries,
 brachia; collumque; tacita domo proficiscitur: labefa-
 ctato pecunia maternae domus tanitore; ad carceris fo-
 res deuenit; aureum custodi speculum offert; seq; ad Pau-
 lum intronitti; postulat; quem undique uinculis con-
 strictum cernens; procidit ad genua; demississime rogat;
 ut se Christianis instruat praecipis; enarrat ardorem
 animi; & moriundi noua pro religione cupidinem. Pau-
 lus; laudato consilio; grauissime; & ut Paulo dignum
 erat; de Christiana pietate differt; puellamq; non in-
 curioso; per noctem aperiunte omnia arcana Deo; eru-
 dituit; abustrali exprauit aqua. Ipsa interim Pauli cate-
 chinas; & uincula ore lambers; atque osculari; & extrema
 uestium lauare lacrymis: At; diludescente auro; ubi
 in ahis thalamus est repertus; tunc uniuersa domus que-
 stibus implerie & omnia gemitibus; ac lamentis perso-
 nabant; uarij in urbe sermones feri; uariaeq; oboriri su-
 spiciones; alij impudicitiae fugam illam; alij desperatio-
 ni; alij timori tribuere; nonnulli inficitiae; alij ad durio-
 ra retrahere; quisque suo ingenio facilia sibi; aut ardua;
 decora; aut turpia; necessaria; aut praecipitia fingeret.
 genitrix; uelut altera Niobes; dolore; ac pudore atto-
 nita;

nita, simulacri speciem praebat. Sed Thamyrides, impotens irae, dolorisque, strepere, iactare caput, angorem animi non ultro premere, caelo irasci, execrari deos, mugire, & in praecipitia ruere. at, ubi nuntiatum est, puellam Pauli ad pedes decumbentem subsidere, pendentemq. ex ore illius, noua rursus animos perturbatio occupauit: & Tocchia, tanta calamitate in oculis ciuitatis obuersante, perturbatior, dirissima filiae impre cari, detestata deos, quod tanta ignominia penates affecissent, donata puellae luce in nefario piaculo rebellantis a placitis maiorum. Simulq. gentiles ad uindictam cohortata, incitare Thamyridem, ut iure ireretur suo, accederet ad carcerem, raperetq. impudicam ante Proconsulare iudicium; non amor, non sexui parceret; aduersus crudam, impiamq. usurparet crudelitatem. Ipsa uero, passo capillo, atrata, ad spectu lugubri, in summo squalore, ad Praefectum Vibis deueniens, cum diu siluisset, soluissetq. in fletum oculos; uehementissimis tandem precibus obtestatur hominem, ne deorum iniurias obliuioni traderet; ne ue, puellae miseratus, factum ignorantia adscriberet, sed affligeret fontem animum, prolemq. nefastam, ad aliarum uirginum exemplum, absumeret incendio; deleret execrabile piaculum, pacaretq. nefandae uictimae: cruore Deos immortales; si uero eorum iniurias contemneret, & patendum uirgini in animum induceret, sensuros superum iras Romanos; facturamq. omnium uirginum iacturam, occasurumq. defectu sobolis terrarum orbem, suadente gentibus uirginitatem Paulo, dampnanteq. connubia, iactans. Praefectus, matronae lacrymis, uocibusq. permotus, Paulumq. male affectum, ac uerbis diuexatum, opido pellendum censet; Theclam uero tradi ignibus iussit. Concursum ab uniuersa ciuitate, ad spectaculum, vulgus feminarum, in multo fletu, ac dolore, horrere atrocitatem supplicij:

plij; & uirgines; paulo ante Theclae comites, sodalesque, una cum illa instructae, educataeque; lacrymis periturae socias parentabant; metuq; ipsae palidae; praestolari uel inuitae finem a parentibus cogebantur: Theclia, uultu atrox, & pectore laeta, otiare in filiae calamitate. pyra ingens, medio in theatro exstructa, resina, pice, ac sulphure linita, ad concipiendam quam protinus flammam affurgebat: & circum illam uolitare ministri: Rapta ad supplicium uirgo, dum animo Christi coquit dolores, & magistri sanctitatem; Angelum in Pauli specie inter turbas uersantem, & paulo post petentem caelum, uidit. Quo uiso, ardentior facta, properare in flammis: ubi uero nudata, cum purpura, & uenustasi inter candorem, niuemq; emicuisset; cumq; manu, ac rabie licitorum iniiciunda in rogam foret, elato saltu; laetabunda se iecit in flammam; mitiores hominibus ignes, magno in umbilico relicto spatio, se in orbem circumfuderunt, stupetibus omnibus: illa, Hebraeis pueris laetior, inter Babylonicas olim flammis uolutata, Christo praeconia canere, & idolis maledicere, poenasq; eludere: cum subito uastarum globi nubium texere caelum, emicueretq; sonitu horrendo fulgura, et ibraetis fragore auris: mixtaq; hinc imbre lapsa grando cum turbine extinxit ignes, multis e turba cecidis, & ceteris, & in fugam coniectis. Thecla, intellecto Dei beneficium, strata humi, cum demississime egisset gratias, uescitum nata suum; Paulum perquirat. id tantum curae supererat: Paulus, cum uniuersa Onesiphori familia, sub dio, in quodam extra urbem monumento, precibus uacabat, Theclae non incuriosus. argebantur fame paruuli Onesiphori filij: nec quidquam ciborum in manu aderat. tunc Paulus, detracta sibi ueste, pergere quendam ad emendos panes puerum, sciscitandumq; de Thecla iuber. exsecutus mandata puer intrat urbem, uagatur,

gatur, omnia perluſtrat. Theclam conſpicit: eam
 de Paulo edocet: laetamque, ac mirè plaudentem per-
 ducit ad Paulam, non minori laetitia perfuſis ſociorum
 animis. Quae ſibi obueniſſent, Thecla enarrat. Dant ſe-
 iterum precibus: & tibum cum gratiarum actione deſu-
 munt: Ibi Virgo Paulum obteſtatur, uti, deſonſa coma,
 indui uirili ſe habitu pateret, ipſumque, quocumque
 tenderet, ſequi, ſeu Aſiam peragraret, ſeu uolueret ani-
 mo Romam: ſummum bonum; ſummam utilitatem capi-
 taturam ex eius praefentia, & monitionibus, ſi abſtracta
 eius oculis, & pedibus eſſet: nudatam conſilio non me-
 diocria adituram periculâ; atque inſidias; neque id nos-
 trum, Romanis, Graecisq; paginis eſſe in fama, Hypſicra-
 tiam, per fluenta Euphratis, deuia Colchidos, Ibetosq;
 uertices, ac Boſphoranâs undas: ſubſecutam inuatum ui-
 rum fugientem ſigna Romana; uictricesq; Aquilas, ſe-
 uero, non impudicitia rapi; non cupidine gloriae, ſed
 Chriſti flagrantem amore id anhelare; neminem patriâ
 inter ſuos meliorem ſeruafferens. Obluctari Paulus; ne-
 gans; decorum hoc puellae; aut natalibus; nec tutum:
 tantae pulchritudini: refraxiſſe in hominibus pietatem;
 extincta quoque animi ſimplicitate: corruptoſiam mo-
 res; & auctam licentiam; & omnia foeda uolui apud mor-
 tales; nec, ſi capilli honos demeretur, aut ipſa ſago cir-
 cundaret membra, roburq; offingeret uiri; haud depul-
 ſum iri ueneres; obruſo ſubulorum ſplendore; aut fugatâ
 ſuauitate oris; omne facinus in cupidine; & ardore ex-
 cuſabile; e mentium & laritanſ ſpecie pietatis adaugeri;
 ſi in lucem erumpet ipſam puellam eſſe, (non id decora
 re, iuuentutis, ac pulchritudinis in obſcuro futurum) ſgra-
 uem ſibi, ſeiq; Chriſtianae infamiam; ſummam ipſi fu-
 tyram ignominiam; ſaepe euentu ſperanti eludi; ſerui-
 tiam fiduciam inſauſta ſortiri confirmat. hoc acrius in-
 ſtare precibus Thecla; & magnanime polliceri in bobus

auxilium, nō haec sibi infusa forent, si displicerent caelo, sequi Paulum gentium magistrum, (quem ipse sibi Deus in Euangelio ad erudiendum orbem terrarum segregarat) optimam salutis uiam, ac saluberrimum consilium esse dicere: rogantibusq. cum ea etiam sociis, inuicis assentiens Apostolus, cum Isauriam, Pamphiliamque lustrasset, uoluissetque Theclam honestissimo, sed muliebri uestitu incedere, Antiochiam Pisidiae contendit: ad urbis portas obuium habet quendam Alexandrum Syrium, inclytum diuitis, & auctoritate, iuuenem audacem, & manu promptū, ac libidinosum. hic praetergredientem Theclam cum diu legisset oculis, & formosissimam iudicasset, incendi paulatim, & torreri libidine, facile in uenerē inter tot decora pruriente animo. hausta flamma, hausti q. furores impulere in saecus, blandiri uirgini, lasciuiam ostentare, decus oris, corpus insigne, oculosq. laudibus attollere. ubi intelligit non moueri illam, & sperni blanditias, tacito rubore decurrente per faciem, implente repulsa locum, in biuio, conspectuq. multorum uirginē amplectitur: inuadit in collum: oscula infigit, uel apud scortum modestior. at Thecla, perturbata, inter flammis oris, oculorumq. minas, in torto supercilio, unguibus aduersarij os dilacerat, auellit crinem detracto capitis tegumēto. scindit uestem: facessit iniuriis constanti, generosq. ab se repellit. Alexan-
 der et si fronte uacillatiam ignorare mina cetero transire. et quia Christianam ex uirginis dicitur esse uocem, uat minitari penas, et supplicia commemoratis equis, bestiarumq. fentate, ac dente. et uirgo, precis, que dicebantur ab Alexandro, prosequi comites, et in terminum reperire iter, anxia, ubi Paulum reperiret, quem bis, gemina sua calamitate quodam modo, uere-
 pum dolebat. sed Paulus, cum uniuerso Christianorum, consilio, non quietem pati, aut capessere dominū, sed
 spiritu

spiritu feruenti, magnisq. precibus discipulae causam
 Christo commendare. Alexander interea, anhelans cru-
 delitatem, amorem uertit in odium, pruriginem libidi-
 nis in caedem, oscula ad plagas, sitimq. cruoris, uictum
 se indignissime fremens, inter saeuendum tacitis cogi-
 tationum uulneribus non mite cruentari, adit Proconsu-
 lem: sacrilegij, impietatisq. uirginem accusat: uene-
 ficam, rebellem, diis, Caesaribusq. maledicentem asse-
 rens. Proconsul, auctoritate dicentis impulsus, accersit
 uirginem. Fatur illa generose, Christum ab se coli: &
 cultum iri, postpositis omnibus idolis, affirmat. Procon-
 sul, patria superstitione euietus, & gratia simul Alexan-
 dri, post triduum puellam subijci bestiis iubet. Illa hila-
 ris petit a Proconsule, ut apud aliquam matrem familias
 castè asseruaretur. Annuat Proconsul: traditurq. Try-
 phaepae, grauissimae feminae, notaeq. Augustali aulae,
 ac Senatum, uiduato paullo ante toro, & fuestis penati-
 bus occasu unicae filiae, Falconillae nomine, (ut est apud
 Iohannem Damascenum, grauem in primis auctorem, at-
 que doctissimum) in luctu uersanti, insignis modestiae,
 ac uerecundiae. hãc tanto statim sibi Thecla, amore de-
 uinxit inter enarrationem causae, & innocentiae, atque
 castissimos mores, ut matrona redditam sibi Falconillam
 crederet, illius maxime uisa in somnis specie, auditaq.
 uoce percentis, ut humanissime cum Thecla ageret. In-
 ter haec, Alexander, qui puellam aduenam, pul-
 cherrimam, & ac uirginem, Alexandri praegrava-
 tum, in hanc pugnatam, & hanc, magna subito ad-
 miranda uirtute, & pietate per-
 gressa, anxia timore, & uerecundia, & horriduo,
 & accersit eam, & cum incedens, & ad
 nibus, hanc, uero in eor. turba, & hanc, & hanc ad

feminarum choros attollente oculos. Tryphaena, misc-
 rata adolescentiae uirginis, cum manu mulierum eam in
 theatrum comitatur, inhaerens ceruicis, amplectens, osq;
 suauians, par comitantiu erga uirginem miseratio; cum
 gemitu; ac lacrymis. nulla in theatro populi uox; sed
 maestae omnipium frontes; aegriq; animi; at Thecla im-
 pauide decurrere in necem; respectare supplicij locum;
 non mortem horrens casus deslere suos; sed; intentam
 caelo; demisse IESVM CHRISTVM precabatur;
 illiusq; dulcissimum nomen saepe inuocando repetere;
 & sic absentem cum Paulo (cuius haud quaquam inter dia
 serimina; & pugnas obliuiscabatur) tacita loqui: Cuius
 nunc gentis; fulmen Christi; clasicumq; terrarum; au-
 res deuerberas? quae tam fortunata gens sacro tuo frui-
 tur alloquio? quae te Regio fouet amplexa? quibus ue
 circumcluderis caeli cardinibus? Syrii; Phoenices; Ioniae;
 an te uertices admirantur, Euphratis pauente Selducia?
 quis te mihi turbo raptum ea tulit ad sidera; ignotumq;
 axem; uirtute Heliae parem; & munere clariorem? age
 nunc; maxime Paule; quam praesens inter carnifices;
 meritisq; dereliquisti; tuare absens. spatia terraru non
 meritus Deus: animorum sinceritate; & religione gau-
 det; sed absit opinari; me tua ciedam ex mente. nefas
 hoc. non temere aberras. qui arcana Dei feliciter hau-
 sisti; si preces pro me fuderis; non trepide occumbam:
 expeto iam ferrum pro Christo unullo mortis errore ob-
 turbor; satietur cruore leo; dilaceret membra leaena; ur-
 forum exsultet in ceruice crudelitas; tabo; ac uisceribus
 disfluant ora tygridum: hoc mihi amarum; te no uiden-
 te cadere. Laxatis interim repagulis, emittuntur e cauea
 leones; longa inedia macerati; & sublaro rugitu; i tubas
 quassantes; seq. cauda deuerborantes; & procedant in
 arenam. hi conspecta uirgine; mitigati; praebent obse-
 quia; euicta feritate; placide circumcursant; ae blan-

diuntur. accurrunt Tryphaena, nō audente dignitati mulieris contraire lictore. Virginem domum ducit hilaris, plaudensque. uerum Alexander, nec bestiarum iudicio uictus, opinioneq. circumstantium iterato furore, Theclā in iudicium, atque arenam depoposcit: sed repressit hominis impudentiam, audaciamq. Tryphaena, foribus arcens. tunc a Proconsule missi lictores in theatrum uictricem perduxere, ad experiendam iterum bestiarum fauentiā. ante alios impastus plures per dies praecucurrit leo, sparsurus uiscera, impleturusq. ingluuiem, cum, ad conspectum uirginis pulsata feritate, ueluti catellus ad illius pedes procumbit, cauda adulatur, lambit plantas, non audet nuda uirginis membra respicere, torue caueā, arenam, & spectatores intuetur, cruentus fremit, percussores laceffit ad pugnam, induit bellua humanitatem, qua exciderat homo, concussus inter ipsas belluas, obtuendam uirginem, pugna atroci, ac funesta. satisfactum uidis cruoris, & certaminis cupidis. Populus, miraculo stratus, nō loqui, illacrymari, uertere in omen, & pietatem animos, diffidere diis suis, & innoxiam puellam credere, Alexander haud sibi deesse, urgere Proconsulem, & ex adstantium pectoribus fugare pietatem, & in uirginem armare, aliud instituendum certamen, & aliud supplicij generis placandos ad deos, propitiandaq. numina asserere, nihil amante in ira, & post repulsam crudelius, aut turbulentius. ex faucibus leonum innocens in serpentium foueam deiicitur, pergit audaciter, nec serpentem expauit: sed uincitur iterum humana crudelitas, mansuetudine bestiarum: omne uenenum in colla serpens collegit: internecinum, atque immortale cum muliere bellum intermittit: detrectat pugnam, quam non infauste pugnatat: suū mulcet ipse ardorem, ac furorem serundito, exiguum sibi quasi exsilium, in aqua angulum describit: ceruicem interdum cuibrat, & noxias faces, intorrumq. explicat

plicat corpus, quo terreat uirginis hostes; uerum ignis,
 cum alijs elementis, in uirginis fauorem certans, micantibus
 globo flammæ & uirginem texit; ehecavitq; serpentes.
 Sublato populi murmure, aperte Virgini fauentis, Tryphæna,
 in aggeræ stans, uirgini dexteram extendit, trahitq;
 ex aqua, ac candidam illi stolam iniecit. Quod uidens
 Alexander, ægerrime, ac tristissime ferre, rem magicis
 artibus tribuere, ualere Christianos maleficijs, ualere nefastis
 dijs, atque carminibus, quibus hominû mentes terrentur,
 conciliaturque; non cessandum a tormentis, donec uenefica
 diriter occideret, expiarenturq; deorum facta. magnum
 pudorem cum ignominia casurû dijs, si uiua saltatrix
 post frenatam bestiarum ferociam, & hebetatamq; uim
 ueneni, lætabunda, ac uictrix populorum animos Christi
 iussis, sacrisq; prosterneret, dicere. Quod ubi excepit
 Virgo pietati inferri iniurias, tēq; diuinam ueneficijs
 adscribi indignata; in conspectu multitudinis ita differuit:
 Nimirum hoc est ingenium inuidiæ, ut caeca in botis,
 oculata in malis; rider, & denegat; quæ fugiunt obtutum;
 deprimat, & obscurat, quæ non fugiunt. ibi delira,
 hic liuida, utrobique impia, dum aut numina mortalibus
 eripit, aut mortalia numinibus; & uero, si, quæ cernitis
 admirabilia, magicæ arti adscribi possunt, & Deo, quæ uos
 schola, quæ religio docuit præferre homines Deo, puluere
 caelo, eaduca sempiternis, & errantium moderatorem
 astrorum non modo lapillis ad dicere, & alligare myricæ,
 sed, quod foedius auditu est, nequissimorum hominum
 uitæ, uerbisq; postponere, contradicente fide, repugnante
 ratione, reclamante natura? non est, ut putaris; acuti
 homines, uis hæc perpetrandi miracula communis
 cum Deo. Solius enim est Dei, qui facit
 miracula magna solus. Et enim, si miraculum
 illud est, quod naturæ uires, & facultatem superat,
 illius tantum erit patrare miracula, qui non subditur

mu-
 aris,
 dicio
 The-
 pref-
 , fo-
 eatrū
 arum
 uerit
 , ad
 us ad
 intas,
 queā,
 rcul-
 rem,
 , ob
 etum
 racu-
 e pie-
 cre-
 alem,
 uirgi-
 d sup-
 amina
 elius,
 in ser-
 ppen-
 man-
 rpens
 uliere
 faulte
 undis
 t: cer-
 q. ex-
 cat

cc
cc
cc

-1211

tur naturae legibus, qui nullius coercetur arbitrio, qui
 famulans sibi naturam antequam, & obloquente[m] im-
 perij; qui solum habet voluntatem pro lege; proinde
 faciendarum rerum seipsum: quare, quae uobis praeter
 communem usum fieri uidentur; si naturalium causarum
 limites, & efficiendam transgrediuntur, a Deo sunt, non
 ab hominibus; si non excedunt; speciem quidem habe-
 re poterunt magnarum rerum, & laruas praesefere mira-
 culorum, adumbrataq. simulacra; quia tamen supra na-
 turam non sunt, miracula uera haud sunt. Ibat Oraturus
 ad Salomonis templum Petrus; Apostolici Senatus Prin-
 ceps, a Christo Salvatore meo constitutus, pauper atq.
 salute, & potestate ditissimus; cum in ipso ianuae uestibu-
 lo (quae Speciosa dicebatur) claudum offendit, ab utero
 mendicantem: constitit: misertus est: iudixit paralyti
 discessum uisurum iacentem surgere. haec mora, morbus om-
 nis abscellit; nouum inuasit robur artus. & Ecclesiae ba-
 ,, si praecipiente, protinus consolidatae sunt bases illius
 ,, & plantae stetit; & intransit cum illo in templum exi-
 ,, tens; & laudans Deum: Quam grande miraculum? su-
 persunt maiora; umbra ipsa Apostolorum Principis uni-
 uersorum facta est languorum antidotum; omnis mala ge-
 ma uulneris, cunctarum obliteratio cicatricum: & con-
 uerso rerum ordine, tenebrae lumina moderabantur; um-
 bra corporibus medebatur. quid unquam auditu maius?
 quid poterit sanguine, qui tot praestitit umbra? afferant
 uestri; si quid habeat simile, (licet iacentur Syriacae
 fabulae, & Aegyptiae portenta) ubi non adhibentur me-
 dicamenta, aut extrinsecus membris, aut uenis intrinse-
 cus non miscentur pocula. non manes ab inferis accersun-
 tur: non cineres temperantur damnatorum: non lineae
 ducuntur in sabulo, ut a Magis fieri consuevit; inito cum
 daemonebus foedete: sed; ad testificandam Dei naturam,
 in Christo solo, Christi nomine, & uirtute, patrantur.

Audi-

Audite talis umbrae ductorem; & obstupescite. Conij-
 citur in vincula, fremontibus Iudaeis, in iudicium voca-
 tur, non alterius criminis reus, quam collatae salutis,
 causam cogitur dicere, ac potestatem tueri, quam tam-
 quam a caelo delapsam colere debuissent. O scelus! non
 veteri uices gerentem Dei; non frōtem, non uerticem ex-
 timescere, omnium gloriam Regnorum, omnium decus
 insularum: non pariter esse maiestatem, ex ore, ex oeu-
 lis, ex umbra manantem? Dixit tamen intrepidus, ut Pe-
 trum decebat, non timuit aut accusatores, non carcerē,
 non ipsam mortem, qui cruce in habebat in uotis: nec ad
 scripsit sibi diuināe characterem uirtutis, in eum retulit,
 a quo acceperat, suae contemptor gloriae; studiosus; &
 22 praedicator alienae; Et quid (inquit) miramini, uiri Is-
 23 raeliticae; aut nos quid infuentini? quasi nostra uirtutes,
 24 aut potestate fecerimus hunc in ambulare; Deus patrum
 25 uestrorum glorificauit filium suum, Iesum, cuius nos testes
 26 sumus; & in fide nominis eius hunc, quem uos uidetis,
 27 & nostis, confirmauit, deditq; integram sanitatē istam
 28 in conspectu omnium uestrum. Quid mirabere uirtutem
 operantis, an loquentis, humilitatē? illa speciosior,
 haec praestantior, sed quam bene & fontem miraculo-
 rum; & finem attingit Christum, & fidem? omnis ab illo
 potestas oritur: huc omnis dirigitur, ut ueritatem fidei
 stabiliat, & fulciat, nullum ergo miraculum non ab illo:
 nullum ad se uentū mendacio fidem; aut stabilitentū
 errori: cum nec falli possit sapientia, nec bonitas fallere.
 Sed, quis tot prodigiorum magnitudinem, uarietatemq;
 recensere possit? quotidianis nuntijs incallescunt aures
 uestrae e Syria, Iudaeaq; uenientibus. Inhortet Orontes,
 ac suauitiae gentes obstupescunt; omni ferme Asia iisdē
 concussa motibus: & uos portu inculam; quandam magi-
 co mutui tribuiris; nullo iudicio, nullo delectu? Sed
 uideamus alia; quae nec ex daemōnum quidem confor-

tio facere possunt uestri sapientes . excitabunt illi quide
 rōmittua , uibrabunt fulmina , turbabunt flatibus maria ,
 grandine siluas obruent , turbinibus aedificia concutienti
 sed restituant , si possunt , defunctos uitae , reddant caecis
 animantibus lumina , sustant stellarum , ac lunaq; caelum ,
 aut aliquem ex caelestibus orbibus motu concitatiorē
 propellant . non alijs hoc datum uiribus , quam illius , qui
 caeli , terraeq; molē suā ul sustinet indefessus . non eni
 subiecit Deus Angelis orbē terrae , sed huius uniuersi-
 tatis partes , quas firmissimō nexu coagmentauit , ac uin-
 xit , suae reseruat curae , suis dunitaxat uicibus subiecit ,
 unde pondus omne rerum , & stabilitas nostra uibratur .
 Hinc ad illius crepundia omnia plena miraculis . in illius
 obitu omnia concussa , spēdante caelo , terraq; auctorem
 sum , fractis humeris , dehlscensibus plagis , nunc sub
 Crucis sarcina laborare , nūc ad nostrorum cogitationem
 scelerum in sanguinis imbre h liquebere , nunc conclama-
 ri sacrilegum , qui est sanctitas sacerdotum , nunc reum
 amentiae fieri , per quem reges regnant , & legum condi-
 tores iusta decernunt , denique confixis manibus , pedi-
 busq; tolli in excelsam trabem plebis imperitae ludibriū ,
 non sustinuit tam atrox , & immane spectaculum natura .
 emollii sunt lapides in sensum doloris : quandoquidem
 potuere mortuorum peiora lapidescere : elementa terra-
 rum hiatus , montium ruina , scissione lapidum tamquā
 nouis linguis in caput nostrum protulere semoniā , in-
 fernaē specus , atque sepulcra mortuorum ossa , ac cineres
 reddere , ut proderent de tumulis iudices , qui de uiuo-
 rum crudelitate cognoscerent : ipsa denique atra , nigris
 obducta uelis , & pullā ueste , ingemiscēte terrarum ou-
 be , Creatōri subdederunt inferias , ut his admirabilibus
 prodigijs uiuentium perfidiam , & morientis diuinitatem
 testantibus respicerēt Crucis auctores , ac fabrici , ipso re-
 dempti sanguine , quem fuderunt . Inter risum , ac lu-
 dibria

dibria excepta dicentis oratio, miscente clamores Alex-
 andro, & maiora moliente certamina, irasq. aduersus
 uirginem, pariq. audacia perurgente Proconfulem ad de-
 fensionem numinum, gloriose a Thecla stratorū, in sum-
 ma populorum admiratione. indomiti tauri, siluestresq.
 incitatissimae feritatis ex Alexandri consilio producun-
 tur in medium, horrendo mugitu auras implentes, & un-
 gulis quatientes humum, sparso puluere, iactatisq. pa-
 learibus, & minacissima fronte, caudaq. arrecta. Annuen-
 te Proconfulē, inter duos media tauros. uirgo alligatur,
 igne obscena bestiarum adurente, quo ferocius, imma-
 niusq. prouerent, raptarentq. innocentē. obstrepit con-
 cio. geminatur clamor ad irritamenta bestiarum. illae
 non loco moueri, non procurrere, aut in saltus attollerē
 corpora: sed funibus ambustis haesere, uirgine nihil lae-
 sa, trepidi, stupentesque. Quod tibi animaduertit uul-
 gus, sensereq. optimates prodigium, damnante impru-
 dentiam suam Praefecto, dicere sanctam, & dijs carissi-
 mam uirginem, Ioue natam, Mineruae germanam. iam
 inseruisse bestias: puduisseq. atrocitatis temere in castis-
 simam usurpatae homines: non defutura ad obsequium
 sidera in coetu caelestium. quisque Alexandri furorem
 execrari, & male sanos amores, damnareq. funestam li-
 bidinem, obstrictam scelere ciuitatem, & dijs inuisam fo-
 re, ni piacularia fierent ad placandos deos; elutisq. faci-
 noris fordibus, lustraretur, purgareturq. opidum. His
 uocibus personanti theatro affertur rumor, nimia erga
 innocentem miseratione, nimioq. dolore euidam in mor-
 tem exspirasse Tryphaenam. rucere omnes, aggeratisq.
 uocibus perstreperē: casum nobilissimae mulieris lamen-
 tari: maerere, nec continere lacrymas, addito a Caesare
 metu, si ulcisci iniuriam mulieris, & sceleris immani-
 tatē uindicare uelit: quisque ad exanime cadauer accur-
 rere. iniecta aqua, renocatur, ueluti e graui sopore emē-

C gens,

gens, turbidis luminibus, & ore. tunc Proconsul accersitam uirginem placide affatur. fatentem, se Christi ancillam esse, cōsolatur: nudam uestibus amicire iubet: temeritatem suam excusat: illius constantiam celebrat: Iconiensibus scribit in hanc sententiam: Vobis Theclam uestram, uerum colentem Deum, dimitto. Tunc feminarum uulgius, in spectaculum effusum; uictrici feliciter inclamat: uictoriam illius suam ducit: circumcurfat: Christum Theclae Deum laudibus concelebrat: uirginē amplectitur: ac toq. de bestiis, hominibusq. triumpho, comitatur euntem in Tryphaenae domum. ibi haeres ex affe a matrona instituta non desistit Christi doctrinam euulgare, credentes erudire, ac confirmare in religione. Iamq. ab omnibus cultam tam tranquillū status caedere incēpit, procul certaminibus, quasi lasciuientem. In summa rerum ubertate, & uidendi Pauli cupido, & erga hominem amor depasta iam pectus quietam uirginem non sinebant. ergo, ut audiuit Myris in Lycia esse late fundentem Christi nomen, acriori inflammata cupiditate, legit itineris comites, iuuenes, ancillasque: detractaq. stola induit uirilem habitum: desumptoq. uiatico, multo cum Tryphaenae gemitu, ac dolore, ab amplexibus diuulsa, pergit ad magistrum, non itineris longitudine, non laboribus, non aestu, aut algore defatigata. quam conspicatus Paulus, post salutem, admirationemque, sciscitarur ab ea, quo in statu res essent, quidue illi euenisset: simul & de comitatu interrogat. illa, traducta in Herminiae domū, cuncta ordine exponit, quae sibi Antiochiae in Pisidia obtigissent, laetis omnibus, & pro gratiarum actionibus in preces prouolutis. tunc Paulus, instante maiorum periculorum mole, nondum Asia perdomita, Iudaeisq. compressis, & Graecia suarum fastu disciplinariū adhuc tumēte, Romanis superstitionibus imminens, hortatur uirginem, ut Iconium repetat, patriam inuisat: nihil de-

hil decentius asserens, quam, ob Christi amorem, si necessitas urserit, in patria pro ciuibus cadere. Thecla, etsi inuita, intellecto magistri oraculo, parendum in animam inducit: solatium suum posthabet: auctoritati monentis acquiescit: post precatones; & mutua caritatis officia; consalutatis amicis, abscedit Iconium Lyciam, Pisidiamque emensa, Lycijs fortibus delusis, dante Patarae responsa Apolline ex fabulis poetarū. nec uenientem matris amor, aut penatium dulcedo exceperere, sed Pauli factata uestigijs humus: teritq. osculis lacrymabunda in Onesiphori aedibus locum, ubi subsidens docuerat Paulus. tanti summae, praecellentissimaeq. uirtutis Doctorem gratissima discipula aestimabat, suum licet Socratem Plato iactet, Platonemq. Aristoteles, ac Theophrastus ac tollant. Sponso e uiuis exempto, reperit uiuentem matrem: conatur ad Christianam religionem traducere: in id studiosissime incumbit. ubi non flecti, ac moueri sensit Idolorum superstitionibus inuolutam, uetulam pertinacem, morosam matrem, elatam foeminam, impios exorsa lares, proficiscitur ab urbe, locumq. extra moenia, Pauli adspectu, ac precibus nobilitatum, dum ipsa cum igne certaret; uenerabunda adit; contendensq. in Isauriam, inter Lycaoniam, ac Ciliciam sitam, deuenit Seleuciam. offensa deinde frequentia loci, ac quietis cupidine capta, procul curipis rerum humanarum, per mille passus recessit in montem urbi proximum, (arundinetum, rosetumq. incolae uocabant) lucentis fulgore nubis praecunte: naetaq. speluncam, pro paterna domo eam sibi fingit: ibi caelestia meditari, cubare humi, beatarumq. mentium alloquio frui, solitudine prorsus ipsa perbeata. tantam sanctitatem, caelestisq. uitae instituta subsequuntur admiranda prodigia non modo cum animarum salute, sed etiam corporum: quippe fundi; ac fugari quotidie daemones, longaq. corporum possessione detrudi, ululantes,

gementesque, & aegrotà corpora ad adspèctum spelun-
 cae, nondum Virginis oculis illata, subito conualerè, ac
 uirere morbis omnibus depulsis cernebantur. gentem
 crudelem, latrocinii infamem, deorumq. figmenta se-
 ctantem; in pietatem, admirationemq. miracula frege-
 rant, spreta Coo, Hippocratis sui nimium iactatrice. ef-
 fert animos Isauria, tanti miraculi, ac sanctitatis con-
 scia. nec amplius ad P. Seruilij, magniq. Pompeij. tam
 ieiune, atque humiliter memoriam; nomenq. intremi-
 scit: sed oritur illico aduersus uirtutem non leue certà-
 men avaritia, atque inuidia familiaribus hominum mor-
 bis in illius excidium arma, facesq. ministrantibus. co-
 gunt consilium Seleucenses medici. queruntur de The-
 cla grauissime. inopiam suam fatentur, sensuri grauiorè,
 intolerantioremque, si patiantur latius fundi uirginis
 nomen, illam memorantes Ephesinae Dianae ministrà;
 ac sacerdotem consecrassè numini castitatem, Deamq.
 pectori inhaesissè diuina afflantem in medicæ artis ludi-
 brium, & caelestium suaue domicilium esse Virginis pe-
 ctus. audendum igitur, nec ferendum ut diuinum postè-
 ritati munus contemptui sit, Chirone, Aesculapio, &
 Apolline decora sua, artesq. in aeternum desecturis: ex-
 pugnamdam uirginis castitatem, & polluendam animam
 existimant: quibus stratis; cessura caelestia donà, & fe-
 lices artes arbitrantur. deligunt quosdam feroci pectore
 iuuenes, insaturatae libidinis, & uacordis audaciae,
 expertosq. certaminum inter ludicra ueneris, amplexus-
 que, post epulas, ac uina, sermonibus eos acuiunt: in-
 flammant ad gloriam: uoluptatem ostentant: promissis
 onerant: furere iuuenilis manus, & acri in obscena motu
 conciri, ac se ipsam rapere in nefas. scandunt impigri
 montem, & scelus anhelantes; speluncam petunt. occi-
 cluserat fores praescia futurorum Virgo: illi inuerecun-
 de instare, fores quaterè, moliri seras, & obiecta impe-
 dimen-

dimenta ludari u' deploranti iniuriam uirginis impudiciffi-
 sine concitati aetuis causam aperijunt, iubent capessere
 imperata; seq. in amplexus accingere. Illa prostratum iu-
 uentae florem; incidam iam squalore faciem, albertem
 etiam, rugas; & extremae mala; ac turpia senectae in-
 morabat. Iuvenes magis magisque insanire; & ueneris
 incallescens; foribus emulsis; multa seruiani speluncam
 inferunt: uirginem apprehendunt: explere libidine per-
 tentant. Illi, caelum suspicienti; caelestis redditur vox
 deponere metum, scissumq. in effugium lapidem respice-
 re imperans, aeterna mox subsecutura felicitate. Igi-
 tur confirmata uirgo, diu inter audacissimorum iuuenum
 manus uersata; imbellis; & uerita aduersus praeferos,
 & robore corporum praestantes, integra aufugit, seq.
 hianti inferit lapidi; qui post receptum uirginis corpu-
 sculum, ne uestigio quidem scissurae extante, integer
 sibi cohaesit, attonitis iuuenibus; & conlaceratum dum-
 taxat intra manus, lacertosq. uelamen spectantibus.
 Sicq. Protomartyr, octauum aedevimum agens annum,
 paludata pro Christo in actem processit, perq. octo, &
 septuaginta annos fortissime depugnauit, clarissimis ce-
 lebrata triumphis: uictrixq. hominum, ignis, bestiaru,
 atque serpentium, extremam uitae periodum quam or-
 natissime, ac felicissime clausit, migravitq. ad Deum
 plusquam nonagenaria, Paulo, magistro terrarum, pae-
 ne par, reliquis omnibus aequala uirginibus. Fortunata
 diu Isauria uideri potuit tantae claritudine Virginis, ac
 tumulo, uel P. Seruili; Magni Pompeij, Probiq. Aure-
 lij laurea calcata Isaurorum excidiis, ac sanguine insigni.
 Intellexit id Zeno Isauricus, obscurissimi licet sanguinis,
 ac turpissimae formae, uilissimus homo, Augustae ma-
 iestatis sempiternum dedecus, & foedum naturae por-
 tentum, ad clades, interitumq. Catholicae religionis,
 atque Reip. exsitus namque imperio, fugatusq. a Basi-

hisco, omni spe destitutus; uertit animum ad uirginem;
 eiusq. precibus; opeque, pari furore, ac scelere in Ca-
 tholicos ritus debauchante Basilisco, in fasces attollitur;
 factum; rebellionemq. aduersarij crudelissimis ultus sup-
 plicijs; non tamen uirgini, ingratus; insignis magnitu-
 dinis aede in uirginis honorem constructa, ad testan-
 dam ingentissimi beneficij memoriam nobilitata Seleu-
 cia: uixissetq. feliciter, nisi nefaria rursus arma aduersus
 Deum; religionemq. sumpisset. ceterum spurcissimus
 homo, grauat us uino, ex conuiuio, Arianda uxo-
 re iubente, tumulo inferitur, & uiuus, uiuo-
 rum auram priuatus; inter mortuos ui-
 uens miserime expirat. Theclae
 reliquias per sancte Mediola-
 ni in augustissimo tem-
 plo, nulliq. in ter-
 ris secundo, asser-
 uari conspexi-
 mus.

DONILLA

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

THE HISTORY OF THE

EMPEROR OF THE EAST

AND THE GREAT KING OF THE WEST

BY JOHN BUNYAN

IN TWO VOLUMES

THE SECOND VOLUME

LONDON, Printed and Sold by J. B. at the

Sign of the Sun in St. Dunstons Church-yard

1704.

A

B

C

D

E

F

G

H

I

K

L

M

N

O

P

Q

R

S

T

U

V

W

X

Y

Z

A

B

C

D

E

F

G

H

I

K

L

M

N

O

P

Q

R

S

T

U

V

W

X

Y

Z

S. FLAVIA

DOMITILLA

Vantum eximia Romani nominis uir-
 tus, æternumq. nomen cum gloria ceterarum omnium transcendit decora
 nationum, tantum Romanas inter uir-
 gines Flauiae Domitillae praestantia
 gloriosior effulget, seu tuenda in casti-
 tate, seu spernenda in purpura, rerumq. fastigio. Ma-
 ternum illi genus trium Augustorum stemma cõtingens,
 ipsum Consulare; paternum non obscurum, Flauianum
 genitorem Taracinensis nuncupat historia manuscripta
 impositum illi amirae nomen; T. Flauij Clementis uxo-
 ris, sanctissimae feminae; quae, Christiana ob sacra, post
 caedem uiri, deiectosq. a spe potiundi rerum liberos,
 quos, alijs inditis nominibus, Domitianus fastigio de-
 stinatar, in Pandatariam insulam deportatur; seu ut re-
 nouaretur matris, germanaq. Augustorum memoria ad
 captandam beneuolentiam. Plautillae matris, pietate
 studioq. a B. Petro Christiana doctrina imbuitur, sacra-
 tisq. undis expiatur. Hoc quoque illi magnificum inter
 splendorem, decusq. natalium, Augusta etiam inter
 Christianos manu ablui. Ceterum adhuc tenella huma-
 nioribus instruitur disciplinis, ipsi. praeeptori ardore
 uirtutum, ac disciplinarum admirabilis, fulcibus eius

latera Nereo, & Archillaeo Eunuchi. Irrepserat namque Parthicus mos, damnataq. Babylonis lasciuia sporum educandi greges, & in secreta admittendi, Romanos etiam in penates, ipsamq. aulam. adeo nefarie degeneratum a maioribus in culmine rerum, & felicitate. Hi, nequaquam desides, ignauisque a B. Petro una cum Plautilla baptisate loti, ac Christianis praeceptis instructi, miro ardore uirginem ad gloriam, Christumq. quam religiosissime, castissimeq. colendum inflammabant; ad perdiscenda quoque, rimandaq. ulteriora Philosophorum arcana acueri; iniectisq. interdum ambagibus, & anelipitibus, facere castitatis perpetuae desiderium. Interim moritur Plautilla, xiiij. Kal. Iunij. a nece Apostolorum tristis, squalensque, & pietate erga filiosam, penatesque, simul & erga Christianos crudelissimis cruciatibus uexata: ciuilibus quassato iam bellis orbe Romano, & undique concurrentibus in Reip. funera, cladesq. Principibus. siquidem Nerone sublato desessegibus exercitibus Sergius Galba in Hispania fasces assumit; quantum in inuenta Reip. utilis, tantum in summa potestate inutilis senecta & auaritia, funestiori omni ante aras & templa penatium militari furore trucidatus, Silio Othone ciente militum iras, tractis in se opibus, haud feliciori euentu: Othonem ouertit miscendi proelii cupido, Germanicis exercitibus pro Vitellio dimicantibus. Victorem nulla sua uirtute, aut merito Vitellium lintemperantia uoluptatum, luxusq. fringere obiectum Vespasiani gladio; foedeq. conlaceratum recepere Germaniae tum primum Augusto cruore insignitae: Vespasianus, triumphata Iudaea, orbeq. pacato, Iani fores clausit: Titum filium, paterno dominatu insolentem, & amoribus insanentem, maiestas imperij, & cura Reip. mutauere in melius orbe decepro uenerabilem, amatumq. uiuentibus, fratris comparatione nefaria. Domitianus, gentili-

cia decora exhorrens, statim in animum Caij uasaniam,
 Claudij ignauiam, Neronis sacuitiam, Orthonis flagran-
 tissimas libidines, Vitellij inertiam, atque intemperan-
 tiam transfudit, sordidus, inuidus, ambitiosus, inibel-
 lisque. Foedo in principatu noua furoris monstra emer-
 sere, Apollonij Tyanaei, sceleratissimi hominis, pro-
 culcato pudore, diuinam impudentissime sibi naturam,
 cultusque asserentis, atque Ebionis, reliquorumque se-
 ctariorum: & Principis gladius cruentissime in Christia-
 nos bacchabatur, aeque nostris, ac sapientiae professo-
 ribus infausti, inter creberrima funera, stragesq. nobili-
 tatis non uirorum modo, sed etiam seminarum, stratoq.
 mortuorum aceruis foro, saburraq. inter truncem adspe-
 ctum intuentis, eiulatumq. morientium. Itaque rebella-
 tum superiore in Germania a L. Antonio, feliciter tamen
 per Appium Norbanum bellū sorte confectum, non Prin-
 cipis uirtute, distractis ruina pontis aduersariorum uiri-
 bus. Incuratae etiam Moesiae, concussae Pannoniae,
 euastataeque Thraciae insolentia Dacorum, & trucidata
 auxilia, legionesq. infamiam augebant, inter plurimo-
 rum odia, ipsa Domitia Longina, Aelij Lamiae filia,
 Principis uxore; in complexu Paridis, formosissimi hi-
 strionis, (ne scenica ludibria, & libidines capitis suppli-
 cio piarentur, non inscia Claudiae Messallinae casuum)
 machinante excidium. Tulerat Domitianus seueris-
 mas de tuenda castitate leges, sanciueratq. uel innocen-
 tissimarum cruore Vestalium Corneliae, Maximae, Li-
 ciniae, Marciae, & Aemiliae, cum ipse Censor, & la-
 tor turpissime omni iure, potestateq. abuteretur, de foe-
 dato Iuliae neptis, Titi filiae, pudore, adactae partum
 abiicere, prorsus in omne libidinum genus deiectus: si-
 mulq. silere iusserat Babylonicam mollitiem, Semira-
 misq. commentum, astumq. eneruato uirorum robore
 praepeditae geniturae, Ceterum, decedente ex huma-

nis Plautilla, iussu Fl. Clementis germani tutela, rerumq. procuratio Auspicio nō stolidi ingenij, sed spectatae industriae, ac moderationis viro deferretur, qui paulo post piis Eunuchorum fratrum alloquiis ad Christianos defecit; damnatis superstitionibus, eam hinc, acceptiorq. puellae. Atq. Domitiano, multorum precibus, lacrymisq. expugnato, Plautillae thalamum exposcentiam, dignissimū ex omni pube Romana Aurelianus usus propter egregiam pulchritudinem, maiorumq. opes, ac gloriam. cōceptā illico uota, captataq. auguria: perq. Diales, & Flamines uniuersa supplicatam per templa: consulti hanc illi fausta omnia carentes transmissa sponsae amplissima dona, quae aduentum matronarum dieis inter Fescennina carmina, in sponsae personam transiens, non suppresserit cupidinem; nec ille pater respondere dicentium sili. Sed Nereus, & Archillicus, memor res obligatae Plautillae dexterae, graui ter ingemiscens, tritari, ac fremere tantam pulchritudinem; horumq. castitatis unius Ethnici, impuriq. hominis consentaneum iri libidine; clarissimumq. tor uirtutum; & castimoniae praecōnium illico obruendum, anxius, ne, temerata uirginitate, haustisq. osculis, proueretur in nefas; amplectens idolorū superstitionem: quandoquidem uitae sollicitate, caritateq. tori, captis iam amoris pignoribus; facile necentur animi ad uiri nura, simul & ad praeterea, & turpia. si hoc modo cōtingeret, nihil amariū, aut luctuosius maternis uotis, animaeque; nihil Christiano nomini foediū. cum tripudio inferorum, in summo discrimine rem esse; bellum ingens, ac difficillimum intare, omnia iam esse ancipitia, & dura, non cunctandum, in celeritate ponendam uictoriam asserere. Itaque calenti lacrymarum imbre irrorato solo, euocatisq. in opem superis, ad mutandum uirginis pectus, melleq. leniunda dicentium ora cum rore pietatis taciti uirginis

cubiculum ingrediuntur: qua cum ita coepere: Si tantum curae, sollicitudinis, ac studij in exornanda anima, propitiandoq. numine adhiberes, o decus Martiae genitricis; Flauia, o lux imperij, quantum in augendis naturae donis, quibus Aureliani caduci, mortalisque iuuenis impleatur cupido, ciaturq. benevolentia, desudas, dubio, procul per aeternas nuptias aeterni Christi in complexu sedetes inter aequalium cantus, & choreas, in augustissimo illo thalamo, cuius omne ad aeuum integra, & inuiolata manent cum castitatis, tum gloriae monumenta; cuius favore elegantissima ista species aeternis beatorum coetibus immortalitate uestita donaretur, nec ruga fore danda, nec ulli funestanda de decore, aut debilitanda morbo: hoc maternum uotum fuit: haec excedens uirginis Plautilla mandauit: haec tibi perfertenda nobis imposituit. Tunc uirgo, suffusus rubore genis, placida fronte: Quae maior, inquit, propiorq. Romanae pietas esse potest, aut praestantior laetitia, quam non detrectare tædæ, amplecti sponsum, & gignere prolem, qua populi Romani nomen augeatur, propageturq. familiae nostrae decus, & quodammodo per seriem liberorum perennem esse in fama, & laude apud posteros? Aut quid alia ex parte inhumanius, quid facius, quam mortalium deuitare consortia, subterfugere societatem, (nihil enim, ea subtrahit, nos a bestijs distinguerent) declinare congressum aequalium, exhorrere uultus, & caelesti formata manu lineamenta? Quid uero inurbanius, lautius, aut impositius, quam calcare uoluptates, blandientemq. spernere fortunam, semperq. esse in maerore, & gemitu? Ne id quidem a Stoicis traditum, quorum inter philosophos inhumanior, remotiorq. a uoluptatibus existit secta: neque apud nostros improbantur nuptiae, ipsius in terris agentis Saluatoris ad specum, miraculoq. sacratae. Equidem praestare magis existimo, iugata extingui in semina in-

cendum, quam impotenter, & saepe eum scelere diue-
 xari, urique. Tunc Nereus: Magnum hoc crimen uiro-
 rum est, & usitatum, deseruire ficta beneuolentia aman-
 ti, cunctaq. anhelanti amplexus, uoluptatesq. puellae
 suauia, & dulcia ostere suppressa amaritudine. id quod
 in uirgine nec reprehensione caret, temere fuit in uolu-
 ptate: gaudiorumq. facile specie circumscribitur: unaq.
 laetitiae hora aeterno antefertur maerori. facile deci-
 pimur, dum libidini credimus; & omnia incommoda no-
 stra trahimus. Ergo legetur excellens ille flos uirginalis?
 ergo pelletur odor, tantaq. deiciatur parua mercede
 praerogatiuae fastigium? fiet Flauia Domitilla ex uirgi-
 ne mulier, unius erit praeda raptoris, quae populi Ro-
 mani amor, quae puellarum decus, quae ciuitatis de-
 liciae est appellata? quae coniunctissimas lauantes secum
 uirgines non tulit, (ne Tyrium ostrum, Argaeaq. nix fa-
 tiaret oculos) exteri nunc hominis, ignotiq. concubitus,
 impuramq. libidinem patietur? iacebit ad iussa, oblita
 dignitatis, oblita nominis, decorisque? triumphabit de
 Flauia Venus? inter oscula, & pectora, mammaramq.
 splendorem, tripudiabit Aurelianus? quam cunctarum
 antea uetricem Roma cupiditatu extulit, uiderit in im-
 pudicos deuolutam amplexus, deiectam de sede, spolia-
 tam uirginitate, famulantem ueneri, Aurelianoque?
 Ruat omnis iam in scelus, nefasq. Roma, Domitillae
 praecipitata exemplo. grauissimum facinus, & horren-
 dum, nolle sola cadere, audient hoc pie, felicesq. ma-
 tris claritas, animaque uideant superi. nec ullus incu-
 titur metus aut reuerentia ingenuae uirgini? Pietas etiam
 post mortem uiget, & maioribus debetur. Iam uero, quid
 commemorem domesticas angustias, (durum, infelixq.
 praesagium, sed uerum) quotidianas querelas, alterca-
 tionesq. cum uiro? Dum arcebitur limine nutrix, dum
 expelletur collactanea, dum domesticorum ora, uultusq.

subtrahentur. Itaque te, quam paullo ante benignissimam puellarum est experta pubes, ut duram, morosam, arrogante[m]q; increpabit: non culpa tua, sed aliena. At, quia libens; sciensq; huic colla iugo subieceris, culpa non carebis: nec immerito iamq; tot ornamenta virtutis, tantaeq; decora pulchritudinis subtracta populi Romani oculis uiri iniuria uisus, suspicioq; obscurabit, calcabit, & in abstruso concludet: omnia rimabitur, omnia in deterius interpretabitur: iustus tuis lacrymis saepe dolos, saepe iram, cupiditatem, & scelus inesse existimabit. intolerandum; & maxime funestum in amore, uel iustus in facibus, in summa praesertim pulchritudine, suspicio malum est. depascitur ista pestis animos, depopulatur assidue, nec quemquam sinit expertem timoris, angorisque: ubi irreperit, breue gaudium, aeterna infelicitate pensante: quippe secreta uoluptas, & interna amare eiusdem euoluuntur in pectore metu sui; cunctorum in se intentis oculis, curisque. Omnis quippe felicitas obnoxia inuidiae: tua post decerptum florem, strata[m]q; in thalamo uirginitatem semillis pectora metus subiecit Romanae turpis. An non memoria tenes, suspicione uitorum uel ipsa in flamma tot editas strages, patratas caedes, mactatasq; puellas? Excellentis gloriae, eximiaeq; uirtutis Mariamem, Alexandriae filiam, uxorem Herodis, Iudaeorum Regis, quo alio absumptam fulmine legimus, nisi insania uiri dum uritur amore, dum mollior piuit in flammis, dumq; amatae in luce caecutiatur? Stultum siquidem est, non discere alterius malo, aut ex aliena fortuna non metiri tuam. Tunc Flauia: Haeret pectoribus, haeret animo Plautillae meae memoria, quam omni, quo uixit, aeuo dura uiri exercuit mollities; iuncta suspicioni, sic, ut non raro in Gynetaei abstrusis lacrymans fuerit reperta: & tamen, quibus genitrix moribus, qua castimonia fuerit, commune Romae loquitur

gementesque, & aegrotā corpora ad adspēctum speluncae, nondum Virginis oculis illata, subito cōualerē, ac uirere morbis omnibus depulsis cernebantur. gentem crudelem, latrociniis infamē, deorumq. figmenta sestantem; in pietatem, admirationemq. miracula fregerrant, spreta Coō, Hippocrātis sui nīmium iactatrice, effert animos Isauria, tantū mirāculi, ac sanctitatis cōfiscia. nec amplius ad P. Seruilij, magniq. Pompeij tam ieiune, atque humiliter memoriā, nomenq. intremisit: sed oritur illico aduersus uirtutem non leue certamen auaritia, atque inuidiā familiaribus hominum morbis in illius excidium arma, facesq. ministrantibus. cogunt consilium Seleucēses medici. queruntur de Thecla grauissime. inopiā suam fatentur, sensuri grauiorē, intolerantioremque, si patiantur latius fundi uirginis nomen, illam memorantes Ephesinae Dianae ministrā, ac sacerdotem consecrassē numini castitatem, Deamq. pectori inhaesisse diuina afflantem in medicāe artis ludibrium, & caelestium suauē domicilium esse Virginis pectus. audendū igitur, nec ferendū ut diuinum posteritati munus contemptui sit, Chirone, Aesculapio, & Apolline decora sua, artesq. in aeternum desueturis expugnandam uirginis castitatem, & polluendam animam existimant: quibus stratis, cessura caelestia dona, & felices artes arbitrantur. deligunt quosdam feroci pectore iuuenes, insaturatae libidinis, & uacordis audaciae, expertosq. certaminum inter ludicra ueneris, amplexusque, post epulas, ac uina, sermonibus eos aciunt: inflammant ad gloriam: uoluptatem ostentant: promissis onerant: furere iuuenilis manus, & acri in obscena motu conciri, ac se ipsam rapere in nefas. scandunt impigri montem, & scelus anhelantes, speluncā petunt. occluserat fores praescia futurorum Virgo: illi inuerecunde instare, fores quatere, moliri scras, & obiecta impedi-

dimenta ludari u. deploranti iniuriam uirginū impudicifi-
 sine concitati aestus causam aperijunt, iubent capessere
 imperata; seq. in amplexus accingere: Illa prostratum iu-
 uentae florem, macidamiant spūalore faciem, albentem
 etiam, rugas, & extremae mali, ac turpia fenestae me-
 morabat. Iuvenes magis magisq. infanire: & uenire
 incallescētes, foribus emulsis, multa seruiā speluncato
 inferunt: uirginem apprehendunt: explorare libidine per-
 tentant. Illi, caelum suspicienti, caelestis redditur uox,
 deponere metum, scissumq. in effugium lapidem respice-
 re imperans, aeterna mox subsecutura felicitate. Igi-
 tur confirmata uirgo, diu inter audacissimorum uiuenum
 manus uersata, indellis, & uerita aduersus praeferores,
 & robore corporum praestantes, integra aufugit, seq.
 hianti inferit lapidi, qui post receptam uirginis corpu-
 sculum, ne uestigio quidem scissurae exstante, integer
 sibi cohaesit, attonitis iuuenibus, & conlaceratum dum-
 taxat intra manus, lacertosq. uelamen spectantibus.
 Sicq. Protomartyr, octauum aedonimum agens annum,
 paludata pro Christo in aciem processit, perq. octo, &
 septuaginta annos fortissime depugnauit, clarissimis ce-
 lebrata triumphis: uictrixq. hominum, ignis, bestiarū,
 atque serpentium, extremam uitae periodum quam or-
 natissime, ac felicissime clausit, migravitq. ad Deum
 plusquam nonagenaria, Paulo, magistro terrarum, pae-
 ne par, reliquis omnibus antelata uirginibus. Fortunata
 diu Isauria uideri potuit tantae claritudine Virginis, ac
 tumulo, uel P. Seruilij; Magni Pompeij, Probiq. Aure-
 lij laurea calcata Isaurorum excidiis, ac sanguine insigni.
 Intellexit id Zeno Isauricus, obscurissimi licet sanguinis,
 ac turpissimae formae, uilissimus homo, Augustae ma-
 iestatis sempiternum dedecus, & foedum naturae por-
 tentum, ad clades, interitumq. Catholicae religionis,
 atque Reip. exsutus namque imperio, fugatusq. a Basi-
 lisco,

Hiscō, omni spē destitutus; uertit animum ad uirginem;
 eiusq. precibus; opeque, pari furore, ac scelere in Ca-
 tholicos ritus debacchante Basilisco, in fasces attollitur;
 factum; rebellionemq. aduersarij crudelissimis ultus sup-
 plicis; non tamen uirginis ingratus; insignis magnitu-
 dinis aede in uirginis honorem constructa; ad testan-
 dam ingentissimi beneficij memoriam nobilitata Seleu-
 cia; uixissetq. feliciter, nisi nefaria rursus arma aduersus
 Deum, religionemq. sumpisset. ceterum spurcissimus
 homo, grauatus uino, ex conuiuio, Arianda uxo-
 re iubente, tumulto infertur, & uiuus, uiuor-
 um aurā priuatus, inter mortuos ui-
 uens miserrime expirat. Theclae
 reliquias per sancte Mediola-
 ni in augustissimo tem-
 plo, nulliq. in ter-
 ris secundo;
 asser-
 uari conspexi-
 mus.

The first part of the document
 discusses the general principles
 of the law and the rights
 of the citizen. It is a
 very important part of the
 constitution and should be
 read carefully. The second
 part of the document
 discusses the powers of the
 executive branch and the
 role of the president. The
 third part of the document
 discusses the powers of the
 legislative branch and the
 role of congress. The fourth
 part of the document
 discusses the powers of the
 judicial branch and the
 role of the courts. The
 fifth part of the document
 discusses the rights of the
 citizen and the duties of
 the citizen. The sixth part
 of the document discusses
 the structure of the
 government and the
 relationship between the
 different branches. The
 seventh part of the document
 discusses the history of the
 constitution and the
 reasons for its adoption.

S. FLAVIA

DOMITILLA

Quantum eximia Romani nominis uir-
 tus, aeternumq; nomen cum gloria ger-
 terarum omnium transcendit decora
 nationum, tantum Romanas inter uir-
 gines Flauiae Domitillae praestantia
 gloriosior effulget, seu tuenda in casti-
 tate, seu spernenda in purpura, rerumq; fastigio. Ma-
 ternum illi genus trium Augustorum stemma cōtingens,
 ipsum Consulare; paternū non obscurum, Flavianum
 genitorem Tarracinēsis nūcupat historia manuscripta.
 impositum illi amicae nomen; T. Flauij Clementis uxo-
 ris, sanctissimae feminae; quae, Christiana ob sacra, post
 caedem uiri, deiectosq; a spe potiundi rerum liberos,
 quos, alijs inditis nominibus, Domitianus fastigio dē-
 stinatar; in Pandatariam insulam deportatur; seu ut re-
 nouaretur matris, germanaeq; Augustorum memoria ad
 captandam beneuolentiam. Plautillae matris, pietate
 studioq; a B. Petro Christiana doctrina imbuitur, sacra-
 risq; undis expiatur. Hoc quoque illi magnificū inter
 splendorem, decusq; natalium, Augusta etiam inter
 Christianos manu ablui. Ceterum adhuc tenella huma-
 nioribus instruitur disciplinis; ipsi praecceptori ardore
 uirtutum, ac disciplinarum admirabilis, fulcibus eius

D latera

latera Nereo; & Archillaco Eumuchiis. Irreperat namque Particus mos, damnataq; Babylonis lasciuia spanduum, educandi greges, & in secreta admittendi, Romanos etiam in penates, ipsamq; aulam. adeo nefarie degeneratum a maioribus in culmine rerum, & felicitate. Hi, nequaquam desides, ignauisque a B. Petro una cum Plautilla baptisate loti, ac Christianis praeceptis instructi, miro ardore uirginem ad gloriam, Christumq; quam religiosissime, castissimeq; colendum inflammabant; ad perdiscenda quoque, rimandaq; ulteriora Philosophorum arcana acuere; iniectisq; interdum ambagibus, & anapitibus, facere castitatis perpetuae desiderium. Interim moritur Plautilla, xiiij. Kal. Iunij a nece Apostolorum tristis, squalensque; & pietate erga filiam, penatesque; simul & erga Christianos crudelissimis cruciatibus uexata: ciuilibus quassato iam bellis orbe Romano; & undique concurrentibus in Reip. funera, cladesq; Principibus: siquidem Nerone sublato desessecribus exercitibus Sergius Galba in Hispania fasces assumit; quantum in inuenta Reip. uclis; tantum in summa potestate inutulis senecta & auaritia, funestiori omine ante aras & templa penatium militari furore trucidatus, Silio Othone ciente militum iras; tractis in se opibus, haud feliciori euentu: Othonem euertit miscendi proelii cupido; Germanicis exercitibus pro Virellio dimicantibus. Victorem nulla sua uirtute, aut merito Vitellium linemperantia uoluptatum, luxusq; frgere obiectum Vespasiani gladio; foedeq; conlaceratum secepere Germaniae tum primum Augusto cruore insignitae: Vespasianus, triumphata Iudaea; orbeq; pacato; Iani fores clausit: Titum filium, paterno dominatu insolentem, & amoribus infamem, maiestas imperij, & cura Reip. mutauere in melius orbe decepto uenerabilem, amatumq; uiuentibus, fratris comparatione nefaria. Domitianus, gentili-

cia decora exhorrens, statim in animum Caij uasaniam,
 Claudij ignauiam, Neronis sacuitiam, Orthonis flagran-
 tissimas libidines, Vitellij inertiam, atque intemperan-
 tiam transfudit, sabbolus, inuidus, ambitiosus, inbel-
 lisque. Foedo in principatu noua furoris monstra emer-
 fere. Apollonij Tyanaci, sceleratissimi hominis, pro-
 culcato pudore, diuinam impudentissime sibi naturam,
 cultusque asserentis, atque Ebionis, reliquorumque se-
 ctariorum: & Principis gladius cruentissime in Christia-
 nos bacchabatur, aequae nostris, ac sapientiae professo-
 ribus infausti, inter creberrima funera, stragesq. nobili-
 tatis non uirorum modo, sed etiam feminarum, stratoq.
 mortuorum aceruis foro, saburraq. inter truce[m] adspe-
 ctum intuentis, eiulatumq. morientium. Itaque rebella-
 tum superiore in Germania a L. Antonio, feliciter tamen
 per Appium Norbanum bellū sorte confectum, non Prin-
 cipis uirtute, distractis ruina pontis aduersariorum uiri-
 bus. Incurfatae etiam Moesiae, concussae Pannoniae,
 euastataeq. Thraciae insolentia Dacorum, & trucidata
 auxilia, legionesq. infamiam augebant, inter plurimo-
 rum odia, ipsa Domitia Longina, Aelij Lamiae filia,
 Principis uxore, in complexu Paridis, formosissimi hi-
 strionis, (ne scenica ludibria, & libidines capitis suppli-
 cio piarentur, non inscia Claudiae Messallinae casuum)
 machinante excidium. Tulerat Domitianus saeuissim-
 as de tuenda castitate leges, sancieratq. uel innocen-
 tissimarum cruore Vestalium Corneliae, Maximae, Li-
 ciniae, Marciae, & Aemiliae, cum ipse Censor, & la-
 tor turpissime omni iure, potestateq. abuteretur, de foe-
 dato Iuliae neptis, Titi filiae, pudore, adactae partum
 abiicere, prorsus in omne libidinum genus deiectus: si-
 mulq. silere iusserat Babylonicam mollitiem, Semira-
 misq. commentum, astumq. eneruato uirorum robore
 praepeditae geniturae, Ceterum, decedente ex huma-

nis Plautilla, iussu T. Clementis germani tutela, rerumq;
 procuratio Auspicio nō stolidi ingenij, sed spe Sæaræ in-
 dustriæ, ac moderatiōnis viro defertur, qui paulo post
 piis Eumuchorum fratrum alloquiis ad Christianos de-
 fecit, damnatis superstitionibus, carior hinc, acceptiorq;
 puellæ. Atq; Domitiano, multorum precibus, lacry-
 misq; expugnato, Plautillæ thalamum exposcentiam, di-
 gnissimū ex omni pube Romæ Aurelianus illius pro-
 pter egregiam pulchritudinem, maiorūq; opes, ac glo-
 riam. cōceptā illico uota, captatq; auguria: perq; Dia-
 les, & Flamines uniuersa supplicatam per templa: con-
 sulti hanc illi fusta omnia cāentes, transmissa sponsæ
 amplissima doria, quæ ad eunū matronarum dicitur
 inter Fescennina carmina, in sponsæ personam transiens,
 nō suppresserit cupidinem, nec ille pœde respondere di-
 centium salū. Sed Nereus, & Archillaeus, memo-
 res obligatæ Plautillæ dexterae, grauius ingemiscen-
 tes, tristari, ac fremere tantam pulchritudinem, floremq;
 castitatis unius Ethnici, impurūq; hominis consensuatum
 in libidine, clarissimūq; tot uirtutum, & castimonie
 præconiū illico obruendum, anxij, ne, temerata uir-
 ginitate, haustisq; osculis, proueret in nefas, ample-
 cens idolorū superstitionem: quandoquidem uitæ so-
 licitate, caritateq; tori, captis iam amoris pignoribus,
 facile flebantur animi ad uiri nutum, simul & ad præ-
 clara, & raptia: si hoc modo cōtingeret, nihil amari-
 us, aut luctuosius maternis uotis, animæque, nihil Chri-
 stiano nomini foediū: cum tripudio inferorum, in sum-
 mo discrimine rem esse, bellum ingens, ac difficillimum
 instare, omnia iam esse ancipitia, & dura, non cunctan-
 dum, in celeritate pōnendam uictoriam asserere. Itaque
 calenti lacrymarum imbre irrorato solo, euocatisq; in
 opem superis, ad mutandum uirginis pectus, mellesq; le-
 niunda dicentium ora cum rore pietatis taciti uirginis

cubitulum ingrediuntur: aqua cum ira coepere: Si tantum curae, sollicitudinis, ac studij in exornanda anima, propitiandoq. numine adhiberes, o decus Martiae genitricis, Flauia, o lux imperij, quantum in augendis naturae donis, quibus Aureliani caduci, mortalisiq. iuuenis impleatur cupido, ciaturq. beneuolentia, defudas, dubio procul per aeternas nuptias aeterni Christi in complexu sedetes inter, aequalium cantus, & choreas, in augustissimi illius thalamo, cuius omne ad acuum integra, & inuiolata manent etiam castitatis, tum gloriar. monumenta, cuius fauore elegantissima ista species aeternis beatorum coetibus immortalitate uestita donaretur, nec ruga fore daanda, nec ullo fuisse standae dedecore, aut debillitanda morbo: hoc maternum uotum fuit: haec excedens iuuenis Plautilla mandauit: haec tibi perferenda nobis imposita. Tunc uirgo, suffusus rubore genis, placida fronte: Quae maior, inquit, propiorq. Romanae pietas esse potest, aut praestantior laetitia, quam non detrectare tædæ, amplecti sponsum, & gignere prolem, qua populi Romani nomen augeatur, propageturq. familiae nostrae decus, & quodammodo per seriem liberorum perennem esse in fama, & laude apud posteros? Aut quid alia ex parte inhumanius, quid saeuus, quam mortalium deuitare consortia, subterfugere societatem, (nihil enim ea sublata, nos a bestis distingeret) declinare congressum aequalium, exhorrere uultus, & caelesti formata manu lineamenta? Quid: uero inurbanius, laet morosius, quam calcare uoluptates, blandientemq. spernere fortunam, semperq. esse in maerore, & gemitu? Ne id quidem a Stoicis traditum, quorum inter philosophos inhumanior, remotiorq. a uoluptatibus existit secta: neque apud nostros improbantur nuptiae, ipsius in terris agentis Saluatoris ad specum, miraculoq. sacratae. Equidem praestare magis existimo, iugata extinguui in semina in-

subtrahentur. Itaque te, quam paullo ante benignissi-
 mam puellarum est experta pubes, ut duram, morosam,
 arrogantemque increpabit non culpa tua, sed aliena. At,
 quia libens, sciensque huic colla iugo subieceris, culpa
 non carebis: nec in merito iamque tot ornamenta uirtu-
 tis, tantaque decora pulchritudinis subtracta populi Ro-
 mani oculis uiri iniuria unius, suspicioque obscurabit, cal-
 cabit, & in abstruso concludet: omnia rimabitur, omnia
 in deterius interpretabitur: iustus tuis lacrymis saepe do-
 los, saepe iram, cupiditatem, & scelus in se existimabit,
 intolerandum, & maxime funestum in amore, uel iustus
 in facibus, in summa praesertim pulchritudine, suspicio
 malum est: depascitur ista pestis animos, depopulatur assi-
 due, nec quemquam sinit expertem timoris, angorisque:
 ubi irreperit, breue gaudium, aeterna infelicitate pen-
 sante: quippe secreta uoluptas, & interna tui cognita a-
 mare eiusdem euoluuntur: in pectore metu sui, cunctorum
 in se intensus oculis, curisque: Omnis quippe felicitas
 obnoxia inuidiae: tua post decerptum florem, strataque
 in thalamo uirginitatem semillis pectora merus subierit
 Romanae turpis. An non memoria tenes, suspicione ui-
 rotorum uel ipsa in flamma tot editas strages, patratas cae-
 des, mactatasque puellas? Excellentis gloriae, eximiaque
 uirtutis Mariamnem, Alexandriae filiam, uxorem Hero-
 dis, Iudaeorum Regis, quo alio absumptam fulmine le-
 gimus, nisi insania uiri e. dum uritur amore, dum molli-
 ter uiuit in flammis, dumque amatae in luce caecutiatur?
 Stultum siquidem est, non discere alterius malo, aut ex
 aliena fortuna non metiri tuam. Tunc Flauia: Haeret pe-
 ctore, haeret animo. Praestitit illae meae memoria, quam
 omni, quo uixit, aeuo dura uiri exercuit mollities, iun-
 cta suspitioni, sic, ut non raro in Gynecaei abstrusis la-
 crymans fuerit reperta: & tamen, quibus genitrix mori-
 bus, qua castimonia fuerit, commune Romae loquitur
 deli-

Ille genitricis iram, & uoculam, seculi iam pectore, extera
 nae famulatur libidini. pauet ad iussa uiri: obtrémis ad
 nutum: palléscit ad uocem. quid, si alteri communicas
 uiderit faces, & genialem torum offenderit? hoc in-
 tolerabile sibi, acerbissimumq; malorum omnium iudi-
 cat: hoc uno omnes euincuntur dolores: ista tela perpetuo,
 altissimeq; figuntur in pectore. Quis praeterea sul-
 nestorum exempla casuum queat explicare? Quis regens
 fere funera, & mortes? Non iura considerantur huma-
 nitatis: non affinitas, cognatioq; respicitur: non tori pi-
 gnoribus, communicatisq; ante amplexibus refrenatur
 ira, mulcteturq; dolor. pronum in ultionem muliebre ge-
 nus impatienter irascitur, prorumpitq; in nefas. Dum
 enim uiri quæritur cœnix, dum fititur sanguis, natorum
 diriter uiscera sparguntur, & innoxio sanguine, iris, ul-
 tioniq; parentatur. Pro immane, horrendumq; scelus,
 alio detortis exiguum intra tēpus ardōribus, omnia hu-
 mana, & diuina in exitium trahere? Reticeatur Lemnia-
 rum cruenta prurigo, nefariaq; Prognēs, Althacae, A-
 riadnēs, Herestillaq; sileat damnata crudelitatis me-
 moria: obruantur Leodices Antiochi cognomento Dei,
 aut Thebes Phæraei Alexandri, Arstiones Demetrii, aut
 Cleopatrarē Nicænoris uxorū nomina, ob summam,
 sceleratissimamq; crudelitatem. In ipsa profecto scele-
 rati commemoratiōe obtremis animus, diriterq; tor-
 queretur. Sed fingamus, nihil horum in Aurelianum ca-
 dere: id quod tamen est in incerto: polleat ille mansue-
 tudine: non subiaceat cupiditatibus: seruet immacula-
 tum torum ab alterius amplexibus: non irascatur: efful-
 geat liberalitate: excellat cōsilio: amet: sit denique Ro-
 manus, dignus maioribus. Num alia effugisti incom-
 moda, aut euitaturas es tormina uentris, grauem fetibus ute-
 rum, iactationē uiscerum, trācta pondera diu noctuque,
 crudelitatem, debilitatemq; stomachi, fastidia ciborum,

noxiorum cupidinē, pallorē oris, aentia labra, & squalida, infirmitatem crurum, tumoreū femorum, dolore laterum, coagulatum intra mammās lac, & saepe noxium, prolem inde infaultam, & debilem, (pulchrae matri uulnus profecto sempiternum) degenerem, obcaecaram, aut taetro agitatam spiritu; ita, ut cum aura caeleste agat adiurationibus. & non dubias quoque inortes, & saepe horribiles, effusus uisceribus; caesis ue uteris, upius horae momento geminam funus effertur: geminā anima nati, matrisq; pellitur luce. Assatim exemplorum se praebet copia cum acerbitate: sed praeterire in animo est: illud equidem pudenti matrifamilias nihil acerbius, duriusq; posse cōtingere existimo, quam, membratim extractis utero infantibus, cum fetida sanie; atq; etuore, ea physicis inspicienda praebere, quae ipsa conspiciere erubescit, quaeq; egregia parens natura non inuolose obtegit. Ecce refert digna se trophaea prurigo: fluxaq; illa dulcedo amara tunditur paenitentia, ^{3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100} Subtacente Archillaeo, rursus orditur Nereus: Quam illustis, inquit, quamq; excelsa uirginitatis gloria, horum quam expers malorum, gratissima Deo, & cara superis, uerenda hominibus est, omnē scelus paenitentia, flutuq; non difficulter deletur, ruptumq; cum Deo foedus rursus percūti potest: sola semel libata uirginitas pristinae restitui integritati nō potest. Rarum donum, & ideo augustum: at, quam foede eorum, earum ue aberrat inscicia, quantamq; contrahit labem, qui castitati uim facit, qui regale decerpit florem, qui beatarum metium domicilium ueneri deuastandum non minus libidinoſe, quam turpiter aradit? Parua mercede a fastigio deturbamur. uix tentata pugna, atque hostili degustato cruore, pauidi, flammanti uertimus terga prurigini, aeternam ignominiam, clademq; nullis lacrymis; uiribusq; deleturi: Profecto impudenter, furiosq; cōcidimus, dum

nostra in funera breuissimae cupidine uoluptatis nõ coa
 si uoluimur. insidet statim a facinore pectoribus hor
 ror; relanguenteq; phurigine tristatur, ingemiscit, mae
 retq; animus, nec affequitur; quod temere stulteq; con
 tempsit. Habet suam in altissimo, excessuissimõq; gradu
 curulem uirginitas, secundam a martyrio thyraram ge
 stat, omnibus insignitur, amaturq; uirtutibus; Fide cit
 cumuallatur, Spei haeret amplexibus, Caritatis osculis
 fatigatur, Sanctorum omnium pio cantu, obsequioq; at
 tollitur. Nihil uirginitate praestantius, nihil clarus, ni
 hilq; diuinius. Variata inter lilia spariam, aeternos pa
 rit odores; cedit Panchaia; filiet felices Arabum terras,
 Nabathaea erubescit, non atollit sua thura Paetolus,
 uirabit cum laude sui; & uoluptate spectantium; nullis
 subiacet incommodis; nullis tunditur morbis; nulla ta
 bescit aegritudine; laeta in se, laeta aliis, & tranquilla
 florescit, sua triumphans ubertate deliciarum. Haec
 commemorantem Nereum excipiens frater, Cursum tan
 tac, inquit, praeconia uirtutis decurruntur, a fratre, stric
 tum percipientur; nulla quæ id expromere, & enarrareq;
 uox: non Oratorum lateribus, aeternis ue Poetarum cantu
 bus, aut immortalibus historicorum monumentis lan
 guerent in commemorando Athenae; deficerent rostra;
 emutesceret forum: nulla ad tam sublime donum ascen
 dit collatio. uictrix, amataq; uirginitas cunctarum per
 ora uolitat gentium: nullius ueretur insidias: nullo pro
 pellitur hoste: omnia sunt ei terra mariq; pacata sub
 strati fasces honorant; trabearum cedit auctoritas. Sed
 age, pulcherrima Flauia; existima tecum sic unam e bea
 tis affantem mentibus: Pitella, quo te mucrone uirgini
 tas satiauit? quae in te pila contorsit; ut, illam, tam sae
 ue abs te propellas; infestissimamq; sibi uenerem accer
 fas? unde tam dirum bellum, & tam subito sumpra saga?
 Illa te materno prodeuntem ex utero est comitata: una

tecum alta, una tibi assueta ministrare, socia in uagitu,
inter lucem, & tenebras, inter gaudia, & uoluptates,
maerorem, & aegritudinem, blande lussit tecum, blande
te fouit, libauit oscula, strinxit uulnibus, non a te infudan-
te disciplinis recessit, non Christi amplexantem imperia
refugit: una tecum caelesti cubauit in toro aeternis ra-
diantem margaritis, & multo pyropo: Sacro Christi lauabaris
cruore, & ipsa membra tergebat: cur ergo illius
obliuisceris? cur fugatam, eiectam, hostemq; iudicatam
persequeris? & in sacratio scelerum, bustoq; uisutum ad
ipsas ueneris aras maectare quaeris? Si te candor oris, si
proceritas corporis, si dignitas iustitiae, si fulgor oculo-
rum, si flaua caesaries, si maiorum insignia, si decora, si
triumphi, uictoriae, trophaea, curules, trabeaeq; dele-
ctant, omnia non ne cernis in Christo? Si tibi nuptiae
denique placent, si expetis sobolem, en non ne in Chri-
sto aeternos fetus, & diuinam progeniem uides? Quam
clarus, augustusq; maritus est Christus, quam secunda ma-
ter Ecclesia, temeratis haudquaquam corporibus? Pa-
rent caelestis dumtaxat uirginibus thalamus, & secreta
cubilis: ibi aeterna inter oscula, immortalesq; uolupta-
tes, & iocos nulla praeripitur faciente libidine castitas,
nullisq; inquinatur illecebris: & tamen gignendi non au-
ferretur facultas sine ulla tristitia, metuq; mortis: Si haec,
Domitilla, ingereret Angelus, nonne iamplexareris?
nonne admitteres animo? nonne priora connubia dan-
nans? At ipse te Christus affatur: (non enim sine Chri-
sto tecum de his loqui seruites animae auderemus) ipse
tui ardescit amore: ipse se tibi aeternum promittit spon-
sum; cestumq; ipse cupit exsoluere: Ipsum ergo, puella,
ne dedigneris, frustra postea requisitura ut caprandu com-
siliu dum facultas adest in splendidi. His utroque a
fratre dictis, puellae uultus inter loquendum, audien-
dum, intuendumq; modo albescere, modo induto et
ful-

fulgere rubore: lacryma conspecta in oculo, intraq; pudore reiecta, exauditi gemitus, cum detestatione facti & cupidinis, fecisset, inquit, saluator Deus, ut clarior haec mihi doctrina fuisset, nec recentia arcana. profecto non tam foede has in sordēs deiecissēm mentē, blanditiis circumuenta, elusaq; fallaci spē uoluptatum, dum omnia maiora, dulcioraq; assentatio, & aequalium feminarum uoces ostentarent. Facile uersutis fuit, decipere puellam, haud talibus assuetam, nihil iam sincerū, tutumq; in aula uideo, & inter sceptrorum insignia liberam uocem, si ingeratur, excipi cum stomacho, & pelli auribus ueritatem, ludibria pro laudibus esse. familiarium crebro adulatione iugulamur, haud quaquam tam noxio hostili ferro. Ceterum, postquam Dei placuit benignitati, non admitti tantum dedecus, pelliq; tantum ex animo meo piaculum, maiori ardore, ipso iuuante Deo, (neque iam despero; auxiliū pie deposcens) ac fortiori animo (confert in posterum ad cautelam lapsus) tantam tuebor dignitatem, parata ad omne certamen subeundum; uos afferte consiliū, & precibus attollite. Coepta enim, ni deducantur ad finem, cum ignominia, & risu a mortalibus eluduntur. Hoc laetissimi Eunuchi responso, uirginis celebrare consiliū, & generositatem laudibus efferre: cohortari, ne desiciat. Ipsi, statim abeuntes, Clementem Pontificem aduent: rem gestam enarrant: praedam ostentant: decreta uirginis perferunt, & ardorem. Laudat miris illos laudibus Pontifex: actisq; Deo gratijs, martyrij palmam auguratur. Erat Clemens, familiae splendore insignis, sanctitate eximius, honoris praerogatiua effulgētissimus, Petro extiterat carissimus, moribus egregijs, atque doctrina, tantaq; demissione, ut oblatam a Petro ultro curulem alteri cesserit, modestia, praecellentiq; ingenio diuinus: Is, cum Eunuchis, tacitus ad Domitillam accedit: tamq; procumbētē, ad genua

nua benigne affatus, sacrata caput uitta circumdedit: faustissimaq; apprecatus, abcessit. At Flauia, professa uirginitatem; mirum dictu est, quanta religione, quantaq; eluxerit pietate, sic, ut asperitate uitae quisque facile terreretur. humus illi pro strato, abiectiq; ostrò, praetexta mēbra uincire: duri pili cilicio interna uexante: assidua in precibus: uelle pro uirginitate dilacerari, occidique. Sed res, ad Aurelianum delata, turbauit serenitatem; horribili procella concussis Christianorum omnium animis; post Neronem stringente in eos ferrum Domitiano, Aurelianus, repulsus a sponsae foribus, accepto quoque repudiò uehementissime cruciatus, deiectusq;. Ipe, non coercere rabiem; non abstinere a minis; non temperare linguam; quin etiam in uirginem profana, & obscena impuro ore euomeret. Nec tangebāt animum familiae imagines, ipsa maiestas, penatium sanctitas, inuiolati foci, decusq; uirginale, & quondam sponsi nomen. Furibundus ergo decurrit ad Domitianum; patrefactaq; re, incusat Flauiae temeritatem, Auspicij prodicionem; Eunuchòrum impietatem, exaggerans factū, obtestans deos patrios, Augustorumq; numina: denique molitorem omnium insidiarum Clementem Pontificem asserit. Acer effulsit Caesaris ex oculis ignis, prorupitq; minitabunda uox, sancita per deorum numen, umbrasq; maiorum, uicturum Christianorum neminem: consolaturusq; Aurelianum, in Palatium ad se uirginē perducendam curauit, quā ad se uenientem conspicatus grauissime ingemuit. Quam enim paullo ante, splendido incedentem Eunuchorum, praetextatorumq; agmine; choroq; uirginum, matronarumq; illustri, coruscante crine, purpura auro, gemmisq; praefulgente exornatam, trahentem speciem dignam opibus populi Romani, dignam imperio, & fastigio; laetissima fronte, afflanteq; uel tristibus gaudia, & dulcedinem; nunc proclinata ceruice,

uitta-

uitatam, deiectisq. oculis auersam populari ab aura, factaq. aulico; patriis descendentem a diis, illudentemq. Dialibus Iouis, Martisq. contemplabatur, quam proxime accedentem, submisitq. affusam pedibus apprehensa dextera in cubiculum ducit, sedensq. una cum uirgine maerens; crebraq. inis pectoribus suspiria trahens, ita coepit: Si hoc fato Imperium; factesq. Populi Romani nobis a superis data essent, ut domesticis claresceremus infortuniis; utq. externis insigniremur cladibus, dubio procul hic spiritus, & aura horrenda, atque inuisa forent. Etenim, post stabilitam, aeterna fatorum lege, in penetibus nostris; nutantem alieno scelere rem Romanam; post Dacica trophaea, Cathicam lauream, madefactamq. Sarmatarum cruore Peucem, liquatasq. Istri pruinis; post expiata rebellantis cruore & anima signa; Oceanumq. compressum; restituo iam Capitolio, civili exciso, inflammatq. furore, Ioueque sua in sede locato, praecelso domesticorum cingimur funerum uallo; diris rursus urgemur angustiis, nouo, inopinatoq. sternimur uulnere in ipsa curuli, in palmata, sacratissimoq. Caesarum domicilio, & in ipsis penetibus; tua; o filia, (quid enim dulcius; optatusq. noster in te desiderat nomen amor?) inscitia; atque simplicitate, paucorumq. temeritate; atque inexpiabili facinore. Non incertus iam rumor nostras conuulnerat aures; (ut inam his carnificemus & oculis) ne ista flagitia; tantumq. scelus exaudiremus; cereremusque. Non iam parietibus uulgare se murmur continet; uociferatur in foro; strepit ad rostra; exagitat cutiam. nimis praepropere credulitate, nimia simplicitate aberrasti, Flauia; parcendum aetati, & cupidini; molli animo; feminarum ad fabulas; qui decepit, qui induxit, ei feriunda beruix; profundenda anima; rebellasti, Flauia; nullo concita lluore; nulla accessita iniuria; nullo adacta supplicio; nullis impulsis maiorum exemplis.

plis; auctoritateq; ab immortalium maiestate deorum; ab aeternis numinibus; vetustissimisq; sacris; nec epagantem tenuit; animum fauorum amplitudo; non coercuit metus; nō terrore supplicia; quid enim noxiis tanta praesertim impietate; & scelere est expectandum? uiolentus usus; sed necessarius; paucorum poena; ceterorum documentum; & disciplina. hec a tam inhumani; nefarioq; incepto nostri renouauere nuinen; aut puellaris uerecundia. Quid nobis potuit euenire calamitosius; quid amari; quid foedius; in tanto rerū fastigiō; tamq; lato subiectarum ambitu gentium; quam; Flauiam a Domitiano; gentilem a cognatis; puellam a uiro; feminam ab Augusto; Romanam discrepare a diis; inq; turpissimam; consecratam; & seruilem Christianorum sectam abire? Haec incite accensa altaribus thura; exquisita exeta; fibraeque; inspectusq; astrorum cursus tuo. primo in uagitu; auraeq; afflatu celebritatem; & gaudia portendere; ingentibus uestruibus illari sideribus ignes lucem; splendoremq; praesagiuerē? Fallaces mortalium spes; & incerta uora; dum cupiditati magis; quam rationi; deseruimus. elusi iam ipsi; Martiae quoque gentis frustrabimur uota; expectationemque? Viduatus in laribus thalampus; cui Acesines; Coaspesq; tributum miserant; existitaeq; faces cum iniuria deum; cum coemptu nostri; cum maerore populi; luduq; Senatus iacebunt? An non melius; & gloriosius est; nostro te esse audientem dicto; nostraq; capessere imperata; & exsequi consilia; quam scelerati illius uenefici (cuius iam diri feralem in capite angurij gestas amictum) deprauari consilii? An suspecta tibi sunt nostra; & damnata consilia? Miserrimum eum dixeris; quem cognatione nudatum fortuna effudit; nostris Romana humeris moles tamquam Atlante caelum fulcitur; nutabit leuibus puellae secretis? Illius est fugiendum consilium; acuius non manus a maleficio;

ficio, & rapina, non lingua a maledictis, non mens a facinore est umquam auocata, quieuitque. Ille te ex amantissimi, pulcherrimiq. amplexibus sponsi euulsit: ille te ex oculis populi Romani, ille ex gremio subtraxit: qui te adegit in rabiem, flexit ad infanda mētem, qui tibi amara, horrida; & insuauia pro dulcibus, gloriosis, excelsisq. subiecit, & magico carmine, diroq. uerborum sonitu per calamitates, & dedecora, explosa honestate, (quo Mariæ nati calces uestigia, & thalamum somnies) in exitium præcipitat, & adhuc tamen hostiis, sacrificiisq. precantium, umbrarumq. felicitate nostrarū apud deos sustentaris; hebescit: tot lectisterniis caelitem mucro. adhuc suspensa a caede manus, auersumq. est ab ultione fulmen, quibus ista ne redditur merces? Quod te diuina forma beatint, quod nos uictores fecerint gentiū, quod Aquilas, sibilumq. Draconum per extrema terrarum felici circumtulerint cursu, quod denique Tarpeiam acquirant Olympo; ut tū tam stulte, nefarieq. descendas, ut Christo in ligno uexato, in ligno litato seruentium Deo aras attollas, & offeras thura? & si detur occasio, (adeo fortasse animus) in Capitolio loces, expulso suis Ioue penatibus, tumulata Bellona, & obruto Marte? Quid, misellula, existimas fortasse non transituros fuisse nos Christiana na ad sacra, ni profana, ni turpia, ni obscena forent? An nos circa animorum salutem, felicitatemq. desides credis, ut mortis obliuiscamur, & conditionis? Curae eadem ante nos Diuis fuere Caesaribus: & tamen fabularum commentum est, atque experientia deprehensum, nihil uerius, certiusq. posse existimari de diis, quam quod a maioribus statutum, & religiosissime traditum est: Errare cum pluribus, humanum, atque excusabile; soli sibi sapere, arrogans: Intemerata est populi Romani religio, & certissima caerimoniæ, & non dubia sacra: quibus instructi, in uoluptate, & deliciis traducimus uitam,

tam, nec erramus. In terris cum diis uiuimus, fruimus eorum uocibus, & oraculis, certi, post fata (si quid sensus animorum erit) cum illis aeternae uicturos. tu modo, filia, depone istum furorem: utere praeceptis, sancitisq. Augustalibus: pande animum consiliis, & iuuetam gentilium moderare caritate, & monitis. parum in femina prudentiae, & consilij, plurimum fragilitatis, iuuenili praesertim in aetate, quae, praebita commoditate, perenni in igne, ebullienteq. sanguine, immodicis uastatur erroribus, & foeditatibus. Si repugnaueris, si nostra spreueris mandata, si amorem, si consilia, quid inde infamiae, quid ue dedecoris prouenturum sit, agnosceret uel infans, caecusq. conspiceret. Frustra uirginitatis praeconia anhelas, si contumacia animum obuallaueris. Caret morositate, & arrogantia uirginitas, & falso nominatur, si modestia erga maiores, & obsequium abfuerint. Virgo, nihil Augusti mota blanditiis, nihil terribita uultu, aut mollita precibus, breuiter, & generose respondit: non se iuram infitias, aut quae gessisset negaturam: dignam rem esse oculis mortalium, & luce: ruborem cerni in crimine, cui supplicium praemium, & peritodus est: ueritatem satis per se illustrem, & excellentem nullo pacto obrui posse: & si diu scelere latuerit hominum, a saxorum, arisq. cultu, ab illecebris, & corruptelis libidinum transisse ad Dei cognitionem, ad decus uirginitatis, & famam, libertatemq. sui, cum sempiterni spe praemij: sua consilia quoad obsequia cultumq. erga maiestatem, semper ipsi fuisse addista, & addicenda: turpe, & intolerandum esse, iura proculcare naturae, in Christi uero amplectendo dogmate discreta: optatam illi tamen pacem, & diuturnum aeuum, pia quoque decreta: nihil sibi cum Ioue, nihil cum Minerua, aut Marte, nihil cum Iunone esse: darent alij thura, plicaret genua, litarent, propitiarent, sibi litandum Christo, illiusq.

liusq. inuocandum, adorandumq. numen: si lacefferen-
 tur iniuria custos Capitolij, & Stator, concitatorq. bel-
 lorum, & sanguinis haustor ulciscerentur, uibrarent in-
 uolutores fulmina, nihil minus sibi timendum esse: tur-
 pes; & ridiculum dici, deos hominum egere auxilio in ul-
 ciscendis iniuriis: fractas ab se Christi benignitate corū
 impietates: detectas fallacias: praecisam omnem, quam
 nefastis uotis ex sua strata conceperant castitate, lacti-
 tiam: emunctum efferuescentem animorum ardorem:
 nullum sibi ob susceptam Christianam religionem reli-
 ctum paenitentiae locum: nullum inhaerentem scrupu-
 lum; nec uelle: mutationem consilij ad meliora optan-
 dam: sibi esse optimum, & ad fatietatem cum incredibili
 uoluptate; cerni in se patriam generositate: non ab-
 futuram Christianam pietatem: iamq. pro Christo mori
 statutum subtexens. Tunc Domitianus, maxime aeger,
 & uultu tristis, Magna rursus inquit, filia, pietate erga
 te mea retardor: rursus, recordatione aetatis, languescit
 furor, rursus irae mireseunt in tanto pulchritudinis, ue-
 nustatisq. splendore, uel pulsatis pectoribus, caloreq.
 corda euibrante, ipsamq. dexteram in tela, caedemq.
 ducente, non indigna, & merito deorum ante conspe-
 ctum larium nostra manu uictima caderes, ut criore tuo
 elueretur labes, explereturq. contractum piaculum. Non
 defunt exempla maiorum, qui minori in re suam erga pa-
 triam testati sunt caritatem. Nos te, erga deos nefarie
 facitantes, turpiter maledicentem, impie detrahentem,
 adhuc impune ferimus. Imitabimur hac in re deos
 immortales, qui fortasse nondum de salute tua despera-
 runt. Euiicamus nos ipsos: triumphemus in peruicacia:
 summaq. in potestate teneamus iram. Etsi haud facile
 sit, in magna iniuria, & in offensa praesertim deorum,
 iustum cohibere dolorem. gemina in te uersatur impietas,
 reluctandi nobis, & spernendi uim potestatemq. nu-
 minum.

minum. Sed a diis desciscenti omnes se facile dirat. affo-
 ciant. Hausisti tot per annos arcana philosophorū; Ora-
 torumque: nihil tamen sancti, ac pij reportasti: quod ad
 felicitatem; quod ad maiestatem, & incrementa Reip. at-
 tineret, abiicisti: feralibus sacris applicasti animum: ma-
 trimonia, sobolis posteritatem penitus ex hominum me-
 moria, & usu tollendam uoluisti; oblita naturae legum:
 ad id femina procreata, quo prolem gignat, natam edu-
 cet, stratoque quodam modo mortis imperio per interrup-
 ptam liberorum seriem naturae subleuet imbecillitate.
 In prole tua, filia, quis non Flauiorum renouata sibi de-
 cora existimabit? Quantum hausturi gaudij sumus, si per-
 te, mea Flauia, Vespasianum patrem, Sabinum patrum,
 aut Titum fratrem, familiae nostrae lumina, amplexari
 licuerit? Quamobrem, filia, hoc infame abiura supersti-
 tionis genus: crudum ex animo pelle decretum; utere
 focis, utere gentiliciis sacris; cunctarum, ne dedignare
 Romanarum morem, institutumque. peculiaris usus in
 re usitata, & publica raro sine infamia. damnatum uir-
 ginitatis propositum, atque in te maxime abominandū,
 haud frustra a diis tot in te collatis uenerum, pulchritu-
 dinisq. ornamentis. ingens scelus, abuti benignitate su-
 perum. Tunc uirgo: Non est omnium, potentesime Au-
 guste, de diuinis rebus tam alte sentire, atque ita caeli-
 tum mores luto nostrae mortalitatis imprimere, ut, ex-
 stinctis libidinis aestibus, & coercitis naturae motibus,
 quibus ad turpia trahimur, terrenarum rerum speciem
 dedignemur, diuinaeq. pulchritudinis splendore, quan-
 ta maxima contentione possumus, assequamur. Multa
 sunt, fateor, quae animum, corruptionis expertem, &
 suis sese pennis in sublime tollentem, illecebris delini-
 tum, & curis inutilibus implicatum, praecipiti ruina in
 ima deturbant. Aurum, gloria, deliciae, ueneres. Sed,
 quid est in his rebus tam egregium, tam praecclarum, aut
 subli-

sublime, quod nos a caelestium rerum amore posse deducere? Pulchritudo quidem, quae maximum semper apud omnes pondus, & vim habuit; quae summos; purgacissimosq; Imperatores, ac praecclarissimos Reges; uel in ipsa bellorum rabie, stratarumq; cineribus Urbium; aeternae seruituti mancipauit; quae humililo loco natos ad summos honores, ad regimē, ad triumphum, ad Regum purpuram, soliumq; perduxit; est illa quidem naturae donum, sed exiguum, quod innumerabiles mortalium casus, quod paucorum dierum languor, quod breuis sollicitudo, quod triste unius noctis insomnium possit eripere. Sunt apud nos quatuordecim Regum; Consulum, ac Caesarum; hysta nostrorum, & pulcherrimarum monumenta feminarum; ad haec, si placet, accedite: Licet hic profecto intueri ambustos cineres, exactas uermibus carnes, pro quibus Oceanum onustum classibus, stridentem silua lignorum, ac cruore spumantem, sparsos cadaueribus caecos, & funestatos humanis uisceribus amnes, orbemq; terrarum uniuersum sudātem in armis uidit antiquitas. O peruersa hominum studia, o labores frustra susceptos: o impia nota. Praestasset sane, omnium societatem uitasse, seseq; in uastissimas abdidiisse solitudines; belluis ipsis inaccessas; odisse formam crudeliter pulchram; quam domestica ciuium funera; deuastatas prouincias; attritas gentes; funerata opida; populosq; excisos, & ipsos Imperij Duces, lectas animas, certosq; hostium terrores unius femellae pulchritudini suo litantes sanguine siccis oculis intueri: & mirabimur gratam esse caelo castimoniam, quae tot in terrā faces extinguit, tot incendia reprimat, fluctusq; compescit; quae armorum fragorem, Martisq; fremitum sedat? Dicam amplius, quae extorquet omnipotenti arma de manibus; & dexteram illam ignibus armatarum, fulminatq; aubritatem ligat ad ueniam. Tibi laus, diuina sapientia: nam; quibus ossinatus

tibus fecisti de carnificina sacrarium, de cruce trophaeum, uitae scaturiginem de sepulcris, iisdem uirginibus ex egregia forma, & rara corporis uenustate, quae solet fomentum esse libidinis, aureos struxisti gradus ad ueram gloriam. Utinam, maxime Caesar, religionis tibi nostrae splendor illuxisset: agnosceres profecto, molitorem orbis de summo maiestatis suae fastigio in unius descendisse Virginis uterum, uaguisse in cunis, infantem, caelestium luminum Architectum. O uere secunda uirginitas, immensum concepisti, aeternum genuisti. hoc ipsa decus totis uiribus non amplectar? ab huius me suauissima diuelli societate patiar? Nec me pudebit, uersantem inter Angelos, optare mortalem torum, & a caelesti sponso, qui me sibi aeterno foedere copulauit, ad hominum nuptias, amplexusque transire? Quid me uinculis terret? Ornamenta sunt ista, non uincula. Quid obiicis fustes? Non expauescit Christianus ad fustes, cuius est spes omnis in ligno. Quid mortem minaris? Quam Dominus meus in Caluario apertis largae misericordiae fontibus gloriosissime obruit. Quid expedis ferrum? Quid equuleos; quid candentes laminas paras? Haec omnia Christus, reuulsis Acherontis liminibus, foribusque contractis, & capite serpentis obruito, ne quid ab illis in posterum timeremus, ab inferis rediens, caelo triumphator inuexit. Sed fortasse tua te magis delectant. haec ipsa, quae nobis sunt domestica, contemplerur. Recole ueterum annales: consule historias: & inuenies, summum semper honorem ab omnibus gentibus, duce propemodum natura, habitum esse uirginibus: quandoquidem apud mortales nihil est Virginis nomine sanctius, nihil acceptius, nihil fauorabilius. & Vestales quidem, uestris deuotae diis, qui tamen nihil cum Deo, praeter uanam diuinitatis opinionem, habent commune, quanti sint nominis apud Romanos, ab illis ipsis, quibus circumdatis, licetori-

bus

bus petito. Interroga has aras, haec templa, forum illud augustissimum, maestas, & funebres Pontificum uoces, squalorem totius Ciuitatis, infaustos laqueos, obruta humo nocentium corpora, maestitium illud, & sepulcrales moles: omnia tibi mutis quibusdā uocibus restabuntur, nihil illis in hac urbe sanctius, nihilq. augustius fuisse, quousque Dei filius Ioues, Mercurios, Dianas, Phoebadas, noctemq. illam saeculorum atram, atque funestam, tristemq. Erebum ab hominum cordibus relegauit, extirpauitque. Vos in medium adducam Tiberinas aquas, quae uirginem in discrimen adductā periculo exemistis: contendebat populus, uiolatam esse: inexpiabile scelus: illa, se contrafecisse, negabat. Senatus uiuam de more defodiendam censebat: illa, iniuste se occidi, clamabat. Quid plura? uos innocentis patrocinium suscepistis, & uicistis: continuistis uos ipsas, seruari pudoris testes, supra naturam uestram, in cribro: & diuinæ praecones sententiae, cuius tribunal innocens appellauerat, non uocē, sed factō, uirginem absolulistis. Quas ego praeterea Claudias, Aemilias, Martias, Cloelias possem accersere? Quid, si Graecorum in annales me effunderem? quo pectore, qua eloquentia, quibus uelateribus Atheniensium uirginum, in pauimento, cruoris adhuc paterni notis purpurato, saltare compulсарum, crudeli triginta tyrannorum imperio, generositatem, aut placatas Iphigeniae cruore auras, fremētisq. pelagi iras, aut cumulata Camillae uocabula, aut insigne Chalydoniae uirginis spoliū, Cassandrae uaticinandi donum, diuturna Spartāhorum, ob uiolatam suarum uirginū pudicitiam, aduersus Messenios bella, & implacabiles furores, aut Daphnes, Dryadum, Napaearum, Lemonidumq. agmina efferam? Dies potius me deficerēt; quam deessent exempla: nec solum hoc uirginum, licet earū praecipuum decus est, sed uiduarum, nuptarumque. Quas

quod;

ego

ego: Eiusla zhorraa Byrsa, aemula Capitolij; fundata;
 quam uita; & fato mirabiles; aut Artemisias, inter in-
 gentes pyramidum moles; & famosa sepulcra lugentes,
 aut Lubretias, Brblias, Cornelias, Hortensias, Sulpicias,
 Porcidsque; & eiusdem multas propositi feminas; nec
 ignobiles pudicitiae magistras, possem recensere; qua-
 rum apud nos fama numquam canesceat; immo uero, ut
 templa quaedam uetustate sunt sanctiora; sic illa diutur-
 nitate temporis carior, illustriorque. Sed non uacat sin-
 gula proficui; immensumq. opus paucis perstringere.
 Finem dicendi facio, uidi dumtaxat obnixè rogans, maxi-
 me Caesar, ut tantam Flauiae gloriam non inuideas, di-
 gnant maioribus, dignam literis, dignam imperio, ac fore-
 tuna tuas; maiestateq. populi Romani, & quam mihi co-
 ronam uirginitas noctit, aeternis uernantem floribus, &
 quoduis Indico, Parthicoq. digniorem diademate, ambi-
 ri a me aequo animo patiaris: sin minus curiosus tu; at
 non mihi hostis: His Caesar euidus, non amplius cum-
 standum, pugnandum uè eum obstinata ratus, uirginem
 in exilium pellit, Pontiâ Insula circumclusam, aduersus
 Formias C C L. stadiis a cõtinenti abscissa. Quae ubi de-
 cretum accepit, nihil rursus, collecta supellestiles; ac-
 citisq. exilij comitibus; ac sociis; in insulam enauiga-
 uit, constructisq. cellulis; tranquillissima sui uita; hunc
 sacras legere historias; nunc Christi meditari aerumnas;
 nunc interdum cum eunuchis; ac familiaribus; de Chri-
 sti uirtutibus; signisq. serinocinari; modo effundere se in
 preces; heb diu noctuq. intermittere orandi consuetudi-
 nem; & tamquam in Pontiâ genita; cellulam suam pro-
 deliciis habere restem atcahorum; ac precum. Interim
 Domitianus, cum quindecim regnasset annos; & quin-
 que & quadraginta uixisset; X I V. Kal. Octobris coniu-
 ratione facta in cubiculo a Stephano; Flauiae Domitil-
 lae procuratore; Clodiano Corniculario; Maximo Par-

thenij

thenij liberti Saturnioque decurione cubiculariorū, septē
 uulneribus trucidatur; anno a partu Virginis X C I I X :
 Fuluo Valente; & Antistio Vetere Consulibus. Illi Coc-
 ceius Nerua sufficitur; insignis moderatione Princeps,
 sed breuitate imperij felicior. Hic; cum antiquasset Domi-
 mitianisedita; ac sancta; multi a Domitiano damnati
 exilio penates; repetiuere; sed de Flauia in urbem re-
 gressu. nemo scribit: quippe flagranti cupidine otij; atque
 in caelestia effusae se ab Insula subducere flagitium uide-
 batur; ex horrescens; deestantique lasciuientis aeuu lux-
 um; & foedissimas aulae uoluptates, sordesque inter sce-
 nica ludibria; ad tragica funera rerum Romanarum. Ce-
 terū Nerua in I V suo consulatu; V I I Kal. Feb. inter ui-
 uos desistente; adoptatus ab illo V I pius; Nerua Traianus
 ad gubernacula enotatur Imperij; uirpace; belloq. Rei-
 publicae necessarius; reddita limitibus securitate; deu-
 eta Dacia; & cisal. Cressphonte; prostratisq. Parthorum
 pharetris; erga Christianos non mitis. Valerianus; per-
 ditte Flauiam desperiens; hōi furorē continere; aut uel-
 nes i ire; quibiam potens; impetrat a Traiano; enarrata se
 multis cum lacrymis; ut compellere ad adoranda idola
 Nercum; & Archillaecum possit; fidos Flauiae; & sibi
 non dubios aduersarios: quos si dolo circumuenire; aut
 lenire blanditiis; aut euertere poruisset; palmam deu-
 etaē uirginis non dubie ab se latum iri; sperabat. Ergo;
 impetrato Augustali rescripto; enavigat in Insulam; &
 ne ad spectu suo Virginis animus offenderetur; exaggerata
 ira; germanos ad se accersendos curauit. qui; adesse
 certamen; & mortem non dubie intelligentes; lacrymis
 opplēti; ac multibus maestis; rem uirgini aperuere ad for-
 tiaz adhortantes; mulcemesq. dolorem: mox ad Aurelia-
 num accedunt; quibus benignissime susceptis; ductisq.
 in secreta aedium infolicitatis suae iuuenis causas enar-
 rat; ostentato pectoris uulnere ex sponsae repulsa: mul-

ta illis promittit; si uirginis ahimum in antorem suum, & tori cupidinem reuocent, abuentibus, e contra, acerba supplicia, & certam necem ostentat. breui finita quaestio, sanctorum animis nihil territis supercilio, minisque, aut flexis pollicitatione. Quamobrem uinculis constrictos, dibq. fustibus caesos, mox Farracinam transuectos, ablato capite occidi iussit. Memmius Rufus, Consularis, sine dubio praestantissimos, Magniq. Petri uexillis, praetorioq. dignissimos, quorum corpora, iussu Flauiae, Auspicius, sublata in nauicula, Romam deportauit, obruitq. in praedio uirginis, uia Ardeatina, mille & quingentis passibus procul a moenibus, ad Petronillae tumulum. Sed luctum uirginis, angoremq. cum praesensissent Maro, & Victorianus, Eutychijsque ex templo ad eam nauigarunt, ac, solati dolorem, constantissime esse adhortantur, als fidui in uigijs & precibus, nec caritate, religione, iamq. obsequio erga uirginem Nereos, Archillaeoq. concedentes, insignes pietate uiri, acerrimiq. deorum hostes, in Christiana militia haud imbelles, mollesue. Interitib Aurelianus spem capere, uirginem non diutius passuram solitudines & incommoda, atque exilij acrumnas, fatigare precibus deos, ad puluinaria sacrificare, uota munus cupare, offerre dona, haud mitescere furore intet in aeneni spem, cogitationesque: cum ad eam defertur, recenti Christianorum auxilio in Insulam aduectorum, uirginem alacrius in incoepto permanere, maiora moliri, acriusq. aduersus memoriam tori odium imbiberet. Quibus auditis Aurelianus, acerbissime laucius, Maroni, Victoriano, & Eutychio breui perniciem molitur, eosq. de medio sustulit. Nec terendum tempus rapus, statuit inuitae uim inferre, & potiri non tam tori dignitate, quam sponsae corpore, sperans, inter amplexus, & oscula exarsuram uirgini uenerem, & rediturum iuuentae calorem, & insitam cupidinem. Sed in tam graui casu non

in Vrbe ante Flauiorum imagines, oculosq. Senatus, sed
 Tarracinam nuptiale sacrum, gaudiumq. destinat. Scri-
 bit Duxario gemado, ut omnia nuptialia instrumēta dor-
 miu habeat; utq. nobilissimas, & pulcherrimas quasque
 municipales inuictet: ipse eō muliebrem frundum, gerua-
 letq. vorum, mulicos, greges ancillarum, seruoiumque;
 ac pondera auri transmittit. Adfiscit & in comitatum
 inter alios Scruilianū, ac Sulpicium, optimae spei ado-
 lescentulos, ac nobilissimos, sodalesque. Hi patris an-
 te diebus matrimonium cum duabus puellis, Theodora,
 & Euphrosyna; Flauiae aequalibus contraxerant: qua-
 rum industria uti ad labefactandam Flauiae pudicitiam,
 expugnandumq. propositum Aurelianus decreuit. rem
 cum earum sponsis communicat: approbant illi senten-
 tiam: utroq. consilium laudant; interq. Aureliani la-
 crymas, & promissa illis negotium commendat. quae,
 ex Vrbe profectae Tarracinam deueniunt, eo & paulo
 ante Flauia fuerat attracta, etsi multis iactata curarum
 fluctibus; moestaque, non tamen exulis speciem prae-
 bens; aut a patria maiestate degener. Vbi inter se ora,
 oculiq. occurfauere, stupor ingens spectantes incessit. ni-
 dere enim erat Flauiam in pullo uestitu incedentem,
 calcata maiorum gloria, uix priuatae feminae statum se-
 praesentante: sodales e contra, insigni pompa fulgentes,
 multa margarita, gemmaq. lasciuiente caesarie, & pur-
 pura fluitante, inter insignia ancillarum corpora, le-
 ctamq. pubem. maeron; & pudor pariter puellas occu-
 pauit, rupitq. prima silentium Euphrosyna, nō iam pu-
 riliter exorsa a matrimonij dignitate, ab auspiciis a ma-
 iorum institutis, a nobilitate generis & spe gentilium: ad
 extremum addens eius homenditius in Vrbe excipi, &
 cum ludibrio: simulq. eam ad ueteris uitae curriculum
 capeffendum adhortatur. Sed Flauia; trabearum con-
 culcatrix, decorumque; ac omnium cupiditatum uictrix,

excellentissimae uirtutis, maximiq. animi, ac sapientiae,
 ridere puellarem eloquentiam, & retorquere in auctores
 stolide coniecta tela; ostentat uolētibus aciem: & Chri-
 stiano Marte frangit rebelles puellarum animos, eodem
 uictoriae cursu Veneris trophaea deiiciens. Itaque red-
 dita cuidam puellulae uoce, & Herodi Theodoraē ger-
 mano luce, utramque uirginem ad Christum traxit cum
 multis ancillis. Igitur Theodora, & Euphrosyna, detra-
 ctis collo monilibus, proiectis gemmis, & deposito flami-
 neo, proiectae ad Flauiae pedes, Christum & Regem, &
 Deum fatentur: iam cupere cominus pro Christo pu-
 gnare capessere, & depugnare aduersus Caesares, gene-
 rose Veneri irascuntur, damnantq. furti Iouis, & Deos,
 aemulae Flauiani ardoris, amorisq. in Christum, atque
 Deiparam: illi castissimum sacrarium in adytis pectoris
 struere, & caste fouere. Decurrunt interim ab Urbe spon-
 si, ignari rei, facti ue, lasciuientes, & iuueniliter luden-
 tes, cum repente aduentibus sponfas fulsere uirtutis co-
 mae, & nudata munditiis corpora, ac iuuenili apparatu,
 non ruentes in amplexum, miscentesq. dexteras, sed stu-
 pidi adstitere. Vix abrupto silentio, quaerere a sponfis
 nouitatem rei, & uestium squalorem, simulq. silentium
 cōricentibus organis, silentibus fescenninis carminibus,
 exploso thalassio; diisq. nuptiarum praesidibus, ac nu-
 minibus patriis. Tunc Flauia illis rem aperuit, multum
 indignantibus, eius causa inductam mundo orbitatem,
 & caelibatum, extremum malorum, si illa castitatem tam
 deperditē adamaret, tolerandum, unius feminae conti-
 nentia non occasurum orbem; at praeripere sponfis gau-
 dia, & alterius nuprias funestare, hoc iam improbissi-
 mum, & crudele asserere. Sed Flauia recensitis Christi
 uirtutibus, commemoratq. nouissimo die, quo homi-
 num genus ante tribunal regnantis statutum sit ad formi-
 dabilem tubae sonum, ingessit furentibus amore pecto-

ribus metum: & Euphrosyna, ualidior machina, ut apud
 amantem ipsa amata; concelebrare Flauiae consilium: &
 docere saluberrima esse ostendit: simulq; accersitum
 Herodem; & puellulam sancta inquam, ut dictum est,
 Sulpicio; Seruilianog; ostentat. Victa his impatientia
 iudenam; & mente ad digniora sublata, fatentur ambo
 Christum, & religioni castitatem iungunt, suminaq; Fla-
 uiae & sodalium laetitiae, Christianorumq; omnium as-
 sensus; a Iuliano; & Caesareo baptizantur. At Aurelia-
 nus; diuturna amoris procella concussus; in elegantissi-
 ma Flauiae specie ignescens; inter spem uoluptatum; &
 tori impatiens; ubi Tarracinam deuenit, instructo sup-
 tiali apparatu, iugere Sulpicium, ac Seruilianum; rapere
 in uenerem, monstratis uoluptatibus, prouolere in
 eandem cupidinem, ostetans noctem illam uoluptatum
 largitricem; & spectatricem amorum futuram: simul pa-
 ribus animis, ubiisq; paria conuenire gaudia in tergemis-
 no thalamo, in flore praetextatum, uel fortunaticibus,
 & pie inuidetibus diis, praefatus. Adhibent feroci per-
 stori stimulos; & ardorum uolentiam sponsae irascentis
 uicinitas inuite cessurae, & per cogitationes expetita toties
 facies; & augustissimum os. procul culmine reru in-
 tra domesticos lares: Sed Sulpicius, Sei uilianusq; ne-
 gant licere hoc sibi per continentiam sponsarum, iam cum
 Flauia sentientium: nec in domum uirginis mentum in
 eius amorem; & cupidinem ullo pacto allici posse indu-
 ruisse iam, & exilij acerbitate ferociorem redditam: sibi
 statutum, ac fixum; non perturbare sponsarum animos,
 nec cum inuitis eluctari: ut aduersus uirginem uti, uel in
 hoste serpm; immaneque; & maioribus abominabile:
 ferro corpora; & Marte superari, animum uinci non posse;
 suiq; iuris esse; & arceri procul uolentiam in cupidinis
 regno: amantium arma, demissionem, blanditias, dona,
 lacrymas, & caritatem esse; & fore, in uolentia acet-
 bisi-

bisimum quodque tori, & cum pacifentia aggresso-
 rum; respondentes. Eludere dicentes: Aurelianus; & im-
 peritos amorum nuncupare; tenella pectora nondum fa-
 cibus adusta, nondum pilo traiecta asserere, imberbes non-
 dum amore potstrungi, cessisse lacrymulae. sponsarum, ces-
 sisse gemitibus, nimium indulisse non intellectis artibus
 dicere. uique non occulta usus, parat conuiuium, no-
 stem opperitur, agit choreas, seq; acius in uenerem in-
 flammatur. Virgo, uesaniam uiri intelligens, in tanto di-
 scrimine, pauida erigit ad coelestia mentem; Christum
 apprecatur, ut uotam sibi castitatem tueret; illi praer-
 parasse thalamum; illi strauisse; in priori certamine ui-
 tricem eius fauore euasisse; non horruisse Caesaris iul-
 tum; non iram, nec refugisse squalentem littoris faciem,
 non desertas arenas, & truces mutmurantis pelagi frago-
 res; sed iam grauius instare periculum; de castitate pu-
 gnandum; imbellem uirgunculam non staturam aduer-
 sus inferentis uim robustissimi iuuenis, & libidinis flam-
 ma succensa, procul penatibus, procul gentilibus, nudam
 & inermem praedatori expositam; praefixo omni auxi-
 lio; in eo dumtaxat haerere spem, opem, & uictoriam,
 stare iugulum, stare pectus aduersus mucrones, & flami-
 mas, dentesq; bestiarum inrepidum, auidumq; discrimi-
 num; de uirginitate anxium non suauiter torqueri; sed
 sponsae iniurias sponsi esse; & in sponsum redundare si-
 mul & ultionem; iam ignominiam; & uictoriam aequa
 lance pensari; faeuoq; in certamine praestanda iam pro-
 missa, praestandumq; fauorem; multis cum lacrymis, ac
 gemitibus; religiosissime canebat; sociantibus preces;
 uotaque Euphrosyna; & Theodora, turbaq; serulenti-
 um; moderor ingens, & funestum iustitium pepates oc-
 cuparant; sponsae inter lacrymas, & preces uersari; tri-
 stari famuli; ingemiscere sodales. tripudiare dumtaxat
 Aurelianus, in moerore sponsae gaudia sua attolleret, &
 torui-

toruitatem uultus illius ad arcana noctis ultor differre
 in solatium sui, praeteritorumq; angorum. sed pro uir-
 ginitate Deus decertat, luctantibus expeditum exitium:
 nam, inter cantus, & organa, ceteris fatigatis, Aurelia-
 nus in iactu, roratuq; corporis saltans biduo, noctibusq;
 duabus interclusa anima corrui, cōterrita familia; Chri-
 stumq; Deum fatente. Sed Luxurius, strati germani lu-
 ctu & uirginum triumpho, in tanto intuentium pauore,
 Christianiq; nominis miraculo; in immanem rabiem, &
 praeproperam ulciscendi libidinē incitatus, Flauiae im-
 pacation; cuius peruicacia sperum familiae ducis, &
 extinctum fratrem intelligebat, trahis in sententiam no-
 bilissimis iuuenibus; cum dedecore deorum; ac Caesa-
 rium, magnaq; cruciatus inuidia ad Urbem decurrit, ma-
 gistratus adit, Augustum, regemq; sacrorum deprecatur,
 laesam numina; conculcata iura, spreta Augustorum nu-
 mina; iniectum publi nefariis artibus, & magico carmine
 furore in; cum exitio fratris, insignis indolis; nobilita-
 tisque; quare iam Christianos inter spolia Iouis, & iudi-
 bria Martis cuncta iam ad Christum spectare; & transi-
 re ad eius iussa populorum agmina; hebescere econtra
 cultum Deorum, squalere iam sine uictima aras, sine ho-
 nore respicenti; sine thure simulacra; penatium commed-
 morat: His Augustus non ignauiter acceptis, intentusq;
 ad curam Reipublicae; cuius statum in ueteribus Deo-
 rum caerimoniis firmandum cēsebat, ex arcanis impērij,
 ac Reip. simulque peregrina religione mutationem re-
 rum portendi, & turbine eodem non sacra ueterum mo-
 do; uerum ipsam Remp. euulsum iri credens, arma in
 Christum parat; stringit in cultores ferrum; uetat dari
 thura; & haereticas fieri. intra primordia maestatis re-
 lato inter Diuos genitore parca iam pietatis fama; fir-
 matoq; dominatu uenerationem apud suos, hostesq;
 quaerens; insaturatae uir ambitionis, nec intra saga in-
 fan-

sandos puerorum amores, & secreta libidinum; sicutque
 uini oblitus. At Luxurius accusatos impietatis Sulpi-
 cium, & Seruilianu Aniano Urbis Praefecto cruciandos
 tradidit: qui, constantissime in confessione Christiani
 nominis perfluentes, capite pleuntur, tumulanturque
 uia Latina, duobus millibus passuum ab Urbe. Quibus
 caesis, Luxurius, gaudio triumphans, fratri parat infe-
 rias, Tarracinam aecurrit; uirgines unanimi consensu
 & societate armatas intentato mortis metu territat
 iubet uenerari Deos, & sequi maiorum uestigia. Sed
 uirgines duce Flauia fortiores in ipso minarum terrore
 spreuere furiosi hominis uoces, qui, tamquam in hosti-
 co supellestem depraedatus, inclusas cubiculo, pro-
 stratasque in preces subiecto igne concremauit Nonis
 Maij. Expirauere laetae, ridentesque, nihil motae, ne
 uestibus quidem ambustis, dormientes dixisses, non ex-
 stinctas. Altera die accedens Caesarius, insignis sancti-
 tatis, & ipse martyrij gloria praefulgens, ac Christi mi-
 les non imbellis, earum corpora sublata honorifice tu-
 mulauit. Et reuera felicem diu Tarracinam in aduersis
 saxorum, bustoque ueteris coloniae tantoque pignore existi-
 mabam, cum mihi haec pie scribenti, uolentique af-
 fulsit Flauiae lucis splendor in S. Hadriani ad forum aeu-
 de pietate Augustini Cardinalis Cusani purgata ruderis-
 bus, atque exornata, reperto illius corpore, medio in-
 ter Nereum, & Achillaem, fortasse mirantis, & gene-
 rose (quantum irasci caelestibus fas sit in summa pie-
 tate) indignantis patriam suam ad tantam animi ma-
 gnitudinem, triumphorumque splendorem turpi silentio,
 & ingrata memoria siluisse, ne signato quidem saxo, aut
 erecto tumulo, procubantibus in inuictissimae decus ad-
 ima Caesaribus, & Capitolio in panore, ac ludibrio Pal-
 ladis, Iouisque supplicante uel ad stuporem hominum,
 caelitumque. Sed, quia non satis erat tantae uirginis ma-
 gnitu-

gnitudini; ac sanctitati ostentatum esse gentibus cor-
 pus, & sacrata pignora, nisi religiosissimo saeculo nostro
 sub Clemente IIX. instauratore sacrarum aedium, &
 prisca moris, ac pietatis imitatore, circumferretur trium-
 phali pompa per Urbem, stabilem; nec indecoram se-
 dem nacta. siquidem Caesar Baronijs, nobilis Ecclesia-
 sticorum annalium scriptor, a Clemente alleetus in Car-
 dinalium Senatum, cum sortitus esset Sanctorum Nerei,
 Archillaeique titulum, dignum disciplina, ac moribus,
 & religione sua existimauit, primordia dignitatis a cae-
 lestium cultu auspiciari. lababat ruina aedes illa SS. Ne-
 rei, atque Archillaei, ad Appiam uiam (ubi Flauiorum
 (ut fertur) quondam domus, penatesq. frequentaban-
 tur) & obsita squalore, ac uirgultis sub dio enatis, uae-
 ptribusque deformis, priorum temporum calamitatem
 monstrabat, conuulnerata superiorum Principum me-
 moria, nihil tale (quod maxime decet rectores terra-
 rum) meditantium; celebris olim famae, nec uetustati
 ignota, Magni Gregorij adfectu, uoceque nobilitata,
 Sixtus I V. nutantem aevi lniuria instaurarat, ueterum
 aemulus, nec intra saecra ferocium spirituum mitiga-
 tor, extenta ad ardua quaeque cupiditate, uel intra sa-
 ga. igitur ruderibus auectis, pariete depicto, & altari
 quattuor columnis adornato, V. Id. Maij, CIO IO XC VII.
 indicta amplissima supplicatione praefertur popa trium-
 phi. Sacerdotum humeris sacra pignora circumferun-
 tur. comitantur collegia ciuitatis, ordinum Principes,
 religiosorum familiae, ac Praefulum manus luminibus
 accensis, dependente a parietibus peristromate, sericoque
 apparatu, erectis etiam in circuitu crebris alta-
 ribus, uel praesignatis ueterum Augustorum fornicibus,
 noua tituli magnitudine, in decus, famamq. uisericis, uel
 gemente Apella, id quoque posteris caelare indignum
 diligenti scriptore existimo, Flauiorum cineribus se ad-

H

huc

huc uerget ad huc uetusta exordia, aeternique mala
 feruitij compulsum ad exornandas plateas aere proprio
 ad hostilis nominis claritudinem, ut ut a Sancti Hadriani
 aede, & per Tullianum carcere; & per ima Capitolinae
 arcis; perque busta Cl. Publicij, extra ueterem Flami-
 niam; sinistrorsum ad Marciana palatia; hinc ante Ie-
 su templum; Alexandri Farnesij Cardinalis clarissimum
 pietatis; ac magnificentiae monumentum; in Ca-
 pitolium; & per L. Septimij Scueri; Flauio; de A-
 rumque arcus; ac Magni Constantini in uiginti &
 sacra uia ad ipsam sanctorum fra-
 trum aedem; ubi Baronius A. sup. ar. cor.
 cum aliquot Cardina- (in terra) (in terra)
 libus praestolaba- (in terra) (in terra)
 tur; processitque
 ob-
 uiam sacris pignoribus; con-
 ma asseruan-
 tur.

SECRETARIA

SECRETARIA

SECRETARIA

SECRETARIA

SECRETARIA

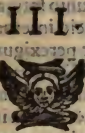
SECRETARIA

SECRETARIA

SECRETARIA

The first step was to secure the support of the
people, and this was done by the publication of
the Helvetic Confession of Faith, which was
approved by the Synod of Basel in 1531. This
document was a compromise between the
Lutheran and Zwinglian positions, and it
was intended to unite the Swiss churches
under a common confession. The confession
was accepted by the majority of the
cantons, and it became the basis of the
Swiss Reformation. The next step was to
organize the church, and this was done by
the establishment of consistory courts in each
canton. These courts were responsible for
the discipline of the church, and they
were the first step towards the
establishment of a national church.
The final step was to secure the
support of the secular authorities, and
this was done by the publication of the
Treaty of Stans in 1529. This treaty
was a compromise between the
Lutheran and Zwinglian positions, and
it was intended to unite the Swiss
cantons under a common treaty. The
treaty was accepted by the majority of
the cantons, and it became the basis of
the Swiss Reformation.

S. CAECILIA

Nobile Caeciliae nomen, & natum ad
 iura solum supplicatibus terris annue-
 re non obscure videntur Metellae co-
 gnomen, fortunatumque in Republica
 iobolem, licet incuria scriptorum po-
 steris non prodatur rerum gestarum ma-
 gnitudine offusorum, cantuque certaminum, post aeter-
 na Platorum trophaea, iam tantae iudicis fama, &
 praecosta celebrentur, trepidanti ad tam grande molli-
 mentum ingenio, affuturae caelesti favore. Aedes Cae-
 ciliae trans Tiberim inter pontem Sublicium, & Horatij
 Coelitis, cuius adhuc hodie uestigia exstant, uisitur, ip-
 sius Virginis nomini dicata. A prima aetate Christia-
 nam religionem professam Imperatoris gloriam mire au-
 xit, spretis patriis Diis, ac ritibus, consecrata etiam Chri-
 sto uirginitate, cuius post religionem prima in femina
 gloria est, assidue Christi res gestas perlegebat, abiecit
 Poetarum libris, ne mens inter lasciuam, & turpia pol-
 lueretur. amatorij uersus, & fabulae, si legantur a uirgi-
 ne, non dubie quatitur castitas, excitatis igniculis sub pu-
 doris cineribus delitescens. Euangelium, ac sacra-
 rum historiarum libros semper in pectore, sinuque gesta-
 bat, ut, si flamma libidinis, & iactantia, factusque irpepe-
 rent, ostentata acie, & eductisque auxiliis considerent.
 quae ex sacris paginis hauserat, imitatione implebat:

fru-

frustra enim fatigantur ocelli, tempusque teritur, nisi animus lectione ad meliorem frugem educatur, inciteturque ad uirtutem. Ieiunio fatigare membra, ac premere iuuentae florem, cilicid interna affigere, cubare humi. nudum marmor, & perexiguum illi pro strato, subleuare inopiam egentium Christianorum. interim, iam nubilus, procurantibus gentilibus, Valeriano, primae nobilitatis iuueni, uel inuita, & coacta iungitur: quae minime animo consternata geminatas preces effundere, quam **benignissime** & **ardentissime** que, florem uirginitatis Deo commendare, interque organum sonitum ipsa Deo haec canere: **Fiat cor meum immaculatum, ut non confundar, uaria pugna; & dura lucta excitata inter spe, meritaque, rursus in diuini tota spes auxilij inclinare. nec fugiebat eam ingentis gloriae, famaeque, illam esse lauream, quae per discrimina, & crucis us, quaeretur; & diuinum fauorem abesse aliquando, quo affluentijs sequi omnia ualeat, sic Assyrio cingidam uallo Bethuliam permisit, sic uirginitati in hoc uero sustentata in cum dedecore Euphratis; Hierosolyma tantum dilecta superis, non raro obiecta discriminibus, & sedibus; a uulsa uel a Macteoride ad aena excito, aut Tygridem in plana suffuso, aut minitante Oronte, & paullo post superni ardore fulminis obflore; ambusto pristinae asserta maiestati, & gloriae, amorem deprehendi in laboribus. sic se corripit a Christo, sic quoque ereptum iri ex daemouum faucibus, atque ex corporis ludibrijs pie existimabat. Sed sponsus, Cacciliae pulchritudine non mite saucius, urgere diem, accelerare nuptias, uirginis gentiles prece quatero, impellere cunctantes, salus, ulm furoris, & affixa pectori tela, Cessum iustis precibus, captata ad Orientem solem auguria, tacta ad limen aqua, ignisque, nupta uelata, flammico, in redta tunica, paraque toga subter occulta: ta uerbenae corona, caelibari hasta, molliro, sparso,**

turbinaeoque trine, ter patet in ante domum circum-
 lata in gyrum, praecunteque tibicinae thalassium occi-
 nente, & accensas praeferebantibus auspiciibus faces, ro-
 stumque far, aedium limina uiri lupino, porcinoque adi-
 pe illita foribus lana; lauroque gestis, racta lino, saltu-
 illata penatibus sponsa, epithalamium, & fescennina,
 carmina, multo musico sinu genid celebrata, cantataque
 propitiata nubentibus Romana numina, Iuppiter, Iuno,
 Diana, Suadela, Venus, infanda omnia Caeciliae uisa
 mix retentis ira, & lacrymis, ducitur deinde in cubicu-
 lum ad gebialem rosum gemina fulgentis stragula, quin-
 que coruscantibus cereis aedilicia manu accensis; ante
 matronarum dicta, nuptialis, noctis haud arcana reticen-
 tiundi, factantiumque secreta tori, & uoluptatum, exclu-
 sionis hinc; maestra silerium uirgo, opportunitateque, aui-
 de soluendam ad cestum procurrentem uirum sic affatur:
 Magna tibi res est, equissime, atque amantissime adole-
 scens, in agnumque pectori arcanum insidet, quod aperiri
 nra sum tibi, ut suadent coniugalia pignora, & ut Roma-
 nam cum Romano decet, si me celatam hos, inter noctis
 horrores, spirantesque maiorum uultus, simul & sidera
 tanti dumtaxat conscia secreti uis: asserere silentium iu-
 uene, Caecilia, magni in Deo, inquit, sum tutela, uals-
 torque caelestis Angeli fulmine, is me tenetis ab annis,
 & ab ipsis cunis uel inter lactis haustum custodivit, tan-
 toque studio uirginitatem tuetur meam, ut, si te lasciuum
 amore flammaram, prurientemque in amplexus, & ob-
 scena intellexerit, haud incerte florentis aetatis tuae
 annos, ipsumque iuuentae decentissimum florem, cons-
 runderet, & lugubri euentu in itia thalami funestabit. At,
 si me casto amplexantem amore, nec uirginitatem teme-
 rantem meam uiderit, eadem qua me beneuolentia te
 quoque prosequetur, largosque tibi fauores impertiet.
 Nullum, felix, auctus superos bellum demissione, & ca-

ritate mitigantur. Tunc Valerianus, iniecto libidini freno, & pulsa procul Venere: Si uis, respondet, amantissimam coniux fidem rebus a te memoratis meam addici plenam, da operam, ut ipse quoque Angelum uideam. non saepe erratur in visu. Quod si te alterius obtineri amore (auertat id Iuppiter, penatesque dij) si id suspicor ignoscere (amantis est formidare) senserim, utrumque ultoro ferro prosternam, & scelerata corpora hac dextra nudabo spiritibus. uterque suo malo didicerit, quantum iuuenili in pectore uiolati thalami ultio, rabiesque audaciae, ac roboris exsuscitent. nemo inter obscena, & uacrem sanguini nostro illudit: nemo stratae puellarum pudicitiae trophaea iactauit: nec gloriabitur in Valeriani toro Romanam inter pubem non ignoti tot circumstantibus, uidentibusque maiorum manibus. Tunc Virgo: Procul ista suspicio, metusue. non haec Caeciliae mores noscunt, si propter Deum Valerianus non placet, quis placebit? Frustra blandimur ceteri, si aduersus Valeriani effulgentissimum nomen, ac pulchritudinem statum. Non erit difficile, praecellens adolescens, his oculis Angelicam haurire figuram. si mea consilia non spreueris. dira sacra, infaustaque thura, quibus Romana templa fumant, abijeiunda sunt tibi, auertendusque animus a ferali superstitione: Christus est tibi pie colendus, ei que dumtaxat sacrificandum, non stratis uictimis, aut madafactis aris, sed submissione, & pietate. Nemo Angelico, Valeriane mihi, frui potest ad spectu, nisi sacro expiatus lauacro, eiectis gentiliu opinionibus, absterfisq. incredulitatis sordibus. certum in fide praemium. Tunc Valerianus: Quis me saluari abluerit aqua, quis sordes eluerit? Et sponsa: Munus id seni cuidam caelitus mandatum est: ipse haud incuriose tam sacrum implet officium. Et Valerianus, ardens cupidine, & arcani auidus deprehendendi, Spiritu iam sancto in eum flante, Caeciliae propitiato precibus, qua,

qua, repetit, in parte quærendus hic senex? Et Virgo; Tertio lapide Romanis a moenibus abest ad Appiam uia, ibi exposcentes stipem egenos inuenies, quos ipsa semper fouit, non ignaros secretorum meorum, quibus pecuniam elargiens, meo nomine dixeris, missum te a me ad Urbanum Pontificem, uelle alloqui hominem, quæ potestea omni de re, successuque docueris: is sacro te baptifmate abluet, fulgentibusque induet uestibus. Reuersus postea cum Angelo me reperies loquentem, qui tibi, ac in hâ familiaris existet, & omnia, quæ in uotis habebis, haud difficulter te compotem faciet. Valerianus, noctem eam percipide, impatienterque oppetiens lucem, nixis genibus cum Caecilia transegit insomnem, multa sperans, uolensque animo, uetera nunc sacra Deum, uetustissima Pontificum decreta, populi Romani tot per æua infererat religiones, auspicia, fulminum expiationem, & Etruscae disciplinae libros, quæque sui tot artium cursibus pie coluissent, agitare, modo nouæ nuptæ arcana, & mysteria, illius prudentiam, ac salutaria consilia perpendere, sæpe inter precandum illam contempleri mortali augustiorem, & fulgore uultus, & sanctitate attonitus, dilucente iam aurora festinus relictâ in cubiculo sponsa per Capenâ Urbe egressus ad Urbanum contendit. Hic Pontiani filius & ipse Romanus Calixto primo successerat, urgentibusque crudelissimis Caesarum edictis nouissime per L. Septimium Seuerum, filiosque renouatis aduersus nos, incensore Domitio Ulpiano Ireconsulto, Praefecto Praetorij, acerrimo Christianorâ hoste, uel sub mitissimo, ac moderatissimo Prigcipe, & sacra nostra noscete, inter martyru sepulcras delitescere, homo multa eruditione excellens, uitæ sanctitate illustris, senecta, ac canitie uerendus, qui edotus de Caeciliae rebus, hilaris, laetusque in genua prostratus, sublati ad caelum manibus, magna lacrymarum

ti profusa, Domine Iesu Christe, inquit, humani generis
 Saluator, & rector, cætorum factor, consiliorum semifer-
 rum iam fructibus, quæ: Cæciliæ in uotis, pietateq; sci-
 uisti, frueris, hæc præclara ancilla uelut apis sollicito ti-
 bi est famulata, quæ enim indomita & audacis, furorisq;
 ueluti leonem accepit sponsum, ad eum, & in uisito uigores
 expulsaque rabie mitissimum, placidumque, sicuti agni
 destinat. His dictis eximia iuuenis forma, fulgentissimis
 indutus uestibus, manu liberum aureis exaratum notis ge-
 stans, illorum se oculis, obiecit. Pavor ingens Valeriano
 ex diuino inuisitatur, quæ splendore iniectus strato humi, &
 diuini dextera iuuenis alleuato, legendus porrigitur li-
 ber, in quo hæc scriptæ fulgebant. *Unus Deus, una Fi-*
des, unum Baptisma, Unus Deus, & Pater omnium, qui
est super omnia, & in omnibus. Amen. Quæ cum per-
legisset Valerianus, interrogatus ab Angelo, cum his fide
haberet, quæ certissima & uerissima esse respondisset,
Angelus euauit. Tunc Urbanus, currensq; per se
iuuenem acius iad Christi capessenda in eum, imperata,
aperit alicuius mysteriorum, mox e facto fonte sublatum
dato osculo, ostentatumque ceteris Christianis, ad so-
latium languentium, pauentiumque, & ad ueteranorum
incitamentum felicitæ approcatus, ad sponsam dimittit.
Valerianus ostento lætus, & tacito gaudio perflusus,
properat ad Cæciliam, ingressusque cubiculum, eam
cum Angelo loquentem deprehendit induto candidissi-
mis uestimentis, & perlucide ornato, geminam manu co-
ronam tenente ex uariatis lilijs, rosisque contextam, in-
gens statim naribus afflatus odor, & suauitas. Meribam
eo cubiculo contineri dixisset, Tunc Angelus coronam
alteram Valeriano tradidit, alteram Cæciliæ, inquit,
Has casto corpore, mentibusque coronas tuemini e caelo
auctas, id uobis pro signo erit, neque uerustate flacce-
scant, nec spoliabuntur suauitate, uobis non nisi conspe-
ctæ;

& quibus caelibatus cordi fuerit, & tu, Valeriane,
 quoniam salutaria Caeciliae monita in pectus demissisti,
 quidquid in votis tibi est petito, aequum quippe est tan-
 tam pietatem singulari aliquo beneficio posteris testa-
 tari esse. Et Valerianus, fordescensibus iam illi terris ad
 superna elatus, fratris salutem & consurgium deprecatur,
 magnus hominis amor erga fratrem erat, & mira bene-
 uolentia, concordia inter ipsos tanta, ut nihil felicius,
 operatiusque, praesertim in tanta fortunarum ubertate, &
 in ea Urbe, in qua Quirinus augustorum fundator muro-
 rum ipso bina abula fraterno cruore defoedarat. Iusta su-
 peris, & digna petitis uisa, & haud difficulte impleta.
 Vix namque terminatis alloquiis, abeunte iam Angelo
 superuenit Tiburtius, Valeriani frater, & ipse iuuenis
 egregiae indolis, gratulaturus germano, cognataeque,
 onaturusque felicem, perennemque sobolem ex opta-
 tissimo, splendidissimoque connubio, intransitum cubicu-
 lum mira exemplo odoris suauitas occupat, & stupor
 omnem naturae uim ipsa, inusitata odoris fragrantia ex-
 superante, prolata uox sciscitantis causam, & arcanum.
 Tunc Valerianus: Quem naribus frater iam captas odore,
 precatibus darum est nostris, si ueritati applicaueris
 sanquini, & fateri ueram religionem, & certissima sacra
 uolueris, nec liliorum, nec rosarum ad spectus, tactusue
 negabitur, gemina insignimur corona e caelo nobis mis-
 sa, quam intueri tibi fas non est. Tunc Tiburtius: Somnia
 ne agitamus, an uera tui fatis? Et Valerianus: Hucusque
 tot posse sumus diro, funestoque sopiti, curuatis ante ido-
 lo humanitas, signaque genibus: Heliogabalo non raro de-
 dimus, thura, nec non & Ioni, Martique insaufte libau-
 imus, saepe Palladis, Iunonis, Venere, ac Dianae nomi-
 na inuocamus: quoties inferi orgia procaeter lusimus?
 nulla a Romanis Dijs salus sperari potest, nulla medici-
 na: unus est Deus, qui, quae uoluit, fecit omnia, cuius

cuncta patēnt imperio. Et Tiburtius, vehementer fratris sermonem admirans; Vnde getinans ista doctrina? quae tam noua philosophia est. Et Valerianus: Haud inania loquimur. Angelus, Dei benignitate, precibusque Caeciliae meae, hac nos doctrina imbuit: ille praecelatus auctor dogmatis, & magister nobis exstitit, nec arebitur tuis ab oculis; si Christiana ad sacra descenderis. Tunc Tiburtius: Cur ista uidendi Angeli mora iniicitur? cur ipse tardor? Quis me Christianis instruet praecceptis, ut optati compos uoti fiam? Et Valerianus: Spondes ne, frater, abdicare numinum cultum; patria spernere idola, affixoque Christo cruci, proque nobis mactato, adhaerere? Et Tiburtius: Quae istae ambages est tua quo tendit oratio? quis finis spectatur? Tunc Caecilia mirari se vehementer dixit, quod tam excellens ingenium, & non mediocrem sapientiam idolorum fugerent figmenta; & ariolorum fabulae; ac Numae doctrina cum augurum libris, cum nullum Romanos inter deos; mortuosque discrimen interfit. Mortali illos ueliri manu, regere hominum adminiculis; ac nullius per se esse momenti; in his potius effingendis Polyeteli, Lyssippi, Myronis, ac Praaxitelis, Scopae, Agelaudis, Polydori, Athenodori, Craxeri, ac Pythodori, Artemonis, Phidiaeque, ac in pingentibus Apollis, Zeuxidis, Parrhasij, Apollodori & Timarctis, Androcydis, Eupompi, Therimachij, Protogenis, Myconis, ac Polygnoti ingenia celebrari; attollique, quam ipsorum numina, quibus spoliati miseri ipsi iacent; nec cultores suos possunt beneficio afficere. cerni exstructas aras; & aere sublata defubra auro; gemmaeque insignita, uarijs distincta signis; quibus natus est Prius, Nocti, Pavori, Terrore, ceterisque potentis. infausta profecto sacra; & nefaria. Excelluisse quidem maiores rerum gestarum gloria, & magnitudine proeliorum, & bellicis artibus: at succubuisse deuitarum superstitionibus gentium

uictos

uictos deos, ab his receptos in domos, in adyta eisdem tractas furias, & faces, quibus priores domus, ac famulii miserabiliter consagrabant. Accersitam Pessimunte Cybele, at ea descendente iabuisse Troiam, arsisque adferri prunis saxo numen, celebratum Q. Claudiae Vestalis factum, & creditumque apud miseros benignitatem Cybelis uictas feliciter nostras in Africam legiones Hippulsum Italia Hannibalem, Zamésia arua Pöehorum deperisse cruore, triumphasse Scipionem, exscandisse Capitolia, Ioui immolasse, custodi & tamen eiusdem Capitoli fauillas ab Ioue cum matre Iulias, globosque cinerum, seipsum ardentem, seminstalarum, ceterum sedes, profugum, & egentem humana ope conspexisse. Cur non restincte ignes, repulsa tela, & frenatam inuadentium audaciam ipsius numine? Mergi Almbhe Deorum matrem, festa celebrari, inter orgia, & luperalia strato pudore decurri, & haec placere dijs? Canes, Ibi, Bouem, & alia impara animalia conciliare aetheri gentium uanitate sedere in concilio Iouis, conprimi puellas, uoluntati per stupra, & adulteria, libidinem iussu numinum expleri in ipsis aris, aut sedente in tripode puella per obscena intrante uita, utero tumefacto in iracundia corporis, ore spumanti enuntiare aeterna, & patrefieri mysteria, & hoc gloriosum dijs, & dignum numine, id maioribus diuinis talianj & in hoc diuinitatem locatam? dedecere ista uirginem, & uirginis lingua nec falsis addictos religionibus animos esse ista curae aruolis, & Etruscis, gentis superstitiosissimae, atque uanissimae: aliud Christianis cordi esse, alio illis magistro uti, alio doctore, certioribus animum infunderi, & mentes ad aeterna directas, sapere iam ipsam debere intellectus erroribus: ualere ingenio, ualere prudentia, facile uolenti cognitionem rei esse quod frater esset amplexus, ipse ne sperneret, capessendam occasionem dum se offert, fugientem frustra perquis-

rit instare mortem, & incumescere mari; tempestate que
 minante, confugiendum ad portum naufragantium ple-
 rumque in mare insepultam sepulturam esse: unam salutem
 mortalibus esse, Christo adherere, Deumque non inced-
 te faceri assuerat. Tunc Tiburtius: Qui animo ista respuit,
 uere brutorum imitatur ingenium; nec ut in ratione!
 Equidem unum Deum Iosum Christum fateor, illique a-
 me cultum exhibitum iri confirmo: Tunc Caecilia; com-
 plexa, exosculataque Tiburtij caput, non sine ingenti gau-
 dio; Hodie inquit, fateor te meum esse cognatum, quan-
 do gentilium superstitionem Christi depulit cum pietate
 fauor. Perge igitur cum fratre ad sacrum suscipiendum
 baptismum, ut absteris maculis Angelico fruaris adpectu.
 Tunc Tiburtius ad fratrem uersus: Quo meli ducturus es;
 germane? Et Valerianus, Ad Urbannum, tepit, sanctissi-
 mum Antistitem, inter cineres; & ossa martyrium delite-
 scentem. Et Tiburtius, Ille ne Urbanus, quem sedere in
 fastigio religionis Christianae dicunt? Eius caput diu in
 supplicium, exposcitur; tot Augusti edictis; si deuenit
 in scrutantium manus, rabiemque Genonias absque dubio,
 euentuque tristi adspexerit, socios pari poena comi-
 tante. Vidimus eruentos gladios, & insulas cruce;
 laniata cadentium membra in toruitate oculorum, & mi-
 naci Praefecti Praetorio ad pedum quidiam cult cum Phoe-
 nice portento. Semiamira nec tamen caret. Osti aedes
 sueticis funeribus; Ielluque, ergo Hellogabali infaustissi-
 mis radijs uictima erimus & placentur. Syriaca monstra
 Romano sanguine interlati clauis splendorem; & orna-
 menta maiorum? Tunc Caecilia: Metuenda profecto
 ista poena; nec danda in discrimen praesens aura foret;
 nisi sempiterna alia daretur uita; fluxa haec, & repentina;
 illa beata, & perennis, qua aut ditissime uiuendum, aut
 gloriosissime triumphandum. Et Tiburtius: Ignota mi-
 hi penitus ista philosophia, nec alia dari uitam; iucque
 unquam

umquam audiri. Et uirgo: Epicurorum est ista opinio
 & explosa sapientum gymnasijs: neque enim id sunt in-
 ficiant Academicis; & clarè quoque tenuerunt Peripate-
 tici; & summus Oratorum in libris de Repub. non incen-
 se testatur: nobis profectò sacrationibus arcanis deditis
 satis cohæret, animas immortales esse, uicturas tamen dif-
 pari conditione: inhumane quippe nobiscum actum ef-
 set a summo rerum conditore, si belluarum more profla-
 ta anima, omnis ab incertis sensus extingueretur: non
 ineptè Delia Poetis (quorum Studium plerumque lasciu-
 uis, & amoribus damnatur) ficta suppliciorum loca, & des-
 scriptæ poenæ, & Regia ipsa Inferorum, campique Ely-
 sij fuisse: Sed, dum præclare scriptis sapiunt, moribus
 inopsime errant: nec tam multi ex nostris, & Græcis,
 barbarisque sibi consciscenda inspicere necesse est miseris;
 & luci eriperent, nisi aliquam animis reliquiam post oeca-
 sum crederent, sperarentue: Sed, dum medicina excē-
 dit modum, nec salus acquiritur, in scelere nulla felici-
 tas. Tunc Tiburtius: Quis unquam ex inferis existens
 talia enarrauit? quis uidit, quis legit oculis? Noscendū
 non exigua cupiditate accendor. Et uirgo, ait, a patrē
 nullis inijs, nulloque sine rerum omnium Architecto
 molitoreque, priusquam globi caelestium orbū fierent a-
 stare quæ tellus, & extrema lauerent aquae, genuit uirō fi-
 lium aequali potestate, ab se, filioquo productum Spiritu
 Sanctum a filio cum Patre statuta omnia, uiuificante
 Spiritu Sancto ab utroque procedente. Tunc Tiburtius
 Hactenus unum colendum dixisti Deum supra astra rot-
 gnantem, despicientemque terras, & tergeminū nunc pro-
 ponis, pugnat oratio. Tunc uirgo, effusa in Trinitatis my-
 steria, multa eloquentia, & magno ardore pellit incredu-
 litatem, effugit ancipitia. Et Tiburtius, diuinam in uir-
 gine speciem, caelestemque admiratus eloquentiam, gen-
 tibus eius affusus, demisse gratias agit, quod breuiter

mone expulisset ex animo de trino Deo dubitationem ;
 Virgo electum iuuenem iterū oratione inflammare , ite-
 rum mulcere . Sed Tiburtius, Valerianum respectans, aie-
 de cetero satisfactum sibi esse, haerere tamen pectori
 scrupulum non mediocrem de his, qui alia in patria post
 fata traducunt acuum, num aliquis ex eo loco ad iuuen-
 tes certum aliquid attulerit . Sed cognata, praerupto al-
 terius cum fratre sermone, quem rudem fortasse intelli-
 gebat, nec adhuc sistendum in proelio uti tironem, sic
 Tiburtium est allocuta : Mortuorum anastasis, Tiburti,
 diuinae argumentum omnipotentiae, Sibyllarum uaticini-
 o, Apostolorum praedicatione, prophetis testibus, fi-
 delium omnium consensu, postremis tamen temporibus,
 solisque orbis terrae funeribus reseruatur . Sic enim sta-
 tutum a Deo est, ut post mundi totius conflagrationem,
 post ignem e caelo demissum, dissoluta compagine molis
 huius, & redacto in puluerem mortis orbe terrarum, ad
 Archangeli notem, ad nouissimam tubam, mortui qui in
 Christo sunt, resurgant primi, & quae in monumentis
 delituerant corpora tabo, & uetustate consumpta flante
 spiritu, quo uiuunt, omnia rursus uitalem animam tra-
 hant, & rediuiuae fecunditate resurgant . hinc rursus ad
 nos reditus mortuorum ante orbis interitum . Tria nam-
 que sunt in praesenti uiuentium receptacula post funus :
 Primum, ubi noxiorum animi detinentur, perpetuas uil-
 turi scelerum poenas, inter feruentia anhelantis gurgitis
 stagna, interque perennes gemitus, ac lacrymas depa-
 scente culpas igne, nec eluente, ut numquam deficiat pa-
 bulum facientibus flammis, numquam perueniatur ad
 poenarum, acrumnarumque metam fugiunte termino
 malorum : ex his specubus nulla impiis egrediendi facul-
 tas datur : haec loci natura : haec condicio carceris est :
 hoc diuinum postulat, sancitque decretum, ut semel in-
 gressi aditu prohibeantur ad superos uocibus coerciti

sempiternis. In aliis duobus iustorum animae comorantur, quae uel lustralibus expiantur ardoribus ad gloriam, uel gloria iam fruuntur perbeata, utrumque permittente Deo, ad mortales reditus datur, rarotamen, ne fidei subtrahatur materia iis, quae non apparent, inhaerenti, neue coronae uictoribus, ac credentibus minuantur. Iusti quippe, Tiburri, non oculis, sed spe ducuntur, non sensu, sed fide uiuunt. Ceterum nec suscitantis potestas, nec resurgētium ueritas in dubium uerti potest. potestas diuina est, cui ad nutum obediunt omnia, quae qua facilitate uniuersa ex nihilo condidit, eadem quae fuerunt, aliquando restituer. produxit, quod non erat; non eriget, quod coniderat? intueri propemodum omnia, quae in hac uniuersitate nascuntur, & occidunt, ut praecunte exemplo rerum ipsarum futurae spem anastasis cōcipias. fige obrutum in hoc caelum: Sol ibi decedit, & resurgit: quidquid siderum est, uide, labuntur, & redeunt: adspice camporum planities, & ueris tempore purpurescentes agros: flores in illis intereunt, & reniuisūt: arbores post senium frondescunt: semina corrupta uirescunt, dispersa coeunt, absumpta reparantur. ita in spei solatium nostrae ipsa rerum natura quandam resurrectionem meditatatur certis successionum uicibus, ac serie generationum. Iam uero resurgētium ueritas & ueterum praeconiis uarum, & sacris testata litteris habetur: neque enim ex illis nos sumus, qui ad adstruendam dictis suis fidem, fictas historias prosequuntur Gabieni, Tuberonis, Auilae, aut ex poetarum comentis adducunt in medium Pyriouthou nescio quem, & Theseum, Herculem, Aeneamque Romanae gentis originem, ex inferis ad nos sedibus reduces, post diuturna spatia, quasi ex longinqua peregrinatione remeantes. blanditiae sunt istae teatrales, & fabricata sub ueri specie ficta concinnitate mendacia ex Graeculorum loquacitate, ac fabulis. Vnum nos adducemus

cernimus ex multis Christum Iesum, immortalis Dei filium,
 & primogenitum mortuorum, qui post fractos uolunta-
 ria morte inimicorum impetus, post deletam humani ge-
 neris labem, post opima inferorum spolia uirtute sua no-
 bis restitutus & luci, iudicisque donatus insignibus, do-
 cuit, diem illum, quem tamquam extremum reformida-
 mus, aeternae felicitatis, ueraeque gloriae allaturum
 primordia. quid mirum? pater est futuri saeculi, & prin-
 ceptus pacis, qui, profusa pro nobis uita, omnium nostro-
 rum mortem affixit cruci, imperioque eius delero, exter-
 minatoque, e tumulo surgens, ad argumentum uitae iuuen-
 res terruit sepulcri custodes, spirantes stravit mortis sa-
 tellites, mox regnum perennis uitae stabiluit nullis um-
 quam ruiturum casibus, nullis interiturum saeculis. His
 a Caecilia dictis, Tiburtius, ardorem dicentis admiratus,
 simulque cunabula Christianae religionis, ac firmissima
 argumenta, non amplius aduersus ueritatem depugnandam
 ratus, procubuit ad uirginis pedes, cum fieri, Christum
 fassus Deum: germanumque alloquens, Abrumpe, (inquit)
 mi Valeriane, moras: eamus ad S. Urbanum: insolito nam-
 que feruore aestuat animus, nec explebitur, donec sacris
 lymphis immergar, deleta praeteriti aeni labe, & abluta
 conscientia. habeant sibi ciues nostri trabeas, atque pal-
 matas: curulibus assideant: laurea effulgeant: mihi Chri-
 stus instar omnium erit. properemus frater: Christo ui-
 uendum deinceps erit. Valerianus currenti addens stil-
 mulos ducit hominem ad Urbanum, qui nouis quotidie
 praedis exsultans Christianis praeceptis instruit iuuenem,
 urget ad maiora certamina, septemque dies in Ponti-
 ficis castris habitum dimitit ad suos, plenum animorum,
 atque ferociae aduersus Idola, Christiue amore exar-
 descetem. hinc familia uniuersa ad Christum traducitur,
 duobus fratribus cum Caecilia quotidie in acie stantibus,
 ac confluentes ad signa docentibus. Tiburtius, inter An-
 gelo-

gelorum colloquia horas saepe trāsigens, nulli iam concedere, pietate insignis, magnitudine animi excellens, munificentia in pauperes eximius. Recruduerat gentiliū aduersus Christianos rabies, & furor latius bacchabatur, sublimioribus potestatibus auide cruore exsorbentibus: nec in calamitate Reip. luctuosisque Angustorum funeribus caelitum irae intelligebantur. Eboraci effuderat apud Britannos spiritum Septimius Seuerus, infelici senecta, inter turbulenta filiorum ingenia, & infames Iuliae uxoris amores. post mortem eius statim filiorum iurgia, irae, atque aemulatio erupere: nec cessatū ab odiis, donec, Geta in sinu materno iugulato, Antoninus Bassianus Caracalla fasces assumpsit, eruenti exordia principatus a nouercali concubitu, incestoque auspicatus, patre crudelior, Alexandri Macedonis, Syllaeque mirator, Achillisq. luctus, lacrymasque imitatus, Patroclo parentantis, ex Graecorum fabulis, uel crine detonso, feralem dexteram amicissimi sanguine sibi consecrandam ad posteritatis admirationē putauit, madefactamque Germanorum, ac Getarū funeribus deuouit, non mitior Alexandrinis: ostentationeque nuptiarum elusit Artabano, regiaque Parthorum, lugubrem, & infamem sui apud eas gentes memoriam reliquit, sed ipsis Megalesibus inter Carras, Edessamq. confosus occubuit. pullatoque praetorio Opilius Macrinus, imminerium malorum haud improvidus depulsor, purpura circumdatur. Verū nimia eius crudelitate irritatus miles desciscit ad Variū Helio-gabalū Antonini falso filium creditum transiōne facta, Semiamira impudicissima femina genitum, & Variac nepotem, sed scortum, infandum, & omni lue funestius post ludibria naturae, ac sexus serius, quam oportebat, ad inferos detruditur, sublato ad fastigiū Aurelio Alexandro, in urbe Arcene nato: &, quantum in Helio-gabalo uitia praepolluerant, tantum in sobrino uirtutes emicuerē:

nec maiorem Syria tulit , licet barbaram ipse originem , & peregrinos natales indignaretur , Metellorū cognationem praefereñs , iuuenis admirabili fortitudine , uel inter tumultuā dum exauctoratis legionibus , ac singulari modestia , ac pudore erga maiores , senatumque . Hac uirtutum indole motis in orientem signis , Artaxarem , a Parthis ad Persas translati imperij fama , gestisque pernobilem , Asiae minitantem , instructumque septingentis elephantis , mille & octingentis curribus falcatis , equitumque ~~ex~~ ~~ce~~ ~~l~~ ~~o~~ fudit , fugauitque , non sine ingenti Persidos luctu , atque ignominia . Romana prorsus fortunata Resp . atque in aeternum uictura , si tam insigni moderatore uti , fruique potuisset . ille , moribus castus , spretoꝝ pomparum , fastusque , bonus in omnes , nec Christum Deum dedignatus , in sacrario locatum , inter numina gentilium , indigetesque : unde erga Christianos mitis , atque beneuolus . sed optimum Principem decipere ministri , pessima imperij instrumenta , quibus plus licet interdum , quā ipsis Principibus : nec quidquam magis dominantibus officit . Domitius Vlpianus , a Papiniano secundus in iure dicundo , praetoriā gerebat praefecturam , implacabilis Christianorū hostis , osorque crudelis nostrorum rituum , fabulis Deorū deuinctus . hic edicta in nostros atrocita promulgare : nos maiestatis reos , nos peregrinarum religionum inuentores , nos deceptores hominum , nos Magos , & praestigiatos dicere : instruebatque pari aduersus nos rabie reliquos Prouinciatū praefectos : & se huic dederat Princeps docto homini , & gnauo : unde in nos magnae irae , & crebra supplicia , mortesque . Urbana Praefectura Turcio Almachio erat demādata , Vlpiani moribus simili . uetitumq . edictō Christianis , ne trucidatorum ob pietatem corpora humo obruerent , ad maiorem religionis nostrae contumeliam , seu ob uanitatē gentilium . uetus namq . illa opinio increbue-

rat apud eos, insepulcorum animas arceri Stygiis ripis, atque Coccyo, & tamdiu per horrida loca, infernasque sedes errare, tristes, lugentesque, donec ossa sepulcro cederentur. Sed Tiburtius, & Valerianus, spretis edicti minis, Christiana pietate accenti, inhumatorum ossa colligere, & condere terra, nutantes Christianos confirmare, & accendere, opibus sustentare, & auctoritate amplecti: interque nostros concursu uirtutum, & sanctitate praecipue eminebant, & nobilitatis insignia ad uenerationem sanctorum transferentes charissime fulgebant: sed prauo quorundam ingenio deferuntur Almachio ueluti Christianae religionis mysteriis initiari, edictisque Caesarum repugnantes in sepeliendis occisorum corporibus. Missa illico militari manu, rapti Praeses ad tribunal iuberet. quos in hunc modum affatur: Cum nulli dubium sit, uos in pube Romana nemini splendore natalium cedere, aut fortunarum ubertate, quam ob causam insignia maiorum, & trabeas, purpuramque tam insolenter, & ignaue calcatis, foedis addicti ministeriis, & opulenta uestra patrimonialia tam turpiter heluamini inter greges famosorum hominum, & egentium turbarum; spretisque sacrosanctis Augustorum imperiis, ac patriis legibus, erga eos humanitatis, atque honoris officia praestatis, qui nefarie, impieque aduersus Remp. Deosque sensere? an uestillonis inuicem patriciam manum decet contra maiestatem ordinis? intelligo equidem, si idem uos agrari diris, & fanatico conciri motu, oblitos patriae, oblitos Augustalis sacramenti, bellicumque aduersus Deos immortales nimis scelerate canentes. secedite iam; & tam intimanum pudeat incoepti patricias animas. tuentae facilius ignoscimus. Tunc Tiburtius: Gloriosum profecto commilitium, maximeque expetendum memorasti, Almachii. utinam cum his militare, & una albo adscriptis merere stipendia liceret, quorum tu nos socios existimas. uicere

iam hi, & gloriosi triumpharunt, aeternis domiciliis illati, summumque (quod est) bonum assecuti, mortalium oculis, animusque absconditum, nec intellectum: spre-
tūque, quod in uisum cadit, nec tamen existit: Et Almachi-
us: Quid est, quod uidetur esse, nec est. Et Tiburtius:
Omnia, quae hac rerum mole continentur, animabus
incitamenta malorum, ad perpetuos cruciatus per blan-
dimenta uoluptatum subdole deceptis. Et rursus Praefec-
tus: Quid est, quod non uidetur esse, & tamen est? Et Ti-
burtius: Vita, aut gaudium exhilaranda sempiternis, aut
diuexanda supplicii. En non intelligitur ista philosophia,
nec in Lyceo, aut Academia circumfertur, hebescenti-
bus philosophorum ingenis, ad tantae doctrinae altitu-
dinem. etenim, quae animo cernere, longeque prospice-
re debemus, haud non uere miseris obuentura eludimus,
irretiti uoluptatibus, nostroque in luctu, ac funere tripu-
diantes, falsis ratiocinationibus felicitatem nobis fingi-
mus. Et Almachus: Tua te nunc fieri mente credam? uere
ne ratiocinaris? Respondet Tiburtius: Loquor equidem,
sed eius ore, quem toto animo sum amplexus. Et Alma-
chius: Constas ne tibi, & intelligis, quae effutis? Et iuue-
nis: Intelligo, & credo, ac omnia, uti praenuntiaui, per-
mansura scio. Et Praefectus: Cur ego in istis intelligendis
hebesco, nec eorum molitorem agnosco? Et Tiburtius:
Quid mirum, si animum, terrenarū rerum sordibus inqui-
natum, ad excelsa non efferis, & tamquam bellua, intētus
praesentibus, pastuque satiat, ulteriora rimari desinis?
non reprehenditur iusti sententia: nec in uituperationem
cadit, qui se caelestibus insinuat, triumphata impietate,
o uere felices, quibus contigit ista contemplari, atque in
animo penitus insigere. Tūc effusus in risum Almachus,
dimoro a conspectu iuuenis, Valerianum accersit, perbe-
nigne affatus, iubetque sapientia sua fraternam stulti-
tia abolere, adoratis diis. Sed Valerianus, germano haud
infe-

inferior, ueritatem dimittat ore, & corde confessus, ferocius pugnam capessit, comparatione pulcherrima copressa uanitate Praefecti, illiusq. idolis, Tunc ambo fratres, uncti ferro, grauissime, ac diuissime uerberantur. Sed Valerianus inter ictus ita clamare: Oprata mihi dies adest, & omni luce iucundior. ecce iam proclij discrimen, & pignora uirtutis. Et praeco ex altera parte buccinabatur: Nolite deos, deasque maledictis incessere. Et Valerianus ad spectatores: Huc ora, Quirites, huc animos intedite: ne turpis uestra pectora metus irrepat, ne constantia labefaciet. standu pro ueritate est. agite, & uim numinis in cruciatibus nostris spectate: cernant iam ignominiam suam Apollo, Mercurius, Iunoque, Christi militibus sine dubio cessuri: uos noscite eorum fallacias, Quirites, & de salute uestra solliciti, Christum quaerite. iam adest. Molebantur animi, & paulatim orta miseratione, exaudiri circumstantium clamor, cum Almachius, fratrum diuitijs infuās, ex Tarquinij Laecae amici consilio imperat licitoribus, ut germanos ad Iouis simulacru sacrificaturos ducant. quod si recusarent, ferro conciderent. praepositur his Maximus, Praefecti cubicularius, haud infimae sortis uir, praecuntes ad suppliciu fratres, magnitudine animi per motus, caritateq. erga illos, in uia sic alloquit: En infelix praestantia, insignisque uirtus, quibus supplicijs deuouentur? excellensque pulchritudo, ac flos pubertatis licitoris secari proferentur? o generosissimi iuuenes, & uere Romana proles, clarissimaeque germanitatis acerrimi amores, cur sic in funera tenditis, uidentiu auram, & huc dulcissimum caeli adspectum exhorrentes? mors ergo, atque inferi tanto trophaeo nobilitabuntur? cur ita festinatis, tamquam cenaturi in conuiuio deorum? nulli post fata homini sensus, nulla uoluptas. uiuite, & maerore totius nobilitatis, spiritu uestro redimite, atque delete. Sed fratres, Christiana facundia adorti militare uirum, eo tra-

xere, ut dilata paullisper morte Christianae religionis at-
 cana perciperet; intellecturus infinita bona Christianis
 morte afferri in omnem aeternitatem. Tū Maximus, ob-
 secutus fratrum consilio; magnāque in spem traductus
 eorum, quae dicebantur a iuuenibus, in domum suam di-
 uertit. audit Christi miracula: aperit sinum salutaribus
 monitis: ueritatem intelligit. Interim Caecilia, cognitis
 duorum fratrum rebus gestis, de Maximi quoque ad Chri-
 stiana sacra propensione edocta, gestire laetitia, hymnos
 Christo religiose concinere, nec cunctatur: properat ad
 Maximi aedes, sacerdotum manum trahens, nec mora,
 aut spatium interpositum: extemplo Maximus cum fa-
 milia, lictoribusq. baptisinate expiatur: ipsa dilucescen-
 te aurora ita exorditur: Eia agite, fortissimi milites: tol-
 lite iam animos, electa robora bellatium: caelestia intue-
 mini: ac, depulso tenebrarum horrore, clarissimam lucem
 prospicite oculis. arma iam, & pila quatite, ac, certami-
 ni accincti, aduersus humani generis hostem, bladiensis
 que saeculi illecebras ruite ferociter, & concinentibus
 tubis properate ad lauream, qua Iesus Christus Saluator
 noster post certaminum sudores, atque discrimina cerui-
 ces uestras decorabit. Ita omnibus Caeciliae oratione
 confirmatis, Tiburtius, & Valerianus, cum porrigere Ioui-
 thura recusassent, ad Pagum (locus est I I I I, lapide ab
 urbe discretus) securi percussi, occidere praestantissimi iu-
 uenes, longeque omnium praecellentissimi, eximia pa-
 triae, Christianique nominis decora. Sed Maximus, sup-
 plicio praesens, maxima admiratione corripitur. eorum
 animas, caelum petentes, Angelosque circumstantes So-
 le clariiores conspicatus: illactymansque, spectatoribus
 rem enarrauit, Christum palam Deum confessus. multiq.
 rei miraculo, & nobilis uiri adhortatione ad bonam fru-
 gem conuersi, execratiq. figmenta deorum, ac nefar-
 ios cultus, a S. Urbano baptizantur. Nec Maximo diurni
 na lux

ria lux fuit, caprus, ac plumbatis diutissime caesus; in
 cruciatibus expiravit: cuius corpus iuxta sponsum, ac
 Tiburtium, Caecilia marmore contexit, Phoenicis ima-
 gine in tumulo exsculpta: auem hanc ferunt Aegyptio-
 rum fabulae oriri in Arabia; uariato distinctis colore
 pennis; huiusmodi patris, ad Heliopolim in Solis tem-
 plum ab Arabia transfuisti, myrrha operi, simulque pa-
 rentare illi; ac sexcentorum & sexaginta annorum spatio
 uiuere, rursusque renasci. At Almachius; post fratrum
 caedem, auaritia faucius; anhélare fortunas, & de his
 non negligéter perquirere: sed eas pauperum necessitas
 absorberat largitate Caeciliae: quam ut coniugem Val-
 leriani non intactam Christianis sacris existimās, in eam
 magno impetu ferebatur, detecta pecuniae cupiditate
 minatur, & iuribusque missis, sistendam concionem
 curat. Perurgentes ministros, uti sacra faceret, supplica-
 retque diis, seruata inaeſtimabili pulchritudine, sic Vir-
 go est allocuta: Etsi uos pudet, pigetque, fratres, ac ci-
 lies mei, amplexari Praefecti uestri iussa; ut nimis atro-
 cia, uosque maxime abhorrere a talibus intelligā, sum-
 mo mihi decori est, pro Christi nomine trucidari: quip-
 pe, nulla habita aut uitae; aut dignitatis ratione, huius
 usura lucis praepediri, summā mihi felicitatem, & uber-
 rima praemia certo scio strenue dimicantibus ab impera-
 tore meo proposita: & decet pugnacissimos non languere
 de cadere. ita uixi, ut, hunc finem laborum diu augura-
 ta, semper optarim. militibus signa deserere fas non est,
 morteque piatur; & ipsa praemissos iam ad caelestem
 triumphum cognatum, spōsumque haud ignaua sequar.
 uos, Praefecti mandata explētes, de me; ac iuueture mea
 cogitare desinite. felicior uita, in meae quaerenda est.
 Tunc illi, constantia orationis in miserantionem, ludum-
 que reuoluti, lamentari, obsecrareque Virgitem, ne flo-
 rentissimam pubertatem, ne augustissimam speciem im-

mature, ac facuē pateretur absumi, ne ue summa generis
 decora, annorumque florem obstinate protereret, dedi-
 gnata auras, dedignata uiuentium adspectum, oraque.
 satis luctus, satis maeroris in urbe prospectum, tot in u-
 num coaceruatis corporibus. aretceret tandem lacryma
 in curiaē oculis. laetaretur forum, tot funeribus atrum,
 ac squalens. erepta ab orco, inferisque uiueret ipsa: &
 uita sua exhilararet uirginum choros, uniuersamque ci-
 uitatem, familiae calamitatibus ingemiscentem: mulce-
 ret animi ferociam, & ad suauiora flecteret, praesentibus
 laeta, nullaque ignoti mundi cupiditate incitata: sapien-
 tissime a natura mortalitati consultum, nihil de diis ul-
 terius inquirendum, quam quod uetustas firmasset. pro-
 inde reconciliaretur diis, cumque potentioribus pugna-
 re desineret, opes, uitā, gloriamque natura. Sed uir-
 go, petra pedibus infessa, tamquam caespitio, in sug-
 gestu, apud castra animi dolorem demens, imbecillita-
 tem castigans, adhortansque ad meliora speranda, entri-
 datis fabulis deorum, ac portentosis figmentis, insigni
 facundia effecit, ut uniuersi Christum faterētur Regem,
 Deumque. Et accersitus a uirgine Urbanus, plusquam
 c e c c. in aedibus uirginis sacro fonte abluit: inter quos
 praecipue effulsit Gordianus quidam nomine, eminenti-
 tissimae nobilitatis uir, praecellentisque pietatis, & a-
 more erga uirginem cunctis praelatus. Post haec uirgo
 adducitur ad tribunal, ingēti pugnae cupiditate succen-
 sa, peccatore ferox, & insidente numine daemonibus mi-
 nax, cultoribusque eorum, ac nobilitatem, maiorumq.
 decora, ueluti oculis, incessu, & ore praefrens, ac Chri-
 stiana insuper demissione clarior, totque triumphis par-
 tis, fufisque hostibus Praefecto terribilior. cumque de
 nomine, origine, ac religione fuisset interrogata, prae-
 clareque respondisset, offendisse Praefecti animum uisa
 est Christiana libertate deorum, ac Caesarum iussa par-
 ui fa-

ui faciens, iactante praefertim Almachio fascium terrorem, & amplissimam potestatem, etiam in cuius necem simulque instante, ut, maiestatis accersita, deleret obiectum in deos impietatis crimen, accenso thure, exhibitoque numinibus cultu, atque alienis infortunis, domesticisque malis edocta, consuleret iuuentae, uitaque, ne ue animi contumacia, atque elato supercilio, infringeret regnantis clementiam, aduersus deos petulantet garruens, execrareturque tandem Christianas superstitiones, ac pari animi celsitate fateretur errores, reconciliata diis, aeterni imperij praesidibus, atque innocentissima totius ciuitatis testimonio declarata, accusatores, delatoresque praeclare uinceret, nobilissima adolescentia, atque admirabili specie ex mortis faucibus ereptis, ac conseruatis. Cui Caecilia ita respondit: Desiste loqui tandem, Almachi: praeclara ista tua oratione nihil est profectum. non intelligis, quantae sit dignitatis, Christi sponsam censeris. sat tibi est, iactare concessam a Caesaribus potestatem. hac tu inaniter tumes, quae ultra tamen necem saeuire non potest. nam, mortuis donare lucem, unius est Dei, o uere aura inflatus uter: quem ubi acu pupugeris, statim deturget. sic tuorum fascium terror, atque securium. misce iam manus: expedi uirgas: ignem accende: acue mucronem: torque faces, hastasque: imple crudelissimorum Caesarum imperia: immitte feras: carnificinam exerce: adsum ego haud puido pectore. spectabis, Almachi, (& quanto cum dedecore tuo, imperatorumque tuorum?) nil factenti Christum nocuisse tonantis uestri fulmina, aut irati Gradiui hastam, frementis ue Neptuni tridentem, simulque fulsisse inaniter aegida, haesisseque Dianae spicula: heu Graeculae fabulae, & infelicia commenta ad ueritatis occasum. En qua uere apparet in summa te retum ignorantie uolutari, atque in mirabili caligantem.

splendore circumferri? lapides, aera, testam, ceram-
 que tu Deos nuncupas? pelle tenebras? miser: supor-
 remque mentis detruide tandem: animoque ad certici-
 ra attolle: discere nec pudeat in amplissima potestate in-
 pientioris parere praeceptis. Tunc Almachius, multum
 increpata uirginis audacia, uehementi ira succensus, re-
 duci eam in penates, ibique balnearum ignibus absumi
 iubet philosophi personam, quam ad famam sustinebat,
 oblitus, praelato cultu deorum. aceruatur interim flama,
 urgenturque ardores feruentibus aquis. uirgo, Chri-
 sto plaudens, gratesque agens, spernere rurgentium
 flammaram uim; & tamquam in amoenissimo loco col-
 locata, non aestuare, non sudorem emittere; incendium
 ne sentire, sed, manibus expansis, ac pectore intrepido,
 ueluti e concione, affari circumstantes, Christi signa,
 uirtutesque docere, atque ad uirtutem adhortari. Quod
 ubi Almachius relatum est, praecepit lictori, ut caput ui-
 tricis abscinderet, ne diuicias illuderetur maiestas deo-
 rum, spernereturque. Ille, mandato parens, concionan-
 tem uirginem nactus, ter in ceruice gladio appetiit; haud
 pleno ietu, abcessitque, seminecem illam relinquens.
 manabat cruor, irroransque candorem carnum macula-
 bat; atque inficere aquam, piorum turba flebili eiulatu
 circumsonante, ac lineis, spongiisque sanguinem de-
 tergente. illa, impauida, uel in limine mortis magnani-
 me intueri proximos, solari aegros, ad Christi religio-
 nem, amoreque acrius inflammare: accurrentemque
 S. Urbanum cum sacerdotum multitudine ita est allocu-
 ta: Trium dierum indutias, Beatissime Pater, a Christo
 impetraui, ut domum hanc in templum erectam, expia-
 tamque conspicerem; simulque fortunas (quae adhuc
 supersunt) Sanctitati uestrae traderem; in pauperum us-
 sum, necessitatemque; hi nanique praecipue uiuenti mi-
 hi curae fuerit: nec iam in occasu obliuiscar. has accipe.

iam ipsa laeta ad superna proficiscor. Expleto triduo, feliciter animam exhalauit, decimo Kal. Decembris. Corpus eius, sublatū, in coemeterio Calixti, ab Urbano Pontifice honorificentissime conditum est, inter Episcoporum, ac martyrum sepulturas: quod longo temporum interuallo repertum, uel recenti sanguine perfusum, Paschales I. insignis pietatis, ac nominis Princeps, in aedem S. Caeciliae, cum Valeriano, Tiburtio, aliisque martyribus religiosissime transtulit, aggestis praconiis, ac reperita gloriosissimae bellatricis memoria.

S . B A R B A R A

I V .

Arbarae genus non ignobile , ac sordidum , sed inter Bithynos clarissimum exstitit , Graecae licet originis . Nicomediae nascitur in Bithynia , gētis principis , a Nicomede Rege cōditae , in Attaceno sinu , magnae , atque eximiae

postmodum gloriae opidi , sedem ibi locante imperij Romani ad orientem Diocletiano , filia Dioscori , (genitricis nomine iacente in tenebris) ciuis opulentissimi , & multi nominis , sapientiae dediti , & philosophiae amantis . pubescens traducitur a patre idolorum ad studia , & disciplinas : exstinctaque matre , Dioscorus ipse gemino fungitur parentum officio : filiam non lanificio , sed philosophiae addicit , perquisitis undique magistris supra privati hominis condicionem . sed Barbara , alma in eā flante aura , auditis Christi uirtutibus , signisque , Ethnicorum fabulas , & portentosa idola haudquaquam numen redolere intelligens , animum ad maiora attollere , interdiu mortalium calamitates animo euoluere , lucem utero oclusam fetido productam semine . hinc primo ex adpectu aerae uagitus , dolores , molestias , aerumnas , uexationem fortunarum , proelia animi , & cupidines diras , & inexplebiles , trucem Martem , & omnia polluta , foeda , crudelia , & misera ; rursus contemplari caelum , cursus , astrorumque uarietatem admirans , alia ignea uidens ,

dens, alia argentea, alia liuida, alia omnia, eiusdem tamen naturae, septem exceptis, eundem locum, ordinemque seruantia, illa quoque septem magnitudinis eximia, certis inter se discreta spatiis, uariisimis motibus, certissimisque, diurno motu, diurnoque spatio ab ortu ad occasum decurrentia; Solem praeterea proprio obliquo se motu uoluentem sub Zodiaco, nusquam hac illac deflectentem, sed semper sub medio, peragentemque annuo hunc motum interuallo, motuque in hoc inaequalitates quasdam perennes, stabilesque habentem; mitigantem etiam eo decursu omnia sub Lunae contenta orbe; Lunam porro ipsam citamam terris, menstruo spatio cursum proprium absoluentem, uagam hac illac ab Austro, Septentrioneque uelocitatem, tarditatemque, certissimis uariantem legibus, illustrataeque ad nos partis maiorem, minorem ue portionem conuertentem; uariasque exhibentem figuras; molem hinc terrarum, gurgites aquarum, fulminum iactus; fragores, imbres, tempestatesque: hinc postea uersare pectoribus causas, ortus, occasusque rerum, arcana naturae per diligentem exactiōem rimari, haurire ex philosophorum libris: nec tamen post multos labores, & intelligentiae contentum animum, nec expletam cupidinem intelligere; inter ipsas epulas, lautissimaque Philosophorum contiuia curire. laudabat nonnullorum acumen ingenij philosophorum: ceterum abhorreret pugnas, & disceptationes circa exordia, & originem rerum: plus subtiliter, atque acriter disputatum, quam ueram traditam, & haud incertam disciplinam: nec frustra quidquam a natura progenitum: esse aliquem moderatorem, atque architectum, nullius egentem adminiculis, suo omnia regentem nutu, suoque contentum, & felici numine; Iouem uero, agmenque illud deorum haud tantae esse uirtutis, maiestatis ue, ut talia tamquam diuina eorum iussa cade-

caderent, & sapientiam: coepisse eos, & natos esse, fabulis quoque celebres, inter ludibria, & ignorationem mortalium, inter infanda supra, adulteria, casus amorum, atque obscena mulierum donatos sideribus pendere. igitur tentanda sibi Christianorum arcana constituit, accersitisque quam occultissime Sacerdotibus, ab his Christiana religione imbuitur, scribente non raro ad uirginem (ut fertur) per Valentinum presbyterum illustrem hominem, assuetum Dioscori frequentare penates; notumque propter grauitatem, sanctitatemque morum Virgini, infortunato Adamantio Origine, qui per eam tempestate Asiae magister, per crudelitatem Septimij Seueri Leonide patre orbarus, terrarum orbi claritudine disciplinarum, concursuque uirtutum illucescebat, prorsus omni aeternitate dignissimus, & supra reliquos Christianae disciplinae professores eminentissimus: nisi, haereseos facibus adustus, subsequentibusque saeculis infamis, diuinitatis mysteria, interiectis philosophorum insomniis, fabulisque defoedasset, ad piarum mentium perturbationem concursuro funestis postmodum inter se cladibus orbe, nec contaminasset clarissimum nomen, cum exitio sui, & tripudio inferorum, hostiumque, adeo ut qui plurimos ad martyrij gloriam, decusque accendisset, ipse postea inglorius uix tentato certamine abiret, pristini oblitus ardoris, quando pater Romanam securim in uulnera, caedemque laceffebat, materque subreptis uestibus, cum nondum XVI. annos agentem, ruentemque in occasum astute in penatibus inhibebant, ad sex fratrum solatium, multorumque salutem: inurunt & aliam infelici notam, ne pateretur infanda, ad Aethiopsis stupratoris conspectum iniecisse tura igni, diisque libasse. igitur, surdis haudquaquam Barbarae auribus ad tantum prodigiorum excellentiam, gloriamque, satis docta de origine orbis, & sine, Christo animum, & castitatem uouet:

miro illi ardore inseruit: excubat diu noctuque in sacris
 perlegendis historiis, aut precibus: implet opere man-
 data: incredibili splendet pietate: nec formae & digna-
 tione corporis obscurior laeto patre inter filiae decora,
 & gloriam. sed suspiciosus senis animus (ut plerumque
 fert ea aetas, experta iuuentae lasciuias, & pruriginem,
 & casus, simulq. suae non ignara imbecillitatis) ne puel-
 la omnium oculis pateret, & ideo succumberet, inter cre-
 bros amantium ictus lacerata fama, id quod haud raro
 cōtingere solet in summa pulchritudine rara cum hone-
 state concordia, & mortalium ingenio haud talia aspen-
 nante, pulsari inter risum, & tacita gaudia, angī etiam, &
 torqueri: quippe si affinium, cognatorumque animis su-
 spicio inhaeserit, lentior, & diuturnior, amantium ue-
 ro crudior, uehementior, acerbiorque. quamobrem Dio-
 scorus excelsam turrin aedificat: eā pro gynaeceō filiae
 attribuit: honesto saepe comitatu, dimotis iam a latere
 magistris, ne, specie doctrinae, disputationisque, libe-
 rent natae pudicitiam: id genus hominum audax, proe-
 ctum in Venerem; &, ut sordidum, spretum, & ideo in-
 ter commoditatem, & derisum in amoribus non infortu-
 natum: omnique non improuide consilio occurrit. ceterum
 puellae nomen, dignitatemque uulgi sermones fa-
 ma clariore, maioreque (uero fictis admixto) foras tra-
 here, excitata, uexataque multorum mente, plerique in-
 taedas, & faces exarsere ad pulchritudinis famam Virgi-
 nis, accolarum ingenio obnoxio Veneri in magna rerum
 ubertate, caeloque haud mitigante pruriginem, inter
 cōmoda pacis Bithynia per plures annos in altissimo otio
 posita, procul omni armorum strepitu, interque delicias,
 & saeculi luxum; multarum expugnata uirginum castita-
 te aere modico, pollutis ue thalāmis, stratoque uidua-
 rum pudore, & modestia inter uiuentium gaudia, impu-
 dicorumque risum, tristibus defunctorum animis mac-

renti-

rentibusque cineribus: igitur in uxorem multorum precibus uirgo expetitur. facilis fuit ad uoluntatem amantium genitor, & liberorum uoto, & filiae caritate, quam, in flore aetatis constitutam, atque immodicis aestuatem ardoribus, credebatur haud refugituram oscula, amplexusque mariti, optatum plerumque puellarum uotum, perennemque cupidinem. sed, antequam certum in consiliū, condicionemque descenderet, ad exploranda consilia, mentemque, hac super re alloquendam filiam ratus, in turrim adscendit, complexusque accedentem ad oscula, natam ita affatur: Tantam erga nos, familiamque nostram, & praecipue erga te immortalium deorum benignitatem experior, ut iam uberiora, magnificentioraque; quam pro spe assecutum me cernam, planeque intelligam, euitandum dehinc ingrati erga superos animi scelus; & religioso uoto, piaque supplicatione, uoluntateque his satisfaciendum; ut gratiores se nobis posthac non impie eorum uteribus fauore exhibeant. ego, amatissima filia, talem te, qualem a diis immortalibus apprecatus sum, cerno nunc oculis: obuersantur iam ante oculos futurae insignia gloriae, & dignitatis splendor: intelligo generis famam nostri per decora tua Asiae non ignotam fore: aetas tua nubilus est; mihi que ad sustentanda senectae incommoda felicem prolem auguratur, planeque promittit. prudentis, castaeque uirginis est, non oblectari parentibus, nec maritalem proterue ignem spernere, atque deprimere, hac praesenti tempestate, inter fasces, & iura Romana. multorum circa me ora collaerymantur, multorumque pectora assiduo maerore, cupiditateque tunduntur, qui te, propter egregiam pulchritudinem, dignationem nominis, famamque pudoris, uenustatemque, (felicia parentum pignora, & decora) in uxorem exposcunt: itaque, certis antequam consiliis adicerem animum, (suasit caritas, insatiatusque erga te

amor) rem auribus non subtrahere tuis, ut cognita uoluntate tua, feliciori omine, certiorique desiderio, fauente superum benignitate, taedas auspicarere: nec tibi Asiaticus ciuis, aut aduena Latinus denegabitur. habes a me consilium, filia: imple & tu uota. Tunc Virgo, suffusis rubore genis, demissa uoce, & blanda, uultu hilari, ita respondit: Magna mihi res, carissime pater, & noua obiicitur, magnumque onus impar puellaribus annis imponitur. aliarum sit festina Venus, & accelerata proles: quoniam sic inter hanc temporum licentiam in obscena lubet cupiditates deiicere: mihi uero dispar animus, & cupido. satis dignas auspicaturam nuptias intelligo, si ipsa, dumtaxat de me edomitis cupiditatibus, extinctoque illecebrarum ardore, triumphem. hac in palaestra mihi desudandum. res certe difficilis. at in arduo uirtus conspicitur. Venerem, cupiditatum refugium, & corruentium solatium, non ignoro: ceterum in caelibatu aeternum decus, & quies: id mihi in uoto, uel cum discrimine lucis: posthac omnis coram me sermo de nuptiis conticescat. id pro mercede (mi genitor) accipiam amoris erga me tui, quod asscuta, satis superque me abs te amari dixerim. Quo sermone uehementer Dioscorus obturbatus, deiectus spe sua, cum minime animo reputasset filiam usque adeo addictam castitati, ut, spretis uoluptatibus, quas adeo flagranter, rabideque puellaris anhelat aetas, reluctaturam mandatis, imperioque, & ipsi blandienti Veneri, statuit, relicta patria, focusque, externa, longinquaque lustrare, ut, uidendis exterarum gentium moribus, ritibusque, leniret angorem animi ex filiae repulsa, obstinatoque pectore ex absentia sua incuteret desiderium. sed, antequam abscederet, seque itineri committeret, nobile balneum prope turrim aedificandum curat, cum ad ornatum palatii, & gynaecei, tum ad commoditatem filiae, ancillarumque, sectatrice talium balnea-

balnearum antiquitatē, nec parca, unde luxus, intemperantia, illecebrae, lautitia, atque inhonesta, apud iuvenes praesertim, puellasque, oriebantur. Quare uidetur mihi summis non immerito laudibus celebrandus in omnem aeternitatē Philippus Austerianus, Caroli Augusti filius, Regum clementissimus, opulentissimusque, ob balnearum usum in uniuersa prohibitum Hispania ad exterminanda incitamenta libidinum, ac malorum. At Dioscorus, accersitis operis, distributa mercede partitus opus, prius magnitudinem, structuramque architectatus, peregre abiit. Ceterum Barbara, haud tristis paterno discessu, libera ab omni cura, urgere se ipsam, nimis se segetem, & ignauam compellans, quoniam nihil adhuc memorabile pro Christo gessisset: abstinentia euincere seipsam, nimio castitatis studio inardescere ex geminato odio thalami: assiduis se precibus Deo demississime commendare: sibi non ignoscere: nec molliter inter lusum, risumque, traducere tempus; sed tenellos annos inter uigilias, preces, silentium, & lacrymas firmare, chlamyde exornata, cilicio interna affligens: deinde Christianos allocutura flamines, relaxandi animi specie e turre descendens, commitata ancillis, diuertit ad balneum, cuius iam haud spernenda attollebatur moles. animaduersoque uitio, gemina dumtaxat ad Septemtrionē designata fenestra, quaefuit ab Architecto, cuiusnam id consilium esset, cur non tertia fenestra adiiiceretur? Responsum, proficiscentis id Dioscori imperio iniunctum. Tunc Virgo: Addite uos & aliam. Tunc operae ostentare mandata patris, & uoluntatem, simul uereri se illius indignationem asserere. Et Barbara: Mihi, non uobis, si quid peccatum erit, adscribatur. culpa nocentem urget. pro uobis hoc caput haud trepide stabit. sed nullum timēdum erroris dubium. ipsa iubeo. Paruere tunc ministri, moti cōstantia uerborum, uultusque maiestate attoniti. Scinditur in pariete tertia

fene-

fenestra, nascentique aperitur prospectus Soli. Ambiens inde aedificium uirgo, structuram cum uoluptate cõtemplatatur. Vetsam deinde ad ortum digito in marmore crucem duxisse perhibent tantã agillitate, & mollitie, ac si in luto fixisset, inde, ingressa balneũ, scaturientem ad aquam: alte uestigium impressit. mox, allocuta Christianos, trinac in hypostasis nomine salutari se aqua abluẽdam curauit, ipso Origene sacro mysterio religiose famulante: reuersaque in gynæceum, cõspectis in larario idolorũ statuis, multa ab his sciscitatur, multaque perquirir. Quibus mutis, silentibusque, indignata uirgo, grauitè infremere caritate genitoris, (quem indignissime his inferuentem uidebat) mox sputum in ora iacit cum cachinno, miseros illos, atque infelicissimõs uocitans, qui ipsis oblato thure fidem haberent, nullo lucro, certisque suppliciis. Inde, Angelicos sæpe hauriens affatus, incredibili pietate feruere large in pauperes effusis fortunis. Reuerso postmodum genitori, post salutationẽ, & oscula, & ex contemplatione aedificij animaduersa fenestra, indignanti, sciscitantiq. facti auctorem, detecta a fabris Virgo, constantissime respondit; multisque rationibus tergemina exicipiendum ad lumen necessariam esse fenestram asserit, tergemino lumine illustrante mortalem: iactae ambages inuulsere sciendi cupidinẽ patri. instantique, ut patefaceret arcanum, & secum de philosophia, disciplinisq. cõtenderet: Virgo, almo impleta spiritu, cũ grauissime esset exorsa, trini Dei aperit notionem, & secreta, nec id apud Platonicos (quorum ingenium inter philosophiæ professores magis ad caelestia accessit) ignotum asserens; infirma licet oculorum acie ad tanti claritatem mysterij hebescente, probe tamen intellectũ apud Christianos, quorum in religione uerissima sententia esset, & certissimae fidei sacra haudquaquam adstructa fabulis, & mendaciis. Quibus dictis, inflammatus ira Dioscorus,

scorus, cum non modo fillam; contumaciter sua detre-
 tantem imperia; uerumetiam impie rebellantem a ue-
 teri, gentilique religione uideret, arrepto gladio, mina-
 cissime in Virginem ruës, maclaturus in penatibus erat;
 adpersurusque sacratio cruore funesta, simulacra dae-
 monum, ni puella saltu celeri, citisque gressibus tubicu-
 lo se proripuisset, ac proximum in motem secessisset. Fu-
 gientem persequitur pater: attente uestigia premit. iam-
 que apprehensuro patefacta repente petra aufertur diuis
 minitanti, indignantique. itaque haesitans omnia cir-
 cumilustrare, & perlegere oculis, sudore oppletus, anhe-
 lansque. factum duobus dumtaxat pastoribus cum gre-
 gibus per acclinia gradietibus uisum. oborta admiratio.
 unius fuga, alterius cursus, uultus unius pauentis, sed in
 pauore gratissimus, alterius ferocientis, saeuientisque
 trahere in curam noscendae rei & causae. haud frustra-
 tur Dioscori insania magis, iam non ira modo frementis,
 sed pauidi dedecore sui (ne filia aduentantibus tenebris
 latronis praeda foret, atque in ludibrium raperetur) eo-
 rum cupidinem. igitur de filiae fuga ipsos interrogat pa-
 stores, quo intendisset cursum, quas quae sisset latebras,
 (ira quippe in fractura saxi distulerat a prodigio oculos)
 uerticem num montis, an ima tenuisset, quibus ue occlu-
 deretur uirgultis, antrisque. Mota uni ex his pietas ex
 indignitate fortunae, Virginisque poeharum, si furenti
 praeda patri concederetur, grauiter ingemiscenti; affir-
 mantique, nequidquam sibi uisum: at alter, montana fe-
 ritate usus, ingenio belluino, ex habitu, uultuque Dio-
 scori, Principem ciuitatis facile illum esse coiectans, au-
 cupaturus hominis gratiam, digito puellam ostentat. Sub-
 secuta cum prodigio ingenti ultione ex imprecatione Vir-
 ginis horribili, uersam namque in lapidem ouem ferunt
 gramina carpentem, tulit imbelle, innoxiumque pecus
 procacitatis, impietatisq. herilis poenas. auaro nullum

gra-

grauius malum, & pestis, quam fortunarum dissipatio, & iactura. At Dioscorus deprehensae os Virginis pugnīs, & tergum calcibus contundit: nec, ut in filia caritatem, aut in Virgine pudorem, aut in femina fragilitatem, uel in puella simplicitatem, uel in pulchra indulgentiam respiciens, trahitur ueluti lymphata perdumos, saxa, uepres, & praecipitia Virgo, discussa caesarie, laxataque per humeros praebente funium usum. uox nulla excepta pauentis, sed tantum Christum celebrantis. constantia filiae acerbior paterno in pectore rabies exsuscitata, altiorique hausta uulnere anima, dum spumat, assultat, furit, & uerberat, maiores ipse ex desperatione, iraque perfert poenas: sentit inexpiabilem dolorē, uehementissimumque cruciatum, rorantem cruore Virginem, laniatis genis, cruribusque, tumente papilla, liuido tergo, cruentatis oculis domum perducit, cellaque perangusta concludit, obductis foribus, interiecta etiam catena, oppositoque custode: arcet ab aditu famulas, quae in calamitate dominae muliebriter flebant, lamentabanturque, ac si occidisset. excludit consanguineos. ipse nullis amicorū mitigatur alloquiis, nulliusque excepta consolatione, aut consilio, dirae pectoribus insidere, piaculum, spreto-
 rumque fauor numinum, auitaeque conculcatae religionis iniuria rapere in caedem, & sanguinem, simul ostentari rescripta, edictaque Caesarum, quae Christianorum ritibus, eorumque fautoribus atrocissima supplicia infligebantur. par famulantia Caesaribus pectora rabies inuaserat, nihil Augustis gratius fore putātia, quam si gentili cruore immania, taeterrimaque corū iussa sancirent. Enimuero Maximinus, huius nominis primus, Thrax, uilissimae hominis condicionis, pudendorum natalium, summae, inauditaeque crudelitatis, efferatque prorsus ingenij, ceterum roboris eximij, audaciae terribilis, uastae corporis molis, informisque proceritatis,

profun-

profundissimae gulae, perniciosissimaeque uelocitatis piet
 sumum scelus, diramque prodicionem ad opidum Vi
 celiam haud longe a Magontiacò in procinctu Germa
 nici belli ante aquilas in ipso praetorio trucidato Ale
 xandro, Mammeae filio, clarissimo Imperatore, XIII
 per annos rem Romanam sapientissime, fortissimeque
 moderato, terrarum orbi, Capitolioque (dirissimum scē
 lus) iura dabat: hic, odio Alexandri, quem a nobis non
 alienum intelligebat, pietate Mammeae matris, puden
 tissimae, excellentissimaeque feminae, (quam Antio
 chiae in ardore Persici belli cum filio aduersus Artaxe
 rem proficiscentem ab Adamantio Origene Christianis
 imbutam ritibus, sacrisque fama uulgarat) impiissimum,
 atrocissimumque nostris bellum intulerat, ac si Germani
 nos quoque essemus, quorum terras funestissimo Marte
 uexabat. itaque non minus nostro, quam Germanorum
 euore, Rheni, Albisq. gurgites redundauere, tepuereque
 Septemtrionis pruinae, Hercynia caesorum cumulos nō
 fiete lugere. uiolentissimum armorum fulmen per trien
 nium ubique tactis, concussisque grauisimo metu ter
 rarum gētibus; in ipsius tandem exsecrabile auctoris ca
 put recidit, tumultuante Africa, & Romano Senatu com
 muni cōsensu capeffente arma, uel tribus aduersus Thra
 cem Caesaribus belli ducibus acclamatis, ac permissa
 Rep. ad Aquileiam meridiano tempore, Vrbi, Italiaeque
 fatum coquens, militari coniuratione cum filio praestan
 tissimae pulchritudinis, exopratissimique mulieri oris,
 uoracissima, taeterrimaque bellua trucidatur, fera uicti
 ma, sed haud ingrata Alexandri, peremptorumque cine
 ribus. At Dioscorus, in insania crudescens, extemplo
 (ne filiae respirandi spatium daretur) adiit Martianum;
 (is tunc Nicomediae ius dicebat, sex fasciū honore prae
 fulgens) rem, ut gesta erat, enarrat: poscit acui mucro
 nem, accendi rogam, produci feras, filiamque crudelissi

mis discerniari suppliciiis ; uoluptatem suam ex horrendis
 Virginis uisceribus ; corporeque fluituram : non illam abi
 se existimari iacturam ; sed sacrum ; dummodo consulere
 tur Religioni ; dumque Caesaribus honos adhiberetur . Si
 filiam inultam dimitteret ; ingentes haud dubie sacra ue
 rerum passura ruinas ; cum summa turpitudine . patrem se
 esse ; sed malle carnificem ; ne quid execrandum ; atque
 inexpiable ex offensorum ira numinū Augustalibus tra
 beis ; diuinisque capitibus contingeret ; imitatione sacro
 rum proculdubio portendi excidiū ; perturbationemque
 terrarum dicere . Tunc Marcianus ; collaudata hominis
 constantia ; & religione ; quoniam Deorum amore filiam
 perditum iret ; sisti ante se uirginem ; maxime incitatus
 reliquorum diritate Praefectorum ; iuhet ; trux ipse inge
 nio ; & a puero exercitus inter arma ; infatutosque exqui
 sarum urbium cineres ; stratorumque aceruos ; gustato
 cruore ; dextera terribilis ; pace furens ; bello excellens ;
 (prouisum quippe fuerat Augusto ; crudelissimā molien
 ti carnificinam ; esse cum fascibus ; iisdem moribus ; & di
 ritate mortales) quam etsi male affectam contemplatus ;
 utriusque datis in occursum forte oculis ; magnopere ob
 stupuit ; repressaque ira ; qua paulo ante stolide efferbue
 rat ; decora uirginis legere non inenriose corpus excel
 lens ; decoram proceritatem ; haueite in comam ; niuea
 pectora ; & si uestis multum cupiditati oculorum subtra
 hebāt ; os augustum ; oculosque ; & sibilus ; frontisque af
 fuisset cum benignitate hilaritas ; prorsus eximia omnia
 itaque miseratus puellae ; blande illam pertentat ; mul
 cet cum praeconio pulchritudinis ; famaue ; indignan
 tem ; uel in calamitate uirginis animum . Vnde ; inueniens ;
 nobilissima puella ; Asiae sidus ; decusque Nicomediae ;
 & non imperite almae aequanda Veneri . Vnde ; praecla
 rissima Barbara ; tam noua mens ; & a deo insanus erga ui
 lem hominem ; crucique affixum ; amor transuersum rap

fat animū? quāntū dedecus gentilijs accessit in a-
 ginibus; quāntaque p̄vālenā in aritu nota uirtuti; & ful-
 micundo serali astra haustū dōgnara; spiritū p̄cūnis;
 quae tot p̄c̄ factūla; annorū que sc̄iem uiguerē? In-
 grata profecto pro flor̄ beneficijs erga superos existis;
 qui tantis te decorare honoribus, sc̄u ingenij, sc̄u for-
 tunae, horrendū piaculum; obliuisti beneficij; pugna-
 reque aduersus beneficientem, nihil hoc t̄terius; nihil
 inhumanius; nulli fas; o Virgo; post Augustos recētia
 intrōducere Romanū in orbē numina; uide; quae so-
 quo tua uergat; consilia; satis iam poenarū oīni in
 plaga uerrarū ex Christianis haustum accepisti; omnes
 in eos armatae gentēs assurgunt; explicatisque uexillis
 bellant cum his aeternae legionum uires; ipse minacem
 in uiscera gladium enibrat Augustus; Romanā iam cuspis
 eorum ubiq; sanguis ē respicit; desixitque nocentiam p̄-
 sc̄oribus gētrū mūcronēs; & pila tremuit; u portento sa-
 supersticio nullo in angulo tuta later; age tu modo; Bar-
 bara; te ipsam respice; metire pulchritudinem; consule
 iuuentam; cole Iouem; accende ad arā tharā; tua ma-
 nu mulce deos; nihil superis accepitus; quā p̄cellare
 donum; & simplicitas; ē caelo eodem in terras numina;
 fit in; fana; gloriāque nostra; haec laetas pulchritudine
 tua; instretur iterum deorum peregrinationibus; & nu-
 mine hōcidem Asiae solum; u fortuna tua malorū; & Refi-
 eior omnibus. tuus erit triumphus; tuum decus; bella-
 se; & uicisse inter fulmina Iouis; hastamque Martis; tu
 ab Olympo (si perennibus aetis; factisque mentem appli-
 cueris) deorum domicilium eris; Satis diuino in corpo-
 re dignū merabuntur hospitem; uno animus theri qua-
 titur. ne iterum aduersis; infestisque animis in te se cae-
 lites pugnent; ne cupiditas tui; & gloria formae inuol-
 uant funesta discordia deos; ne suspicō Ianonem infa-
 riet; facile illam aequas; & uenustate; & flore aetatis;

in hoc celsior, digniorque, quia uirgo. at, si te ista uer-
 ferit insania, reque in abrupta delicere perrexerint fur-
 riae, & dimicare cum diis malis, quam uincere, non pie
 mactaberis. Cui Virgo: Si morem uestrum, & instituta
 Romane ignorarem, aut tibi cum Romano aliquo, aut
 Graeco sermo fuisset, non infeliciter de uictoria sperare
 liceret; sed apud Christi cultores facile omnis eloquen-
 tia spernitur; & ipsum laterum robur, ac saeculi oratio-
 nis deridentur; nescit Christiana animi demissio in cum-
 bers uanitati dicentis, fictis uel audibus, aut ad scriptis
 praeconiis, nam omnis aduulatio funesta, in ore uero re-
 gnantis pessimum uentenum; dum nos ipsi extolli mus,
 elidimur, at tu, dum tuorum attollis, iactasque numen,
 & decora caelitem, dumque pulchritudinem celebras
 meam, non intelligis, a te ipso damnari uestra numina.
 Deus enim rei nullius indigens est, nec capitur forma
 mortalis, pulchritudo, fluxa res est, & dum uiget, imas-
 bilis; ceterum ad breuissimum tempus obteritur. Si in
 me illustra sunt lineamenta, mea hoc laudi non adscri-
 batur, quae nihil, ut ita essem, contuli, aut potui: ili-
 lius, qui fecit, gloria profecto eximia, in luto, & ex lu-
 to egregiam duxisse figuram; ipsi proitor beneficiis, tulk
 iam libamina, obtuli iam sacra; ipsum dumtaxat uene-
 ror, spreis uestris idolis, quorum fractam uim scio, &
 impudentiam, de quibus sacra uatum oracula non incon-
 cinne tecinere, obcaecata, muta, debilia, atque obscu-
 ra uocitantia, nec Dei immortalis incomprehensibilis,
 & non nisi inter nubes perspecta mortalitati maiestas Tal-
 rorum sanguinem, pecudumque balatum, fumantes ue-
 aras, & uaporata thura requirit: animo uim pietate lac-
 tatur: Id in mortali, quod nobilissimum est, expetit. haec
 quae uos geritis funesto in cultu; uictimarum poenae
 sunt; non sacra: Deum petra, metalloque circumuestitis;
 in ligno ponitis numen; insanum consilium, & stultissi-

ma intelligentiae ratio: & postea gymnasia uestra attol-
 litis, interq. sidera Philosophorum sectas locatis. enim-
 uero, si ista creditis, (utinam fides uestra ab his alienis-
 sima esset) pecudes mortalibus multum antecellunt: hae,
 etsi uno ictu, luce, & sensu priuantur, captantes tamen
 auram; Deum opificem sui recte noscunt, secutae natu-
 ram. homines; omni bellua taetriores, in Deum nefarie
 armanent; & quæ in excelso caelestium folio orbium
 calcantem astra, felicissimeque regnantem, nequeunt
 lædere, uulnerareque; in sectatores, cultoresque illius
 iras, & furorem effundunt suum. quamobrem, ne defen-
 sor Christianae ueritati detrahatur, ipsa non muliebri-
 ter pro defensione Christi religione cadam: fatis iam firma-
 ta aduersus diras, & flammæ, mucronemque, & si quid
 iam manius uestra repererit rabies. habes me nudam ab a-
 micis, & consanguineis, ultro proditam a patre: non opus
 est legionibus, non integris cohortibus, aut manipulis,
 turmisque; nullis murorum propugnaculis trallor: nulla
 manu circumdor: exarmata in conspectu tuo sum, non
 Christi tamen nudata auxilio. non desunt, nec deerunt,
 Marciane, in Christianis castris, atque praetorio, ad Chri-
 sti Imperatoris, Saluatorisque nostri prolatandum impe-
 rium, parandamque laudem Sæcæolæ, non Coclites,
 non Curtij, Decij, ac Scipiadae: acrior apud nos animo-
 rum impetus, & alacrior uoluntas reperitur, quippe qui
 uitam in miseris, mortem in felicitate locamus. libet ex-
 periri nunc animos, uiresque, atque ex puellaris euentu
 certaminis metiri fortiorum præstantiam, atque uirtu-
 tem. sed turpis Christiano in ore iactantia: & pugnatu-
 ros pauca decent. Ecce ipsa, Christi confisa uirtute, sper-
 no idola uestra, contemno minas: sceptrorumq. gloriam
 derideo: opto mori, & pugnando uincere: caue tu mo-
 do, Marciane, ne lentior, mitiorque in discernendis cru-
 ciatibus esse uidearis, quam ipsa in perferendis. maiori

tibi profecto dedecori erit, quinci a puella; sed noueris; nihil aduersus Christianam pietatem Debs apdere nisi hoc tibi solatium coruiffe cum illis. Quae oratione non medio criter Marcianus incensus, (quippe qui lenitatem suam; non apud Virginem speretum in iudicabat, & simulque pellectus forma, ac nobilitate; expulso animis Christiano cultu; eam sibi thoro destinarat) offensus oriam arrogantiâ uerborum, imperat licitoribus, ut nudatae Virgini dîro uerberum ictu carnem dilacerarent, accensisq; testibus; crispatoque durissimi pili cilicio arerorent. plagas. fluere extemplo hiantibus ex uulneribus sanguis; rigari undique corpus, tumescere obices; uteris; femoraque deglubi: non degener a priori uitae instituto constantia; & generositas prospecta in Virgine cum pietate spectantium. Ceterum tyrannus; adeo afflictam; debilitatamque inbecillitate occultari; maiora; atrocioraque animo uoluens; immitis homo; consultore Dioscoro; & Gerontio Ministro; prostigatissimis mortalium; eo furoris; irarumque deuenerat; nemulum honori suo detractum crederet; ni ulcisceretur uirginis fastum; frange-retque pertinaciam. Sed Barbara; inter acerbitatem uulnerum; ardoremque; immeditare aelestes uoluptates; semper illas aeternas; Christi etiâ passi dolores; & regnantis gloriam; simulque aeternos damnatorum apud inferos cruciatus; mox; diuiduo circumfusa lumine; haurit diuinam uocem; forti animo esse iubentem; proposita ante oculos certa sacra; aeternique thalami spe; & breuissimorumq; sine; & periodo tormentorum; simulque sensit medicam manum; pulsus procul omni ex corpore doloribus; receptaque ualitudine; integris membris. Erat Barbarae familiaris quaedam uirgo; Iuliana nomine; mirae pietatis; mirae prudentiae; magnae nobilitatis; egregiae pulchritudinis; & eximiae castitatis; quae; miserata; Virginis fortunae; illi omnia pietatis officia exhibere; solabatur

labatur aegram, haud questibus, & labyrinthis parcens :
 saepe Dioclori immanitatem, Marciani furorem, & Ma-
 ximini insolentiam damnans : saepe amplecti, osculari-
 que Virginem, & lingere plagas ; aegerrime ferens, sum-
 mam Virginis pulchritudinem tam immaniter, foedeque
 conculari. Haec, ubi prodigium in corpore Barbarae a-
 nimaduertit, ipsamque uirginem in tormentorum saeu-
 itia, euentissimique procella certaminis audaciorem, for-
 tioremque, haud abesse diuinitatem rata, de Christianis
 a Virgine edocta mysteriis, martyrij inflammata cupidi-
 rate, ultro poscere in se poenas, & supplicia, prouocare
 in tormenta sui Iudicem, laudare palam Christum, il-
 lumque confiteri Deum, incessare conuiciis Idola, cul-
 toribusque non parcere, Virginem miris laudibus efferre,
 illam generosissimam, illam inuicti nominis cognomento
 dignissimam, illam lucem terrarum, & uere Romanarum
 superstitionum uictricem dicere ; seque illi precibus com-
 mendare ; optare una cum illa non indecore cadere. Et
 Barbara, egregia bellatrix, iam terribilior hosti affutge-
 re, & constantia, altitudineque spiritus in non dubiae,
 Christi ob amorem, caedis spem, & cupidinem ceteros
 trahere. Iterum Marcianus sedet in tribunali, iterum
 Virginem interrogat. quam bene ualentem contempla-
 tus, iubet id eorum beneficio, & magnificentiae adscri-
 bere. cohortatur ad sacrificia, promit non dignam furore
 suo uocem, sed blandam, & specie pietatis mortiferam.
 Et Barbara respondit, curatam se non nisi a Christo : illi
 egisse, acturamque iam gratias : deos uero gentilium non
 nisi furias, & spectra esse, nec propitia alijs, nec opitu-
 lantia sibi metipsis. Tunc Marcianus, crudelius in uindi-
 ctam ignescens, facibus latera diuexari, sacrumque ca-
 put, adeo sublimia spirans, mallo obuerberari iubet,
 par poena Iulianae inflicta, maledicenti Idolis, Chri-
 stumque confitenti. Ingens spectaculum angusta in are-

na cernebatur; duarum fortitudine puellarum; fascium proculcari terrorem; & uinci barbaram immanitatem; atrocissimaq. tormenta, & Augustorum eludi iussa, cum ingenti Idolorum ludibrio, plerisque ciuibus ad tantam constantiam obstupefactis, diraque Marciano, ac Dioscoro imprecantibus. At ambarum uox, plena fiducia, elatusque obtutus. corde Christo uota effundebantur; petebaturque auxilium, uigente quidē spiritu, languente carne. Et Marcianus, non eam generositatem, sed cōtumaciam existimans, utrique ubera scalpello ad geminandam poenam effodi, propellique pectoribus innuit. Versae in caelum Virginum luces: rursusque caelestis ad mitigandum acerbissimum cruciatum experitus imber, & dulcedo. rursus effusae preces, & actae etiā gratiae; uoce altissima, & per omnium reboante aures. Marcianus, suspicatus, distractis Virginibus, grauiorem unicuique geminari dolorem, aut euinci posse, Iulianam, ut minus bellicosam, & tironem, carceribus mancipandam; Barbaram uero, uti gloriosissimam Imperatricem, ingentiumque uictricem cruciatuum, desudatamque non raro in palaestra uirtutum, nudam per ora hominū, uulgiq. oculos traducendam, rursusq. flagris concidendam mandat. Sed Barbara, etsi pudentissima, castissimaque, illam ferre pari animi celsitudine ignominiam, qua priora ludibria; precabaturque Deum, ne impudicos animos, & impura pectora nuditate sua satiaret: se non nisi ipsi, qui creatat omnia, cuiq. omnia paterent, & genitrici, nudam uisam: tegi ab eo caelum nubibus, crebrisque terrarum molem uestiri nemoribus potuisse: si expediret, si illi placeret, uelaret quae turpia, & obscena uisu, nec in adspēctum caderent, dicebat. Vix completa oratione, transcensum ad arcana caeli, flexum diuinum in opem numen. Emissus illico Angelus, qui praecandida ueste obtexit: quae haud intueri fas in femina, auertitur-

turpitudinem cum perstricta spectantium luce. Quantem
 iam Barbaram; & hoc quoque Marte adversariis super
 riorem, tangebatur sociæ calamitas, & non nihil obturba
 re, nec poena corporis; sed animæ interitus (si genti
 lium rabie, blanditiisque cogeretur deserere pugnam,
 adoratisque Romanis numinibus, Christo terga uertere)
 timebatur. Sed animus puellæ, semper Dei consiliis,
 nutibusque intentus, ut iuari poterat, Iulianam felicem
 uelle cum palma Marciantis, imparem se Virginibus in
 telligens, inter uerbera, ignes, cruorem, laniationem
 que membrorum furibunde crudescens, impatiens iniu
 riarum, respicit iam securim: imperat, utrique ceruicem
 præcidi Virgini, uocans in testem Iouem, & suppliciter
 Veneri uota exsoluens. Tunc exultare lætitia Diosco
 rus, ridere, & Barbarorum more, tripudiare: haud tot
 ludibriis filiæ, cruciatibusque contentus, ipse in con
 spectu populi ante Tribunal (horrendum dictum, & nefas)
 uictimæ se Sacerdotem profiteretur: ducit Virginein ad
 proximum collem, (quæ primi exstiterat testis sceleris, at
 que furoris) ueluti Dianæ ad aram Scythicæ, ut sorde
 sceret uetus Aulidis fama; nouo spectaculo, Iephthica
 uota æmularurus, sparsurusque, quæ genuerat uiscera,
 polluturusque infandum pectus, dextramque Virginali
 cruore, daturus nefastis Idolis sacratissimam uictimam,
 illis tamen non felicem, cum uniuersæ ciuitatis gemitu,
 ipsis etiam maiorum animis lugentibus. At non istis an
 gi Virginiis pectus, affixa quippe sideribus, non nisi di
 uina metiri, & prehensare: quo periculo propior, & cæ
 di, eo maiora gaudia uultu, motuque præferre. eadem
 serenitas oris in sociæ emicare: tranquillissimæ amba
 rum facies oculorum, cum uotis pietate spectantium pe
 ctoribus inter se occurrentes, imminentem eundi in ample
 xus cupidinem, & nouissima libandi oscula, gignere, in
 citareque simul in proelium. Barbaram non pristini obli

ta moris, solatur precibus animum: affatur caelum; di-
 uinam elicit uocem; testantem thalami decus; laeta om-
 nia, sempiterna, & maxima. Itaque, consalutata socia;
 praestantissime iniectum collum protendit, excepitque
 ictum, & aeterrimo parricida funestante securim. Iulianae
 mors licetoris est donata manui; & ideo turbis non adeo
 laetumabilis uisa; ambae felices decurrunt, ambae glo-
 riosissime uicere; augustissimoque triumpharunt: earum
 corpora sub noctem Valentinus, (de quo supra diximus)
 uir eximiae pietatis; submissioisque, sublata, ad Gelaf-
 sum, duodecim millibus passuum ab Euchaitis distantem;
 honorifice, pieque humauit. Ceterum, indigna tantae
 dignitatis superis sedem uisa, alio feliciori caelo, augustio-
 ri que ubi diuina clementia; Virginis corpus destinabat,
 Venetae, Christianis uel aeternae cunabulis ad id ele-
 ctac, atque libertatis, pro ueniente Romano fastigio; immi-
 tumque in nos effundente populorum barbariem Sauo;
 pendenteque sinum in excidia nostra Aquilone, Italiae
 decus, emporiumque populorum; frustra hoc sua inter ora
 namenta Placenta ostentante; iactanteque (clarum in Ita-
 lia nominis opido, Romanorum olim Coloniz aduersus
 Transpadanos. At non laetum sua fecere scelera: Dio-
 scoripum reuertentem epim a caede, mactationeque Iui-
 Cimae; dum cum sociis, & ednitibus factum effert suum;
 mortuaeque insultat etiam natae; Christumque impuro
 ore lacelsit, discussum caelo fulmen cum fragore horri-
 billi, & uoraci flamma, testatum impietatem, testatumque
 facinus est depastum; pauidis, exanimatisque; qui cir-
 cumsteterant, haud leui concusso metu. (postquam rem
 accepit) Marciano. sic nefaria missa felicibus spiritibus
 uictima, sic parentatum parricidio. non frustra fulminat
 caelum, euibranturque haud incassum in nefarios irac.
 Stultum est aduersus superos bellare. aeternus luctus,
 gemitusque pro uictoria; flammae, cruciatusque pro ma-
 nubis

nubiis reportantur. Ceterum in hostili terrore, praeclarissimaeque trophaeo Barbarae nos (ut ita dicam) illam pro Christiana Minerua, & Bellona colimus, haudquam aegide terribilem, gorgoneque fulgentem, inter saga, patentesque Iani fores, ac tonantem, fulgurantemque Iouem, adeo, ut pridie Nonas Decembris (Christianis hic dies Fastis aeternus pro tam singulari Virginis uirtute, morteque, inter militarem clamorem, hilaritatemque flammariis tactis igne machinamentis, concrepanteque tuba facile declaretur.

turbis reportantur. Ceterum in hostili terrore, praecia-
 tissima estue rephato Barbarae nos (in ista dicam) illam
 pro Christiana Minerva, & Bellona colimus, haudqua-
 quam aegide terribiliam, Gordonque fulgentem, inter
 taga, parenteque iam torce, ac tonantem, fulguran-
 tempore tonem adeo, ut pridie Nonas Decembria

(Christianis hic dies Passis aeternis pro tam

singulari Virginis airtuce, mortedue,
inter militarem clamorem, hilari-

extempore Ammanis tagis

igne machinamentis,

concrepantque

supra facile

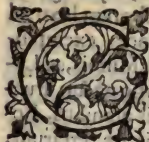
declare

tur.

SAGATHA

V

Atana ad Aetnae radices sita montis
 est; Naxiorum olim Colonia, maris
 fluctibus alluitur; urbs nobilis, & fre-
 quens aedificiis, fertilitatis mirae, a-
 gris Aetnaeo cinere superfusus, uel ad
 luxuriam uiti, & pecore exuberantibus,
 euibratque flammaram globos, & densam nubem Aet-
 na; obtremente solo, pauida metu sui. Ex hoc opido
 Agatha traxit ortum, nata Vlpio, & Proculo Pontiano
 Consulibus, in patria maectata posterioribus. sacculis ad
 famam sempiternam, & monumentum. domesticae il-
 li imagines clarissimae: nemo illa in opido nobilior,
 nec splendidior natalibus: non mediocres fortunae de-
 cori nobilitatis pares: multum nomen: pulchritudo po-
 stea Virgini inerat tanta, ut Sicilia tota de ea loqueretur,
 aucta per morum sanctitatem, & castimoniam, excellen-
 tesque uirtutes, & sapientiam, procul omni ambitione,
 & cupidine: id quod in puellari aetate magnos solet ex-
 citare fluctus, mortalium animis ad assentationes, popu-
 latesque auras molliter caprandas progis: initiata Chri-
 stianis caerimoniis, uiduata parentibus, curam rei do-
 mesticae ita suscepit, ut numquam a pietatis officiis re-
 tardaretur, ingenio liberalissima, alloquij mitis, ani-
 mo demisso, composita ad obsequia maiorum, nulli im-
 pacata, uerecunda, & omnium uirtutum genere efful-

Christo

gens,

gens, non sinuosis uti uestibus, non gemma capillum insignire, aut unguento linire, sed serico hyanthini uelo coloris (quod adhuc adspicimus Catanae) obtegere, dies noctibus haud raro inter precandum iungere, interdum solo saepe procumbere, recitato Dominico eloquio, aut Angelica salutatione: cibum haudquaquam ad satietatem desumere, ne Eurota Lycurgi instituta disciplinamque ultro iactaret in gloriam sui, iisdem plus aequo turgente praeconiis, extrema Italiae ora, Pythagorae quondam sectatrice, ex affluentissimo ciborum luxu ad insignem frugalitatem reuocata aduenae uoce, exemploque, uel Mnaeuim, sideraque Chaldaica, & Minois, ac Lycurgi sepulcra ructantis: Interim oriū Virgo nacta, fruebatur tranquillissima pace cum Christianis omnibus, Romanorum furore armorum extrema quatiente terrarum. nihil in umbilico nouatū imperij. prorsus ipsa Christiana res secura, cum gloriae, & prolis incremento, concurrentibus in ipsa nostra sacra integris nobilium gregibus, & puellarum choris, tanta pietate, feruoreque, ut Daemones ipsi, nostrae salutis hostes, non mediocriter trepidarint, diffisi artibus, uiribusque, cum extemplo ea caeli serenitas (ne marcescerent otio nostri, & desidia torperent) foedo persecutionis, uel multo antea signis, portentisque praenuntiatae, imbre turbatur, expelliturque. ambobus enim Philippis, patre Veronae, in urbe filio, in rebelles molientibus arma, Gordiani Augusti manibus datis, Decio, Bybalis in inferiori Pannonia nato, egregiae uirtutis, & nobilitatis, summa rerum ab Illyricanis copiis in Caesarem, Augustumque acclamato defertur. is odio Philipporum (quos obscurissimis inter Arabas natalibus dedecentes Romanum nomen, cessis ad auroram Partho regionibus, per infame foedus Gordiani Augusti, & Mesithi generi nobilissimorum sanguine uirorū percussum, simul ad tegendam uitae turpitudinem, atque ignauiam

Christo

Christo dedisse nomen interpretabatur, uel saecularibus
 ludis posteritati memorabiles.) mite alioquin, modera-
 tumque ingenium in Christianos exacerbauit, tanta odij,
 ultionisque libidine, ut per biennium, quo regnauit, ar-
 tiosissimas ediderit caedes, foedatis hoc uno scelere exi-
 miis. (quibus splendebat) uirtutibus. nemo enim per il-
 lam tempestatem illo fuit, aut consilio acrior, aut prom-
 ptior manu, aut moderatione insignior, imperitandi ue-
 peritia, tantae deinde modestiae, & animi magnitudi-
 nis, ut, Patris patriae cognomento contentus, omnem
 potestatem Senatui communicarit. id post occasum Ro-
 manae libertatis inauditum, tunc Gaesarum uorante
 libidine. Sed uix Augustalibus insignibus, strabean-
 que exornatus, ad omnes prouincias (qua ad Tygri-
 dem, Euphratemque, quaque ad intima Africae Ro-
 manum expanditur solum, aut Tanais, Oceanique mar-
 gine stringitur) dirum, execrandum, scelestumque e-
 mittit edictum, quo dirissimis, inauditisque Romanae
 lenitati supplicij sterni Christianorum corpora iubeban-
 tur. Iamque ipse Decio filio cognomento Etrusco Caesare
 appellato, demandataque cura scribendarum, legum,
 atque censura Valeriano, acerrimo uiro, insigni-
 que duci, in Persas expeditionem susceperat, superiorum
 felicitate temporum praetumidae insolescentes, quibus
 caesis, fufisque uictoria arma, terribilior in Gothos Thra-
 ciam, Moesiamque effuse populantes uerterat, non minori
 uirtute rem Romanam aduersus incognitum hostem tu-
 raturus, nisi obstitisset ultio diuina haudquaquam longum
 ad tempus dilata: contracto siquidem cum Gothis cer-
 tamine, filio fortissime dimicante, cum ingenti barbarorum
 strage, atque inter tela, hastasque expirante a Trebonia-
 no Gallo Moesiaci exercitus rectore, ultra prodirus, ca-
 pessi fugam, cumque equo uoragini illatus nusquam co-
 paruit, miserabili excidio ueterum gesta Deciorum re-
 nouans,

nouans, inter hostiles semper acies, ac funera cadentium.
 At confestim ea Deciani tempestas edicti in Siciliam de-
 fertur, cum horribili hominum strage, & vastitate urbium,
 ita, ut Phalares, ac Dionysij excitati ab inferis uideren-
 tur; uel eum cupidine Punici dominatus, nouis Perillis
 ad humani generis interuersionem subito emergentibus.
 Decepsitur ea prouincia omni frugum ubertate insignis,
 Romanaeque nutrix olim plebis; Quinctiano, per turpi-
 tudinem, & dedecora laticlauij honore insignito: is, in
 insulam traiciens, alter Verres, omnia uenalia habere,
 omnium inhiare fortunis; quaestu, & libidine cuncta
 perpendens, inter oscula, & Venerem saeuus, arrogans,
 & prorsus praetoriis fascibus indignus: & si pristina Ro-
 mani Senatus stetisset auctoritas cum integritate, inter
 decoctores miserrime spiritum duxisset: nam homo ne-
 farius, ex imo ad celsa elatus, cruentis manubiis, repen-
 te diues, fortunam, & ludibria eius, egestatemque (qua
 pridem pressus fuerat) anxie pertimescens, nouum homi-
 nem in purpura uestierat. Cum Catanam ergo deuenis-
 set, ut cupiditatem praedandi impletet, imprimeretque
 libidinis uestigia, auide omnia rimari, & circumspecta-
 re, ministrorum sollertia adiutus, qui, iisdem scelerum
 diris exagitati, in immanem, inusitatamque nequitiam
 deueniant: Igitur de Agatha statim edocetur: Splen-
 dor natalium, formae dignitas, amplitudo fortunarum,
 liberalitas, comitas, & castimonia illustrem facile uel
 praetorio reddidere. Tunc Quinctianus, insata cupidita-
 te, metiri nobilitatem, & pulchritudinem Virginis, uo-
 rare fortunas, in spem erigi per faces sibi iungi Virginem
 posse, haud dedignaturam securum terrorem, ostrique
 dignationem, statim id impuro homini persuasum, prae-
 cipiti in commodum suum mortali uel inter ardua; angu-
 tamen pectora, & crude emacerari, nec mitibus turpissi-
 mae libidinis facibus aduri, non in forum prodeunte Vir-
 gine,

gine, non inhiantibus communicante pulchritudinem, lucemque oculorum. iamque cupiditas in inuidiam, odiumque pariterum, & queis ingentia Virginis, decora factiebantur, tegebanturque) transierat, sed in tacito hominis truciati oblatum opportunum remedium, & occasio indagantium diligentia implenda ad uota posse subiici uirgarum metui, uel expugnari precibus Virginem Romanis a sacris, diisque rebellem. auidissime id usurpatum a Praetore, missis lictoribus accersiri Virginem, rapique in conspectum iubente. ipse ad spectum facile testium fidem, opinionemque Praetoris transcendit: delirantes ignes ex templo flammis late fundunt, torrent hominis uiscera, impatienter quietem eripiunt, dum exitiam oculis formam legit, dum haeret uultui, dum occulta reuoluit animo, gaudet, & maeret. prima hominis oratio blanda: (aulicis quippe artibus, & adulationi assuetum ingenium facile effingi, uoluique) multa de nobilitate generis, de pulchritudine, gratia, praeconioque uirtutum, multa etiam de ui, & potestate Augustorum, deque sua erga ipsam beneuolentia commemoratis, perque uerborum amfractus, & ambages taedarum cupidinem, & spem iniicientis. apud scortum acceptus sermo, & gratissima pollicitatio: uilis, & abiecta apud Virginem: spernere quippe uisa Praetorem, & deridere pollicitationes, & uerba, non sine ingenti Quindiani rubore, & tacito gemitu. itaque, ut aulae decus rueretur, simulque omnia prius experiretur, quam ad tormenta recurreret, Aphrodisiam celeberrimum in insula scortum, sibi accersendam existimauit, facilius circumueniri Virginem posse ratus arte muliebri, eodem sexu non pudorem, niuimentum castitatis, inter mulieres fecerente. erat Aphrodisia aetate iam in senium uergens, & sic, sicut pulchritudine in primaeuo flore iuuentae gratiosa, ita in senectute artibus, & libidine maior, haudquaquam mitescente

uenerè defectu uirium apud senes, aucta cupidine, docta per plurimum amplexus, & mores uersare ingenium, rimari alterius arcana, mollire iras, & si daretur occasio, cum sui spe commodi, irritare, fingere, & elicere lacrymas, & risum, canere, saltare, uti facetiis, & pro cacitate, usurpare modestiae specimen ad illiciendos, euinciendosque adolescentium animos, nouem etiam filiarum sobole nobilitata, uel castissimae pertimescenda proles matri non absimilis, cum lacte haustis artibus, & turpitudine, genitrice potior decore iuuentae, ca celsior, digniorque, quae per plurimum uolutata libidinem, & amplexus expugnasset iuuenum pudicitiam, corrupisset filios familias, aut inter obscena, agitando, corpore palnam reportasset. Tam praeclarae cohorti, & ueteranae expugnanda diuinæ Agathæ traditur pudicitia, Aphrodisia antesignana, ingentibus Praetoris onerata promissis, si eius opera Agathæ salutaribus consiliis abiectis, percolemdaeque uirginitatis proposito, strata Praetoris libidini succumberet: prouinciam suscepit meretrix, pauca pollicita, & quasi anceps de pugnae exitu, & prope timida, quo acrius Praetoris animum inflammaret, uotique simul, si compos ipsa facta esset, ampliorē mercedem a Praetore referret: atque ita nobilis Virgo in Aphrodisiæ lupanar ducitur. indignissima res cunctae uisae ciuitati, nobilissimam Virginem, tantae existimationis, & gloriae, tantae honestatis, & sanctimoniae, ciuem suam, scorti nefarij, impudentissimique gymnasius, ludicrisque inancipari, neque id uetustis temporibus Tyrannorum dominante crudelitate usurpatū: nihil de Phalaride, aut Agathocle tale scriptum, nihil de Dionysiis auditum: & nunc, togato ab homine, in continentia Romana, & sanctissima disciplina, uel talia abhorrente Principe, in summo otio exerceri: non apud se Thracum uirginum morem esse: non templa Anaitidis

cerni: nec optari dicenti. Vix indignantis sensus pectoribus oclusus, & ira: at Agatha eo se diligentius, & accuratius praemunire, attollere aggerē amoris erga Christum, excitare propugnacula fidei, in ipsa moerium corona, interque pinnas, diffundere sagittarios optimarum cogitationum, comportare tela dimissionis, & tolerantiae, facesque caritatis, simulque optimo proposito, arcana cordis custodire, occuraturisque claudere cupiditatibus portas, non negligenter circumspicere omnia, & haud pauide Christo diffidere; altissimamque circum se fossam ducere, voluens apud inferos, quae cruciatuum genera, quae poenae, aut supplicia in fontes excernerentur, igitur, scelerata testa intrans, cum plausu a scortatoria cohorte excipitur, apparatus lautum conuiuium, splendidissimae epulae, optima uina, thorus mollissimus, inter odores, & sarta Melitensi, aut Paestana rosa puluinaria, interque lintea tenuissimi lini sternitur, suspensis ad parietem libidinosissimis imaginibus, scite pictis: blandissima ingeruntur uerba, nunc a singulis, quo minus uiriū pudor haberet ad sustinendos impetus) nunc ab uniuerso consilio commemoratis passim uoluptatibus inter amorem, & uenerem, omnem mortalitatis sensum, ea uoluptate euinci, dulcem inter uitalia mortem, & suspiria; ludentem postmodum circa latera sobolem, & iucundos infantium uagitus, atque blanditias, id diu acceptissimum in tanta corporis dignitate, & in tot fortunae ornamentis, nulla spe, & praemio, certa deliratione iuuentae florem, inter tormenta, & cruciatu obtrudere, ne sapientissimis, & Stoicis usum; daret aliquid iustis aetatis precibus, & uotis; daret amori Praetoris. Si sciret uti fortuna, felicissimam fore, inter Romanas nurus non ignoram; remitteret rigorem animi; pelleret fronte nubes; molliret obstinata pectora: uelle eadem non semper licere, iactante, Sed, surdis Agathae

auribus, ad oculos uis, & oppugnatione uersa, quibus stratis, facilem patere uiam ad triumphum crederet. puellari quippe in pectore acerrimum incēdium exsuscitat: apprehensa oculis Venus; &, si prius cogitatio affuerit uoluptatis opinione earum maioris, uberiorisque, quam facta postmodum experientia, prorsus intolerandum, igitur foeda omnia, & turpia obiecta Agathae. nudata pectora: extensae suggestibus mammae, & lingua, crispatio, tactus, sonus oculorum, amplexus, saltus, & Virgo deiectis ad solum oculis, aut sublatis ad caelum, Christum animo caste amplexari, illum contemplari, debellareque honestate insultantium perulantiam, ita ab hac parte reiectae, fugataeque meretrices, obruta illa procaecitate, & impudentia, uertunt se ad supplicia, & poenas, diriter infrendunt, acerbissima minitantur, uehementissime dolent, non omnium mentibus imperitare Venerem, aut esse castam in Ciuitate, simulque foedissimarum reiectam libidinum suarum societatem, abnegatumque foedus: fatigant Virginem inedia fastidientem ab initio meretricium luxum, quietem lasciuissimis, obscenissimisque cantilenis interrumpunt, sedenti orantique bacchabundae, & meretriciter obstrepunt, & lasciuiter, inhonestissimeque circa ludunt, remittitur oppugnatione collis machinis: rursus inde accenditur uel maiore, & audacia, meretricibus turpissimum sibi esse iudicantibus in arce impudentiae inter flagrantissimas, turpissimasque libidines, & libamina Veneris, interq. trophaea uictarum animarum, & amantium stercus ac funera bonorum, uel integris, opulentissimisque patrimoniis ingurgitatis, saepe uincere assuetas, nulla pudoris acie debellatas, tenella uirgine superari, & fundi. Et Agatha saepe uictrix non dubia de diuino auxilio praestantissime decertare, felicissimamque sibi augurari uictoriam, triumphumque ex dirissimae euentu pugnae, & post homines

mines natos periculoſiſſimae, multis inter cruciatus, ſan-
 ctionemque membrorum iniuriis; ipſa poſtmodum ſtra-
 tis libidine; inter omnes enim cupiditates, quibus ho-
 minum uita torquetur; nulla impotentior; ſagrantior-
 que Venere reperitur; haec, uelut Imperatrix, & Guber-
 natrix; ſedit ad elauum; iuraque praefcribit turpia; indi-
 gna, priuſusque nefaria; pauci tamen illius uim; pote-
 ſtatemque effugiunt; fugiundo (ſi forte bellum Dei ſuc-
 ceſſus auxiliio (aliter tibi ſiſus ſtraſtra pugnas illi indi-
 xeris) potius quam dimicando ſubaſtae illius palmam,
 trophaeumque retuleris. ita pietate Virginis ſcortatoria
 ſuperata ludibria; triumphata impudicitia; & meretri-
 tiae dirae: quod intelligens Aphroditiſia, tribus & trigin-
 ta iam elapſis diebus; ex quo uallari, obſideri; & quati
 Agathae uirginitas coeperat, fatetur in conſilio, uictam
 ſe; & omnes artes: fractaque animo, neſciente pudorem
 uultu; ceterum haud obſcuris irarum notis obſignato ad
 Quinctianum reuertitur: rem geſta cum implacabili do-
 lore enarrat: prius ſolui poſſe machinam terrarum, aſtra-
 ue torari aequoris fluctibus; priuſque molliſi ferrum, li-
 quatique in plumbi uerti naturam; aut ſaxa aquae, tor-
 rentisque ad morem; uſumque decurrentia ſuſtare poſ-
 ſe; quam uirginis frangi perſuaduiſam, expugnarique pe-
 tus affirmas. Qua ignominia uehementer incenſus Prae-
 tor, ſtatutam ante tribunal Agatham truci ſupercilio, &
 ſuperba uoce interrogat, liberae ne; an ſeruilis condicio-
 nis eſſet. Agatha ſe non alterius ſupplicia ſentire, pari ue,
 natales ſuos probe uniuſae Cinitati notos; & genus,
 reſpondit. Et Quinctianus: Cur ergo (inquit) ſeruiles
 animos; moresque induiſti? dedecent talia uirginem
 nec in teſtimonium nobilitatis uerti poſſunt. Et Agatha,
 Ieſu Chriſti ſe ancillam eſſe; illi obſequia; & ſeruitium
 exhibere: nec tamen iſtam animi religionem cadere in
 ſeruiturem, ſed in ſumma felicitate ſupra Regum factum,

& purpuram collocandam, dixit. Et Praetor: Ergo non tuæ potestatis es; verum e duobus in praesentiarum tibi optio datur, aut supplicandi diis, praesertimque Cereri, uestram apud Ciuitatem religiosissime, cultae uirginali lactae ministerio, insuetaeque ad spectum uirorum, & Augustorum simul iussa capessendi, aut ditissime profundendae animae. in re certa nulla est trahenda mora. Et Agatha: Rogabo Iesum Christum Dominum meum, ut uxor tua (si thoro fortasse es alligatus) talis moribus, & gloria euidat, qualis amorum Regina Venus, quam haecorum fibris ad Paphum placatis, & tu, haud absimilis Ioui tuo, quem uos, maioresque uestri largitorem rerum, & felicitatis existimatis, inter uiscera taurorum, & libamina: Indignatus ad hanc uocem Quintianus, rudi peracerbe os Virgini ad expiandum (quo dii lacessiri, scampique) piaculum iubet. Ad quem Agatha: Imprudenter facis, Quintiane, (qui prudentis personam simulas, certe praetefers) & haud Romana acquite sententiam perpendis, cum omnia apud uos omnia uehementer accepta, hisque addictam non incuriose gentem Romanam multorum sermo uulgarit, testenturque tot uestrorum uoces Historicorum, & tu contra patrium morem (cum tuis te diis quam gratiosissimum apprecares, & uellem) praeproperus tuisti in contumelias, & iram, profecto non sine tacita uestrorum ignominia Deum, qui si numinum uim continent, cur his adaequari dedignaris? si gloria, auctoritateque hebescunt, cur, funestatis animantium cruore aris, eorum itis in uota, & iussa capessitis? uestra iam sum confessione contenta. lactate caput Praetor, & minitari supplicia, constantissime excipiunda ad tela Virgine stante. Haec dies disputationibus traducta. Virgo iussu Praetoris stricta uingulis, & retro carceri mancipata. Fama est, euntem in uingula Virginem tanta exultasse laetitia, ut ad nuptias, & choreas properare

rare crederetur; confirmatis piórum animis ea insigni
 uultus constantia, atque animi celsitudine, trahitur ad
 reliquorum exemplum in tuenda religione, dandaq. cer-
 nico tenella Virgo, ut intelligatur illud oraculú Prophe-
 tico ore praenuntiatum; ac sapientissime docantatum;
 Elegit infirmá Deús, ut fortia: quaeque confundat; uere,
 mirabilis in sanctis suis. Postera luce iterum Virgo ante,
 concionem statuitur. iterum interrogatur a Praetore, per
 nocturnam quietem, & insonnia dirius in furórem inci-
 tato: laboratura circa uenerationem deórum; (hic post
 niptiarum repulsam, & post iactam Veneris tabiemi
 cupiditati, & sceleri praetextus obtendi) frustra effusis
 uerbis, & susceptis quaestionibus; respectata uis, & tor-
 mentorum atrocitas: nudatur uirgo; (hoc dumtaxat ex
 furore haustum, non ad praemium, sed ad poenam, plus
 licuisse uirgis, & seruii manus; quam audaciae, & digni-
 rati hominis) substrictisque palmis suspenditur in equu-
 léum, uerberibusque grauilisime caeditur; amotatumque
 membrorú ebur inducto sanguinis roté maculatur; exu-
 riturque ardentibus laminis corpus. excepta inter uirga-
 rum crepitus Virginis oratio, Deum celebrantis: nullam-
 que ueluti poenam sentientis. Tunc Praetor, in fastu, &
 tolerantia bellatrix: dirius exulceratus; (postquam se
 inter cruciatus parui fieri uidet) ministris imperat, ut Vir-
 ginis mammillas (quae intactae a uerberum idtu in reli-
 qua membrorum laniatione praeclearius, iucundiusque
 effulgebant) obtusa ferri acie: ad exaggerandam poenam
 (hoc amori, furórique datum, postquam ori, & uolup-
 tati est denegatum; id quod impudicissime anhelarat)
 torquerent, & mox abseinderent, itaque inter apprehen-
 dendum aliquantisper (cum minime illae tumerent, te-
 nella uirginis aetate, aut iustam in magnitudinem adole-
 uissent) est elaboratum. pauere licitorum animi pietate,
 refugereque manus scelus, & tremere artus. At urgebat
 Prac-

Praetoris rabies, infaustique ignes post irrisum gaudere,
 bacchariq; strage membrorum cultro abscissum utrum-
 que Agathae, ubere, sparsumque humi, diffuente cruore
 eum gestitum, lacrymisque spectantium. At non auertit
 Praetor oculos: non pietatis sensu est motus. Tunc Vir-
 go, Praetorem compellans; Dicit, (inquit) atroxque,
 non te puduit amputare in femina; quod prius infans in
 matre luxisti? unde, scelestè, tam immans barbaries; &
 tam insatiata cruoris sitis dat, age, perfice, quod molis-
 sis; haud multum id mihi curae: talia sunt intra me mem-
 brae, quas tenebis ab annis Deo sacraui, quasque nullo
 uales supplicio extorquere: his demonstrata intelligen-
 tia; & recte faciendi uoluntas. Ita affecta Virgo, cruore
 madens; & laniata pectoribus; attrito decoris flore; ad-
 huc tamen ore egregia, nec fracta animo: iterum (ne af-
 flictae quies esset) adstringitur carcere; omni curando-
 rum exclusa spe, opinioneque uulnerum, (exiguo pane
 (ne deficiens subtraheretur superbo hostis conspectui,
 tormentisque) ad sustentandum spiritum attributo. Aga-
 thae; dum membrorum crudescit adustio; dum uulnera,
 ictusque ignescunt eum ipsius acerbissima poena; reli-
 giose Christum latitat, mente illum affatur, & poscit au-
 xilium, cum intempesta nocte Petrus Apostolus, ad id a
 Deo lectus; seu pie inter caelites a Virgine cultus; seu
 quia id uisum Deo, ueneranda specie, & cano pilo, cri-
 spaque barba, cum magna medicamentorum uel carcerem
 intrauit, praecedente puero faciem extollente. Tunc senis
 exaudita uox, dicentis: Quamquam dirus, & immanis
 in te tyfannus fuit, tuorumque captauit in laniatione
 membrorum laetitiam, & uoluptatem; tamen constan-
 tia tua; & inuicta uirtute, egregiaque animi magnitudi-
 ne eoultque perturbatus est, ut maius, atrociusque infligi
 ei doloris uulnus non poruerit, ignominia, angorque ar-
 rogantis est, turpiter uel in potestate alteri cessisse in-
 quem,

quietem, & rabidum animum sua poena, suae dirae tor-
quent, mactandum sempiternis postea apud inferos sup-
plicii. aderam ipse, (filia) dum inhumane cruciabar, &
dumque inter ferrum, rabjemque euoluebaris: omnia
hausi oculis; nō mihi difficilis curatio uisa. quamobrem
ad excipienda te para medicamēta. Tunc Agatha: Quis
ad mea curanda accessit uulnera? tuum unde genus? qua
ue ex parte terrarū? nullam corpori meo medicinam ab
infantia adhibui. consuetam iam hora in extrema, alteri,
corpori enudato meo, patefaciam ictus? turpe hoc Vir-
gini; nec talibus assuetae grauius luam, hac lacerata
corporis parte, scelerū supplicia meorum: noxiam poe-
niae decent: exhibebo, creatoti rerum per hos cruciatus,
dolorēsque expiatam animam. Tunc Apostolus: Nulla
(excelsa Virgo) uerecundandi inest causa. ipse quoque
Christiana sacra ueneror, Christumque Deum colo. Et
Agatha: Meretur tua ista non mediocres laudes pietas;
est digna misericordia praeconio: nec mihi grauitas,
aetasque uerecundiam incutit. quis de te talia suscipi-
retur? ipsa eanities, & religio facile dubium eximunt;
nec meorum ista laniatio membrorum, conuulsio ossium,
& torrida cum fetore caro, profligatumq. si quid in cor-
pore decus erat, cupidinem, spectantibus possunt cingere.
cauendum id in integro corpore; dum omnia uigent, &
florent: sed ego ob id tua respuo medicamēta, (ne error
in te pulsa, aut arrogantiae suspicio insit) quoniam Chri-
stus est mecum: ipse, si ei cordi fuerit; absque medicina
dumtaxat uerbo recrudescencia mea obducere quit uul-
nera, proculque amandare dolorem, ipsi cuncta parent:
cuncta ipse moderatur, & regit: si placet, consulat. Tunc
Apostolus, subridens, seipsum, quis esset, aperit: simul
uirtute Christi, eam ualentem, ac negetam corpore esse
affirmat, statimque euanescit. Et Agatha, pulsa omni a-
cerbitate, reclususq. uulneribus, turgentia pectore ube-

ra tractat; uidit fulgentia latera; pedusque; & deuota
 hura in genia; Christum submitte; actis pro singulari be-
 neficio gratias; laudat; hymnosque religiosissime canit;
 saepe iterat preces: quoties se ipsam circumspicit; toties
 gratias Christo agit: At; nudatis custodia militum (qui
 ad aduenientis splendorem Apostoli; ueluti fulmine ictis;
 exanimatique; cum ingenti terrore aufererant) liminibus
 Carceris; foribusque parentibus; multi accurrere ad Vir-
 ginem; (quippe tanta fortunae indignitas; tamque miseri-
 randa innocētissimae calamitas; ut subtraheret se exarde-
 scenti crudelitatis; impotentissimae Praetoris irae; atque
 libidini; ne ue sineret expleri dirissimi hominis cupidini-
 nem; uerteret in rationem; quae fortuito essent oblata;
 praetergredientem desletura occasionem; ni modo sapes-
 ret: Sed Agatha; ut erat excelsissimi animi; & imper-
 territae fortitudinis; Absit a me (respondit) turpis fu-
 ga; & ignominiosa salus cum laureae iactura: non patiar
 euinci me tormentis; illudique cruenta a bestia Christia-
 nae constantiae; aut quemquam alium pro me cruciari:
 sufficit hoc peccus ad hebetandum hostis mucronem: ip-
 sum hostis petat; terga certe non uiderit: cadam nō tre-
 pide in uestigio; & ut decet Christi ancillam. nulla hoc
 in certamine dabitur effero homini causa insultandi; lae-
 tandi ue. ipse suam damnabit insitiam; non doctus in
 gradu stare; aut cominus conferere manus. qui se Deo
 commēdat; haud incertos ueretur fortunae casus; proe-
 liique discrimen: agat; dum licet; euibret ferrum; utatur
 uiribus; terroreque securium Praetor; auersum corpus;
 frontem; uultusque Agathae uiderit: uos uero recedite;
 ne pieras apud immanem Iudicem nocentes faciat. sat
 Agatha ad explendam hominis rabiem erit: ipsa uobis
 gratias ago; referat Deus: nulla apud illum beneficij er-
 ga se; suosque erit obliuio. XI I. die elapso; rursus Quin-
 ctia-

Etianus moliri Virgini perniciem, rursus furere, dirisque
 agitari: minatur; cum strepitu deambulat in Praetorio:
 stanteinque ante Tribunal Virginem iterato impetu ag-
 greditur: iubet uenerari Deos, & dare thura: cum mul-
 ta uerborum iactantia: ipso supercilio effulminat ingen-
 tes angusto in pectore pressas iras. Sed Agatha, haud pa-
 uens, irridere uacillaniam hominis, contemnere uerba, di-
 cta spernerenec parcere diis, scelera illis, impietatem, in-
 scitiam, imbecillitatemque obiiciens; Christum dumtaxat
 fateri, attollere, cuius essent infinitae opes, & aeter-
 na auctoritas, simul non futile illius auxilium, non exi-
 guam benignitatem, non misericordiam, non tenuem po-
 tentiam suum testari pectus, quod per eius crudelitatem,
 & scelus, priuatū mammis, rursus iisdem effulgeat cum
 dedecore fascium, cum uerecundia, exprobrationeque
 facinoris annuit. Quinctianus ad tantam generositate[m]
 crudelissime dentibus infrendens, cruentam torquens or-
 culorum aciem, terensque labia, percusso manu genu:
 Videbo, (inquit) utrum Christus opitulari tibi, uimque
 aduersus Romanam stare, cumque pugnare Caesaribus
 queat: quamobrem medio in Praetorio magnum accen-
 di rogam: stratoque ardentibus prunis solo, interiectis
 testulis ad lanianda membra, spoliari Agatham, euin-
 ctis que manibus, pedibusque super uolutari, torrerique
 iubet: dira poena fortissimum quemque exterrere: di-
 scisis illico uestibus, (non enim Praetoria rabies lente nu-
 dari sinebat) nuda omnium rursus oculis puella exponi-
 tur: iniicitur in rogam: ferreis ungiuibus, & ligneis uallis
 per ignem, prunas, & testulas euoluitur; affata cute: ex
 naribus, ac semote adeps (quippe puellae, ut in prima
 inuenta consistunt, partes eas carne pinguiori, ut affo-
 let, natura magis opplerat) diffuere, stridere, & sumas
 re carbones cum suffitu caetro, & odore, exstingui non
 nunquam pro uente cruore, uenter, & mollia testulis so-

di, & dirumpi, ossa exuri, omnia dirissime uexari. & ministri (annuente Tyranno, in communi ciuitatis gemitu dumtaxat ridente) stratae Virgini recentes, ardentioresque ptnias superfundere, substernereque, & uiolenter latera uersare. at Virgo, magnanimo pectore, in acerbitate poenarum non obturbari, uoces ue emittere, aut superiorem uitae cursum femineis eiulatibus labefactare, sed, Christum animo complectens, laniata ouare, ingensque ore gaudium praeseferre, interque uisionem carnis, uimque incendij, atrociores in hostem eiaculari faces, immanemque hominis animam ea insigni, stupendaque tolerantia generose depopulari, uexareque. sed dum ita Virgo cruciatur, dum torretur, dum omnis in ea affligenda barbaries superatur, excutitur caelestis ultio, armaturque ad ulciscendum facinus caelum: quippe ingens oboritur terrae motus, parietumque quassatio: strataeque parte Praetoris, Falconius, Siluinus, & Ulteius, intimi Praetoris familiares, & ministri libidinum, subito oppressi. magnus populo terror incussus: res in prodigiū uersa, attributa Quinctiani impietati, & sceleribus. fit ingens tumultus: itur ad arma: consternatisque ad seditionem animis, concurritur ad Praetorium: uix temperatum a caede Istorum. Quinctianus appetitus cōtumeliis, probrisque: & auspicatura uel facinus ingens, & inauditum a sanguine Praetoris efferata plebs anxia metu fuerat, ni cessatum a tormentis foret attonitō Quinctiano. Intermortua Virgo in carcerem refertur, subducta spectantium oculis, ne popularis rabies ex cruentissimo spectaculo in Praetoris caedem prorumperet. Agatha, paullisper mitescens uulnerum diritate, expansis brachiis, apertisque oculis, caelum respiciens, tali est Deum oratione precata: Maximas tibi gratias ago, Domine, qui me incredibili illa tua pietate ab infantia es tutatus, elargitusque tot bona, omnes cupiditates, omnesque

nesque illecebras ex mente mea expulisti, quique me uir-
 tricem fascium, tormentorumque esse uoluisti. aeterna
 ista tua felicitate, & regali magnificentia excipe animam
 meam. Ita facta, exhalauit spiritum Nonis Februarij, Deo
 cio Augusto tertium, & Grato secundum Consulibus, an-
 nos xlv. nata. Hoc Christianis incolis nuntiato, statim
 factus in carcerem concursus ad inspiciendum corpus,
 pijs lacrymis a multitudine decoratum, refertumq. odo-
 rum copia, ad serico uiridi inuolutu, deinde ad latus ur-
 bis Septentrionem respiciens, prope Theatrum sepultum.
 Cum uero a pijs iusta fuissent expleta, etc. celsissima iu-
 uenū manus albenti uestitu, facie augusta, & specie cor-
 poris eximia, horum unus ante alios omni dignitate ma-
 ior tabellam marmoream his notatam litteris, & senten-
 tia (Mens sancta, spontanea, honor Deo, & patriae li-
 beratio) manu tenens antecedebat, accolis ignotus, si-
 cur, & cetera turba, ubi ad Martyris bustum deuenit, ad-
 aptata ad caput tabella, euanq. Tūc piorum turba rur-
 sus hymnos circa bustum canere, uelle iterum conspice-
 re corpus, in angusto loco ualde premis, nec tamen absc-
 dere. Sed Quintianus, ubi exercendae in Virginē (post-
 quam exspirasse acceperat) impietatis materia defecit, a-
 uarum animum ad illius fortunas occupandas conuertit,
 ueluti, rebellante Agatha a Romana maiestate, eius bo-
 na Fisco deberentur, sic, ut aduersus innocētissimam
 non diritate, ac rabie solum, uerum auaritia, (quae prae-
 cipua malorum, nec ullū sine se admitti facinus patitur)
 certasse crederetur. Ceterum, felici primo uoto, extre-
 mam cupiditatem ultrix excepit ira, nullo scelere lon-
 gum ad tempus effugiunte poenam. In transgressu Syme-
 thi namque amnis, Catanensium gigantis arua, equorum
 morfu, ac calcibus appetitus, sceleratam dīro exitu lu-
 cem clausit. Accepta ea caedes libentissimis animis, fe-
 stisque uocibus ab uniuersa Ciuitate, quisque luisse poe-
 nam

nam impurissimum hominis pectus, trecentque animam,
 & parentatum esse praeclearissimae Virgini, datum in pos-
 terum documentum pietatis: omnem superis inopitiam;
 & crudelitatem esse ingraticissimam, omniaque piorum il-
 lis cordi, esse dicere: alij, dum Virginis praecoevia inuad-
 unt, dum trophaea, & palmas, triumphosque recensent,
 uitam meliorem ad frugem, confessi scelus, aut, abiecta
 superstitione, traducere: si qui boni excitati, exemplo
 Virginis ad fastigium uirtutis quidissime cōscendere, ita-
 que occisa Agartha multis uixit, multosque ad Christum
 traxit, cui posterioribus saeculis, expulsa impietate, fones
 Aisique Idolorum sacrificijs, Constantini Maximi, angu-
 stissimique, religione, ad testandam inuicti animi magni-
 tudinem, clarissimamque uictoriam, & ad gloriam Chri-
 sti sempiternam, ingens a ciuibus templum, aeternaque
 statura, ara, i attributaque fuisse sacra, ac sacerdotes, cor-
 pus uero argentea inclusum capsula, quorannis in magna
 feriarum, celebritate, frequentissimoq; piorum illudque
 currentium conuentu, oculis exponitur, ad eliciendas lac-
 crymas, (quis enim adeo saeui, ferreusque pectoris est,
 adeoque ab omni humanitate remotus, ut ad tantū Vir-
 ginis festum, immaniumque recordationem tormentorum
 non illacrymetur?) & pietatem, ostendantur: & manus
 carne adhuc fulgida, oblongae, & pulchrae, non dede-
 centes reliquam corporis speciem, simul & manuum, ce-
 lebre quoque prodigium cuiusdam Episcopi, religione in
 osculo manuum animaduersum: Saepe ciuitati salus Aga-
 thae precibus, meritisque impetrata: crebrae quoque
 uictoriae, non de hostibus modo Gothis, Vandalis, Mau-
 ris, Sarracenisque, sed de ipso Aetnaeo incendio, mon-
 tem illum, Regiam Vulcani, nixam humeris Gigantum;
 fixere Poetarum fabulae flammarum globos iaculantē;
 fumique nubes etuuantem, accolis ingentem terrorem;
 saepe Catania obtremuit, saepe expalluit, & saepe, sibi

Aga-

Agathae ductu uicit . enim uero Aetna , insolenter effer-
 uescens, seque in plana suffundens, amnis in morem, om-
 nia circumuastare, populari, urere, excidere, minitabun-
 dusque iamiamque absorbere Ciuitatem, & moenia cir-
 cumassultare uastis stridoribus, densissimaque nubium
 mole, igneisque rotatibus, cum Ciuitas, refugiens ad tu-
 mulum Virginis, commendata illi Ciuitate, focus, aris,
 templisque, serico sumpto (de quo supra commemorauim-
 us) uelo, explicatoque uexilli in morem, apertis portis
 erupit contra incendium, illud expulit, loco mouit, fu-
 dit, fugauit, intraque uerticem, & claustra infaultissi-
 me fremens compulit, coarctauitque. Maior his Agatha,
 augustiorque, quã qui Syracusas olim expugnauit. mor-
 talis facile uincitur, rarus de se triumphus, aut de
 incendio uictoria: adde inter barbaricam feri-
 tatem, uim armorum, luem temporum,
 faces, ferrumque, in excidio rerũ,
 inter bellicosissimos, ferocis-
 simosque Italiae popu-
 los, extractus ar-
 ces, erecta
 monu-
 menta, dicata Agathae
 moenia, & ur-
 bes.

SEVGENIA

VI

Uclidem, nobilem illum philosophum,
 & in Geometrica principem discipli-
 na, memorant Scriptores noctu Mega-
 ra Athenas commearisolitum, mulie-
 bri uestitu, audiundi Socratis gratia;
 nequaquã poena capitis, aduersus Mo-
 garenses Athenas intrantes, ob insigni duarum Ciuita-
 tum inter se odiũ, atque internecinam rabiẽ, statu-
 ta percussum. audax sane consiliũ, & amore sũrtuũ
 memorabile facinus, sed obscurum, & ignobile in colla-
 tu Eugẽniæ (de qua narrationẽ incipimus) Virgo nõ-
 ãurquin philosophum exercitatione uirtutis uincit, &
 cãussa, præstat, & magnã uirtute sumi, & excellentia
 disciplinarum: hæreat igitur glorioso spectaculo Romã,
 & noscat in præle sua uirginalium armorum terrorem in
 Iouis olim sui triumphata uacsanã. Eugẽniæ Romanã
 Philippus, & Claudia parentes fuere, præclaræ nobilita-
 tatis, uitæ exitu felices, & sanctitate morũ. affuit &
 geminus fratrum pãtus, Auii, & Sergij, ad splendorẽ
 rem familiæ. Antonini Commodi M. Aurelij filio M. &
 Acilio Glabrone Cõsulis delectatur Philippo Augu-
 stalis Aegypti præfectura, Augustus sanxit, ut Aegy-
 ptus Equitũ Romanõrum potestate loco Regum regere-
 tur, ob turbida ingenia accolarum, & soli fecunditatem
 nutriendis bellis aprissimam: igitur Philippus cum uni-

isobq

R

uerfa

uersa familia Alexandriam adnauigat : susceptaq. adm-
 nistratione , id primum curae homini fuit , adisse templa
 deorum, effuso ad pernoscenda initia, & incrementa cae-
 lestium iactante uetustatem regionis, deorūq. indigena,
 ac memorante miracula, simul odisse peregrinas religio-
 nes, & uetita sacra Iudaeis immitti, discordibus illorum
 ingenii, & pronis in rixas exacerbato, aduersus Chri-
 stianos ita ferrum inhibuit, ut moenibus exclusos secure
 degere in suburbiis pateretur mirator eorum continen-
 tiae, & pacatoris uitae status procul Reip. fluctibus . ui-
 gebant in homine egregiae uirtutes, animi celsitudo, ae-
 quitas, comitas, & erga subditos beneuolentia, magnum
 ingenium, singularis continentia, & in regunda familia
 prisca seueritas, & mirificus in disciplinas amor, antiqua
 Rep. dignus, & Catoni laudatus, liberos non in luxum,
 & delicias inter effeminata Aegyptiorum corpora, & mi-
 te caelum: sed in philosophiae studia effundit. Sed Eugē-
 nia, gustata philosophia, ceteris multū antecellere acrimo-
 nia ingenij, & gloria uirtutis uel ipsis praecceptoribus
 superior, depresso Lycei fastu, & Academiae, frustra Mem-
 phi arcana, disciplinarum ambagibus, & hieroglyphico
 caractere occultante : & iam inelytum nomen peruase-
 rat Rōinam ingestis ardoribus : raptaque in pulchritudi-
 nis famam curia, exardescit in faces eius Acilius Glabrio
 Consul, sicut honoribus satiatus, sic in clarissima specie,
 & decantata per ora externorum uenustate non mite ue-
 xatus . petit in uxorem Eugēniam . affert preces . & ge-
 nitrix, Auiaae nomen nō occulte ambiens, amplexari pro-
 missa, fouere auctoritate sua, filiamque calentem amore
 castitatis allicere in taedarum cupidinem, & solatia tha-
 lami non desistit, magnitudinem sponsi ob oculos ponēs,
 simul & gentilium imagines. Verū Virgo, ad matrimonij
 nomen horrescens, maternae cupiditati non inuerecun-
 de obuiam ibat, laudatrix nuptiarum: sed castitatem am-
 plecti,

plecti, aemula Vestalium, non mediocriter Commodiani Principatus infamia obturbata, & deperditae luxu aulae inter obscena Martiae pellicis, quae forma, & leporebus eximia Crispinae Augustae, trecentarumque pellicum, totidemq. exoletorum, vel in funere Lucillae Augusti germanae uictrix, tripudiansq. decorata ab amante Amazonis nomine Romanum moderabatur imperium. aderant Eugeniae duo fratres Protus, & Hyacinthus, abscissa uirilitate, ignobiles, seruientesque, ceterum ingenio sagaci, & ad amplissima quaeque idoneo, & dominae excellentia ad studium philosophiae excitati mirifice profecerant, fide erga illam egregij; &, quantum mansuetudine hera, tantum ipsi demissione, & obsequiis certare. Interim Virgo, inter odium nuptiarum, & cupidinem castitatis, multa moliens, assumit Christianae librum historiae. forte Thecla illi occurrit, prima inter Christianas feminas pro uirginitate decertans, atque antesignana in tuenda Christi gloria in atrocitate certaminum, protritoque proconsularium fascium terrore, uictrix inter flammās, serpentes, & bestias, cornuaque taurorum, ut denique uixerat, uicerat, expirarat ipsa castitate felicior, ingenti edito Virgo gemitu fortunatam Iconiensem appellauit, atque acriori succensa uirginitatis flāma eandem saepe historiam repetere, inter legendum hilaris, tristisque, & prona in Christum, eiusque sacra. ingens perdiscendae legis illius ardor, alloquendique Christianos Sacerdotes puellam inuadit: sed, Christiano moenibus excluso, cupidinem explere non poterat. agit cum genitoribus, ut, relaxandi animi gratia, liceat bene comitatae egredi Alexandria, ad conspectum Panij, atque Nicopolis, ad uber solum, & nobiles amoenitate hortos. uenia impetrata, Claudia filiam splendidissime comptam multa margarita exornat: attribuit comites, & famulantium turbam: datoque osculo, natam dimittit cum lacryma.

quasi conuersa rerum facie, obductoque nubibus uelo, in ignominiam, & dedecus, in seruitutem, & humilitatem, in inopiam, & egestatem praecipitat, nullo de praeteritis bonis ex tanto naufragio, tantaque procella superstitae, praeter memoriam, ad cumulum, summamque malorum. Intuemini Romanum imperium, (omissis Perforum, Lydorum, ac Macedonum casibus, funeribusque Graecorum) eadē aemulum, quantis agitur finibus, quot uicissitudinibus sit obnoxium. quod fretum, qui sinus, quis eurus, tantos motus, tantos aestus experitur? sint sane maritimi accessus, & recessus tum frequentes, tum maxime turbulenti: huius tamē certamina, & cōcertationes, quae in intimis continentur praecordijs, & numero, & uiolentia, ac iactatione longissime antecellunt. Vidimus, quantum ad hostes pertinet, externaque arma, non modo stantem, & uiuentem urbem, sed orbi etiam terrarum imperiantem, & subiectis in uasto ambitu orbis gentibus iura feliciter dantem: & mirati sumus: uidimus eandem, inter finis odijs, per otium, desidiaque conceptis, domesticaeque potentia gliscentem, non multum ab interitu abfuisse: & ingemimus, plus ciuibus in patriam liquisse, quam hostibus, ab illis edita taeterima crudelitatis exemplis, ne deorum simulacris, ac templis, arisque parentibus, proseriptiones, distractas nobilitum opes, pulsos in exsilium Reip. principes, & tot lumina extinctis, orbem totum, & silentia rostra relicta, aequatas solo affinium domos, interfectos familiares, & atrocissimis supplicijs excruciatos, spoliata opimis muneribus tepla, ciuium capita rostris affixa, Curiam ipsam (cuius sententiam omnia reges gentium reformidant), eorum foedera in cruore inundatamque, qui hoc nobis imperium, famamque per gentes clarissimam pepesere, ideo ne duas urbes Carthaginem, Numantiamque huic imperio inuicissimas Scipio Aemilianus exscidit, ut domestico ipse paritididō occideret?

deret? tresque triumphos Magnus Pompeius egit de tri-
 bus orbis terrae partibus subactis, aucta Romani nominis
 maiestate, ut ignava manu perfide in alieno solo necare-
 tur? milleque Caesar urbibus expugnatis, quingentis e-
 domitis populis, ac decies centenis millibus hostium oc-
 cisis, & toridem captis, & nauigato Oceano, ut, amicorū
 mucronibus confossus, laniatusque, Curiae limen foede
 cruentaret? O inconstantia rerum humanarum. Caesa-
 rum clades, luctusque praetereo. sed, quid firmum in ter-
 ris nutante Roma? nihil est profecto in hac rerum uni-
 uersitate diuturnum: non uires, non diuitiae, non regna:
 quippe quae uel alienis incurfibus attrita cadunt, uel ma-
 gnitudine sua, & domesticis uiribus obruuntur; nec mi-
 nus est in pace, quam in bello periculū, hic hostibus moe-
 nia, ibi animos obsidente luxuria, quae nouo quodam, &
 placido bellandi genere uictores sub iugum mittit, & de
 Caesaribus ipsis spectaculum facit uictis, captiuis, barbaris,
 & infimae sortis hominibus irridendum. Iam uero,
 quanta est in uoluptatibus turpitude? quod maius por-
 tentum, quam homines, rationis compotes, ad sempiter-
 num imperium genitos, belluarū more inhiare terrenis,
 feruere aestu libidinis, ut hostes continentiae, furere mo-
 re luporum in pares, ut humanitatis omnis expertes, un-
 guētis, & odoribus delibatos, luxu diffluere, ut uirtutum
 omnium splendoribus destitutos, & caeca uirtiorum no-
 cte sepultos? interim tamen & Catones, Tiberones, Co-
 runcanios, Fabricios, Quinctios, Serranos, & Diogenes, &
 Socrates, ac Platones in sermonē adducere, & ex abdito
 antiquitatis specuproferre sapiētes iuuat, alienae uirtutis
 praecones, suae hostes, & desertores. Hos ego uiros ap-
 pellem? sed non est opus cuiusquam uituperatione. fru-
 ctus namque ipsi tam malae radices, qui perniciem, at-
 que ignominiam mortalibus afferunt, fidem ueritati fa-
 ciunt luculentissimam. Vnde enim morborum genera in
 corpo-

corporibus, unde uitiorum in animis, nisi a uoluptate profecta? plures occidit crapula, quam gladius. plures strauit libido, quam egestas, cuius tanta est improbitas, ut non modo halita uenenum effundat, uerum etiam concepta luem pariat, & uastitatem. His colligendis fructibus uacent, quorum deprimuntur animi; qui ad altiora erigi nesciunt; quorum obscurata nobilitas mentis infeliciter degenerauit; quos denique ratio propemodum defecit: at, cui cor sapit, maiora bona cordi sint; & esse decet: quibus non modo non inquinatur natura hominis, sed cum magno decoris fenore gloriose ditescat. Ego quidem, amici, continentiae lucem mente intueor: & oblector. subit animum meum tam praestantis formae uirtus, & reficit: cordi loquitur, & suadet. torqueor hoc muliebri cultu, horum inuidia uagantium. hilaritati, ac cantui. his deliciis excrucior. soluite, quaeso, animum meum his curis maiora molientem. libeat Christi iussa capeffere, & sub illius militare uexillo. quam concinne, quam uere Dei sui uictorias, & trophaea Christiani canunt? pudeat Apis Aegyptum sui: pudeat anilium fabularum in tanta turba deorum. uos auferte monilia, ac torques: abripite hanc purpuram procul oculis meis, in aures istas turpis flammae materiem: tondete promissum crinem, puellare ornamentum, telumque. induam uirilem animum cum pallio, patriis diis illulis: calcabo mortalium luxus, Christi numine armata: exhibebo uirtuti nobilem in uili habitu famulatum. His dictis, assensere germani, magnitudinem animi admirantes, summumque erga uirtutes amorem. laeti consilium Virginis exsequuntur, capillum illi abscindunt, uirilem uestem iniiciunt, unaque intermisti Christianorum agminibus se lateri proficiscentis senis associant: caniturque rursus a multitudine, Via iustorum directa est, uia iustorum parata est. quod ueluti sibi dictum lactissime exceperet Eugenia,

errorēs, affurgit in Magum, reluctāntem, uociferantem-
 que iacit in flammās, periissetque, ni sanctus Episcopus
 extenta dextera semiustulatum eripuisset. His Helenus
 supra ceteros conspicuus coenobio inter turbarum can-
 tus appropinquat. Eugenia cum proximis sermones cie-
 re, appellare, sciscitari, & elicere huiusmodi instituta, ac
 disciplinam monachorum. oblati inter ceteros uir qui-
 dā, Eutropius nomine, familiaris Episcopi, integris mor-
 ribus, piisque, interroganti satisfacit, nec quidquam illi
 subtrahit scitu dignum. mox ingrediuntur monaste-
 rium. quiescenti per meridiem sancto Episcopo mira in
 somno species oblata. uidere namque sibi uidebatur ef-
 fictum mulieris simulacrum; circumferrique honorifice
 ab hominibus; uel curuato genu cum oblatione thuris,
 adoratoribus indignantem, hisque deam alloquentem:
 Ita ne, mortalis femina, nobisque consimilis, pateris of-
 ferri tibi libamina, dari thura, ac diuinitatis decorari fa-
 stigio? & illam factu deposito recessisse a cultoribus, uer-
 samque ad eum dixisse, Te sequar, donec me ad creatorem
 adduxeris. Excitato a somno Episcopo, perpendenti ui-
 sum, diuersasque ad partes animum intorquenti Eutro-
 pius nuntiat, tres fratres excellentis indolis, ac pietatis,
 foribus adstare sacrum lauacrum cupientes, & adscribi
 simul albo monachorum; haud societate discretā ob sum-
 mum, mutuumque amorem. Tunc Sanctus Episcopus,
 praemonstrante omnia Saluatore, uisum interpretatur,
 noscitque nomina Eugeniae, Eunuchorumque, intro-
 missos benignissime affatur: magnitudinem pectoris at-
 tollit: sapientiam admiratur: iubet praestantissimo ani-
 mo esse. expositis mundanarum rerum ludibriis; atque
 inconstantia alacrius pergere cohortatur: mox sacra ab-
 luit aqua; nec mutationem uestitus in Virgine patitur;
 gloriosius ratus, in stola inter castra uirorum uinci a fe-
 mina humani generis hostem. At Eugeniae retores, co-

mitesque, obruta noctis silentio fuga; tantam iacturam haud sentientes, inter ludentium cantus Alexandriam repetunt, strépitu currus dumtaxat excipientes, & primi agminis antecursores in nouissimo dominam existimabant, & nouissimi inter primos incedere predebant. sic mutuo decipi errore diuina prudentia finit in uictoriam Virginis. cum ex urbe proceditur Virgini obuiam, factio ad eam còcurso, tum inanis currus reperitur. tollitur clamor percussis manibus, passoque crine. inuocatur Eugeniae nomen. Eugenia flebiliter per ora omnium reboat. hinc mater, genitorque, hinc fratres in lacrymas, ac maerorem ruere, lamentari; gladios, & laqueos in se poscere, laniare genas, uellere crinen, se humi prosternere, & puluere capita foedare. queritantium ululatibus, uocibusque aula, urbsque uniuersa respondere, decurritur ad portum, Pharonque: latebrae, & secreta perlustrantur intentissima cura; totaque Aegyptus ad scrutandam Euginiam infudat: nemo sibi parcat, nemo labores subterfugit, ut Philippo, optime de gente merito, satisfiat. simul Eugeniae recordatio, ac Claudiae lacrymae in miserationem, luctumque impulerant omnium animos, Cereris memoria renouata, ex raptu Proserpinae perpetuo implexae luctu: post multos labores circumfertur rumor, deos, Virginis amore captos, euexisse ad sidera, donata immortalitate; fruiq. illam in confesso numinum aeterna felicitate. gratum id patri, talia saepe audienti; & assueto fabulis poetarum. lenit dolorem, animum ad laetiora dirigit, prolem suam, erecto simulacro, ut indigetem colit pie ueneratus inter sacrificia, litationemque uictimarum. Sed Claudia, filiique, ne deorum quidem cognatione contenti haud talia ad animum transmittere, sed maerore in dies augescente, aegre lucem pati. At Eugenia, in stadio uirtutum decurrens, mirifice in Christiana pietate proficere, princeps ad synaxes ire,

ire, ultima excedere, precibus ieiunia, ieiunijis moderatiam, demissionem animi, ac caritatem admiscere, omnibus bene uelle, omnium miserescere, laetitiam alterius, omni inuidia profigata, suam credere: patuitque, uirtute difficillima quaeque uinci: illius uero orationi tanta suauitas inerat, ut iratus, ac turbulentissimus quisque facile molliretur, sedareturque: quibus Eugenia uirtutibus ingens omnibus admirationi, esse, ostentarique ceteris ad incitamenta uirtutis, exemptoque e. uiuis praefecto, coenobij, ipsa ad praefecturam euehitur, diu interdubia iactata, sexum non ignorans, nec honestum ducens, admiscere se familiae regimini, inter uiros femina. sed, Euangelij oraculo confirmata, capeffit onus, ad ardua, & summa quaeque animum intendens: & tunc minus licere sibi existimabat, cum plus liceret. accesserat suauissima eloquentiae, tantisque uirtutibus curandorum morborum felicitas, aucta uenerationis fama, ac nominis apud suos, finitimosque. Erat Alexandriae matrona quaedam, Melanthis nomine, nobilissimis orba natalibus, magnisque fortunis, in uiduitate uitam transigens, adhuc integra iuuenta. hanc, quarta quaque die artuum tremore concussam, uis diuturni, ac grauis morbi inuaserat. perquirentique remedia affertur de Eugenia rumor, felicitate curandarum ualitudinum insigni. igitur ad coenobium accedit: enixe obtestatur, ut se adiuuet, seque diuturnis molestiis, ac certo discrimini eximat. mouetur misericordia Virgo, solatur afflictam, medicamentum adhibet, eamque ualentem reddit. agit gratias matrona: Alexandriam reuertitur: deinde, non multo interiecto temporis spatio, in rus proximum coenobio deuenit, ac tria argenti purissimi uasa, grati animi ergo, Eugeniae dono transmittit. abnuentem accipere, cum contra insistita monastica diceret proponi in mensa, aut atrectari manibus monachorum, paupertati, ac pietati operata nauantium,

tium, deprecatur, uti Deo offerantur, ponanturque ad
 ornatum templi: assensum iusta postulanti, dedicatis Deo
 uasis, locatisque. contrahitur hinc familiaritas, frequen-
 tante coenobium matrona: in colloquium deuenitur as-
 fidue. sed familiaritate mulieris nihil nocentius, aut fu-
 nestius. uirtutis admiratio repente in formae illecebras,
 & cupidinem immutatur. haeret Melanthia ori dicentis,
 haeret luminibus, amore paulatim praecordia infelicis
 arrodente. turget, & impatientia amoris saucia, graui-
 ter aestuare, Eugeniã deperire, Eugeniã crebro frē-
 re, uoluere ad acciorem libidinem florētissimã uirgi-
 nis aetatem, corpus eximium, oculorum suauitatē, &
 affusas undique ueneres cum suauissimò alloquio, ergo
 reuoluta in flammã, anhelare scelus, & uiam splendae
 libidinis perquirere: macrosem, ac morbum subitò simu-
 lat: Eugeniã accersit: exorat humillime, ut ad se ue-
 niat: accurrit Virgo, solita caritate inflammatã: deue-
 nit in Melanthiae aedes: eam decumbentem placide sa-
 lutat: discedit turba famulantium: ipsa aegre assidit.
 tunc ad aduentis salutationem, ad spectumque expauit
 amantis anima: motuque intus aestuante concitata, ef-
 ferbit: immutatur color: haesitat lingua: defixisque in
 ore Virginis oculis, uix cohibet manus, uix temperat ab
 amplexibus: Amor uolētissimum pudoris, atque mo-
 destiae. proruit in facinus matrona: ulcus aperit: Virgi-
 nem in nefas attrahere conatur, ostentatis nuptiis, for-
 tunarumque ubertate: deceptaque uirili illo habitu, se-
 xum occultante, preces ingeminat gemitibus permixtas,
 ardens oculis, & toto corpore contremiscens. Virgo, pu-
 dorē suffusa, atque attonita, flagitij magnitudine intum-
 mescentem mulieris audaciam premere, amplexus reici-
 cere, auersari facinus, & ad castiora retrahere nititur. il-
 la magis incalescere, & turpiora ructare, amore uaccors,

& obuerfante in oculis excellentiffimae formae uenuf-
 tate, infaniens. Tunc Virgo: Compesce infelix immanes
 furores: refrenâ linguam: tantum ne, matrona, aures;
 ut triumphum de Christiano iuene speres? hos animos
 Canopus gestat, hæc mollitie uiuit? auxiliare, Chrifte,
 auxiliare mihi, sanctiffima mater, pro castitate depu-
 gnant: uos meae deliciae: uos bona & aeterna possessio.
 Sic inclamans, prorupit foras, uociferante etiam Melan-
 thia, & nim sibi a iuene allatam queritate, excitae fa-
 miliae adsunt eum uniuersa familia, conuēntes petur-
 batum dominae uultum noscunt iras, irarumque caus-
 sas. Eugenia regreditur in coenobium, quantum uictori-
 ae alacris, tantum in maestitiam effusa, ob perditos Me-
 lanthiae mores, inusitatamque nequitiam. Sed Melan-
 thia, amoribus in odiū uersis, aegerrime repulsam pas-
 sa fremit aduersus Eugeniā, uindictam expetit, sup-
 plicio innocentis pauere oculos parat, cū explere libidi-
 nem nequisset. assumpto non exiguo comitatu, Alexan-
 driam festinat: defert Philippo querellā: factum exag-
 gerat: familiam testem adhibet: inuehitur in Euge-
 niā, insanos amores, & perfidas artes perstringens: in-
 fedisse uultui illi decoro, atque egregio ori, oculorumque
 facibus, immanes ausus, ad expugnandum castiffimae
 pudorem: infedisse blandimentis uerborum crudele ui-
 rus, in dedecus sui, defunctique mariti, iactat: nefarium
 modo facinus expiaret Philippus nocentis sanguine, ius-
 te in Christi cultores ferrum distringeret, obliuisceretur
 insitae clemētiaē, iustiffimas querellas suas in irritum la-
 bi ne sineret. Mouit Philippum matronae auctoritas, la-
 cessiuitque in ultionem facinoris turpitudine natura bonū,
 & sceleratis infestum, & aequi amātem, nec Melanthiae
 lacrymis, iraeque subesse dolos, & uindictam opinantē.
 ergo, misis licētoribus, trahitur cum monachis in iudi-
 cium Virgo, catenis circumdata. adest Praefectus: ruunt

in

in spectaculum proximæ ciuitates; læta Melanthis, & torue Eugeniã intuente; factum eius, & supercilium ultarè in oculis: multitudinis, quam in cubiculo, ac stratò nimis acerbata; nimis crudam in contemnendis ardoribus suis experta; tacite lamentari. femina post amorum repullam nihil amarius, aut ad uindictã proclinius. Prefectus adstantem Virgine, oris seueritate minax, & cum stomacho, sic alloquitur: Pessime mortalium, & noxiæ forma funesto; hæc uobis Christus uester præcepta uiuendi perscripsit, hæc perpãtranda uobis inuixit, ut thoro nuptiæ redatis infidias, uiduorum pudorem expugnetis, utque arcanis libidinibus debacchemini; hæc uestra studia, hæc à Coo, Pergamòque doctrina ad explendas uestras cupiditates hausta? Scenica ne tibi, an in hostili solo deprehensa hæc matrona uidebatur, ut tam nefarie uim ei inferre conatus sis? num tibi feminae natales, nũ splendor, num condicio; ac claritas nominis erant ignota? non ne Alexandriae, Deltae, ac Busyridi hoc patet? scelerati, audacisque incepti luës sine dubio poenas: morte tua reuocabitur a busto pæne inter mortuos pudor, nõ sine Christianorum ludibrio, gloriaque Romanarum legum. Et Virgo, ne agnosceretur, desistere a paterna facie oculos, & terram intueri: compulsaque respondere, breuiter, & cum modestia disseruit, defenso Christiano nomine cum innocentia sua, caelum, Deumque testata, se omnium, quibus in iudicium accersebatur, innoxiam esse. uerbaque ad Melanthis, Cur (inquit) adhuc me urges, o mulier? mihi experiri libet, utrum me fortiorem aduersus libidinem tuam; an aduersus calumnias deprehendas? utraque profecto in arena non pauide dimicabo: sed nec conscientiam tuam, nec Deum fallere queis: habebis illum ultorem, quem in me adhuc proterue contemnis. age, instrue fabulam: innocentiam meam malo tuo fateberis. Sed mulier iratior, ac perturbatior, dicen-

ti ob-

ti obstrepere; nihil de pernicacia remittere; & inuocare praefecti fidem, & ancillam in testem citre consciam arcanorum. quae ex dominae sententia locuta, in Eugeni-
 am crudius ignescit, calumnias, & probra ingerens, ma-
 gis ioburbato Philippo, & iam tormeta respiciente, thea-
 tro quoque in perniciem innoxiae conclamante, multis
 cruces, & laqueos, alijs bestias, alijs ignem ad puniendam
 eam deposcentibus, alijs Oasim, & Meroem; Abaton, &
 Philas memorantibus. Tunc Virgo, Quid opus est tere
 re tempus inanibus? patiar ne ludibrijs excipi Christi no-
 men a gentilibus? an ignominiam meam, casura in Chri-
 stianorum excidium omnium, ignauo ipsa pectore, con-
 spiciam? & accusatricis calumnijs peracerbe insultantis ob-
 currere alia ratione non possum, cum fletis eius lacrymis,
 & obtestationibus nimium credatur: cogor (en, uideo)
 contra decus, & uirginalem castimoniam aduersus inimi-
 cam depugnare: triumphet Christus, prostrata gentiliu
 credulitate. Sic placide fremens; dirupit a pectore ue-
 stem, nudauitque corpus, ostentata mammiarum pulchri-
 tudine, patrem Philippum, Claudiam genitricem; Au-
 tum, ac Sergium germanos appellans, hisque Protum;
 ac Hiacyothum ostendens: maxima omnes admiratione
 cepit. uix sensibus haerere; hinc se, atque attoniti stare.
 Philippus, in amplexus filiae ruenis; suauissime osculari,
 uinis stringere, uix trahere praegandio animam: linea-
 menta oris, & diuinam formam studiosissime, laetissime
 que contemplari. aggeratur laetitia aduentu matris, fra-
 trumque amplexibus. Claudia, ceruici filiae inhaerens,
 diuelli non poterat; cuiusque in lacrymas, non satis dis-
 suauitari natam, ori, oculisque intenta; quisque motus, ac
 seruiens, omnisque turba accurrere, plaudere, ouare, lau-
 des Virgini canere, illam Dianae, illam Isidi aequare. in-
 uitae aurea uestis iniicitur: in suggestu locatur, ad dexte-
 ram matris, ostentata populis, nouo miraculo attonitis, &

ex confesso deorum lapsam in terras credentibus ad incrementa uirtutum, ueritatisque. agnoscitur in uultu sedentis Romana maiestas: agnoscuntur & dona naturae. iam animis omnium, oculisque admirabilem Eugeniā ultio diuina, in Melanthiam excitata, clariorem, ac diuiniorem reddidit: quippe reuersam domum mulierem maestam, atque ignominia offusam delapsam caelo ignis absumpsit. quo facto nemo fuit, qui non grauissime perterreretur. Philippus, Dei beneficium intelligens, cum filia salutem quoque nanciscitur: baptizatur cum uniuersa familia: Christianos benigne appellat, auctoritate fouet, diuitijs atollit, studet omnes in Christi doctrinam allicere, grauissimus auctor ad permouendos animos, uirtute eius ubique uulgata. Sed quibusdam Alexandrinis indignum hoc uisum, geniti uanissime, praestigijs, ac fallaciae deditae, addictissimaeque cultui deorum, multum in ore habenti Isim, Anubim, Serapidem, & uetera Aegyptiorum monstra: Romam querellas de Philippo deferunt: impietatis arguunt: dilapsam Christiana ad sacra affirmant, ueterum rituum, ac sacrificiorum illusore; non sine praefecturae dedecore, contemptuque numini: iamque Antoninus Commodus, Marci philosophi filius, funesta terrarum lues, Quaelij Laeti, ac Marciae pellicis astu occiderat: successeratque P. Aelius Pertinax: sed senectam eius asperrante milite, & Didio Iuliano miscente seditionem, & ipse occiditur: nec Didio longum imperium, aut aeuū fuit: ab omnibus derelicto uiolenta mors periodus existit, arripiente imperium L. Septimio Seuero: Aemilianus, Pescennius Niger, & Clodius Albinus ad certandum de summa rerum assurgunt: aduersus Aemilianum non magno certamine opus fuit: Niger apud Cyzicum occiditur: Albinus in Gallia, sed Marte eruentor. Seuerus, aemulis occisis, arma in Parthos, Adiabens, atque Arabas tulit, felicissimeque concertauit. huic

mirae uirtutes; ad uicia inerat; imitatori Hannibalis; patri crudelitate; atque perfidia; in Africa Lepi genito. natalis solum; infestumque Romano nomini caelum; licet maioribus eius ciuitate donatis; indiderant odium feroci pectori aduersus Romanam nobilitatem. ultus ad factiuitatem inimicos; stabilitum filiis principatum existimauit inuicti animi Augustus; patientissimusque laborum; cui externa omnia bene; ac feliciter obtinere; prole non felix expirauit. hic; uictoriis elatus; in Christianos atrocissime saeuit; tamquam ab Iudaeis progenitos; (ut credidit antiquitas) in quos implacabilior furebat; rebellantes a maiestate; & arma turbide miscentes; casque tunc clades Apella adijt; ut Vespasiani; Titi; Traiani; Hadriani que tempora optanda prope fuerint. igitur; Seuetus; edoctus de Philippi Augustalis praefecti religione; rebellionemque a ueteribus factis; ueritus; ne in prouincia feracissima; perdifficili aditu praemunita; & longa pace; optibusque luxuriante; res nouas moueret; Christo addictus; scribit ad eum epistolam in hanc sententia: **Qui nos quidem praecessit diuinissimus Augustus** (Commodum Antoninum intelligit; inter diuos relatum; in odium Senatus; addito flamine) cum te sciret esse cultorem deorum; & honoris eorum studiosissimum; ipse tibi quoque maximum praebuit imperium; & tamquam regem potius; quam Praefectum; elegit Praesidem Aegypti; nec te; quamdiu uixit; ab hoc iussit remoueri magistratu; sed cum uitae tempore esse demensum. Nos autem tibi & hunc honorem conseruauimus; & non paucos alios adiecimus; sed haec; quamdiu fuisti diis amicus; quoniam uero nunc de te iactatum est in uulgus; quod & in religione deorum sis mutatus; nec nobis bene uelis; iubemus; ut aut; insistent prioribus; in honore permaneas; aut; si deorum cultum repudtaueris; cesses etiam gerere magistratum; quin etiam facultatum subeas ablationem. **Philippus;** litteris

lectis, simulato morbo, mentem Augusti intelligens, oc-
 casui inhiantis suo, statuit in animo derelinquere bñmā,
 ac lucem deserere potius, quam a cognita ueritate disce-
 dere: fortunas pauperibus distribuit, cohortatus suos ad
 bene, sancteque uiuendum: Alexandrinos docere non
 destitit, animo ad omnem pro Christo dimicationē sub-
 eundam paratissimo. Cumq. in aduentum Terentij Laeti
 magistratu se abdicasset, totus fuit in operibus caritatis
 erga egenos. Sed successor, uirtutem hominis aegre fe-
 rens, occulte illi perniciem moliri incepit, palam id ag-
 gredi, intutū uidebatur, ob populi erga Philippum amo-
 rem: ergo in occulto grassandum ratus, sicarios in homi-
 nem immittit, nihil repugnantem, a quibus grauissime
 uulneratur, subsecuta morte, tumulaturque in Isio, ad
 aediculam ab ipso constructam, martyrij corona praeful-
 gens, & Ecclesiasticis Fastis celebris, decoratusque. mor-
 tem eius grauer populis tulit, memor Philippi in gen-
 tem meritorum, magnarumque uirtutum: Praefectus,
 ut facinoris suspicionem ab se auerteret, captos grassato-
 res in uincula coniecit, mox, deferuescente tumultu, in-
 columes dimittit, praetento iussu Augusti. Claudia, ex-
 stincto uiro squalens, post data parentalia, largiterq. di-
 stributas fortunas, Romam ad nauigare constituit: ergo,
 liberis secum ductis, ad Urbem uenit, lenito eius dolore
 Senatus prudentia: quippe, cognita filiorū uirtute, Aui-
 to Carthaginiesem praefecturam, Africam Sergio man-
 dat, frumentarias Populi Romani prouincias, & subsidia
 annonae. Sed Eugenia cūctis admirabilior uerterat in se
 omnium animos: eiusq. domus ipsa docēte Academiam,
 ac Lyceum representare: & traxerat in amorem Christi,
 ac castitatis non paucas uirgines, quae, eius se ductui ap-
 plicantes, una cum ea assidue uigilabant; maceratis pro
 Christo corporibus, spreto saeculi uoluptatibus, una cū
 diis, & Reip. calamitates coetui illi perbeato nō medio-
 criter

critur prodēsse in tāta temporum uarietate, atque Infortū
 tūnis quiescem, & otium suum respicienti. Ab excessu Se-
 ueri, Ebdraci in Britannia, expirantis; Antoninus Gata
 calla simul cum Getā fratre, fasces assumpsit, et cruentos
 illos fratēna caede, in complexu matris trucidato iuue-
 ne, & nouercalibus ambribus infames, nec mobiles caue-
 re. Perfarum, fraude, & cogitationis specie deceptorum
 Ctesiphonte, & proximis prouinciis fūmantibus, uix e-
 qui pernicitate ex inuadentium manibus elapso Artaba-
 no. Sed Carrae; Crāthianis nobiles bustis, Antoninum
 Martialis centurionis dextra confissum; conspexere, at
 cana Manium inferiorumque scrutante in Euehitur: ap-
 propinquante in ultionem proditionis Artabano, ad im-
 perium militari suffragio Opilius Macrinus, stimulator
 Martialis in caedem Antonini: sed crudelem hominem
 cum Diadūmeno filio irae militum abstulere, rapti in fat-
 uorem Varij Semiamirae filij Heliogabali cognomine, fat-
 uorabili apud milites Antoninorum nomine. Sed foedis-
 simum omnium, monstrum mucronibus eorundem millē-
 tum conlaceratum; in Tiberim uinco trahitur, summa re-
 rum ad Alexādrum Sobrinum Iuliae Mammaeae filium,
 delata, maximum, clarissimumque imperatorem. Verū iu-
 uenem, iustissime imperitantem, Iulij Maximini Thracis
 immanitas; furorque in Germania mactauerē Thracem
 Aquileia ueliscitur, dum obsidetur munimentum aduer-
 sus iracundiā hominis, Romanae ciuitati exēditum ma-
 chinantis, Gordianus; cruentis Principatus initiis, in mi-
 litari seditione duobus Caesaribus absumptis, in curule
 artollitur, limitibus pacatis, deuictisque Parthis, Philippi-
 priorum uictima cecidit: Philippus Decij litauere: Decio-
 rū mors barbarico conto donatur: filius in acie procum-
 bit; genitor uelgrosiss locis absumitur; Trebonianū Gali-
 lum, Volusianumque filium; Interannae rapuerē milite-
 tarēs dirae aduersus Acilianum proficiscentes in Moe-
 siam.

fram: Licinium Valerianum; alieno ductu nobilem; futus
 pra aduersus Christum; arma in Perfide foedissime per-
 didere; captum a Sapore rege; & inter senitiam habiitum;
 Gallienus; stupris; ganeis; & popinis monstratus; simili-
 tas calamitates; & dira perpeffus; Cætopij gladio confor-
 ditur; quam metuendus fuis; tam hostibus spectus; uel fe-
 mina in partem imperij transgressa. tota uis animi; opes-
 que imperij in Christianos uersae: hi affligi; ac uexari;
 & miserandum in modum exerceri; quasi eorum caedi-
 bus reuiuifceret pater; barbaricae seruituti exceptus; aut
 pensarentur: damna Romana; tot prouinciis a corpore
 Principatus auulsis; & tyrannorum libidini mancipatis.
 Inter quae Eugenia acriter pro Christo depugnate; hor-
 tando; ac docendo; quotidianis que praedis ditare Chri-
 stiana castra; ac nobilissimum quemque in militiam ad-
 foscere; Sed Basilla omnibus celebratior existit; insignis
 formae puella; Augustorumque sanguine antea; & Pom-
 peio; pernobilis iuueni; desponsa: quae; tantum magi-
 stram nacta; atque imperatricem; haud ignaue pro Chri-
 sto spiritum effudit; Christiano ritu expiata; Christo Vir-
 ginitatem sacrauit; discisso flammis; ac deposito uestium
 ornatu. quod ubi ex ancillae prodicione Pompeius co-
 gnouit; statim Helenum Virginis tutorem adiit; cuncta-
 que; quae desponsa audierat; illi aperit; fremens aduer-
 sus eum; quod puellarem lenitate; externae superstitioni-
 nis mysteriis initiatam; in detrimentum sui; deorumque
 iniuriam; subdole reticisset. respondit benigne Heli-
 nus; hucusque magnae sibi curae fuisse res Basillae; &
 ipsam quoque; dum tenella fuit aetate; sed iam adole-
 scentem; & annis firmatam arbitratu suo uiuere; ac ui-
 cturam; proinde ipsam adiret; & arcana mentis ex ore e-
 ius eliceret. Pompeius; consilium Heleni probans; per-
 git ad sponsae aedes: pulsat fores: ianitori mandat; uel-
 le alloqui sponsam; nuntiaret hoc Basillae; quae; affore

iam proelij tempus existimans, armat pectus, seque in certamen ciet: Pompeij adspēctum dedignata, mandat famulo, ut Pompeio nuntiaret, sibi esse sponsum; celebratis iam nuptiis, & fore: proinde nihil sibi cum illo esse commune: Hoc iuuenis accepto responso, ac repulsa, moram suam execratus, diriter indignari: senatum, ac Principes appellat: trahens amicorum manum, cum in curiam intrasset, sordidatus, ac maestus ita coepit: Pietas uestra facit, Sacratissimi Augusti, Patresque conscripti, ut ad nos potissimum in domesticis meis calamitatibus, non distractis tamen a publicis, confugiam, utque orbitati meae, ac labanti rei Romanae, dirissima nouorum rituum superstitione succurratis. aequum est enim, in curia; auxilio omnium gentium, atque pietatis, praecipua bonorum redundare in ciuium comodum, ornatumque. A Sai; Butoque inexpiabilis superstitio emanans in Romanos penates se subito intrusit: populatur uetera gentium iura, sancitaque augustalia. habent profani ritus auctorem tanti sceleris Eugēniam, Philippi quondam filiam, instructam Christianorum praeceptis, & aduersus deos immortales, praesides huius urbis, imperiique pugnam impigre cientem. hi sunt, P. C. qui matrimonia dirimunt; penates inducta discordia funestant, proculcantque honores decorum immortalium, flaminibus nostris illis. unum id efficere conantur, ut, sublatis matrimonij subsidiis, ac fructibus, occidat Pop. Rom. nomen. quae umquam gens matrimonia, ac liberorum procreationem est auersata? non placent Arabum connubia, sordescunt Romanis auribus, oculisque Gnidanum, Nasamonum, Garamantum, Agathyrforum, Machlymum, Mosynorum, Messagetarum, Lydorum, Thracumque infandae libidines, ac foedissimae, atque indiscretae ueneris monumenta: nos, diuorum legibus uiuimus, uicturique sumus. an sine sobolis procreatione stare imperium, stare Resp. possunt?

sunt? unde miles, cohors, centuria, manipulus, & legio, unde equitum turmae, alaeque scribentur, si matrimonijs interdiciamur, si abolerentur nuptialia sacra? forsitan imperium sine armis, & arma sine uiris haberi possunt? quid de religione, quid de sacris dicam? an non ne est necesse, sublata religione, ipsum imperium, & summa rerum prouerere? quippe fundamentum regnorum pietas censetur: & maiores nostri, sapientissimi homines, nihil inauspicato per tot saecula, in summa reru uarietate, gessere. hinc Pater patratus, & Fetiales, Auguresque, hinc pullarius, uicimarumque litatio, hinc ad superos preces, uoraeque, & paludatorum maiestas consulum, imperatorumque, hinc demum in expugnandis hostium urbibus euocatio illa deorum, ad obtinendas, labefactandasque hostium uires sanctissime instituta fuerunt. intemeratam religionem, & placita maioru subsecuta sunt illa bona perpetua, semperque optanda, inter ciues summa concordia, caeli temperies, frugum ubertas, hostilium irastatio terrarum, clarissimi que triumphii sospite Rep. audaeque: & nunc, Christianorum quotidianis piaculis foede contaminati, plectimur ab dijs, aut lue, aut fame, aut interna discordia, strageque nostrorum exercituum. refrinximus, P. C. & clanguimus in conseruanda auita pietate, ac primordijs religionum: a superstitionisissimo, & maxime abominando genere hominum superauimus, non sine aeternorum numinum iniuria, ac Reip. interitu. *Ben. miser*, ad quid publica funera memoro? haeret ossibus, ac uisceribus priuatum uulnus, erepta iam mihi coniuge affine uestra, pietissimi Augusti. haec tam atrox contumelia in has me sordes, lacrymasque proiecit. moueant diuinas metes uestras maiorum imagines meorum, moueant pro Rep. obitae mortes, aut relata uulnera. uos Censoriae leges, uos Papiae, ac Iuliae appello, uos in calamitate prouoco, ad subsidium amantis senatoris, & rapta coniuge paene furentis: ue-

fra auctoritate iugulate hanc impiam, & gentibus om-
 nibus execrandam Christianorum superstitionem. ipsi
 arma, ipsi faces in Romani nominis internecionem parât:
 nec mirum, si, deficiente prole, tripudiat Albis, & tumeat
 nostra ignominia Tygris. quaeso, sanctissimi Augusti, Pa-
 tresque conscripti; per inuictum Populi Romani nomen,
 per felicitatem uestram, & aeterna capita, prospicite im-
 pendentem tempestates, subuenite uerustissimis caerimo-
 nijs, una cum imperio, occidentibus nefario Christiano-
 rum piaculo: ne sinatis almam Venerem, genitricem no-
 stram, in ipsa ferum arcem, in oculis uestris tam saeue ma-
 ctari Christianorum maleficijs; incitataque rabie, resti-
 tuite mihi uestra auctoritate, ac numine Basillam toro
 profugam, & Christianis ritibus mancipatam. uestrum
 beneficium mihi, penatibusque meis collatum exstabit
 ad hominum memoriam sempiternam, seruata deorum
 maiestate, stabilita Rep. firmatisque coniugijs. Post di-
 cta procumbit ad Augustorum pedes, supplices manus
 tendens, lacrymansque, obtestatus patrios deos, aram-
 que. Decernitur in Senatu, cunctis in sententiam Gallie-
 ni euntibus, uti Basilla priori sponso nubat; aut, si abnuat,
 more maiorum puniatur. idem de Eugenia statuitur, ex-
 tento puniendi etiam iure in fautores, cultoresque ubi-
 que impietatis, in deos rumore iactato. Basilla, decreto
 Senatus accepto, cum in sententia permaneret, taedas ab
 horrens, sponsumque, iussu Gallieni in uia Salaria ferro
 transuerberatur: alligantur eodem etiam impetu Pro-
 tus, & Hyacinthus: iussique adorare Iouis simulacrum,
 cum illorum oratione illud procidisset dissipatum, ac cō-
 minutum, mandato Nicetij, urbis praefecti, occiduntur.
 inde accersitur Eugenia, aliorū antesignana, magnisque
 concertationibus insignis: ad quam Nicetius: Vnde,
 Eugenia, tam profana carmina, tamque infausti ritus, ad
 humani generis occasum? ista ne nobis decantas inter
 ludi-

ludicra Iouis, Martisque, ac Latonae, Dianaeque, calcata
 diuinitate? an non satis fuit, ne farijs sacrilegijs impleffe
 Bubastum, ac Papremum, nisi Romania quoque pectora
 infatues. cede, infelix, & sociorum supplicijs, interitu-
 que commota, animum ad meliora reuoca: nemo umquã
 aduersus deos feliciter depugnauit: noxia semper audé
 ti in religione, ac caerimonijs nouitas. Sed sapientissime
 de dijs respondentem uirginem admiratus Praefectus,
 adduci in Dianae delubrum iubet, subsequente spicula-
 tore, inter eundem enudante ferrum, ac Virginis ceruici
 intentante. Vt peruentum ad aram, simulacrumque, iu-
 betur porrigere thura Virgo, & supplicare Dianae, ab an-
 tiquis uirginali habitu formatae, ab humero pendentibus
 sagittis, sinistra arcum retinenti, dextera ardentem
 praeferenti facem, cothurnatae, Ioue; & Latona editae,
 castitatis inter feras, silvasque cultrici. Sed Eugénia
 mortuam, & detentam inter cruciatus apud inferos a-
 dorare indignata, Christum tacite precatur, ut deme-
 ret ex spectantium oculis nubes errorum; sceleretque
 in pietatem animos, ostensa ueritatis luce, impiorum-
 que ora obstrueret ignominia exculti ab illis numinis,
 cum extemplo succussione soli quatiuntur fundamen-
 ta templi, iactatis parietibus, diuisisque: simulacrum-
 que base deiectum in frustra disiliit, non sine ira, me-
 tu, indignatione, ac stupore adorantium. multi Chri-
 sti diuinitatem laudare, miraculum animo affigere, cae-
 lo factum tribuere, & pietati Eugéniae. alij praestigijs,
 damnatarumque artium murmuri adscribebant, Virgini
 infesti, minacesque. incerto sonitu perfonat locus, inge-
 minaturque clamor; atque admiratio. concurrentibus
 alijs ad spectaculum reuulforum fundamentorum, dissi-
 pataeque statuac. refertur id Gallieno: excitatur a som-
 no Reip. malis iam diu indormiens bellua uastatrix Ae-
 gyptia lina, aphronitra, trabeataque saga eludens, in pa-
 triac

triae calamitate, orbisque querellis, ac gemitu, feruet in cruciatus innoxiae, festinat illius caede expiare sacra Romana, adesse deos, & propitios affore, existimans, eorum diuinitate aduersus irrisores defensa: imperat collo Virginis ingens alligari saxum, iactarique in Tiberim, sed moles, Virgine nihil laesa, disrumpitur: ipsa medio in amne animose deambulare, hiantesq. gurgites tuto calcare, apud pios magni Petri renouata memoria, super undas olim uel frementis pelagi gradientis: & Romani Horatium Coelitem, ac Cloeliam in animum, ad spectumq. reuocabant; Virginis facinus; ac magnitudinem contemplantes. inde, aquis erepta, iacitur in flammās. illa, mire exultans, ignem manu prehensat: at tollentes se globos in aera mulet: ambustionem non modo carnis, sed ne uestium quidem sentit: stridet immanis tyrannus: & ueluti Postumum, & Aureolum; ac Saporem intuens, terit dentibus labia, & aduersariae triumphis insanit, indignaturque tumultuantia in fauorem illius tam placide coiuisse elementa, non audentibus contraire diis, de quorum honoribus, offensisque agebatur. Virgo, post ignes, & aquas superatas, taeterrimo carcere includitur absque cibariis, potuque, ut ipsa necessitate rerum confecta, miserabilius interiret. sed erupit caelestis lux, tenebris effugatis, aduenientis sponsi, solaturi Virginem, tam strenue pro nominis sui gloria bellantem, depulsa esurientis fame, prostratamque in faciem sic alloquitur: Agnosce, filia, regnantem, agnosce creatorem tuum: ille ego, qui, pro te mortem, & cruciamenta perpeffus in cruce exspirauit: macte pietate, filia, perge: dimica, & uince: stratus tibi caelestis thalamus fulget: felicitatis tuae, aeuque immortalis uadimonium habebis natales meos, morte quoque tua posteritati memorandos. Post dicta euolauit ad caelum, VI I I. Kal. Ianuarij, Nicetio magnitudinem Virginis horrescente, nec non uere uictoriam fa-

tente. intromissus carnifex Christo supplicantem gladio
 uentricem interemit. Iustus per solutus, post ingentem la-
 crymarum uini, a matre, fratribus que sepelitur in coeme-
 terio Aponiani, uia Latina: postmodum in Urbem trans-
 fertur, in basilicam duodecim Apostolorum, cum Claudia
 matre, quam, effusissime silentem, in somnis Virgo, insi-
 gnibus collucens uestibus, augustissimaque corona reful-
 gens, consolatur, absterfis lacrymis, ac lenitis angoribus,
 felicitatem suam, & thalami decus enudans, præcæb
 nuntiansque perennem quietem, curulemque
 ipsi, filiusque in caelo paratam: proinde
 laetissime esset, obliuisceretur maeroris
 roris; ac desiderium sui ob-
 litteraret; Deum dum-
 taxat, ac caele-
 stia contem-
 plans.

MARGARITA

VII

[The text in this block is extremely faint and illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page. It appears to be a long paragraph or a list of entries.]

Faint, illegible text in a single column, likely bleed-through from the reverse side of the page.

S. MARGARITA

VII.

Placidam hinc gens cum finitimis Cilici-
 bus, Pamphyliisque, illustratur Margā-
 dritae, seu Marinae, sic quoque a Grae-
 cis dictae, nobilissimo triumpho, claris-
 simaque laurea. Antiochiae sortitur fo-
 rum, & ortum, non obscura stirpe, patre
 Aedesio, Diali Herculis. in puellari aetate orbatā geni-
 trice, cuius nomen non tradit antiquitas, a patre nutri-
 cis optimae feminae alenda traditur, quindecim stadiis
 procul Antiochia. adulta, nutricis pietate, uirique illius
 Theorhymi, Christiano caractere insignitur. mitifico
 hinc erga Christum exardescens amore, uota quoque il-
 li castitate, alma hinc impleta aura metiri caelum, & per-
 stragem, cruorem, laniationemque membrorum perue-
 nire ad Christi solium exoptabat. acuerē seipsam tacita
 interdum ad uirtutem, ingentesque aduersus inferos, &
 blanditias hominum iras attollere: incensaque martyrij
 cupidine, intra pectus nō leuem pugnam, ac facile armo-
 rata discrimen uoluerit. Interim non pati quietem, hanc
 dormiente hoste: aestuantem sentire iuuentae robore,
 sexusque ingenio pruriginem: deprehendere daemōnis
 machinamenta, nunc saltu quatientis animum, nunc in-
 ferentis, ex acerbitate poenarum, & quotidiani in propo-
 sito castitatis supplicij, aeternique Martis, pudorem an-
 te oculos exposita uoluptatum copia. Sed Virgo magis
 Chri-

-dup

Christo adhaerere, generosius in acie stare, cum ludibrio a pugna hostem excipiens, celere, expeditumque illi refugium ad sacras paginas, precesque. his, ueluti fulmine, aduersus uim, & insidias uti, atque omne robur in id effundere, ut ocus illatae ab aduersario mēti cogitationes labarent, prociderentque, ne, diu per mentem uolutatae, mortifero animum ictu prosternerent. St upens ad tantum Virginis ardorem, religionemque cum uiro nutrix, eiusque praestantiam in exemplum aliis trahens, acrius eam erga superos accendebat. Ceterum Aedestius, ubi intellexit a filia, Christianis imbuta sacris, damnari superstitionem suam, deorumque fabulas; haud parce ingemiscens, execrari prolem suam, & diis quodammodo obiicere, quod, elargiundis Virgini luce, fauoreque, ritus suos perditum irent. Igitur inter irarum fremitum filiam blande appellat, diu mulcet, enarrat maiorum gloriam, religionem, & sacra, deorumque attollit beneficia uimque Romanam aduersus Christi cultores, simul Herculis nuptias, ignemque ostentat. Etenim tanta priscos misellos illos supersticio ceperat, ut nō erubescerēt deos suos incestis, adulteriisque polluere, & foeditates, ac libidines in fama, & gloria ponere. Dianiram olim, & Omphalem, aliasque, infernorum debellatori monstrorum, ac triumphatori terrarum, Iouisque comiti, placuisse uenustatis, ac pulchritudinis gloria: quanto magis illum exarsurum in caedas, in summo decore, in uegetissima aetate; suauissimaque oculorum, orisque luce? capesseret istas modo spes, euentumque rerum, famam sui breui locatum, in inter sidera, breuique statuarum, thuris, templorumque decorandam honoribus, exoptata aliis famam, astraque per sudorem, puluerem, sanguinem, mortisque discrimina in strage Urbium, excidioque terrarum; ipsi inter uoluptates, oscula, amplexus, felicitatemque patere Olympum, & gremium Iouis, Curiamque deorum:

quan-

quantum fugiente Daphnè splendescit Orontes, tantum Eurymedontà ipsius utero, proleque gloriaturum asserit, polliceturque. Sed Margarita eo effusius deridere, ac detestari simulacra deorum, atque abhorreere a patris uoluntate, quanto foediora oculis, auribusque portenta subijciabantur. Quamobrem Aedestius, sic reiectus a filia, infensius illam adspicere, ac crudelius abominari, & detracta uestiù pompa, uix tunicatam errare per campos, ueluti ex choro Lemoniadum unam patitur, ut, iniecto pudore cum desperatione (coaequalibus egregie uestitis) nuditatem suam cernens frangeretur, retorquereturque ad gentilicia sacra. Ceterum nutrix, & Theothymus egregie illi animos faciebant, consolari, ac supernarum diuitiarum, pomparumque admonere: etsi nequaquam his stimulis Virgò egebat, satis per se effusissimo cursu ad Christum cõtendens, animataque. Interim, inusitato terrore extrema, mediaque Ortus, Occidentisq. quatiuntur Romano fulmine proximas gentes torrente, directoq. in Christi cultores. Etenim Aurelianus, post mortè Claudij, præclarissimi Imperatoris, Gothorùq. uictoris, ac fratris eius Quindilij caedè, Romani capesserat Imperij habenas cù militari consensu, tũ auctoritate Senatus, uir bello fortissimus, manu acerrimus, ad arma promptissimus, cõsilio optimus, fortunatissimusque, ceterũ natalibus obscurus, pacis artibus ignobilis, barbara crudelitate formidabilis, exosusque. Hic, primordio Imperij Christianis amicus, eorumque sacris non infestus, postmodum, cum Rempublicam per dedecora, & foeditates Galieni, inertissimi Principis, ac profundissima e gulae hominis, infelicitatemque Valeriani, apud Parthos proelio uicti, captique, labantem uirtute, manuque sustentasset, pristinaeque maiestati reddidisset, fufis Persis, stratis Gothorum, Sarmatarumque copijs, accisa Carporum feritate, conculcata Germania, ad Emessam profligatis Zenobia Odonati

Palmireorum Regis coniuge, Zabbaque socio, recuperato Oriente, sublato, triginta Tyrannorum & amplius imperio, frenata etiam Monetariorum seditione, auctoque Urbis pomerio, cruentissime, facuissimeque in Christianorum caedes exarsit, aqua, ignique illis interdicens. Ceterum in belli procinctu in Asiam cum ingentibus copijs aduersus Parthos traiecturus, ad Zenophorium, coniuratione Mnesthei, dextraque Mucaporis, occiditur, in ipsa felicitate, annorumque robore. Haec tyrannorum, aduersus nos facientium uitae periodus fuit, non sine irrogenti Christiana erga rem benignitate numinis. Sic Domitianus Nero, dedecus terrarum, post infinita scelera, ereptamque fulgentissimis Christiani nominis luminibus Petro, Pauloque animam, sibi mortem consciiuit. Sic Domitianus suorum insidijs occubuit. Et Hadrianus, cruentissima bellua, nonne horrendo exitu uitam terminauit? Non Antoninus philosophus insidijs caruit, non domestica turpitudine, substernente se passim amatoribus, & uterum Faustina ostentante, atque ardentissime prouente in Venerem. Non fortunata mortalitatem Commodus filius expleuit, gladiatoria manu strangulatus. Nec facta sibi Septimius Seuerus post ciuilia bella, spumante Romano cruore Isara, repenteque Isico sinu, Cyzicenisque maculatis litoribus, postque Arabum spolia, excisamque Ctesiphonta, deuictos Adiabenos, Orcades, Pithonesque pacatos, sensit. Macrinus cum Diadumeno speciosissimo adolescentulo nonne trucidatur, uilissimus homo, Romanum fastigium dedecorans? Discinditur ferro Helioabalus, generis humani infamia. Maximini, Decij, Valeriani, Galienus, omnesque nostrorum rituum hostes, diriter maerantur. Nec rebellanti a nobis Iuliano, uadentique in Arfacida, ortumq. Solis Phoebaea fama, consulti arioli, exciti manes, adorata Bellona, & perquisita exta, sibraeque profuere, quin hostili in terra, in-

eecti lanera bida fauciis; uoluntate quo in sanguine in fad
 dorum peisoluta reu puenas foelctudine Nec gongq libus du
 taxat Caesribus, Regibusque praescriptum est hoc mo
 tis genas: sed pdoi Catholicae religionis oppugnato
 res gualata est lues: sic Valens, sic Zeno, Iulianus, Anastas
 fuis, Leo Isturus, Constantinusque filius; & reliqua mon
 Ana misonabili teo perire, potestitate aduenientum pēpe
 rum, ac impitocum. Sed iam; unde discessimus; in ot
 stra reuertitur oratio: Aurellano igitur aduente in Pat
 tho; Pisdalini Prouincia Olybrio, Principi caeco, dēcer
 nitur; magis; & ita uendi animi uiro, audaci; nec dissimili
 moribus; quae isque Augusti; hic per Lyctoniam; I fauria
 quo in Priuincia ingressus; reatē tēdebat Amiochiā
 Illi die Margaritae uirgoe quae libus ad. quendam fontem
 subsidebat; haerere circum uirgē uirgamine; a uia militari
 non multum secedere em. Igitur Olybrius; uerificiens;
 ubi puellarem turbam adspexit; faciliō Margaritam pul
 cherrimam omnium iudicauit; statimque impudēciā illi
 adiecit oculum; ex assiduis sordibus; illecebrisque ineq
 mecedere libidine. Cunctanter; lēteque agit equum;
 aut ollit seimonē cum proximis uirginis pulchritudinem;
 Dianae aequat; uorat oculis; agitat uim legūm; patriam
 seueritatem; censoriam disciplinam sub seuerissimo Aug
 gusto; audet; metuit; in diuersa distrahitur: Sed in tanta
 pulchritudine; non difficile fuit impuro homini succum
 bere. Mitrit equites; qui ad se attrahant Virginem; ue
 luti hosticum per solum incedens; terramq. Parthorum;
 cui; si seruilis fuerit condicionis; concubinatum; uolu
 ptates; & oscula; si libera esset; nuptias; & torum pol
 licantur. Missi equites; ueluti iumenta aequaturi; facto
 impetu; prehendere Virginem; diffugiētib; sodalibus;
 questibus nemora; camposque implentibus: At Margari
 ta; ubi se circumdatam uidit; seque rapi sensu; uehē
 mentissime perturbata; lacrymabili a dūspēat; uoceque

Christi nomen inuocabat, sed quo illi comitē dare, ne corpūs suūm praedatōis ludibriā patereq̄; ne libidini patēsceret, ne ue nūcipatā in irritū uota cāderent, & ne margarita, exstinctā uirginitatis luce, obscuratoque fulgore, in luto luxuriae calcata fordesceret! Esse illi uirginem matrem, gaudere in nuptiarum consuetudine, placere illi uirginalem simplicitatem, uirginem se quoque esse, illi dumtaxat seruientem, sanguentem amore, rextatque facibus: non iam suam iniuriam fore, si raptoris libidine corpus pollueretur, sed sponsi: habere iam sulmina: torqueret contra impietatem, & sacrilegium: tormenta non ab se timeri, uirginitatis gloriam uirtē aestimari uociferans. Ut deuenit ante Praefidem, inter candorem, ruborem, sudorem, angoremque non intendere oculos, non promere uocem, aut strepere, sed muta os lacrymis rigabat, indignabundaque detorquere in terram oculos, mentēque haerere caelo. Olybrius, inter flagitia, & libidinem exultans gaudijs, attonitusque uirginici splendore decoris, misere suspitia, uix arcere a uirgine manus, uix continere furorem, a uide legit iuuenile corpus, haurit ex insigni proceritate ignem, sentit facies, secumque doler, non pacatam frontem esse, non benignas luces, id sibi inuidere deos credere. Iamque ex pudore ingenuum, indomitūque animum, & castimoniā praesagire, quando Praefectus equitūm insurrat illi, nō difficili cursu, nec labdrioso uenatu pulchram apprehensam retibus ferā, sed frustra sperari amplexus, cum Christianos capessat, colatque ritus, serum apud hominum genus odium uigere immortale aduersus deos, delicias, torique uoluptates: non raro id experientia monstratum cum infaulto exemplo, & ignominia fascium: omnia illico apud hominē mutata, uariato oris colore, argenteq. anima. Toruo, igitur uultu respicit caelum, & minaciter frontem dextra tergit, noluit iam cadem, anhelat sanguinē;

compellatque Virginem, quae illi patria, sacra, gens, no-
 men, & insignia essent. Et Margarita, ubi rabiem pectoris,
 elataeque uocem excepit, laeta, quae prius de Virgini-
 tate inter blanditias dubitabat, Antiochiam sibi patriam,
 Christum Deum, illustre genus esse, & Margaritam uoci-
 tari asserit. Tunc Praefectus: Ergo, quem in cruce litua-
 re Iudaei, tu Deum uocas, colisquae? Et, annuente Mar-
 garita, Olybrius statim ipsam in Praetorium sub custodia
 praemisit. ipse, prodeunte obviam Civitate, & legionem
 inter signa in media uexillationum cohorte, Antiochiam
 intrat, tacitque ad Herculis sacrificium patrio ritu. Pera-
 dis sacris, cum ad uesperasceret dies, Solque in occasum
 rueret, in Praetorium se recepit, moliens iam supplicia,
 quae Virginis animum edomaret acris, infestoque certas
 mine ira cum arrogantia, & pulchritudine cum libidine
 concurrentibus. Insequenti die propositis edictis, denun-
 tiatisque, per praedonem Margaritam pro tribunali se-
 dens accersit, placideque Herculis, deorumque ante aras
 procidere, dare libamina, parere Caesaribus, parere
 aetati, & delicatulo corpori, auertere ab se tormento-
 rum atrocitatem, seruareque etiam inaestimabilem pul-
 chritudinem iubet, abnegatoque Christo summam felici-
 tatem pollicetur. Margarita, confirmata animo, neo
 minori elata fiducia, negat, ab se quemquam praeter Chri-
 stum Deum coli posse, nihil sibi pulchrum uideri praeter
 Iesum, cuius iam se tutam esse, foreque auxilio, si corpus
 laeseretur suum, si diuexaretur, caederetur, discerperetur,
 urereturque. id sibi optatum, id expetitur, acce-
 ptumque Christo sacrum fore, sperni ab se blanditias
 escam inferorum, nec dubitare nefarias cum dedecore il-
 lius artes in irritum casuras affirmat. Tunc Praefectus
 iterum rogare, ut deponeret peruicaciam, cederet preci-
 bus, cederet monitis, & ne tormentis peragenda res fo-
 ret, Romana numina ueneraretur; si id faceret, sponde-

ro Augustaleni favor quili & thalamum suum nihil sibi
 gratius esse adeo futurum in geatibus; quia in languis & spis
 eius gubos & aurissimae si in opibus; foique in quovis honis
 & dulcedine cu mibi ab sperantur. P. f. d. a. e. & h. o. u. m. i. o. o.
 que magnificentiis videtur. Ergo in se respiciendo, frustia & d.
 fondi illeba; sibi in huius aequum non sicut, nihil in m. d. & t. f.
 se cum Christo exoptat in lo. Christum ignominiosos huius
 nissimaeque affecim pro se supplicio; in se pro illo demerit
 de in q. i. o. r. a. m. p. e. i. s. o. l. u. t. u. r. d. m. q. t. a. n. t. o. r. q. u. o. d. i. n. e. d. o. m. i. q.
 et si non pareo; ad amon qui possit d. a. t. e. r. T. u. n. e. g. u. r. e. n. i.
 e. i. u. s. O. l. y. b. r. i. u. s. s. p. l. i. a. i. i. N. i. r. g. i. n. e. u. s. n. o. b. i. d. l. u. d. i. b. r. i. o. s. f. u. r. o.
 r. i. q. u. e. d. e. c. e. s. s. e. r. u. n. t. o. n. c. i. o. d. e. p. o. p. u. l. i. s. & n. e. b. o. r. u. s. s. e. m. i. d. e. s.
 b. e. r. i. b. u. s. p. o. r. p. u. s. i. u. b. e. t. M. i. n. i. s. t. r. a. r. e. p. r. a. e. V. i. r. g. i. s. i. s. t. o. l. a. d. e.
 t. r. a. h. u. n. t. s. u. s. p. e. n. s. a. q. u. e. i. n. e. q. u. a. l. e. o. c. a. s. i. d. e. r. i. s. p. o. n. g. e. r. e. s. a. x. o.
 n. i. p. e. d. i. b. u. s. i. n. c. a. e. d. e. n. d. o. l. o. b. r. o. b. e. a. i. r. o. s. l. a. c. e. r. o. s. q. u. e. i. d. e. n. t.
 t. a. n. t. u. V. i. r. g. i. a. e. b. a. d. i. p. i. o. n. o. s. q. u. o. b. i. s. i. n. e. h. a. m. c. o. p. u. s. t. e. p. a. s. t. o.
 e. a. h. i. d. o. e. s. i. u. n. t. p. e. r. r. o. s. l. a. r. g. u. i. e. t. u. o. i. s. e. t. i. a. m. q. u. e. r. o. p. u. r. e. s. i. n. i.
 t. e. r. q. u. a. s. s. a. d. i. o. n. e. m. i. o. e. t. h. e. r. o. n. d. i. n. q. u. i. s. a. b. g. u. i. q. u. e. n. t. i. d. e. n. a. n. t. i. b.
 r. o. t. a. n. t. e. s. c. a. u. t. e. n. t. i. s. d. e. i. u. n. q. u. i. s. t. r. i. s. r. e. b. i. r. a. t. i. s. i. n. s. i. b. i. r. e. o. q.
 n. e. r. o. m. i. n. a. m. i. i. d. e. r. a. p. h. o. r. y. m. a. e. q. u. o. q. u. e. s. t. a. x. e. b. a. p. e. r. i. s. r. e.
 g. e. m. i. c. i. b. u. s. i. u. o. t. i. b. u. s. q. u. e. M. a. r. g. a. r. i. t. a. e. d. i. r. i. e. m. i. s. & c. o. n. t. r. a.
 m. a. d. i. a. m. c. a. r. p. e. r. i. b. u. s. S. e. q. p. u. e. l. l. a. d. n. i. a. r. o. d. n. s. i. g. n. i. i. n. t. e. n. t. a.
 c. a. e. l. o. o. c. i. n. i. s. t. u. m. p. i. e. l. a. p. p. r. e. c. a. b. a. g. u. r. M. e. s. u. i. n. r. o. i. n. g. e. n. t. i. s. a. n. i.
 o. t. a. d. n. o. n. e. i. n. d. e. p. b. a. r. b. a. r. i. d. a. m. f. e. r. i. e. n. t. i. m. u. l. t. i. s. o. i. n. c. a. h. o. m. i. n. i.
 o. r. e. a. d. q. u. i. n. d. u. m. a. d. s. t. a. n. q. u. i. b. u. s. i. n. i. m. i. b. u. s. d. e. l. e. r. e. r. e. q. u. e. s. t. i. s. s. i.
 t. a. s. i. b. i. s. i. d. u. i. d. i. a. s. e. n. i. r. p. s. i. o. r. s. e. t. u. d. l. a. s. i. h. i. u. s. s. e. p. o. s. s. e. i. n. u. m. i.
 p. h. a. r. e. u. i. r. t. u. t. e. s. p. r. a. e. b. i. t. o. a. l. i. u. s. e. r. i. a. m. e. x. e. m. p. l. o. V. i. r. g. i. n. i. b. u. s. i.
 n. e. T. y. r. a. n. n. o. r. u. m. i. n. i. a. s. u. n. t. u. s. q. u. e. h. o. i. r. e. f. e. q. u. i. l. a. x. a. r. e. t. i. n. t.
 b. r. e. n. i. s. u. d. i. c. a. t. i. s. s. u. a. e. q. u. i. l. o. c. e. r. e. q. u. e. a. d. d. o. d. e. m. i. d. i. u. p. t. q. u. o. d.
 b. u. r. q. u. a. d. r. e. l. i. q. u. a. p. e. r. f. e. r. e. n. d. a. t. r. i. b. u. e. r. o. E. r. O. l. y. b. r. i. u. s. i. d. o. m.
 s. u. i. t. e. r. u. o. r. s. t. r. e. i. d. a. n. t. q. u. e. V. i. r. g. z. e. d. i. d. i. s. t. a. p. i. e. t. a. m. i. s. f. r. a. s. u. i. l.
 l. a. d. i. s. s. i. p. a. t. i. u. e. u. n. t. h. o. r. r. o. r. o. i. n. t. r. e. n. t. i. q. u. i. b. o. b. s. u. p. e. s. t. e. n. s. a. d.
 t. a. n. t. a. m. s. i. m. i. j. m. a. g. n. i. t. u. d. i. n. o. n. a. e. q. u. e. c. o. n. s. t. a. n. t. i. a. n. t. s. u. b. l. a. d.
 t. o. o. c. u. l. o. s. s. a. g. o. r. e. g. e. n. t. i. s. s. u. b. m. a. n. u. a. s. e. i. u. s. s. i. b. i. p. a. r. c. e. t. e. r. i. t.

faperet tandem; in uis in se tam diriter faceret ipsam. Ad uisgo inelamam; suis sibi imitum uideri, satis amantem sui; si raliiter faceret; merito crudelissimam posse dici; iam ab se sperari saltem animam; iamque per corporis extirpationem non longe cerni coronam; ipsi uero; idolum unquam; iugitombus; la xum; h d ima; Tartari patens ue iter; quo in sempiternum ab occasu torquedantur. Permissum modo illis; Quare in cryot e in hoc enis; quo inferna monstrat; eorum supplicii s exlatentur; la uuebat. In terere ipsa; illoguida uoce his; fati; remanadteque sanguine; pallida; uix trahere animam; peborre; luceque tamen non cedere; i sed; uliq; poscere in se supplicia; maius haec animi cellitudine; contempuque poenarum; illatum Romano uultus; quam si; Parthico; telo; occidisset; anxia; & minaci sine circumspiciens; Virginem; deponit; ex equuleo; inferitq; tenchridoso carceri; iuber; ad atrociora toto munus illatam; Eli Virgo; dicitis; serfigo; munie us; sum; ma religio; e Christum; est; peccata; un dilueret; culpas; ut; quo; erra; rati; uenra; d; ob; i; u; f; e; d; e; t; u; r; . s; i; s; t; u; l; q; u; e; u; t; i; h; e; l; l; a; n; t; e; i; m; a; d; u; e; r; s; u; s; s; e; h; o; s; t; e; m; i; n; c; o; n; s; p; e; d; i; t; u; m; s; t; a; r; e; t; . p; i; e; c; a; e; l; e; s; t; i; a; m; e; d; i; t; a; b; u; r; . & lacerata; m; d; u; b; r; a; t; a; r; i; g; i; t; . O; f; f; e; r; t; s; e; n; u; n; q; nobis; s; i; b; y; l; o; s; a; . d; e; n; D; r; a; c; o; n; e; n; a; r; r; a; t; i; q; . m; a; i; o; r; i; a; i; m; p; u; d; e; n; t; i; a; a; s; s; e; r; e; q; u; a; m; s; a; b; u; l; a; . A; l; e; x; a; n; d; r; i; . M; a; c; e; d; o; n; i; s; . a; u; t; . S; c; i; p; i; o; n; i; s; . A; f; r; i; c; a; n; i; s; p; l; e; . D; r; a; c; o; n; u; n; s; p; a; q; u; e; c; l; u; s; o; r; u; m; . A; l; i; c; u; i; h; o; s; i; n; g; e; r; e; G; r; a; e; c; i; s; . & a; t; t; e; x; e; r; e; m; e; d; i; a; c; i; a; . q; u; i; b; u; s; i; u; r; e; i; a; m; s; u; p; e; r; u; l; t; u; r; . n; o; n; m; i; n; u; s; . f; a; c; t; i; s; . q; u; a; m; l; i; n; g; u; a; m; o; n; s; t; r; u; o; s; s; . s; e; d; i; n; C; h; r; i; s; t; i; a; n; a; h; i; s; t; o; r; i; a; q; u; i; s; f; a; n; i; j; u; d; i; c; i; i; . a; c; r; e; l; i; g; i; o; s; i; a; b; i; i; n; i; n; o; n; i; e; x; f; e; r; a; b; i; t; u; r; s; c; r; i; p; t; o; r; i; s; i; m; p; e; r; i; a; m; . & p; u; e; r; i; t; e; c; o; m; m; e; n; t; u; m; d; e; a; n; o; b; i; s; i; t; a; t; r; a; d; i; t; u; r; . u; t; . C; a; t; h; o; l; i; c; a; u; e; r; i; t; a; t; i; . & s; a; p; i; e; n; t; i; a; i; u; d; i; c; i; o; f; i; r; m; i; s; s; i; m; e; i; n; h; a; c; i; e; r; e; s; . s; i; d; e; m; p; e; n; e; s; r; e; i; a; u; s; t; e; r; i; t; a; m; e; s; s; e; u; e; l; i; m; u; s; . i; g; i; t; u; r; s; u; b; D; r; a; c; o; n; i; s; s; p; e; c; i; e; D; a; e; m; o; n; i; u; . V; i; r; g; i; n; e; m; e; x; c; i; t; u; r; . c; u; m; s; u; b; i; t; o; i; n; g; e; n; t; i; s; m; a; g; n; i; t; u; d; i; n; i; s; s; e; r; p; e; n; s; . u; e; l; a; d; s; t; u; p; o; r; e; m; B; r; a; g; a; d; a; e; . & n; o; u; i; a; l; i; q; u; i; d; s; e; m; p; e; r; p; a; r; t; u; r; i; e; n; t; i; s; . A; f; r; i; c; a; e; o; h; u; e; r; e; n; t; e; .

tellurè, erumpere ex imis visus uariati squama coloris,
 fusa horribiliter coma, minutis cincinnata serpentibus,
 dependenteque Venetae conditurae è mento barba, in-
 torta cauda, & interdum late explicata cum fragore, su-
 nestia oculorum luce, denique terribili, & ignito or-
 dine; uastoque oris hiatu; & patulo gutture eructans sa-
 niem, & globulos flammaram, odoremque taeterimum,
 immensa aluo, e collò Dypsadibus, Natricibus, Praesto-
 ro, ac Pharea dependentibus, seque amplexu corporum
 in auras extollētibus, anterioribus pedibus diritei infor-
 mibus, multiplicis, distortiq. digiti ferreis unguis, mor-
 teque armatis. Inter eundem excipi sibi, infaustusque
 stridor, quati armi, uerri humus, atrollique colla, & ter-
 gemina exleri lingua flammam lambens, uomensque. Ex-
 palluere uirginis os, uultusque, obtremuereque artus,
 obrigente coma, labauitque in uestigio pes, trepida cae-
 lo figens lucem, spemque salutis flebiliter Christum in-
 uocare, & Deiparam, mox uidere sibi uisam apprehen-
 di, & absorbi a bestia, paulloque post, crepante serpen-
 te, incolumem affundi solo. Iraque ex magno timore in-
 summam euades fiduciam, Christo grates reddere, cum
 mox, ad laeuam respectans, uidit alium in angulo dac-
 monem adpectu fero, immanique, torrida cute, oculis
 igneis, duplici nexu manibus, crucibusque euinctis trepi-
 dantem, & non dubij cruciatus praeserentem signum
 quem uictrix uirgo, cui iam uerberum, equuleique do-
 lor, & carcer pro Christo nimis angusta arena uidebatur,
 crucis iterum armata signo, etine arripit, allidit ad so-
 lum, pedèque collum premit, & sentit eiulantis uoces.
 Satis, o Virgo, poenarum dedi: diu, & saeue crucior.
 num ista te poena delectat? Retulisti iam spolia: praecla-
 re uicisti: cum uictis iam nullum bellum: generosi est,
 ignoscere poscentibus ueniam: fratris in interitu mei tri-
 pudias: en infelicitè iacet: & ipse quoque iacebo. ni-
 mium

mium defensa Deo Virginitas, nimiumque dilecta. Hanc
 cum labefactare frater tentasset, sensit ulticem dexteram,
 deditque poenas temeritatis, cum ordinis ignominia no-
 stri, & praeconio tui. Quaesit, triumphatrix, poena mi-
 tescere alterius, & ne mihi indignare. Tunc Virgo, falsa se
 Christi ancillam, iterum procubuit in preces, gratesque
 & adorato numine, animaduertit ingentem undique mi-
 eae splendorem, afflatam miram suauitatem, crucemque
 tangentem astra uisam, in fastigio subsidentem, columba
 inulitati candoris, uocem quoque exaudit, pollicentem
 non dubiam palmam, aeternamque quietem. Virgo, fle-
 xit genu, pulsit ulcibus, curata corpore, laetaque pro-
 digio, plaudit humi, non cessat illi laudes canere. Con-
 uersa deinde ad hostem, iubet feralia aperire arcana, &
 enudare scelerum triumphos. Qui cum impetrasset, ut a
 gutture pes Virginis dimoueretur, ira orditur. Quid us-
 piam est, quod meo non subit imperio? Me iubente im-
 mensis reboant fragoribus aethera, mugiunt ab inuisi-
 dibus maria, trucidibus agitata procellis, ualida grandine
 crebrisque niuibus fatiscunt montes. Ipsam ego machi-
 nam terrae multiplici metallorum genere praegnantem,
 suoque pondere luctantem mecum, his brachiis, lacertis-
 que concutio. Dirissimus erat Iob, cui omnes, qui solem
 Orientem spectant, & numerosam familiam, & summissi-
 mas arces, armentorum greges, & gazam, opulentissimam
 inuidebant. Sed, uires meas expertus, extremae fuit om-
 nibus calamitatis exemplum. Fui ego, nullo comite, &
 adiutore, nullis machinis, aut arietibus, testis, arcibus-
 que ruina, districtus mucro familiae, armentorum gregi-
 bus clades, diuitiis, mercibusque tempestas; nihil inta-
 ctum reliqui; ex purpura deduxi hominem in sterquilis-
 simum; membraque ipsa, quae sola supererant tabem
 spirantia, uiuum maerentis animi sepulcrum, funusque
 constitui. Interroga Niliaca stagna, camposque Ta-

aëos; quæ non toties conspexere; ad singulare debet amem
 cum siderum rectore congestum. Hic strës omnes
 exerui meas; conuersis in colubros uirgis; in flatibus
 crude fluminibus; ne Moyses uideret anterior. Mira
 ta est Memphis perpotua; quadam scaturigine ranam;
 non ex coenosis modo paludibus; sed ex Regio etiam
 conclauit proficentem; quæ & terram inficeret pas
 dore suo; & molesta coaxatione aspidum aures urges
 ret; ad maiorem quotidie portentorum uocem obfusces
 feentes. Nullus pro me miles in hostem cataphractus ini
 cessit; meis ipse manibus; breui noctis unius spatio; sublar
 tis hereditibus; Canopum; oramque Pandetoliam adeo la
 crymis; & squalore coimplelli; ut; tablis ubique conflat
 is; cydarii que deposita; ulularibus cuncta perstreret;
 & sepulcrales faces uirescibus sentis; Memphiticis pyra
 midibus coenographia humanae infirmitatis monumenta
 succederent; neque uero debilior mihi in aquis; quam in
 continenti; potestas; Romam multi cum Paulo; qui ad
 Caesarem appellarat; nauis firmissima uehebantur; hos
 ego leni aura prohectos circa Melitam insulam consecu
 tus; minaci primum imbrium ui; fulgoris; turbinibusque
 perterriti; tunc ad adspectum meum inhorruit mare; re
 pentini status ex diuersis collecti plagis in nauis pernicië
 conspirarunt; quorum impetu disiecta uela; malus deinde
 mox gubernacula; frustra fluctus euitate magistro; dis
 fringitur; uasto alueus dehiscens hiatu conspicitur; turgi
 do; spumanti que aestu nauigij latera conuelluntur; dum
 que immanes toto pelago aquarum moles illis recipro
 co frangerem; uacua hominibus carina arcibus illata in mi
 nutissima frustra dissiliit. irarum ipse molitor; patensque
 discordiæ; thalami illata suspicione inter coniuges insi
 diator; assideo male hiptæ querellis; nuptum in socrus;
 nouercarum in priuignas; seruorum in heros; ancillarum
 in dominas stimulator. Quot ego philosopho fucos; quæ

opinum Iureconsulto lucrum, quantum purpurae fastu,
 & contemptum aliorum, aut quantam ego militi praeda
 ostento. Ruunt praecipiti cursu, morteque sua trophaea
 mea nobilitant. caret aeterna Roma tor molibus, & in ful-
 gore, maiestateque Capitolini culminis tot spoliatorum ac-
 ceruis, & aegra iam inuldet tot nulli manubias, rarasque
 victorias. terris ipsa, ego animis imperito. Summum por-
 ro mihi ius in amoribus vindico. hic laqueos tendo. hic
 animorum vincula, & flammis paro, Stygijs temperata
 caminis: quibus nec lorica, Margiano ferro resulfes, nec
 paludamentum obsistit. ardent animi adulterini coloris
 obrutu, quo identidem aniles genas, frontemque rugo-
 sam adaspergo, fœcatis sagittarijs in lacrymulae stillis, ge-
 mitusque calore. Et, quod magis mirere, taedis meis no-
 muici extantur: conceptoque in uisceribus igne, aspidu
 uenenum, dulcem amaritudinem, & bladam mortem pro
 exquisitis delicijs amplectuntur. Adsto, in somniorum
 immissor, & specie uoluptatum eludo: tereo dormienti-
 bus mortem: hac acie, ferroque imbellem, & fortissimum
 quemque prostravi: sublimibus ignobiles, diuitibus pau-
 peres, insipientes doctis, pulchrisque horridos aequa-
 ui: haec in omnes ualuit dextera, fulmine felicior, ac
 uiolentior. Quid referam nefanda tori, & incesta cubi-
 lis, in uirginali triumpho, ac uiduae pudore: me circa
 plaudente, & promittente silentium? Num senum ardo-
 res, num potentium artes ordiar, num primas iuuenum
 flammis, in pube nondum pilo uestita erumpentes? At-
 texam ne polluta obtutibus templa, & ipsas immortalis
 Dei aras ordini nostro terribiles, lasciujs affustibus teme-
 ratas, cum igne singultuum, & nutrimento furoris? Plura
 ne tentem hostem, offensa turpitudinum iactantia. Virgo
 imperato silentio inhibuit: quo ad inferos dimisso, gra-
 tias iterum Deo agit, transigitque eam noctem cum in-
 signi gaudio in caelestia enusa. Olybrius, orta luce, rapi

in tribunal Virginem iubet, undique circumfusa Ciuitate, atque erecta in admirationem. Ipse in illam luminibus directis obstupescere, admirarique incredibilem oris maiestatem, & totius corporis praestantiam, uel ad iniuriam uirgarum integri, micantisque; conuersusque ad eam, ita coepit: Nosce iam, bellatrix, uel inuita, deorum benignitatem: nosce iam, fauores; pugnasti aduersus eos insigni impietate, & stultitia; ignouere ipsi, miserati dolores, miserati cruciatus tuos, teque ad felicitate distulere. desine iam dimicare: uince, & geminatas ueneres cum beatissimo ore, ac luminibus infero concilio Iouis, ad stuporem deorum, tonantis iam fulmina uicta, ta Sacerdos excute puellari manu inter fumantes aras, uictimarumque cruorem: cedam ipse libenter, si tu cesseris: iacturam meam, & pudorem in uictoria tua praedicabo. Virgo humanitatem hominis eludere, cum irrisu deorum imbecillitatem obiciens, & plaudere dumtaxat aeterno numini, illi uictorias, & statuta in contemptum deorum trophaea referens. Tunc Olybrius, acerbissime stridens, detrahi uirgini uestem, in equuleumque suspendi, ac pectus, lateraque facibus diuexari iubet. Sed uictrix egregie supplicium sustinet; multum consolationis, multumque roboris ex Christi cruciatibus trahens: interque uaporem, stridoremque carniū admirabili constantia refulgens, secundam pugnam posebat. Intelligit ferocia Olybrius, & ipse immiti animo noua moliri supplicia, nouosque cruciatus. Ingens aquae uas, in medio statui, mergique in illud uirginem imperat, fumantibus lateribus; circumdatamque undique uinculis, ut nimia aquarum copia spiritus intercluderetur. Extulit uocem in certo Virgo discrimine, numini supplicans, atque in hunc modum effata: Domine Iesu Christe, raptor uinculorum, & Tartaro triumphato felix ualuarum euulsor, ac fuscitator mortuorum, serenas ad me inleste lues, beni-

benignitatis uberrimum imbrem irrorantes. Sit hæc mihi aqua in salutem, sit in ablutionem scelerum, culpæque. Per aquam nouit mecum mortalitas affusam orbi salutem: aquam laura boata; ac sempiterna fuit post primordia rerum; & flucta ipse Jordanis impresso uestigio sacraſti: me foue; me libera; amantissime Iesu. Ita dicentem mersere lictores, uicticem nimia immanitate urgentes ad clariorem triumphum; cum exemplo concuti solum; & ingens ignis splendere columna, expandique per aera crux, atque albâ columba ore coronam gerens superiùlitate Virgini uisa tacto capillo, subfidensque in cacumine crucis, sic fari: Depulsor discriminum metu, quiesce, puella: iam iamque capesse coronam: pax undique micat: Deus adest. Tunc disrupta Virgini uincula, & laxatae catenae uel ipsi exultanti, cū geminata gratiarum actione. Fama est; columbam illâ, propanſis alis, in fulgore Crucis iterum canentem numini laudes, ac plaudentē Virgini suauissimo sonitu; in has uoces rupisse: Huc adſis; religioſiſſima Virgo: huc propeſta dilecta Deo: intende caelestibus lumina: intueretorum, defunctae iam atrocissima pugna, illic licet quiescere laureata ceruice: stant aeterna palatia: patent iam tibi: illuc cum aequalibus Virginū choris, & martyrum turmis triumphare licebit: illic aeterno acuo, aeternaque luce beatissime frueris. Ad hanc uocem, admirandumque prodigium, ferunt multitudinem ingentē, pietate, & cupidine martyrij concussam, auidamque salutis, sprete tormentorum atrocitate, ruisse ad baptisma, concelebrasse Christi nomen cum ludibrio deorum, ac Caesarum. nihil hoc Olybrio amarius potuit accidere. furēs armari legionem, cani signa, dataque tessera statui uexilla iubet; affuſoque in apertum equitatu, arma, & faces in rebelles poſcit, infrendens, & truci irarum turbine rapratus in multitudinem impetum facit, sternit ob-

uios, fodit pectora, proterit iacentes: Illi, lacti, se ha-
 stis, telisque oblicere, fortiter mori, non gradu moueri,
 ultro in se librantium tela inuitare, parato iugulo: nec
 femina, in armorum fragore, tubarumque sonitu, inter
 stragem, uiro cedere, aut gladios, mortemque formida-
 re: scisso crine lymphatae uolitare, inter pila, hastasque
 tripudiare, aduersa corpora, ac pectora horrenti ferici-
 tium mucroni offerre, non eiulatus, non gemitus, clamor-
 que exauditi apud morientes: id curae bellantibus fuit,
 ne uiuerent: aggestis in unū corporibus, cumulataque stra-
 ge percussoribus ipsi feliciores exspirauere: Olybrius,
 assidens in caeuerum tumulis; truces oculos circumfe-
 rens, caelo irasci, & nouam caedem ructans; uertit in
 Virginem iras, magnitudini eius inuidens, nec uictoria
 illius in tanta ciuium ruina ferēs, ne in irritum tot con-
 atus caderent: &, de uictoria diffusus, pronuntiat, uiduari
 ceruicibus Virginem, ad solatium uictorum deorū, & sui-
 que: Lictores, accepto imperio, raptam Virginem in
 campum (ubi iacuerant truncati martyres) trahunt.
 illic miles apprehensae protendi caput, sudariq; collum
 mandat, multum rogans, obtestansque, ut sui apud Deū
 reminisceretur, in caelesti thalamo cubans, relata specie
 circumstantium Angelorum. Tunc uictrix, moram depre-
 cata, uertit ad spectatores oculos, monens, precansque,
 ut, abiecto inanium deorum cultu, Christum percoleret,
 figerentque in eo salutis spem; memorata clementia &
 cruciatuum magnitudine pro homine, & peccatore lato-
 rum. Versa deinde ad caelum: Summe (inquit) regnator,
 primordij expers, finisque; tibi laus, tibi gloria: ecce nu-
 dam, inermemque effudisti in arenam aduersus furen-
 tium iras, terroresque: &, nimirum tuo felix, iam uicto-
 riae metam attingo, inbelli dexterae a forti milite, ex-
 pertoque certaminum concessum est: tibi cano: tibi tro-
 phaea refero, tibi laureas: respice iam, meque secunda

aura prosequere: tibi preces, tibi uota dico, sacroque lar-
 gire humiliter supplicanti ancillae, gratiarum largitor
 in tui nominis decus, ut, si quis Margaritae nomen can-
 tu, obsequioque extulerit, aut erectis memoriis honora-
 rit, uel rerum gestarum monumenta historiae mandarit,
 aut urgente discrimine inuocarit, affluat is tuorum uber-
 tate fauorum deletris criminibus, non daemōnis insidiis
 fractus, non fame, non fulmine, aut furore bellorum at-
 ritus, peto, regnator aeternae, non meo merito confusa,
 aut fastu elata, sed in haec me promissa tua traducunt,
 quibus cultores hominis tui in daemōnis, ministrorum-
 que eius ludibrium suauiter beasti. summum summa de-
 cent. siste me amictam gratiae tuae iubare beatissimis
 pedibus: tu mihi Deus, tu Pater, tu Dominus: tota in te
 spes mea haeret. Cum ad hunc locum deuenissem, haec
 sit animus ancipitibus implexus, fuerit ne germana, &
 uera narratio, an ex rudis scriptoris sensu deprompta: &
 licet fas, piūque sit, optima quaeque meditari, opinā-
 ri que de Deo, cui non est impossibile omne uerbum, &
 ex cuius uberrimo, perennique fonte cuncta affluenti-
 sime in animarum salutem nostrarū emanant, haud decere
 uidetur summam Virginis modestiam, submissionemque,
 tam confidenter, elateque caelestia tentasse: & res fabu-
 lae similis apparet. hinc nutus animi, & stomachus ad-
 uersus auctorem, allatrante huius Virginis monumentis
 Radulpho Tung, atque inter apocrypha numerate. adeo
 rebus etiam ueris officit infcitia scriptoris: sed ita tulere
 superiora saecula, infelici disciplinarū sterilitate damna-
 ta: & si liceat uetustati conferre nostrates, adfunt haec
 in re dubitantes Iulius Antonius Sandorius Cardinalis,
 patruus meus, nō mediocriter in Ecclesiasticis rebus uer-
 satus, & doctorum hominum iudicio disertissimo, ac sa-
 pientissimo cuique conferendus, & P. Robertus Bellar-
 minius, celebritate, & gloria scriptorū memorabilis, cla-
 rissi-

rissimusque, & P. Hieronymus Florauantius, egregij nominis Theologus, quattuorque linguarum peritia insignis; meique amantissimus, ambo ex Societate IESV, disciplinaque. Libuit haec attexuisse, ne in re grauisima inficitiae, aut ignauiae argueremur, tamquam triuij. rufinos colligentes, contra dignitatem historiae; cuius anima in ueritate consistit, ac uoluminibus inferentes. Sed ad rem. Post preces quatitur extemplo solum ingenti succussione, adeo, ut multi ex spectatoribus humi prociderent, attoniti, stupentesque, ac uix sensibus haerentes. procubuit & ipse paratus in caedem miles. uoxque Christi inter caelestis regiae apparatus, & fulgentia beatarum mentium agmina perculit cum fulgore audientium aures, oculosque, pollicentis Virgini felicitatem, uotorumque petitionem. Tunc Margarita; laetitiam gestiens, uersa ad spiculatorem, Agedum miles, inquit, feri, & cruenta securim, expleto iubentis imperio: non paueat imbelles iugulum, exarmatumque, robusta Romani militis dextera: & gaudia mea mucrone tuo accelera. Tunc pauere miles, recusare facinus, indignari ictum, comescere ferrum incepit. Sed, rogatu uictoris suauiter persuasus, multo cum gemitu, tristis, maerensque, atque inuitus, striato gladio discindit Virgini collum, xiiii. Kal. Augusti. Graeci uictoriam illius xv. Kal. Augusti Fastis adscribunt, celebrantque. Anima eius effusa per auras, in comitatu Angelorum, ac caelestium spirituum, ad regnatoris conspectum, sinumque transcendit cum eo, beatissime, aeterneque regnatura; nostri non incuriosa, si inuictae fortitudinis exemplo ad caelestia tendamus.

S. DOMINICI

VITA

Dominicus... [Faint text]

[Multiple lines of faint text]

c
n-
a-
s,
it-
us
ni-
ae-
que
ra,
oad

The first part of the book is devoted to a description of the various species of the genus *Spizella*, and to a discussion of their habits and distribution. The second part is devoted to a description of the various species of the genus *Junco*, and to a discussion of their habits and distribution. The third part is devoted to a description of the various species of the genus *Poetesia*, and to a discussion of their habits and distribution. The fourth part is devoted to a description of the various species of the genus *Ammodramus*, and to a discussion of their habits and distribution. The fifth part is devoted to a description of the various species of the genus *Sialia*, and to a discussion of their habits and distribution. The sixth part is devoted to a description of the various species of the genus *Empidonax*, and to a discussion of their habits and distribution. The seventh part is devoted to a description of the various species of the genus *Geothlypis*, and to a discussion of their habits and distribution. The eighth part is devoted to a description of the various species of the genus *Parus*, and to a discussion of their habits and distribution. The ninth part is devoted to a description of the various species of the genus *Chondestes*, and to a discussion of their habits and distribution. The tenth part is devoted to a description of the various species of the genus *Catherpes*, and to a discussion of their habits and distribution. The eleventh part is devoted to a description of the various species of the genus *Regulus*, and to a discussion of their habits and distribution. The twelfth part is devoted to a description of the various species of the genus *Parus*, and to a discussion of their habits and distribution. The thirteenth part is devoted to a description of the various species of the genus *Chondestes*, and to a discussion of their habits and distribution. The fourteenth part is devoted to a description of the various species of the genus *Catherpes*, and to a discussion of their habits and distribution. The fifteenth part is devoted to a description of the various species of the genus *Regulus*, and to a discussion of their habits and distribution. The sixteenth part is devoted to a description of the various species of the genus *Parus*, and to a discussion of their habits and distribution. The seventeenth part is devoted to a description of the various species of the genus *Chondestes*, and to a discussion of their habits and distribution. The eighteenth part is devoted to a description of the various species of the genus *Catherpes*, and to a discussion of their habits and distribution. The nineteenth part is devoted to a description of the various species of the genus *Regulus*, and to a discussion of their habits and distribution. The twentieth part is devoted to a description of the various species of the genus *Parus*, and to a discussion of their habits and distribution.

177

S. DOROTHEA

VIII.

Dorothea Caesareae, in Cappadocia, celebri opido, & gentis metropoli, nascitur, praeclara familia, haud contemnendis fortunis: quae cū adolescentiae annos attingisset, incredibile dictū est, quanta pietate Christum amplexata eius exarserit amore, Romanisq; haud pauide collum securibus subiecerit. adolecebant cum illa non aetas modo, & eximia corporis species, uerum etiam mores castissimi, uita sancta, & quod augustinus in Virgine est, uotum castitatis, in ea praesertim caeli plaga, in qua omnis turpitudine uersabatur inter obscenissimam Venerem, & ludibria corporis, uel in aris praerepta puellis Virginitate, & id in gloria apud Orientis gentes: inerat illi comitas morum cum dignitate: sermo ei non nisi de Christo: nullo corporis ouabat ornatu: assidua in precibus. his clara nominibus Dorothea, facile praetorii fascibus innotuit. Sapricius tunc Cappadociam regebat, moribus, & continentia non spernendus, & si abstinuisset a Christianorum suppliciis, prorsus laude dignus, per funesta, execrandaque 1x. Caesarum edicta iactata Christiana Ecclesia sed ea tepestate paulatim mitigata in nostros ethnicorum rabiēs uidebatur. Iunio Maximo iterum, & Aquilino consulis, ambobus Augustis Diocletiano Iouio, & Maximiano Herculeo barbaricis implicatis bellis,

Germanis turbide, Herulis, Chaibonibus, Alemannis in Martem effusis, & Burgundionibus Gallias uastantibus, rebellanteque in Britannia Carausio, Sarmatarumque incurfibus afflicta Dacia, Oriente ramen uirtute Diocletiani pacato, iractis paullo ante ingenti Marte Sarracenis, Parthisque, Narsete etiam rege Perfarum non audente laceffere Romanas Aquilas. sed ea serenitas, paulatim uersa in nubem, subito obturbata, diu per aera lente uolitans, ad IIX. Diocletiani, & VII. Collegae consulatum, & ad ipsa amborum uicennalia foedissimū cruoris, caedium, & fulminum imbrem effusura erat. Ceterum Dorothea, rapta a penatibus, ad Sapricium ante tribunal adducitur: qui, contemplatus Virginis pulchritudinem, & lineamenta, erectamque ceruicē alta repraesentantem, ita cum Virgine est locutus: Magna dudum de te nobis relatā accepimus: cuncta nunc, & maiora, praesentia, & oculis deprehēdimus: ideo excelsiora de te expectamus: nec dubia de salute speramus, si aeternorum uolueris amplecti sacra deum, & Dianae ante aras haec re genu, quam apud uos, gentiliis ritibus, quam religiosissime ad Castabalam, in ipso Perasiae Dianae fano, colimus, quamq. in tanta ueneratione, & prodigio sacrificae mulieres, illaeso per priuās decurrētes pede, habent: id imperatum diualibus rescriptis, & numinū iussis. sic placitum Augustis omnino explodi Christianam superstitionem. quamobrem te accersendā hac de causa putauimus, ut, abiecta hac feruili condicione, ueteribus, patriisque reconciliata diis, fruare hac optatissima luce, & in praeclari thoro uiri locata, dignam pulchritudine tua Romano prole gignas imperio. quaeratur uno tempore, cum uoluptate corporis, animae salus, a benignitate deorum immortalium. sin aliter, dira, & acerbataque immania proisus tibi supplicia manent; belluaeque, in morem maculata, deorum offensis, & temeratae religioni sa-

in satisfeceris. abhorrens hoc a lenitate Romana, sed tutum, ac necessarium: cum caritate liberorum antiquius apud nos sit augustale sacramentum, & numen, acquat praesertim, fauore deorum, ipsi Olympo Capitolij arcessit maiores nos docuere: ita nobis tradere posteris in animo est. Cui Dorothea: Non inepte, Saprici, & procul Romana consuetudine loqueris, nec iniuste faceres sanctis Principum implendis, nisi praepotentiori, augustiorique parendum foret, qui diuersa multum (quoad salutem animarum attinet) a principibus tradit tuis. ipsi parendum iam pridem in animum induxi: idque, dum animo spirabo meo, constantissime me tibi facturam polliceor. iustissima ratio suadet, & immensa praemia alliciunt. a uobis, diisque, nec salutem uolo, nec dignor, quorum dirissimus occasus, & semper in cruciatibus trahendus spiritus est, qui nec illudentes sibi queunt ulcisci, nec uenerantes digna compensare mercede. quae tu modo tormenta, & minas iactas, facile contemno: tempore enim finiuntur, & morte. alia sunt pertimescenda, quae & acerbitate, & aeternitate intolerabilia sunt, & inuitis ferenda nefariis. haec praecauere, in animo est. cetera superi uiderint, quos non longe a salute mea esse spero, & affuturos in tempore: quorum si gratis animis amplissima metiremini beneficia, non tam impie in nefaria sacra, cultusque descisceretur, honoratis saxis, & bestiis. Tunc Sapricius, mollem in Virgine animū cum credidisset, & nutantem mentem, ubi ferociter se repulsum uidet, animi dolore incensus, nudari illam, & in equuleum suspendi iubet, ut, intra cruciatibus corruente audacia, respiceret, mentemque ad saniora consilia retorqueret. non enim credere, tenellum corpus staturum aduersus supplicia, & spreturum, quae immaniter obicerentur, aliter uerbis pugnandum, aliter corpore tolerandū. Sed Dorothea, magnanima uoce, intrepide, facientis

uultum Praefecti respiciēs, Vrge (aiebat). supplicia, Romanē: ne me longa more retarda, quo minus illius perfruar amore, ob cuius nomen, & cupiditatē inter bestiarum dentes, strictos mucrones, uirgarum crepitus, flammarumque globos affigi, uexari, cruciati, lanari, trucidarique non paueo. Quis est (inquit tunc Praefectus) & ubi illē, cuius te ita succensam uidendi cupiditate ostendis? Et Dorothea: Christus Dei filius est, sine initio, & sine, qui omnia complet, molitur, gubernat, & regit, cū uictrici acie, laureatisque bellatoribus, ad dexteram sedit Patris cū almo Spiritu, ubi aeterna caelestis sunt gaudia regni, uernātes, uel sub Bootē rosae, uariata lilia, mira florum ubertas, & amoenissimi horti, perpetuo uirentibus uestiti arboribus, & suauissimis ornati fructibus. ibi coronatae Virgines, & caelestium agmina accolarum infinita cum canticis, tripudiisque decurrunt, & sempiternum habent domicilium, nullo uel hostili fragore pulsandum, aut praedatoria uellendum manu, luctu ue funestandū. Et Sapricius, ceruicem quatens: Relinquendae sunt istae fabulae, (puella) & sacra faciunda diis, pulcherrimi te (cū pulchram pulchra deceant) thalamo uiri sociabimus: ne misere, & ignobilter pereas. Et Virgo: Nec infandorum aduoluam Idolorum simulacris genu: nec alius, praeter Christum, de uirginitate ouabit meā: quicum per breui tempore optatas iam diu, & felicissimas aeterna in aula celebraturam me nuptias spero. Tunc Romanus, miratus constantiam Virginis, simulq, miseratus aetatis, in tanto uultus splendore, & elegantia membrorum, & gloria, mitius cum puella agendum, & blanditiis molliundam ferociam ratus, (quippe nobilium pectora facile precibus quatiunrur, minis dureſcunt, neſcia ſuperiorem pati) ex equuleo depositam, duabus mulierculis, Christae, & Calistiae, a uera pietate, certoque numinis cultu abducendam tradidit. hae, paullo ante
Chri-

Christianaë; acerbitate, metuque pbenarum uictae; muliebriter idolorum ad sacra defecerant; aucta è postmodum fortuitis, & gratia apud Praefidem: ut haec spe liceri alle-
 citi; obcaecati que; piqrum animi facibus succumberent; & nefarie desciscerent; idola uenerentur. Sed longè diuersum à uotis Praetoris pugna intet. Dorotheam; & mulieris fortitur euentus; uersis in luctum gaudiis, queis ethnicorum paullo ante tripodiarant animi; capris que; quae tendebat insidias, rursusq; ad ea perferenda incita-
 tis; quae antea exhorruerat, supplicia. diu; anceps proe-
 llium: utrimque summa uicocursum: uictoria demum pe-
 nes Dorotheam fuit, compulsi aduersariis, fatendum ad scelus; experiendamque errai ueni iam; horrentibus ora-
 tentium pectoribus, cognitoque facinore attonitis; ora-
 tione postmodum puellae subleuatis; comemoratis pas-
 sup ueteribus aliorum Sanctorum exemplis, diuētis; pri-
 mam in Ecclesia laudem esse; omni carere crimine; pro-
 ximam; nosi desperare. sic initia mortalium; progenito-
 resque; Intemperantia; & cupidine pollucis; faucibus; op-
 tataque arcana scientia; a summo uoluptatum; gloriaeque
 fastigio in unum miserarum lapsos; erectos; itaque fietibus
 perpetuis; & paenitentia; locatosque perenni in beati-
 tudine inter primos caelestium ordines; coruscantesque
 beatarum mentium acies; Petrum Christianae uerticem
 Ecclē siae fundamentum; basem; lumen; decusque seni-
 piternam impie; eadem factitasse; nec tamen desperasse
 & Dauidem; tanti nominis Regem; tantis ornatum lau-
 dum praeconiis; turpiter adulterioi bacchatum; i dice-
 ter parricido truentum refugisse in complexum diuinae
 clementiae; nec Mariam Magdalenam in turritio fastu do-
 trinae; oculorumque flagrantia; ac genarum fulgore a Deo
 suppliciter inter pudorem sui; doloremque; & archinna
 foras amantem perentem ueniam a regnantis pedibus
 fuisse reiectam; Matthaeum; infami grassantem lucro; in-

uolunt

ter

ter nundinarū fraudes, rapinasq. subito nobilitatum prae-
 rogatiua Apōstolatus, uel Pharisaico indignante coetu,
 ac praedamante: Paulum quoque, ferocissime assurgē-
 tem piorum in necem, molientemque nascenti excidium
 Ecclesiae, repentino mutatum, & duodecima curuli
 honestatum: nullum maius; atrociusue existere scelus,
 quam desperatione diuinæ pietatis laudem infringere:
 ideo Christum sanguineis desudasse roribus; ideo pepen-
 disse in cruce perpeffum uirgarum diritatem, laniationē-
 que ceruicis; ideo hiātia laterum uulnera, perforatas-
 que manus, & traiectos immaniter ferro pedes ostentasse,
 ut nulli erranti pœhitentique spes ueniæ praecideretur;
 nemoque errata deplorans facuum aliquid moliretur.
 Oratione Virginis certam in spem ueniæ traductae
 mulieres, expulso pauore, iam ingentia agitare, uelle mori,
 datisque genērose ceruicibus expiare piaculum, atque
 eluere ignominiam certa pectorum pernicio: mox accersitae
 a Praefecto, interrogataeque, quid cum Dorothea cogis-
 sent, an obstinatam fregissent mentem, mitigassentque
 ferocem animum, ingenti edito gemitu, proruente etiam
 lacryma, pristina, execrantes impietatem, Christum cō-
 fitentur, irrisis Idolorum sacrificijs. Concitatus tunc ra-
 bie Sapricius, animique percitus dolore, turgentibus uenis,
 emicantibusque luminibus, imperat circumdari ambas
 uinculis: protinusque demissas in cuppam (ni iterata
 impietate Christum abnegarent, diisque sacra facerent)
 torreri praesente Dorothea, quo alto pectori ex atrocitate
 spectaculi terror incuteretur. itum in ignem impauide
 a mulieribus, ueniam dumtaxat a Deo exposcentibus:
 nullus effusus gemitus, timorisue editum signum.
 Dorothea illas inuare uoce; atollere animos; demere
 cruciatus; commemoratis caelestis auitae uoluptatibus, &
 aeterna pace post breue tormentum, at mulieres ad extrē-
 mum aestu nimio interclusa uoce, inclinatis ceruicibus,
 ueluti

ueluti gratias agentes lætæ, ridentesque efflauiere ahi-
 mas. Tunc Praefectus suspendi iterum in equuleum Vir-
 ginem, iterum uoce agitari mādāt. Lætiſſima Dorothea,
 & ueluti inter tripudia, & cantilenas, dudente choreas.
 Sed Praefectus, ſictam ad tempus conſtantiam, magnitu-
 dinemque animi credens, his Virginem compellat: Infe-
 lix, percitraque furore, læta ſic faciēs, ac lumina circūfers,
 & quaſi inter cruciatus, poenasque triumphans dolorem
 occludis? Vnde id hauſtum? nulla ſimulatio, elatiſſima
 feminarum, Romanae te ſecuri ſubduxerit, haud talia
 Cappadoci pectora, ſpiritusque, recrudescit ſeruillis ani-
 mus, gaudetque propriorum in laniatione membrorum,
 his te miſera credis in immortalī fama fore, hijs contem-
 nere iuſſa diuorum? tantūm ne robōris, tantūmque fallā-
 ciæ magico carmini. inest? ſic te uel tenellam docuero
 hoſtes deorum, ex ferore Iudāico, ſordibusque prognati,
 perque deteſtanda ſacra traductam: aduerſus Augu-
 ſtos, patriosque firmauerē deos iniecta, æternitatis ſpe &
 noſcite mortales, qui urbem adoratis æternam, Diuorū-
 que animas, Chriſtianorum ſantum: deprehendere tacer
 rimae ſuperſtitionis conſilia. Tunc Virgo: Lætiādi cauſa
 ſaē ſubeunt plurimæ: ſed duabus potiffimum: exultō:
 ereptis daemōnum ex faucibus, dolo, & miniſterio tuo, in-
 eas præcipitatis anguſtias, duabus illis innoxijs, & ipſa
 iam iamque præcurrentē ad fruendam: cum illis iperen-
 nem illam felicitatem. in hoc etiam tibi gratias ago. At
 Praefectus pendenti ex equuleo Virgini: ſubiectis latera
 facibus aduri, ingentique ſaxorum ponderē pendentiā
 membra affligi iubere. Et Virgo eo lætior ouare, tran-
 quillasque oculorum faces in Praefectum dirigere, uoce
 quoque Idolorū imbecillitatem atterere, eleuare crucia-
 tus, irridereque Praefectū conatus his dictis. Labas iam,
 Sapiſici, & conſilio nūtas: furor iſte tuus incertum ad ſi-
 nem non incefte iactatur, nullae ſuperſunt dijs iam tuis
 ad me

ad me domandam vires: hebestie ipse iam mucro i flammarumque uis irridetur. o quam uilis Romanorum potentia deorum: o quam futiles irae nimum. Laesa parcut, ulcisci non ualentia: unius puellae pectore Romana maieestas obscuratur; atque eluditur dirissima tormentorum uis, cruentissimaque rabies. profecto nihil apud nos sine numine geritur: uictores iam undique euadimus: quid quid horrendum; atque immane adstat; proterimus; nos uenique uestrum infame ludibrium, uel inter ferri aciem, ipsaque in morte gloriose prosternimus; atque in extrema Chaos euulsiuam deuoluimus. & tu, infelix, de modo triumphum speras; credisq. Christianae Religionis proteriti robur posse; ac tantum pietatis ardorem tuis donare diis; applicarique nefastis aris? Vehementius; terribiliusque hac oratione conuulseratus Praefectus in incussa desperatione, fremere, indignarique: imperat deponi ex equuleo, obueberarique irritatis os; cum reprobratio non tondatur; inquitens; maledicum os; diis; Caeteribusque nos parcens. Bessis adherens; non satiata rabie, superati Praefecti furores, & omnia circum atronita uisa in multorum pectoribus inusitato quodam horrore perstrictis. Haud celebratura dei hinc Cappadoccia Mirhidatis Eupatoris quondam domini ausus Bosphoraria Iuxta Scythicaeque per nobiles per vi. & xl. annos uim Romanam ferocissime lacossens tot naualibus, terrestribusque copis, aut Hypsicratiae patientiam miratura Perfidia amictas; equoque insidentis inter ignotas gentes; nec Romae horum fragore conussae armorum, uel ipso pallente Hydaspae, trementeque Arsaide. At Sapricius, diu inter diara, & uancipiti conchatus, Haud incerte tandem uentus, reuerrit ad nouissimum illud effugium; uti Virgo ex templo supplicio plesteretur; recitata etiam sententia ex tabella; more maiorum, in hunc modum; uniuersa audite Cuius tate: Dorotlicae, puellae, arrogantissima e Romanorum numerum

milnum contemptrici, rebellis a maiorū sacris, cuiusdam
 Crucifixi infancti amore, elatā ceruicem in amantis cō-
 temptum, abscindi iubemus. Recitato per praeconē de-
 creto, exultans Virgo gratias Christo agit, quod se tan-
 dem uistricem inter tormentorum acerbitatē, blandien-
 tisq; illecebras aduersarij; caelestem ad thalamum euo-
 carer. Mox digredienti a concione, tendentique ad mor-
 tem, quidam Theophilus declamator, non infimae inter
 aulicos cōditionis, Praefecto acceptus, nec paribus gra-
 uis; qui saepe Virginem de sponsi sui opibus, de maicsta-
 te; deque amoenissimis hortis in illa immensa liliorum,
 florumque ubertate praedicantem audierat, fit obuius:
 atque ex aulae derisu, fastuque patrio, Eia, dixit, ad
 sponsum iam properas tuum, Dorothea, trans sidera?
 adeo ne patria tibi ista sordescit, sicque penates exhor-
 res, metita caelum, & astra? an liliorum fortasse illam ad
 sedem ignotam nobis, patentemq; dumtaxat caelestibus
 odor, ac suauitas attrahit; uel uerecundante Panchaia,
 nec iam serpentes in sui tutelam amāte inter tot raptorum
 manus? quam timide delicias illas Praefecto coram
 commemorasti? quam plena manu, & Asiatico pectore,
 pulchritudinem florum, ac fructuum copiam extulisti?
 num uera affaris? an obcaecata infania ista somnias? Tūc
 annuenti Dorotheae; & maiora affirmanti; subridens
 Theophilus, Non parua (respondit) horum uidendorum
 tenor cupiditate: equidem maxime laetarer, in hoc tuo
 splendidissimo nuptiarum apparatu, gaudiisque partici-
 pem fieri rosarum, pomorumque; canescente praesertim
 mole niuium Argaeo, hibernoque sidere tota obrigente
 Cappadocia. Promittente Dorothea, iterum subortus
 gētili risus cū cachinno. profecto illa nihil infelicitus fuit
 aetate apud mortales: adeo aduersus ueritatem obualla-
 uerant superstitione animos, ut omnia, suas praeter fabu-
 las, inania ducerent, spernerentque: credere agmina deo-

erum immensa, furta Iouis, & adulteria, ac stupra, nunc
 et tauri speciem, uehētis trans mare Europam, usurpan-
 tis, nunc aureum affudentis nimbū in puellae gremiū,
 interque caeli fragorem tonantis intra Iunonis lacertos
 impudicissime bacchantis, obscena insuper Phoebi, de-
 cantatosque amores, & catenatos ante currum illecebris
 deos, Gigantum bella, concussum Olympum, monstuo-
 fos partus, luctam illam Martis cum Venere foedam, at-
 que ignominiosam, caeloque donata animantia, uersos-
 que belluinam in formam homines, exfutaque humani-
 tate corticibus arborū circumuestitos, quae, ueritate cer-
 tiora, ludibrio habebant. omnia illa sua sacra redolere
 Venerem, & uoluptates: & ideo creditum his, & adscri-
 pta factis: nostra, castimoniam, & sanctitatem repraesent-
 antia, ut nimis a mortalium gustu remota, exterminari,
 damnarique. hac de causa in nostros grauis irarū moles;
 aeternumque bellum: nostris illi uulneribus confecti ce-
 ciderē: ipsi uicti uicimus. utinam hac nostra tempestate
 par uirtutis existeret aemulatio, & non degener a maio-
 ribus animus. laeti praeterita attollimus, nec praesenti-
 bus erubescimus, torpidi, languentesq. in religione, pro-
 perante iam nouissimum in excidiū orbe. At Dorothea,
 haud satis longa impetrata a carnifice mora, in genua pro-
 cumbens, suppliciter precatur, obtestaturque Deum, ut
 ad ostendendam magnitudinem, gloriamque, occluden-
 daq. simul impiorum ora Gentilium, singulari prodigio
 non insueto benignitati, suaeque magnificentiae, pro-
 missum impleret ab se factum, exsolueretque obstrictam
 fidem, quam non diffisa uirtuti, fauoriquē caelesti obli-
 gasset infide illudenti Gentili: demissa statim caelo bea-
 ta mens puerili desumpta specie, habituq. tergemina
 illi rosam, toridemq. in oratio deferens poma suauitatis,
 odorisq. miri, quae per illum ipsum puerum datis man-
 datis Theophilo transmisit. mox, protenta ceruice, im-
 pauide

pauide ictū excepit v i r i. Id. Februarij. relaxatus e cor-
 poris uinculis animus illico superna petiit; reliquiae ho-
 norifice a Christianis tumulatae fuerunt; tanto partu felici-
 ter, nec immerito exultante Cappadocia, aut ulli in O-
 riente gentium; prouinciarumque inuidentem. At puer,
 digressus a Dorothea, properans in Praetorium, Theo-
 philum cum sociis, illudentem Virgini spernentemq.
 promissa offendit; quem cum tetigisset a latere, in par-
 temque se uocasset; Haec tibi (inquit) dona sanctissima
 Virgo Dorothea mittit, nec infida tibi, nec auara legit
 haec ex sui hortis sponso; si plura optas; patefacta iam
 uia per celsos cruorem, Marte tuo scrutaberis: stupor ingēs
 aulicum incessit; morusq. sensu hiscere, & tremere. mi-
 rari simul pueri in dicendo constantiam; atque pruden-
 tiam, latentemque in uultu lucem; insuetamque morta-
 libus speciem: inspicere quoque poma, ad magnitudinē,
 pulchritudinemque attonitus; naribusque non raro ad-
 mouere rosas; credereq. brumam in ueris mutatam ini-
 tia, & Piscem in Tauri transisse signum, uersosque cae-
 lestium motus orbium, & cuncta in aduersa decurrere a-
 stra. Euanescente mox puero magis magisq. pauore, ad-
 mirationeque prostratus, enarrata sodalibus re uocife-
 rans, Christum, audiente praetorio, confitetur, impro-
 batque Deorum figmenta, & Augustalia sancita. captus
 a ministris cum in confessione ueritatis fortissime perfi-
 steret, post acerbiter equulei, ictum uerberum, ardo-
 rem ignis, capite priuatur, uicturus aeterna in saecula,
 cum ea, quam stulte antea eadem perferentem contem-
 pserat, cuiusque precibus nulla in parte oculorum hebe-
 tata acie Solem fuerat contemplatus; salutaribusque il-
 lustratus radiis Virginis famam, & celsitudinem cumula-
 uit cum laude, & praemio non mediocri sui. quem uti-
 nam nostrae aulici tempestatis imitarentur, reiectis ille-
 cebris, expulsaq. procul ambitione, qua immaniter exu-

sti, in omne facile scelus labuntur. enimvero desisterent
 innoxium circumuenire calumniis, aut iugulare inuidia;
 non principem, dominumque scelerate adularentur; non
 pietatem effugarent; non insultarent religiosis; non al-
 terius famam amarulentis uerborum ictibus cruentarent;
 non pudicorum lectis, non casto Virginum nefarie insi-
 diarentur; nec tanta odiorum mole inter se cōcurrerent,
 luctarenturque; nec auro graues denique gestarent, ma-
 nus, abusi fauore dominorum in inopum perniciem, nul-
 lo spoliatorum aceruo expleta uoragine, cum honorū, ma-
 iorūq. omnium perturbatiōe. Haec annuisse sa-
 cogitis, optime orbi consuleretur, si his monstis
 careret. Sed in questu, & deploratione
 remedij parum: &, ni animus, ad
 meliora reuocatus, uirtutem
 depereat, frustra dicen-
 tium uoces effun-
 duntur.

S. A. G. N. F. S.

IN

[The following text is extremely faded and illegible due to the age and quality of the scan. It appears to be a formal document or letter.]

The first part of the book is a general history of the world, from the beginning of the world to the present time. It is divided into three parts, the first of which is the history of the world from the beginning to the establishment of the Christian religion. The second part is the history of the world from the establishment of the Christian religion to the present time. The third part is the history of the world from the present time to the end of the world.

The second part of the book is a general history of the world, from the beginning of the world to the present time. It is divided into three parts, the first of which is the history of the world from the beginning to the establishment of the Christian religion. The second part is the history of the world from the establishment of the Christian religion to the present time. The third part is the history of the world from the present time to the end of the world.

S A G N E S

I X

Aius in describenda Agnetis uita exsur-
 git opus; & rerum gestarum magnitu-
 dine, & triumphorum gloria, generis-
 que splendore, longe, multumq. Cap-
 padoci antecellente Romana; praeser-
 tim inter tot aeternas scriptorum uo-
 ces, & diuina monumenta; qui de Agnetis praeconiiis fu-
 siffime, integerrimeque scripsere; quique adeo cunctis
 praestitere mortalibus scriptorum uarietate; disciplina-
 rum excellentia, acumine ingeniorum, sanctitateque ui-
 tae; & fama, ut posteritatis sint miratura potius saecula;
 quam aemulatura. utcumque sit; iuuabit pie audentem
 religio. Agnes patriam suam Romam ostendit; utroque
 nata Christiano parente; praecclaris natalibus; inter la-
 ticlauium; & purpuram. forma corporis in Virgine ad-
 mirabilis; excellensque inter aequales sanctimoniae;
 modestiae; castitatisque fama; non rudis eloquentia; ta-
 citurnitas mira; ingens mansuetudo; & demissio; uultus;
 corpusq. lasciuias; & munditiis profus carens; haud cri-
 spato crine; delibuto ue unguentis; nec aurae commisso
 lasciuianti ad ostentationem; pompamque praetexta
 membra uestite; omne illi studium in Christo fixum; illi
 uota castitate; paria celsitudini; ardoriq. animi pecto-
 ra afferre. xiiij. annorum bellatrix; uictrix; triumphatrix

pulso Ioue, debellata Vesta, profligata uenere in conspectu populi Romani, ante aras penatium, & Capitolia, prima tirocinij rudimenta aduersus libidinem pugnans, securisque minas deposuit, ope iniuria a iuuenili prurigine inter purpuræ fastum, & opes. nã Symphronij tunc Praefecti Urbis filius, aetate florens, egregia corporis pulchritudine, audaciorae insignis, doctus per illecebras, & meretricios amplexus artentare praetextatarum pudicitiam, coniectis in Agnetis lineamenta oculis, cum fortuna illi puellam inter aequales incedentẽ, reuertentemque litterario eludo, in usu id apud Romanos, & pulchrum non ignoscere cunabula gentis, gloriam, ac fastigium, & sacra, (Cornelia Magni Scipionis sorore mirae eloquentiae, ac famae in Vrbe ueluti Athenis in Academia publicae haud multis ante saeculis professa) in eo puellari comitatu facile principem uenustate, & formae decore iudicauit inter procacia sodaliũ dicta, subsecutorumque haud inerte omnium assensu, ac murmure, ad astra Virginis speciem tollentium, paulatim serpere libido, & spes irritari per taedas fruendae Virginis, ab oculis ad animum traducta prurigine. arescentia ingentem pectora traxere flammam, mutuatur ab amore consilium, temeritate, & libidine ducibus. Non semel obuiam Virginiuiarum occurfat ad compita: nutrit in adpectu furorem: mox decurrit ad Virginis parentes, haud eos dedignaturus credens sortem, & fortunam nuptiarum: multa pollicetur: exposcit Agnetem sibi in uxorem: adfert pretiosissima ornamenta, purpuram auro intertextam, aureis distinctam clauis, uniones, margaritas, gemmata monilia, armillasque: tacitam nim, suspiria, & preces miscet: ostentat patefcentia pectoris uulnẽra, & ardorem: nõ ab se uile scortum ambiri, sed nobilissimã Virginem sibi parem, non ad libidinem, (cum facile inter alterius oscula, amplexusque sese posset effundere) sed ad torum, mul-

tarum

eam se prece puellarum allici, postpositis omnibus, uhi
 Agneti animam, immensosque seruatorum ardores: om-
 nium aliarum sibi gloriam, & decora abiecta, & uilia, ac
 sordida uideri: unam Agnetem mēti suae imperaturam,
 moderaturamque: id sibi esse in uotis, id sperari a diis, id
 promitti a Virginis pietate, benignitateque praescfert:
 assentirentur modo ipsi, paterna id auctoritate stabilirēt,
 & ne se intempetiuo, ac lacrymabili fato inter florentis-
 simas opes, & familiae spes, inter aestuantem ignem exi-
 mi sinerent: casurum id in praeclarissimae dedecus Vir-
 ginis, & in aeternum summae, inauditaeq. diritatis mo-
 numentum, Romanum a Romanis occisum, amantem ab
 amata, iuuenē a puella, nullo suo commodo, praedicans.
 Contertuere istae uoces, & postulata utrumque Virginis
 parentem, cum eos nō fugeret auersam a connubio filiae
 mentem, animumque augustioribus rebus applicitum,
 non incerteque intelligentes ista flamma Virgini lucem,
 & usuram temporis ereptum iri. tamen, ne contemere
 uiderentur iustas iuuenis preces, (cum miseratio quoque
 pulsasset pectora ex dolore, & impatientia adolescentu-
 li, in ordine praetextatorum aut principis, aut nemini
 cedentis) omnia in Virginem reiecere. Irrisa a Virgine
 postulata, reiectae preces, repudiata dona cum stoma-
 cho, percusso iuuenis pectore, imminuta spe, non strata
 cupidine: Sauius aestuabat incendium, pugnare amor,
 impellere, & urgere furem. haud quaquam primo con-
 cursu uerti in fugam, & pelli puellarem fastum, mora he-
 bescere illam ferociam intra lacertos, & nimbos lacry-
 marum, languere uerecundiam, & modestiam crebros
 inter assultus, artesque, pulsanda pectora dum multa in-
 tus feruescerent, dum iuuenta, uenus, calor, sanguis,
 fortuna, & spes omnia quaterent; dum trepidatur, dum
 consilia coquuntur, Virginem suoapte ingenio praecipiti-
 tem in uenerem, & uoluptatem gaudere amātiū angos-

ribus, & quantem lacrymas conspiciere, haurireque gemitus, facile praeterea inter obiectam nubibus frontem, inter fulmina oculorum, minas, & sonitum uocis, celare manifesta gaudia, amplexari praesentia, anhelare futura: generoso praeterea iuueni turpe esse, cedere uix pugna tentata, & non magnanime prima uibrantis tela excipere: sortem illam, & cupidinem facile meretricia intra pectora, & obscena deprehendi, impletique: at Virginis circa uallum dies, noctesque inuigilandum: per aetna, algores, imbres, gelu, iniurias, derisum, ludibria, insomnia, per cruorem, per dura, acerba, anticipia, & ardua uadendum ad palmam: esse iam ipsi ingenium, amplas superere opes, nomen, dignitatem, honores: esse amplissimas illi fortunas, fatalem amantium machinam ad expugnandam pudicitiam, quassandamque obstinationem animorum, praecipiti in auaritiam, & cupiditatem muliebri genere, ante oculos obiciens: denuo itaque instat, tentat omnes aditus, rimatur occlusa, rapit in eandem cupidinem puellae gentiles, amicos, ancillas, circumcurfare penates, obsidere fenestras, atria, & cubicula uorare oculis: saepe fores, saepe paries pro teste, & pro amante fuere audiendis questibus, haustisque osculis: demum, gentilium decora, & maiorum ornamenta secum trahens, ipsius fruitur Virginis adpectu, ea illi omnia elargitur, eam affatur uoce tremula, lingua haesitante, sermone blando, rupto saepe suspiriis: ad extremum, cum trepide causam suam perorasset, enarrassetque postulata, elicit arcanam indignabundae Virginis uocem, Vnde (dicentis) tanta audacia, os ita importunum, frons adeo perfricata, degeneres preces, impia postulata, ac uilia dona? Sic nota Romano Romanarum castimonia Virginum? sic perlecta tibi maiorum exempla? ita ne in luce gentium, arceque rerum, & in tanta legum seueritate attentamur? abscede a me, pabulum mortis, fons, & origo

origo scelerum cur inutilem trahis morā? alius me multo & nobilitate, & magnitudine opum praestantior, gloriosior, excellentiorque te praecuenit amator. is pretiosissima mihi congeffit ornamenta, quibus Ecbarana carerent, quae nec vidit Halys, aut Memphiticae neuere manus: is me suo subtrahit anulo, cuius aeterna profapia, aeterna decora, immortales opes: is dexteram meam, aures, colla vastis margaritis, & multa micante gemma insigniuit, aurum intertextam uestem iniecit cum baccato monili: ingentia auri pondera, nulloque consumenda auro, ostentauit, pollicitus est, donauit: num illi uiolanda fides, abrumpenda nuptiarum spes? an alius illi praefendus in tanto gloriae splendore, in tanto maiestatis fastigio, perpetuaeque annorum serie? is mihi thalamum strauit, erexitque, cuius iam pectore sentio ardores, resonantia exaudio organa inter Virginum cantilenas, & choreas: eius ex ore mella libaui, & lac: casto me ille fouit amplexu, miscuit corpora purpuratis meis cruore genis: cuius Virgo mater, genitor caelebs nulli cognitus feminae; cui caelestium famulantur agmina beatorum, cuius pulchritudinem Sol, Luna, astraque mirantur; cuius odore uitales mortuis afflantur aerae, & robur, uiresque debilibus; cuius denique inexhaustae opes, & diuitiae: illi fidem soli seruo, totoque me illi pectore trado: quem cum amo, casta sum; cum tango, munda: cuius in toro caelibatus, & soboles, sine gemitu, doloreque partus. ad quid inanes istas lacrymas, & uota effundere? mori potius generose statutum, quam alienae libidini succumbere. Hoc responso ueluti altissimo ictus uulnere, omni iam profligata spe, amantium arce, & receptaculo, uultu maeritissimo, deiectis luminibus, obtrementibus cruribus, nulla uoce, attonitus, & mortuo similis, domum repetit: oclusoque cubiculo, ubi dolor, & rabies, alio praefertim sibi praelato amante, (id quod

altissime elatum iuuenis in pectus descēderat) laxare uocem, infelicissimum se appellare, inculcare numina, dirasque sibi imprecari, caelum insuper crudele, immania sidera, unum in se uibratam omnem uim armorum, in se omnes faces, funesto suo casu expiatae amantium diras omnium, placatosque deos, sibi pro toro pheretrum, pro risu lacrymas, pro gaudiis luctus, pro sobole maerore aeternos, cruciatusque, omnia sui in excidium coniurasse fata, omnem aliorum acerbitatem fortuna sua obliteratam, atque transscensam: electum quidem Regno Tarquinium, ceterum impleto uoto; Clodium, temperatae religionis accersitum, libasse oscula amatae, amatae fuisse dilectum; Mundum: exilio damnatum, at per signum taedum, & Dialium sordes expleta libidine, in gremio requiesse Paulinae: omnes denique inter angores, luctus, & tormēta aliquid habuisse gaudij, solum se inter amantes diti statutum infelicis amoris prodigium dicere. Ubi uero post gemitus, questusque lassata corporis membra occupabat, per quietem omnia illi ficta, & ad nota obiici, excitus in spem, rursus interrupta quiete, deprehensa ueritate, ruere in gemitus, maerorem, iram, & desperationem. Igitur non cibum sumere, non affari amicos, fugere lucem, gaudere solitudine, obsitus squalore intabescere, tendereque ad occasum uel inuitis haerere pectoribus ad uulnus alte exulcerandum amatae imagine, interdum fiebiles uoces, & uasta expromere suspiria, & perstratum huc illuc uersare latus. quassati omnium animi gentiliū hoc infortunio, ingentique familia occupata maerore, maesta omnia, & silentia: sed mater omnium superare maestitiam maestissima, ac lamentabili uoce, & murmure, lauare lacrymis languentis ora nati, osculari faciem, tergere frontem, fouere pectora, caussam, & arcana doloris exquirens. par cura patrem urgere. fatetur, aperiret, (obtestabantur) quō uiscera istu sauciarentur.

tur. omnem in super acerbitatem intus funestam, erumpentem facile mitigari; non esse desperandum de salute quidquid goniles imagines, quidquid purpuras fastessq. possent: promittere eius in gaudia, & imperata uersum in a exsueret, modo pudorem in amplexu paratitum; ne reticeret, & cultum uim uentris & mortis asserete. Inger miscente iuvene, (id illi pro uoce erat) reculum ad Medicorum disciplinam, artesque, obseruato uonae iactu, & decursu, non difficulter deprehensum uulnus, ulceratum cupidine pectus, & transfixum amoris animum graue malum, si longior remedij mora afferretur, & non dubium occasum parentibus affirmare. Rhyssicū exquiritur amatae nomen & genus, statim Agnetis gloria, splendorque, circumstantium ad aures fertur, conclamatum ab uniuersis, dignam Virginem, cui, ob morum suauitatem, comitatemque, cum animi moderationis, & altitudine, uel morte amantium parata ferretur, dignissimam iuueni flammam, dignamque mercede esse, non comparandum Antiochi in adamanda nouetra furori, si exhibisset Heroum ad tempora reiecta Helena, nobilissimam armorum causam, Romanarum profecto pulcherrimam, gloriosissimamque, Symphronius posthabita persona, & fascium tentore, demisse ad stare puellae ad ianuam, prehensare parètes, aggredi presibus Virgines, ne tantam filij sui pietatem, tansumque ardorem occidere, extinguique sineret, sicu florētissimum iuuenem, Romanae pubis decus, tantaq. indolis, animorum pernicacia perditum iret, neu egregiam nominis existimationem, tam crudeli rusticitate foedaret, responderet amor, fortunis frueretur amplissimis, per quo faces, ludibria, & casus uersato amante, idem datam a diis egregiam speciem, inusitataque decora, quo uerteret aliquum in commodum, & uoluptatem, cum insigni nominis gloria, communicaret tot bona, moderaretur animi saltum, regnaret, imperaret,

ritaret, cum salute amantis, acceptum diis immortalibus Populi Romani, non enim, & famam; per illustrem sobolem late fundi; nec dona pontificari sua; nec impari; barbaro uo, sed Romanam Romano nupturam ediscerens. Ad haec pollicitationes addere; perque penatium obsecrationem deorum; & augusta sceptrum; perque Virginis salutem; & speciem demisse illam rogare; obsecrareque; commemorata etiam breuiter infelicitate sua; si unicus in tempestiuo fato eriperetur filius; quod haud dubie futurum esset, si pristinae ipsa opinioni insisteret. Haud mora ad spectu; aut precibus Virgo; patris priorum redditum responsum; turpe esse; fidem semel datam fallere; nec unam diuobis in tempore nubere posse. Hoc pacto relectus Praefectus; non incuriose rimari; explorareque nomen; genus; fortunas; gloriam; & patriam sponsi Agnetis. diu inter iram; doloremque solicite in id incumbens; cognoscere a familiari; Agnetem ab incunabulis Christianis additam; fabris; praedicamentum Christum esse suum sponsum; Zoroastricae haud ignaram disciplinae. Fugatae exemplo e fronte nubes; pulsusque pectoribus angor; & restituti Praefecto spiritus; patefacta uia ad extorquendum per uim; quod precibus fuerat denegatum; Augustalibus iam exstantibus edictis aduersus Christianos. Enimuero Diocletianus Ionius; Maximianusque Hercules; quassata Babylonia; Tygride subaceo; Arsacidarumque fastigio protulit; excelsis Quadis; Gothis; Carpis; Bastarnisque; ac solutis repente accolarum sanguine Istri primis; arescentibusque Maurorum aruis barbarico eruore exsaturatis; atrisque purpuratis arenis; prolatisque Imperij sinibus; pace ubique gentium; praeterquam eorum in pectoribus; tranquilissima parta; Romae x. Kal. Maij; splendidissime triumpharant; collatisque inter se consiliis; inexpiabile Christianis indixere bellum; ne mollesceret summo in otio ferri cupido; animorumque

ferocia languescit et in quæ Dindlectiano tyræ & Maximiano v. i. l. cōsūibus, Nicomediar. nobis edictis Christi anoris scripta flammis absuta, ab horis sacrificiis, Christianisque ritibus, Ioui, Martique offerri iussit, & repugnantes dirissimis cruciatu supplicij libentur: mox, peractis hinc in palibus, per linceras gētes dirus mucro perstringitur, insipita caede functatis Prōvinciis, corporibus: diffusis, a vulsis membris, truncatis ceruicibus, decurrenteque animis in mōrem trucidatorum sanguine, insignēs relati a pūnantibus triumphī, crebrae uictoriae, nobilissima trophæa: summa inter cruciatūs, mortemq; ostentata animorū constantia, summa virtus, irrisæ poenæ, utroque accersitæ, cum ludibrio Augustorū, ingentes prædæ partæ, & clarissima spolia, uel in Caesareo gynæceō, Augustarū frōntibus augusta, cruce micantibus, superata persecutorum audacia, rēfuso mucrone, aut hebescente acie: demum cruentissimis proeliis concursum, præclarissimeq; a nostris debellatum, compulsi priuatam ad uitam deposito trabdarū fulgore Dindlectiano, & Maximiano. Igitur cum fremem missi, qui Virginem ad tribunal attraherent, magna circa Virginem parentum, æqualium, ancillarumque subortus flētus, repercussis manibus, passoque crine. At ipsa Virgo, interrita, uultuque lætissima, affari, placideq; suam lugentes uicem consolari: ac, certa de uictoria, ipsius lioribus dignatione oris, corporisque uenerabilis, ad Præfectum accessit. In eximia Virginis forma, adpectuque, aduersarij mollita ferocitas, & ingeminata erga filiū caritas, non in uilia, & pudenda labantem: oratio quoque mollis, & blanda, longo captato initio: mox minæ additæ, & respectata uis cruciatuum, omnibus a Virgine illis. Postera die paribus laboribus insudatum haud feliciore euentu, si horreret sacra thalami, si castitas tantopere illi probaretur, si Geganiam, Vereniam, Canaleiā,

Clau-

Claudiamque aemulari cū, si cuperet Sibyllae nomen, &
 famam, expulsis Christianis ritibus; & fetali damnata-
 rum artium murmure; Vestae ante aras obituēret ge-
 nua: esse illi locum, uel ad famam, uel ad gloriam: affe-
 uari in eo sacratū Virginum cōeui ignem perpetuum, ac
 sempiternum; Romanique fatale pignus Imperij, Palla-
 diumq; Troianas inferre flammās; bineresque ereprum ni-
 hil illi posse honorificentius; augustiusque recidere: tri-
 ginta annorum uirginitatē posse ingenti sua gloria clau-
 dere; non spernendum illum sacratum Virginum cōen-
 tum; queis submitteret falces aeterna Senatus; Augustor-
 rumque auctoritas; de uia cederet; & triumphorum intra
 gaudia, splendorēque tantum tribueret: hoc non dedi-
 gnatas uel nobilissimas, pulcherrimasque deuo in omni,
 ostentare. Cui Agnes; Filij paulo ante tui nūptias sum
 detestata; alijs fortasse non spretas; qui etsi in uestigio
 labat; & patrio ad occasum more decurrit, utitur tamen
 benigno caeli ad spectū fulgentis, non autē luceque pri-
 uatur; uiget opibus; specie; roboreque iuuentae; hunc
 Christi ob amorem spreui; dedignataque haud immeri-
 to sum: compellor nunc faxeis, aeratisque flectere genu
 idolis, in summi contēptum Deid atrox impletas, sum-
 mum scelus, inexpressibile nefas. etenim apud omnes gen-
 tes desciscere a religione horridum piaculum, & meri-
 to, Christianis uero non modo id funestū, sed prope abs-
 que spe reconciliationis. nō enim in fictili structura, aut
 artificis manu elaborata, diuina Christi consistit maie-
 stas. is pedibus astra premit, ipse nos motu, & aura do-
 nat, & ab eo pendent omnia: ipse principia statuit rerū,
 & certo in ordine locauit: Vestam istam Pythagoreorum
 haud infitior non solum uolui circa ignem, ueluti aeter-
 nae uirtutis imaginem, a Numa Rege amico (ut uestrae
 fabulae canunt) Nymphis; Camoenisque constitutam,
 uerum etiam igne cremari sempiterno, iam uestrorum ab

occipiti patiendorum non incertū cruciatuum pignus ha-
 bens. de Regina, & dea uestra nullis conspecta uiris sup-
 plicium apud inferos sumitur. idem & uobis illius cultoribus manet. alia mihi mēs est, & multum ab inscitia, erroribusque uestris diuersa. non nisi Christum colere, & illi seruire, in animo est. si illius ob nomen, amoremque tormenta subeam, id mihi in fama, & gloria. Quam Praefectus elatē loquentē admirans, simulq. excipiens, Puel-
 larem (inquit) istam aetatulam quam uelim ratione firmatam. magnis contumeliis inuicta deorum numina faccessis: toleto hand impatenter. damus id nimis tenellae aetati, damus pulchritudini: noli; quae so, Agnes, te ipsam eo insania deiicere; unde iustas numinum iras sentias. trahit aliquando omnia debita secum ultio: laesitque dij rebellantes dignis solent macare suppliciis, quos antea insanientes multa miseratione pertulerunt. Cui Agnes: Ne tibi mea contemptum aetas pariat: fides, & religio haudquaquam percensis annorum lustris, sed consilio nititur; & mens accepta Deo magis, quam spatia aetatum: nullum apud te, tuosq. deos deprecor gratiae locum. si quid ipsi a me uelint, me alloquentur: eorum non horreo ad spectum, nec reformido congressum: satis eorum noui imbecillitatē, & nudata robore pectora, & saepe delusa terga, spretamque dexteram, satis inscitiam, & fraudes: id per te agunt, id moliuntur, in hoc ardentissime, cupidissimeq. incumbunt, ut omnia secum in exitium trahant, paresque secum sentiat omnis mortalitas poenas. at tu frustra desudas, ruetque in irritum tam insipiae spei uotū: nec ipsi in suscepti discrimine belli, signorumq. mox conferendorum terrore fortunā suam laetanter excipient, meq. sibi cessisse tripudiant. cuncta iam belli ipsa felicitis omnia, certaeq. pignora uictoriae habeo: quandoquidem eo in pectore, ubi Christi efflorescit amor, uigetque pietas, nullus infidet mortalium

pauor, certusque inest de uestris diis, tyrannorumque
 crudelitate triumphus, & palma. Et Symphronius: Duo-
 rum iam tibi eligendorum optio datur, aut aliis cum uir-
 ginibus patrio ritu, ac pietate procumbendi. Vestae ante
 simulacrum, aeternosque focos, aut ad gentiliū dede-
 cus turpiter in lupanari inter multorum amplexus, & li-
 bidinem amittendae pudicitiae: & ad aceruandum dolo-
 rem, facessendamque insigniorem contumeliā, a tuo ar-
 cebitur congressu sacrilegum Christianorū genus, ut ho-
 rum impiis denudata carminibus, ad summā Christi tui
 turpitudinem, caelestisque (ut dicis ipsa) ludibria tori,
 inter infanda, atque obscena uerferis. Et Virgo: Ideo sic
 scelerate faris, sicque crudeliter fremis, tamq. impia,
 & indigna Romano homine minaris, quia Dei mei non-
 dum clade tuā es uirtutem expertus, tremendique robo-
 ris ictum: at perspectae mihi illius opes, summa potestas,
 notaque benignitas, & largiter cōmunicati fauores, om-
 nem tui, idolorumque timorem exiungunt, penitusq. pro-
 pellunt. extenta meū in auxilium, fauoremq. Iesu Chris-
 ti dextera tonat, iam fulminat: a nullo corpus uiolabi-
 tur meum: multoque cruore uadenti ad faciās pudici-
 tia stabit Agnetis, emicabitq. alterius cum pernicie cae-
 lestis mucro, nec indignas libidini dabit inferias: nō fra-
 gilis pro me obiicitur murus, non tuorum ariete decum,
 non ullo fraudum, scelerumque machinamento quassan-
 dus, aut minarum sternendus, uellendusque terribus:
 assurgant licet aera in proelium, capessant marmora pu-
 gnas. hominum haec funduntur in usum, saepeque hiis
 plateae sternuntur, effulgentque inter tessellati operis,
 uermiculatique emblematis pretium pauimenta domo-
 rum, & curiae. pro, quam neglecta decorum turba, quam
 uile agmen, quam prae fracta acies, nulli metuenda bel-
 lanti sub Crucis uexillo? Tunc Praefectus, uehementer
 indignatus, ex sui uestibus Virginem, & ita nudam duci

In lupanar, perque bucinatorem inuitari ad scelus impudicos, simulq. his poenis deorum expiari diras, soluente noxam puella iubet: Sed nudatae Agneri, (cum undique lasciuia a iuuentute ad spectaculum auidissime, cupidissimeque concurreretur, iamque omnium mente agitantur, uotaréturque inaeſtimabilis decora pulchritudinis,) laxati fudere se crines, frustrati spectatium lucem, atque cupidinem, oblecta niue. non animaduersum prodigium caeca apud pectora, & auida ultionis, & haud affixum Mariae gentis animo, si intellectum, haud adscriptum ueneficiis, damnatoque carmini, nec itum tantum in dedecus dehonestatis pudicorum oculis, mentibusque nullius uerecundia uirginalem excellentiam, gloriamque, & gentilicia insignia tuente. Virginem Romanam, nobilissimo genere, decoreq. pulchritudinis splendidissimam, tantae modo gloriae, & famae, singularissimaque pudicitiae, & nulli Virinum, matronarumque inferiorem, quod iniustas alterius flamas repressisset, & impia amantis uota spreuisset, infregissetque nefariam spem, & quod se dignam patria, dignam maioribus ostentasset, trahi ad infame prostibulum inter scurras, saltatores, mimos, leones, scortaque impurissima. non ista sancita Senatus, non praeccepta maiorum, qui omnibus uirtutibus, tum castimonia praecipue excelluere, quique muliebri uirginitatem membrorum, ne in rebelles quidem, captosque usurparunt. mortuis semel Vestalibus hoc ignominiae uulnus a Milesijs (cū desperatione diriter in uiscera saeuirent sua) ad terrendas reliquas hoc miserabili, ignominiosissimoque spectaculo insiditum: luce functas, animasque haec poena perstringere, non uiuentes, quae tamen nimis inhumana, nimis crudelis, atroxque in ciuem, & Virginem uisa. at non uirginitati uis, & signa inferebantur, nec data telsera. concinentibus tubis, emissarij, gladiatoresque in pudicitiae arcem, aeternumque domici-

Num inapurilissime, crudellissimeque immittebantur, hec
 eminentissimū castitatis fastigium conculcari, propriū
 ne exstit pari feminae decus, nec tam infame sacrum diis
 offerebatur, mactabaturque ea. Veneri, ac cupidini victi-
 ma, inuicti Quirini legibus nō modo de pudicitia corpo-
 ris, oculorumque, sed ne uerbis labefactaretur obscenis
 persancte pronisum. pro scelus, non iam Spartana id age-
 batur in Vrbe inter pancratium, ac luctā puellarum, foe-
 didissima Graecae libidinis, atque impudētia monumenta,
 ac perpetuas infamiae notas. non iam Babylon, Na-
 samones, foediq. Arabum populi, cognatae ueneris so-
 boles, iura orbi dabant. stabat Senatus, & Capitolij cul-
 mina uisebantur, monstrabanturque aedes Pudicitiae,
 & sacra Vestae, & tamen tantum usurpari facinus, nefas-
 que; & adesse, qui probarent scelus; & flagitium, attol-
 lerentque supplicium laudibus inter indecentissimos iu-
 uenum risus, libidinem, ac procacitatem, tripudique
 meretricum, lenonumque, quasi eorum nefariae artes
 eo pignore nobilitarentur, meretricibusque summae, ex-
 cellissimaeque Virginis societate turpitudines, & dede-
 cora sua non uelata modo censentibus, sed apud omnes
 gentes illustrata, collocata in gremio honoris, famae-
 que. fuisset hoc tolerandum Oaligulae, Neronis, Otho-
 nis, Vitellij, Heliogabali, Galienique temporibus, quorū
 infariata, scelerataque libido per dirissima, foedissima-
 que flagitia, inter crocorae, mitraeque ornatum, ac inter
 strophij, psaltrijque lasciuam, uariatorumque mollitiem
 fasciolum sanctissima uetustatis iura, Caesarum nomen,
 remque Romanam fuerat depopulata; orbemque terra-
 rum eadem flagitiorū lue, & corruptela dedecorarat. At
 ista Diocletiani, & Maximiani modestia non norat: qui-
 bus etsi Christianum nōmen quam maxime inuisum es-
 set, ingrata tamen semper fuisse turpitudinis, & libidinis
 exempla; & si a Christiano sanguine continuissent am-

bo manus, omnium superiorum: Caesarium gloria transcendi-
 scendissent; ea illorum fuerat rerum gestarum magnitudo, & ea continentia, & felicitas; roburque pectorum; & audacia. At Virgo, ad fornices Circi Agonalis, ubi aedes illi nunc dicata conspicitur; non digna moles tanto certamine, & arena; (licet ad lupanarias Suburrinas Cablibo in monte scortis olim constitutus esset locus) tracta; Dei Angelum paratum inuenit, qui terribili eam splendore circumdaret; obtusa intuentium acie, & flammae in morem emicante pariete; profusa demisse ad preces albens caelitus demissum sibi uestitum membris adaptat, hudaque operit, singularibus pro summo beneficio actis spolio gratis. is uestitus a deo iustam Virginis staturam occupabat, ut ad id data opera omnino factus crederetur; tantusque emicabat eandem, ut haud caeleste dubitaretur id opus esse. nefarius ille locus Virginis honestatis ad spectum mutarat faciem, & usum: sacellum; non lupanar, iam uideri. rigabatur Virginis lacrymis pro aduersariis effusis, qui scortantium luxuria, & affluentia uoluptatum inundarat: piissimas uoces excipere, qui meretriciam procacitatem exhauserat; sacra Virgine, summae castitatis, ac puritatis honestati, qui non nisi nudata lasciuientium membra uiderat. At Praefecti filius, cuius gratia Virgo in iudicium trahebatur, uehementer afflictus, anxiusque, uotis suis incassum effusis, erectus in spem uictoriae, uel in inuitae triumphandi Virginis amplexibus, stuproque, decurrerat ad locum, succinctus solita audacibus, atque in ganeis exercitatorum cohorte elatus, tripudians; & scomma iactans, praemittit tamen ex sodalibus nonnullos delectos, seu ut Virgini actiorem faceretur contumeliam; ex multorum osculis, amplexibusque, seu ut repulsam ulcisceretur, aut occultiori aliquo consilio tegeter prurientem libidinem praetextu humanitatis. sodates; incitati stimulis dicentis, suapte simpl ingenio, &

longa

longa exercitatione delectati in uenerem, tantaque in Vir-
ginis pulchritudine impotenter exardescentes, ferocitorum
impudenterque irrupere in cellulam, elusa maiorum contis-
nentia, ad ueluti ferret saeculi duritie non mediocriter
improbata. Sed intrantibus obiectus cum terrore, splen-
dor, refrigerata uenere, contusisque spiritibus: exem-
plo trepidis pectoribus relatus extra limina pes, demisso
etiam ore cum admiratione. Verum Praefecti filius, ardecius
in furorem, & libidinem ruens, irridere sodalium metus:
fractas uires, languidos animos, & torpida pectora dam-
nare: non tentatum ob ignauiam proelium, non concu-
sum puellae uallum, non praelibatam uirginitatem: sed
non eo dignos praerogatiuae fauore; non tam rara, ex-
cellentiq; pulchritudine: fato sibi eam portendi palmam
expugnatae uirginis: haud tantam sibi inesse molitiem,
aut puerilem spiritum: pollere audacia, ualere uiribus;
non in suetum talibus bacchari, nec reformidaturum (quae
adorauerat) toruam oculorum aciem, & turbata ora, ante
iniiciundas pectori manus: exciperent modo ipsi ignaui,
imbellesque, & non digna soboles Romana eiulantis uir-
ginis uoces, pulsataque anhelitu pectora, uisuri insuper
raptae, protritaeque trophaea uirginitatis: decorasque
tanti fastus, tantaque maiestatis exsuuias iuueniliter,
tumideque iactabat: mox, ageribus furiis, ingreditur ad
uirginem, nixis demisse genibus apprecantem: & haud
quaquam scintillanti luce conterritus, ipsiusque uirgi-
nis facie, Solis aemulante fulgorem, audaciter ad Agne-
tem, nec dara salute, amplexandam, quasi Laidem, aut
Floram, Gentiam, aut unam ex uulgaribus scortis, festi-
nanter accurrit, cum subito, non dimota uirgine loco,
& haud illa tacta, ueluti ictus fulmine, praeclusis fauci-
bus, miserabiliter allisus humo, exanimis concidit. Lon-
ga interim tracta mora, solita ad obsidendas mulierum
ianuas, inuigilandumque stupro, sodalium cateruam, exi-
stimans

stitians inuicem Virginis esse in amplexibus; sui tranqui-
 llitate iure; huiusmodi praeteritas aeternas; ignem
 que largissime crebra inter oscula; interque lacrymas
 excelsae audaciae; & sibi; ac peritae ueniae solani-
 tate; inuicem seipsam; quod a pristina impudentia in-
 operatissima occasione turpius; pudique degenerasset.
 totis etiam suspicione; atque inuidia animis; cum unus;
 iuueni longa amicitia; paribusque moribus illi carior;
 gratulatus audaciae; atque illo coebris cellulam intrat;
 sed; exanimem conspicit iuuenem; suffusam pallore
 faciem; terribilesque inuentibus oculos; & rigentia di-
 rum in modum mentibus; turgeta labia; spumque opple-
 ta; pietate; ac dolore faucibus; inelamat. Accurrite; Ro-
 mani; piensissima gens; accurrite; iacet extinctus flos
 Romanae pubis; impudicissima meretrix in alterius tri-
 pudiat occasu haec praemia feralibus ex Christianis sa-
 eris Roma refert; et; antequam iterum patria cremetur;
 cinere isque uallet ut aggeribus; inactate nocentem; uer-
 rite in auctorem scelus. Statim ad hanc uocem ingens
 exorta perturbatio; motus; rabies; & admiratio; in cer-
 tra uoces effundit; fremit; & dirae exaudiri pars no-
 xianu rapi ad caedem; & modum Gemonias trahi clamita-
 re; pars innocentem credere; & propulsatam iniuriam
 nullo deorum iudicio; non illatam pudicitiam uel in fa-
 cilliga; patriorumque contemptrice numinum caelo ca-
 ram; infandam poenam; & degenerantem a maiorum
 castimonia nimis crudelem superis uisam; & ideo uersam
 in auctorem; haud tantum habere uirium magica carmi-
 na differere. Sed aduentu Praefecti omnia subito mu-
 tata. decurrebat ille; audita filij morte non praecenti-
 bus licitoribus; non praelatis fascibus; non purpuratus;
 sed exsanguis facie; tunicatus; oppletusque lacrymis; inter
 anorem filij; & desiderium; interque uindictae cupidi-
 nem; longus quoque comitum ordo; & ipse lugubris; cu-
 multo

multo squalore, excitis etiam lacrymis ad ostentationem, mactos praeferre vultus, oculosque, ac supplices manus tendere ad populum, Ionem, Martem, Quirinum, indigetisque Deos obtestantium. Praefectus, ubi ad exanime cadaver adstirrit cum amicis; En, inelamans, dirissima feminarum, Medusa peior, & nocentior, iusta iam dolori solvisti, magicisque vi murmuris per funera meorum impudicitiae parentasti? Haec saepius ingemigans, osculari filium, & abluere faciem lacrymis, & fouere artus; deinde, plorans, parcensque haud gemitibus, rimatur ab Agnete causas interitus, & originem. Cui pia Virgo: En, qualem sibi filius optarat tuus; fortitius est exitum, militabat inferorum Principi; perauide illius imperata compleuit, & dignam meritis mercedem tulit: stratus suo malo, sua libidine iacet, aliorum primos in occursum cecidere vires, cessit audacia cum stupore, ideo procul ab illis pulsa, cacodaemonis vis, atque potestas; (nemini enim cruenta illa bestia, nisi uolenti per flagitium, & scelus nocere potest) terrae quoque graues moderatori rerum sunt actae: is mihi beatam mentem cum candidissima hac cyclade misit; ut beneficio suo turpitudinem, & impudentiam uestram procul eijceret, notaretque: is florem intemeratae meae, serauit, castitatis quam nutricis ubera suggens, illi uoueram; huius caelitum irruentium oculis offusus splendor furentes libidine in preces adegit animos; at perficatarum impudentissimi filii tui frons, impurus animus, & furibunda libido, nullis est refrenata miraculis, nullis abstetrata ostentis; nec me Virginem ciuem suam, clarissimis dnam parentibus, nec inurbane, inperuioseque educatam existimauit, sed inter stridiorum irarum, illecebras libidinum, intolerandaeque fremitum audaciae, ruit in immane nefas, exarsitque inaudito facinore, & tamquam bellua, acerrimis moribus, intolerabili impetu, uehementissimaque rabie, ac

ble, ac summo furore; grauissimoque incurfu, & feritate; & libidinea exasperauit, inflammauitque suam; ideoque regnantis fulmine stratus; Veneri suae infelicis libauit orcasu. Tunc Praefectus, seu temeritatem suam agnosceus, indigneque in Virginem peccatum innoxiam eredens, seu nec essitate adactus, traductus etiã... spem sanctitate Virginis, recuperandi filij, uersus ad Agnetẽ. Ex hoc intelligam, haudquaquam maleficio tuo filium occidisse meum; si in id Angelum precibus attraxeris, ut sospitem, ualentemque mihi illum reddat. quod affecturus, haud incerte omni te sceleris suspitione liberabo. Et puella: Quamquã non ista ritus recipiat uesti, ac pectoris angustiae, nec de nobis benemerita unquam uoluntas, tamen, ut cunctis summi patescat gloria, nimenque Dei, haud grauate tuas in preces descendam. Vos hinc igitur abfœdite omnes; ut solitas, dignasque Deo perferam uoces; & uota. Abeuntibus omnibus, Agnes, ut erat mitissimi ingenij; & femineo nequaquam more uictoris, praesertim tantis læcessita contumeliis, animo ueque Christiana, deuolutis iam ad preces aduersariis, hoc in triumpho pohetis, uincere officii, & pietate; genibus solum preueniens, demississime, & multa cum religione, ac lacrymis, Christum pro luce, auramque extincti iuuenis impartienda; afflandaque iterum membris apprecatur. Haud difficulter exceptae preces; adimpleta statim petitio: missus e caelo Angelus; puellam, pie flentem; consolatur; erigit, ostenditque Christi per amplum erga ipsam fauorem: iubet lacranti animo esse, neminem in terris existentem Christo cariores Agnetẽ praefatus: mox iacentem auram; & nira donat. Tunc, Virgine ouante; Romanus, extincta penitus; qua antea impotentissime; nefariiq; deflagrarat, libidine; demisso uultu, humilis, ac pudibundus, Virgini gratias actis; deprecatus iniuriam, & audaciam, foras prorumpit, uociferans; inania esse deo-

rum simulaora, taeterrima sacra, inanos cultus, & fune-
 sta tura, omnia profana, & obscena, extorum, fibarum,
 que ridendam inspectionem: his non nisi superum concii-
 ni iras, & luem, ac fatum in pectora uiuentium rapi: ex-
 peritum se esse poenas, expertum immania supplicia: om-
 nes deos, & Romana numina nihil aliud esse, nisi furias,
 & scelum; secum arsisse, secum uolutata per ignes, & gelu
 acerbissimosque cruciatus, multorumque uidisse amico-
 rum, gentilium, atque affinium spiritus: unum reperiri
 Christianorum Deum, perennem, sempiternum, ac bea-
 tissimum. Qua re audita populus obstupescere, alter al-
 terius ora cotueri, quati ancipitibus, uarias trahi in par-
 tes; hiscere, mussitare. Hoc iam morum motu auguribus,
 sacrificulo, dialibus, aedituis, flaminibusque nuntiat;
 tantus stupor, tantaque superstitiosos subit animos ulci-
 scendi libido, ut uniuersi ad locum decurrerint, concla-
 mantes, haud incertis signis iram portendi deorum: non
 per ambages supplicia canueta: egere expiatione po-
 puli Romani nomen: esse iam profanata uetustissima sa-
 cra, caelo accita, caeloque auctore instituta: caerimonia
 Quirini, Numaeque, unius conciliati sideribus, alterius
 deorum congressu uerendi, temeratas nefario unius sa-
 traticis scelere, impiissimoque sacrilegio: affusa caelo an-
 cilia, tripudia sollicita, haruspicinam, Cerealia, lectister-
 nia, Solitaurilia, Lupercalia, Parilia, Saliorum instituta,
 ac Saturnalia, Quinquatria, augurale ius, disciplinam-
 que, & ipsa Quirinalia spreta, quae maiores tanta reli-
 gione, uenerationeque in dirissimorum discriminibus bel-
 lorum constituerant, unde illis immortale decus, nomen-
 que cum propagatione imperij ad cofinia terrarum pat-
 tum, nunc in anilem, contemptamque sectam, magicis
 artibus famosam, tam turpiter, nefarieque a ueris, pa-
 triisque numinibus descisci: uexandam, affligendam, di-
 seruciandam, trucidandam, perpetuisque inferorum sup-
 plicii

pfectis deuotendam quam protinus magam, eiusq. cruo-
 re parentandum offensis diis, placandosq. maiorum ma-
 nes. Quibus uocibus inflammata plebs, prona in crude-
 litatem; inconditis passim clamoribus perstrepere; uoci-
 ferari; fremere; minitari, exposcere ad necem Virginem;
 nunc Medeam, nunc Circeam; immutatis hominum men-
 tibus; compellans. alta presit cura animum Praefecti:
 eximi fauore suo discrimine Agnetem non posse acce-
 praequae par referri gratiae. ueritus tamen Augurale iu-
 dicium; & calumniam Pontificum, in supersticiosissima
 Ciuitate; relicta contione, tristis abscessit, in Aspasium
 Vicarium reiecta re. Hic, subdoli; ac turbidi ingenij, mi-
 stris infestissimus, popularem auram captaturus, satisfa-
 cturusque flaminum precibus, dictisque, magnum illi-
 co accendi rogam, puellamq. in eum conici iubet. Lac-
 tabunda, & haud trepide ingrediente Virgine, bifariam
 fecerere flammae, cum non exigua spectantium elade
 Unde acerbior uulgi ira, clamorq. maior, ac terribior;
 discrepantibus uocibus, mistisque stridoribus. discursu-
 re circa plebes, iactare ligna a longe, non audere comi-
 nus accedere, ac maledictis, uocibusque laessere. nobi-
 litas ad tantam pulchritudinem; ac tenellam aetatem mi-
 ferescere clarissimae Virginis, incitari religione deorum:
 nemo palam ueri, & pauci in occulto damnare. At Agnes,
 extensis per flammam palmis, ita, caelum intuens, faturo
 Omnipotens, adorande, colende, tremende pater Domi-
 ni nostri Iesu Christi, tuum aeternis nomen cantibus ex-
 cipio, quia per unigenitum Filium tuum frustrata sum
 impiorum manus, & illecebras, ac fomenta libidinis in
 maculato pede calcaui. ecce nunc, leniter flante aura,
 nefariae, diraeque faces extinguuntur; earumque glo-
 bi; undaeque in sceleris euiibrantur ministros: ipsi diro
 maculantur incendio. attollo te, pater praedicade, quan-

do intactam, incombustamque per flammarum ardorem,
 ad te pervenire sinis. ecce, quod credidi, oculis haurio;
 quod speravi, tepeo; quod exoptavi, complector: te la-
 bijs, animoque confiteor: te totis visceribus expeto. Eni-
 ad te uado, uerum, uiuumque Deum, qui cum Domino
 nostro Iesu Christo, Filio tuo, almoque Spiritu, uinis, &
 regnas aetna in sempiterna. Vix completa oratione,
 ignis amisso ardore frigescit, penitusque emoritur. Qua-
 re animaduersa, uulgius magis, magisque cruciari, & in
 Virginem fremere, & prope cunctanti maledicere. Aspas-
 sio, quod, trahendo moram, sineret tam impie illud diis,
 cum Christiani nominis gloria. Quamobrem Aspasius,
 impatiens clamoribus, & ipse in caedem, & ditiracem pro-
 nus, iugulum mucrone transigit, & sic mactari uicticem
 iubet. Sauciata Agnes sese estuodente cruore, magnanimo,
 honestissimeque (ut uirgini, & Romanae pariter) cor-
 ruit x. Kal. Februarii, tumulaturque a parentibus ad
 uisum Nomentanum, haud longe a moenibus, alia insula
 per eundem ad locum x. Kal. eiusdem mensis mactata uir-
 gina Emerentiana, ipsius Virginis collactantia, quae, nisi
 nondum lota baptismate, aeri tamen Christi succensa a-
 more, uidasque caelestis laureae, dum inter gemitus, lac-
 crymasque, ac defunctae desiderium orat ad tumulum,
 damnatque magnanima uoce immane in Virginem fac-
 tus, patrios execrata Deos, furiososque cultus, & dira
 Augustorum sancita, a concitata multitudi-
 ne lapidibus obruitur, collocaturque ab Agnetis parentibus
 Virginis ad latus, ne, quas uiuas singularis deuinxerat amor, bur-
 sta disungerent. At Agnes, inter gaudia suis, caelestisq.
 triumphos dulces, parenti haudquaquam lacrymas, ge-
 mitusque oblata, quorum pedora, occasu suo, summo, acer-
 bissimoque dolore, transfossa fuisse, intelligebas, mox
 quadam intempesta his ad tumulum exuberantibus, sicut
 tibusque, inter splendidissimas incedens acies, puellarum
 lectam-

lectamque sodalium militiam, ipsa dumtaxat extra ordi-
 nem, ceteris certa in loco consistentibus, progressu sese
 genitoribus exhibuit, ostenditque, solando negros, aut
 longoque animos, non in loco se, iuramentum ac per se
 terra que fuerat in aula, cum hinc totas, cernerent diu-
 nitorem, quem ex obitu presuler, sui iussu missum, faseri
 rent: dedecere ludum illum summum, iniqua, uocabat,
 felicitatem. Non multo post, tempore no. ignobilis aedes,
 in honorem Agnetis, ad eius mansuetum constructa, est
 quatuordecim nixa columnis, et terda passuum alto, or-
 dine superstantium, sed duae, ex alabastris, maximae, et
 fulgebant, uariis, ac distinctis, marmoris, et hostiario nobiliss-
 uniusq. aentis, quas modo in simul, et angelorum, et sa-
 ras, in Sixtino sacello ad Praesepi conspicimus, in Esqui-
 liis, quod Sixtus V. erexit, opus in agnoscant, antiquis
 tati pacne par, ceteritate, et in iuramentum Annalibus no-
 stris fuisse scriptum. Agnetis, ac dicitur, ac marmoris, Con-
 stantinus Magnus, sacellorum omnium princeps, et Ro-
 manaq. Ecclesiae amplificatione exuauis, eius superstruam
 Constantiae filiae, nobilissime Virginitis, quae, in sangui-
 li Alcere conuulnerata, in eo fastigio maiestatis, et gloriae
 uehementissima uexata, nondum Christiana, cum ad Bea-
 tissimae Agnetis, sepulcrum accessisset, obdormiscens,
 Agnetis uocem audiit sibi, eius, in uentibus, agere constan-
 ter, Christi quae capessere religionem, nec multo post, cum,
 depulsa uulnere, meditates, deformitateque conualuif-
 fet, Christianis expiata uindis, cocepto castitatis uoto, in
 eandem opinionem, & cupidine impulsis Attica, Arthe-
 miaque Gallicani nobilissimi bello Ducis, filiabus, (cui
 iam ipsa uirgo, inuita licet, a patre in praemium stratae
 barbariae, pacatorumq. limitum fuerat destinata in con-
 iugem) per sancte uixit, non ingrata Agneti, cuius uita est
 imitata, pieq. nomen uenerata, relicto Aeliae Pulcheriae
 Augustae, Arcadij, Eudoxaeque filiae exemplo incre-
 dibilis

dibilis castitatis, summæ religionis, raræ sapientiæ, au-
 gustissimi pectoris; liberalitatis egregiæ, præstantissimi
 ingenti; excellentissimæ virtutis, cælestisq; uirgini fan-
 ditatis; quæ; Constantiæ generis fulgore par, fastigol
 opum maior; regundorumque arcibus populorum; glo-
 riâque præcellentior; Agnetem præcipuam inter cæli-
 tes patronam sibi adoprault; reliquiarum parte nobilita-
 to Byzantio; pius cantibus haud raro Propoëide; Bospho-
 roque respondentibus, ipsisque Augustis cum flore aulæi
 demississimæ; religiosissimæque, in magnæ, inuictæque
 honorem Agnetis; psallentibus. Olin ad eius ramulum
 sacratarum Virginum coenobium constructum fuit; in si-
 gnis fama sanctitatis, monasterio quoque S. Laurentij in
 Fonte in Suburra illius iuribus attributo, ordinis S. Bene-
 dicti. Ceterum, Sixto rv. iura humano generi dante, lo-
 cus ille incolis a Virginibus desit, uel grauitate cæli; uel
 quia inde committatque inuentum uidebatur; aucta homi-
 num licentia; inter armorum turbines, externaque bella;
 procul frequentibus locis; sacratas habitare; & ipsas at
 pristina sanctimonialia degeneres. Sub S. Agnetis patrocini-
 o; signisque, coetus ille Virginum diu militauit; & A-
 gnetis postea nomine extrahuit, nouissimæ rectori-
 cis; locoque præpositæ; translato primum
 dominio ad Fratres S. Ambrosij ad Ne-
 mus; extra muros Mediolanenses;
 deinde, ex auctoritate Inno-
 centij rix, ad Canoni-
 cos Regulares, ex
 norma S. Augu-
 gusti-
 ni.

216

THE HISTORY OF THE REFORMATION

The first part of the book is a general history of the church from the apostles to the present times. It is divided into three parts: the first part is of the apostles and their disciples; the second part is of the church from the apostles to the present times; the third part is of the church from the present times to the present times. The second part is the most interesting and important part of the book. It is divided into three parts: the first part is of the church from the apostles to the present times; the second part is of the church from the present times to the present times; the third part is of the church from the present times to the present times. The third part is the most interesting and important part of the book. It is divided into three parts: the first part is of the church from the present times to the present times; the second part is of the church from the present times to the present times; the third part is of the church from the present times to the present times.

S . L V C I A

X.

N

ter Romani nominis decus Agnetem,
& Alexandrinorum fastigium, fidusq.
Catharinam, fulgebit Syracusarum lu-
men, atque ornamentum Lucia, maior
illis gloria, ac nomen, quam tot Poeno-
rum exercitus, & duae florentissimae,
atque ornatissimae Atheniensium classes profligatae, si-
mulque ingentes illae terra, marique opes, quibus Insu-
lae imperitarunt, ac iacto uallo Carthaginis muros am-
biere, & persaepe ipsae seruientes, aliis libertatis lucem
importarunt, frustra gentilium testimonio, famaue at-
tollente Archimede[m], aequantem naturae molimina, &
sideribus colludentem. Nascitur Lucia Syracusis, prae-
ter memorabilem loci naturam, ac pulchritudinem Are-
thusae fonte insignibus: quae se ad Ortygiam insulam a-
mantibus aquis laetabunda commiscet Poetarum fabu-
lis decantata, utroque parente nobilissima. Sed mater,
nomine Eutychia, ob Christianam pietatem scriptoribus
nota, feliciori omine ad posteros transit. Virgo, orbata
patre, genitricis religione sacro lauacro expiatur, tradi-
turque educanda nutrici, praestanti feminae pietate. Ut
primum per aetatem licuit, Christo uirginitatem sacra-
uit, & ceteras addidit uoto uirtutes, miram religionem,
morum comitatem, & modestiam, incredibilem animi
summissionem: non fractus illi incessus, non munditiaru[m]

E c cul-

cultus: neglecta coma, parcus obtutus, castissimi mores inerant, sic, ut non in gremio uiduæ educata, aut uiduæ filia,) cum nimia interdum caritate, atque indulgentia uiduarum filiae abusæ in obscena, & turpia prolabantur) uideretur. Sed Eutychia, ex affinium consilio, inuitam cuidam adolescentulo uirginem spondere acriter accensa posteritatis desiderio. Interim ipsa non dubio mortis periculo urgeri: quam ita affectam cernens Lucia, desperatis Medicorum artibus, naturæque remediis, rata exposcendam a superis opem, rogat obnixè matrem, ut Catanam contendat, obuolutaque Agathæ sepulcro salutem exposcat, non dubie a Deo assecutura Agathæ meritis, precibusque. Enimvero Agathæ nomen late apud gentes inclaruerat, celebrabaturque præcipue in Sicilia, tanta hominum opinione, ut frequentibus agminibus decurreretur ad tumulū. quin quaginta millibus passuū Syracusæ a Catana distant, locatae in promontorio Lylibæi, uastatis iam (quæ inter ipsas, & Catanam interiacebant) Urbibus, Megara, & Naxo. Itaque, natae consilio approbato, accingit se itineri mater; ductaque secum filia, cum haud contemnendo comitatu, Catanam intrauit. At Luciam, Agathæ aedem ingressam, recordatione fortitudinis, rerumque gestarum, ingens inuasit ardor, cū martyrij cupidine; mox, contemplata Virgînis corpus, crudas mammas, effulgentemque manum, uberrime flenit. At, cum sacra fierent, recitato Euangelio, quando Marthæ, tactu uestis extremæ, a Christo est restituta ualeitudo, uersa ad matrem Lucia, num ea crederet, speraretque eundem a Deo fauorem Agathæ precibus, interrogat: quam cum confidentem reperisset, peracto sacrificio, & abscedentibus ceteris, cum genitrice, ad latus busti procubuit uenerabunda, feruensque ingenti erga Christum, & Agatham amore. Cum intētius oraret, correpta somno, uidit Agatham,

tham, incredibili micante lumine, uesteque undique irradiante pyropis circumdatam, inter beatarum mentum turmas incedentem, dicentemque sibi: Quid a me petis, Lucia soror, quod ipsa genitrici continub potes impetrare? fides illi tua opitulata est: ecce recepit ualitudinem: tuq. iucundum iam Deo in corpore tuo tabernaculum praeparasti: sicut meo nomine Carana attollitur, ita tuo Syracusae fulgebunt. His dictis euanuit. Excitata a somno Lucia, laetam, & uegetem matrem amplexatur: interque gratiarum actiones, & tumuli oscula, atque hilaritatem, rogat, obtestaturque per Deum, & Agathae nomen, ne sibi faces, & thalamum subiiceret, simulque fortunas ad pauperum inopiam, & calamitatem mitigandam attribueret. his se non ingratam caelesti sponso ostentaturam: dedisse iam, cum thalamum inuitae substerneret, in quo lecta uirginitate obscena passura fuisset cum aeternis aerumnis: iisdem se modo in auras eueheret, nactura generum nullis egenis rebus, asserens. Sed Eutychia, commemoratis omnium diuitiarum supplementis, laudata quoque industria, ex auditu ab occasu uiri fortunis, filiae postulata in extrema uitae reiecte, feminea, & uiduali auaritia irretita. Cum risu excepta a filia materna donatio, illusae sordes: nihil in funere laeti, omnia tristia, funestam donationem, nec adeo superis caram, cum post se trahi non possit: spontanea eos onare largitate, nec redundantiae liberalitatem inesse, & dona ab inuitis extorta plena inuidiae, & uacua mercede, ac nosci in egestate magnificentiam, & praesertim erga non petentem, ostentat. His Eutychia concussa, filiae cuncta permittit: quae reuersa Syracusas statim muliebrem mundum, & uetera gentiliu ornamenta, uendidit, effusa in egenos pecunia. Qua re sponsus animaduersa, quaerit a Luciae nutrice, quid caussae sit, ut dotalia ornamenta, tantaque supellex adeo improuide, &

festinato distraherentur. Sed nutrix, ingenio sagaci, & pio, ait, non ideo distrahi, ut iacturam patiantur, sed ut commodiori in loco auctis redditibus cum ampliori familiae dignitate locentur. Qua deceptus ambage uerborum adolefens; desiit amplius de uenditione perquirere; ultro sponsae prudentiam admiratus; cum breui animaduersa stultitia, cognoscit omnia absumpta, ac dissipata; simul sponsam Christo dedisse nomen: crudeliter; sponsam perduellionis ream ad Paschasium defert: uiolatam dexteram, sacros ignes, & nuptialia pacta, cum ludibrio Caesarum, deorumq. elusa, exponit. Tum Paschasius Praetor sistendam ad tribunal uirginem curauit. Quam contemplatus; attonsusque diu persiluit, feram hominis rabię praecellenti specie mulcente. Mox, alto petito principio, maiorum Luciae attollit imagines, numeratis uallaribus, muralibusque coronis: deinde cū irrifu Christianae religionis eleuat decus: postremo Ionę uenerari iubet, ac diualibus satisfacere imperatis. Sed Lucia respondit, sacra iam ab se facta, & placuisse superis: occursum pupillorum egestati: subuentum uiduorum calamitatibus, & pudori uirginum: iam nihil sibi relictum; nisi corpus, & animā: utrumque stare pro Christo. Tunc Praetor; inter cachinum, & fastum, Nobis, inquit, ista desine memorare; talia per Christianorū ora decantanda: dedecent Romanum, Augustorum numini, placitisque deorum seruientem: nec facile Martiae genti a diis trahenti ortum est errare. Tunc Lucia: Quod in laude ponis, Paschasi, quodque inter egregia refers, ne uitio mihi uertas: Augustorum ipse nō transgredieris imperata: nec ego Christi sancita temerabo: illi pie obedio: si quid tibi in uotis est, imple: nec ipsa me deserā: tū tuo utere consilio, ipsa meo, & de lapsu quisque uideat: poena errantis, paenitentia, & supplicium. Tum Paschasius, grauiter indignatus, exclamat: Quae tam pro-

cax lingua, & impudicum os ante Caesarum imagines in
 ipsi tribunali? Ex impudentia uerborum non difficulter
 agnoscitur loquentis animus, & arcanū; effudisti in eorū
 commendis libidinibus, atque in satianda amantium cupiditū
 ne, patrimonium, dum te fatigare ocellis, atque in
 quinauere amplexibus; & nunc ipsa minaris, & tam alta
 spiras; nōs fortasse territura? Iactantia uerborum, atque
 oculorum flagrantia, amantium animi fodiuntur, non in
 certus in flauo crine Veneris triumphus: nec dubij, mi
 tes ue in nigra oculorum acie, ictus. Et Virgo: Fortunae
 meae certum sortitae sunt locum, non Caesarei uim fisci,
 non uiolentas latronū manus pauentes. de pudicitia iam
 satis patet: sic quippe uisi, ut nemo non modo de scelē
 re, sed ne de suspitione (quae iuuentam, & pulchritudi
 nem comitatur) gloriari queat. clara mihi ex uirginitate
 gloria, & certa quoque palma manebit. Et Palschafius,
 ueluti scenam agens, & cum ludibrio caput iactans, Enu
 mera, respondet, amatores, qui polluere animum, decer
 psere uirginitatem, qui pressere pectora, lacertisq. col
 la cinxere. cuius acrior, ardentiorque in uenere furor,
 aut cuius prima roboris, ac lateris gloria? Effare: turpi
 ter fecisti, at non turpiter dixeris. Etenim, qui, quae ue
 pudoris limen transcenderit, frustra postea de uerecun
 dia laborat. Tunc Lucia, rubentibus genis, & decentissi
 mo uultu, audaciae Praetoris occurrēs, Nefario, inquit,
 uoto turpem narrationē anhelas: at ipsa in hoc quoque
 tibi satisfaciam. Vos estis castitatis depopulatores: uos
 neritatis fores ferro, & facibus excinditis: uos stupris
 inuigilatis, torique fidem conuellitis: uos piorum men
 tem ferilibus sacris uexatis; cui non faceffitis iniuriam,
 uel cuius mentem nō saeuissime oppugnatis, rapinis in
 hiantes, bacchantesque innocencium sanguine? uestris
 piaculis, uestrisque diris superum iras inflammatis; mor
 talem tendentem ad superos, pari scelere in ima detra
 hitis.

sitis: non degenera matre proles, non ab similibus motum
 Sed quid a Venere sancti, aut pudicis quam uos ipse, haerentem
 Martis complexibus, retere cum adultero caprag, expositamque nudam
 Concilio deorum scribitis? En, non ne in posteritate sideri obsceni sensus, & turpia facta
 cernuntur? Genitricis uestrae, almaeque, ut dicitis, deae, dehonestamenta
 improbatis, & tamen pocula illi libatis, & accenditis in ara ignes: uolentes
 mactari nulla prosequitur miseratio: excusandus in ignorantia error, in
 conscientio plebitur poenis, animi perversitate, non casu peccante.
 Me tu impudicam nuncupas, licet gentiliam imagines adeo sint illustres,
 ut me non patiantur in obscuro peccare: me ut scortum compellas,
 nec animaduertis id in me damnare, quod tu in portentis deorum scelerate adoras,
 iniquus non dubie censor. Habes igitur a me uiolatores castitatis,
 & nefarios supratores, non iam in occulto, sed in luce obuersantes.
 si scelerati, si in culpa deprehensi, perdendi sunt: sin minus, ipsa innocens, & pudica
 cum ignominia tui, idolorumque. Tunc Paschasius inimitabundus,
 In conuisione, inquit, mimia insultat: sed cessabunt uerba,
 dum deuentum erit ad uerba. Et Lucia, Dei uerba nullo pacto
 profligari posse ostendit. Et Paschasius: Num tu Deus es, ut uerba
 tua in irritum non fluant? Et Lucia: Nequaquam uim, numenque impleo
 Dei, ceterum illius ueneratrix: nec memoria excidit mea,
 quod ipse discipulis dixit, Dum stereritis ante Reges, &
 Praesides, nolite cogitare, quo modo, aut quid loquamini:
 dabitur enim uobis in illa hora, quid loquamini, non enim uos
 estis qui loquamini, sed Spiritus Patris uestri, qui loquitur in uobis.
 Tunc Paschasius: Sacra ergo tu impleris ausa? Et Lucia: En, Paschasi, alloquor ego
 te femina uirum, rea ante tribunal statuta, & armatum Praetorem,
 inter infesta signa minantem, puella: sed, ne indigneris: nam Deus ipse, candor aeternae pulchritudinis,

dinis, qui orbem uniuersum condidit uerbo, sustinet di-
 gito, moderatur nutu, secundat ad spectus, cuius tu frustra
 nomen demollis conaris, recunt loquitar in puella, mira-
 ris? Noli, obsecro, tecum ipse uario cogitationum aestu
 iactare, & quod supereminet spiritus infirma roborantis, &
 fortia prosterntis uirtute fit, humanis artibus, inge-
 nio ue adscribere. Eloquar clarius, Hexapulo, Achradina,
 Euryaloque audientibus: ipse, cuius hic causa agi-
 tur, dum impij scelerum architecti uitam, & pietatem
 cariorem spiritu extorquere nituntur mihi, me tuetur,
 me firmat, obiectu sui me protegit: denique in me ipse
 tacitus sese insinuans, totamque peruadens, talis me sibi
 nexu, uinculoque coniungit, ut, dum tu Deum uiuam
 peris per probra sacrilega, & infanda scelera, agar ego
 per tormenta diuersa. dum ipsa eius causam contra te as-
 sero, uindicoque, loquatur ipse. Habeo ego mortale hoc
 spoliū, quod utinam in illius gloriam dilaceretur a te:
 & discerpatur in frustra: habet ipse contra ad piarū men-
 tium ulciscendas iniurias immensam potestatem: habet
 ad retundendum animorum uestrorum fastum sapientiā,
 qua rationes couellat, captiones irrideat, arguta sophis-
 mata diruat, argumenta dissoluat. ex hoc corpore, & ta-
 li spiritu, ex hac imbecillitate, & tanta uirtute unū quid
 arte diuina coalescit, & surgit, quod tu nunc exerces, &
 agitas. Admirabilis plane, ut ita dicam, coniunctio, at-
 que societas: me interrogas, respondet Deus, Deū per-
 quiris, laceret ego: nimirum ille fidem nobis suā adstrin-
 xit, uerboque illo firmauit, quo rerum uniuersitatem ex-
 citauit ex nihilo, & ex confusa illa, & uasta mole secre-
 nit, fore, ut corpora castam, & incorruptam uitam ui-
 uentium templum essent Spiritus Sancti, ubi ipse iucun-
 distime uersaretur, quodque totum infusus per singula
 mēbra permearet, ac regeret. quid tu nunc, inepte Prae-
 tor, importune pius obicis impietatem quasi altius hu-

mano

7 me

mano fastigio sustulerim, caputque profanum in ipsa penetralia diuini numinis inuexerim, unde aeternae mentis spiritum impudenti ore deductū impudentiori etiam affirmem suam in me sedem, soliumque collocasse? Sed, quid apud illum de pudore disputo, qui libidinem sibi suam pro Deo finxit? An crederet uirginem pectus, animosque caelesti numine afflari, cieri diuino spiritu, sedem esse sapiētiaē, lucis inaccessae domicilium, qui, impuritatis amator, inter terrorem uirgarum, & licentiam armorum, aestuque libidinis abreptus, nihil habet cum puritate, pietateque commune? Age igitur, eui bra se curim, exerce furorem tuum: crucia, torque, lacera, proscinde martyrem. templum Dei destruere paras, & incendere. dum nocere studes, beneficium praestabis; & qui ratione non poteras, sicutans in luto luxuriae, & undis irarum, experimento fateberis, uel diis tuis inuitis, atque lugentibus, corpus uirginis sedem, & templum esse Spiritus Sancti. Tunc Paschasius: Iubebo te trahi in ganeas, ubi scortata Spiritus Sancti praesidio, ac numine nuderis. Et Lucia: Inuita anima, & pectore auersante peccatum, labes minime contrahitur: uoluntas spectatur, assensusque: nec, si tura mea manu ad aras accenderis, tuisque libaueris diis, mihi ad dedecus, & piaculum adscribetur; & si me uiolari iusseris, geminabitur laurea, ad gloriam, magnitudinemque triumphi. Et Paschasius: Aut capeffenda sunt tibi iussa diualia, libandumque Ioui, aut in palaestra Veneris turpiter exspirandum inter scortantium turmas, & infames greges. Abnuente Lucia; & hominem irridente, accensus ira Praetor mandat acciri lenones, ex humanae carnis laniena quaestum facientes, dum teruncij, pro scelus, meretriciū corpus aestimatur, ne a sanctissima quidem parte corporis repulsa libidine. laeti ad Praetorem lenones accedunt. quibus Praefectus: Abripite puellam hanc, & ganeis uestris consecraret, uel

re, uel inuitam, diis amorum praesidibus seruituram: tuba robustorum iuuenum animos ad certamen accendite: contueantur spectaculum Syracusae: nemoque a foribus arceatur: illi uictoria adscribetur, in cuius gremio & amplexu saltaerix animam efflauerit. Tunc lenones, accepta a Praetore facultate, Virgini cum plausu se circumfundere, & uerbis, gestuque corporis tangere pudorem, recensere trophaea, & euictas multorum animas inter blandimenta uoluptatum. Reiciienti Virgini dicta, nec mouenti gressum, lenones manus iniiciunt, ut abstracturi, cum Spiritus almus Virgini incumbens immobilem fecit instar montis. nituntur ut enellere scelerati: cedunt irae superis, cedunt cupiditas, & humanae uires: undique funibus Virginem euinciunt: colla, bustum, crura, latera, pedesque uinculorum asperitas premit: applicatur trahentibus Praetoria cohors: iunguntur multa bouum iuga, & equi: quisque robustus extendere ad uincula dextram; inutilis iam omnium labor, fractaeque uires: nec, si reuixisset Archimedes naturae elusor, inuentorq. machinarum, de Lucia gloriari posset: prius Caucasum, aut Imaum, Alpesque manus illa moliretur, quam digito de loco Luciam propelleret: Praetor, post infinitos labores, conatusque, accersiri magos, & hariolos, effusaque circum carmine pandi secreta caelestium iubet. Ciuntur ex inferis manes: lemorum nomen inuocatur: totaque Plutonis regia in auxilium exposcitur: adspergitur dotio, & oleo puella, deductis uirga circulis, soloque adpressis notis, si forte ueneficia dissoluerentur. magicum eructatur carmen, mistum stridoribus. At Virgo magis magisque consistere, & eleuare furentum labores, Praetorem compellans: En, Praefecte, manu iam Dei mei opes deprehendisti, meque templum uiuentis Dei esse uidisti: & adhuc insanis? tam obtuso animo es, ut, qui cum pugnes, non intelligas. adolescentulae corpore tot uires,

res, robustaeque manus eluduntur: & tu in sententiâ op-
 pugnae ueritatis perseueras: Etiam si alia decem mil-
 lia uirorum adiunxeris, labores omnes frustra susceperis:
 eritque penes me uictoria cumulata triumpho. Agnosce,
 imbellis, fragiles deorum tuorum uires, & illusa terga in
 infantulae pugna: interroga, & scrutare, miser, quid in
 Aemo Mars tuus agit, quid Iuppiter in Tarpeia molitur,
 quid Vulcanus in Aetna parat in auxilium tui, cultorum-
 que solatium me ad unam expugnandam, ubi fulmina, &
 sudatia cruore arma, & fatalia tela? Cede iam, Paschasius,
 fatere Christi potentiam, depulsa errorum nube. quid a diis
 sperandum sit tuis, calamitate tua, & dedecore didicisti,
 iam stupentibus Syracusis, & tota obtremente Sicilia.
 At Paschasius pallens, rubensque, circumlato truci ob-
 tutu in Virginem, suspirare, minitari, stridere, accendi
 protinus circa rogam, & mole pyrae uallari iubet. Ac-
 census Lucia facibus non sentire ardorem, non uestium
 combustionem, laeta, plaudensque amplecti flammam:
 Praetoremque interpellans, Breuis, inquit, hora certami-
 nis superest: iam meta laborum & palma tangitur:
 stabo paullisper praecineta hic flammarum globis, ad so-
 latium piorum, ne in posterum atrocitatem supplicij pa-
 uescant, utque impia multorum uota inaniter cadant, ad
 iniuriam deorum, & Christi Saluatoris mei gloriam. Hoc
 sermone Paschasius ictus, non quietem capere, non se sel-
 la renere, obuoluere corpus, iactare ceruicem, manibus,
 & uoce perstreperere, atque insanire. Cuius dolorem non
 amplius ferentes amici, flamma ab latere dimota, micro-
 ne appetiere Virginis guttur. Nec tamen sauciata Vir-
 go loqui, & precari destitit: uersaque ad circumstantes,
 Ecclesiae pacem ominata, Diocletianum, & Collegam
 iurasse imperium, seque tutelam Syracusis a Deo da-
 ram, sicut Catanae Agatham, praefatur. Adhuc loquen-
 te puella, ex auctoritate Senatus, trahitur deuinctus fer-
 ro Pa-

ro Paschasius, Romae peculatus accusatus, repetundarumque, luens infandorum scelerum poenas. Et Luciae non prius defuere aurae, spiritusque, quam sacrum uaticum desumpserit: Tunc, laeta, Idibus Decēbris ad caelestia proficiscitur, memorabili ad posteros gloria, fama que ob curandorum aegritudines, morbosque oculorum, nullo certo id auctore asserente, sed certis prodigijs (quae deprecantibus feliciter obueniunt in dies) nec pietati credentium est deroganda fides, atque auctoritas. Sunt, qui alteri eiusdem nominis Virgini id tribuant, quam ferunt erutis sibi luminibus, pudorem, extinctis amantis igne, atque furore ex uenustate oculorum subito enatis, retinuisse; tamen Syracusanae supplicat orbis. At Luciae, erectis in confessione memorijs, diu Syracusis in patria honoratum nomen, atque reliquiae: sed a Carthaginiensibus Piratis, Maurisque, a Carthagine usque ad Atlanticum Oceanum occupata Africae ora, captis, direptisque Syracusis, magna que cladum mole afflicta Sicilia, Basilus Macedo Graecorum Augustus, filiusque Constantinus, uaria in bello usi fortuna, uicti, uictores uerum deficientes in Sicilia Ciuitates grauiter ulti essent, depopulati reliqua ornamenta, quibus barbarorum rabies popereerat, aut certe abstinerat, Luciae corpus Constantinopolim transfulere. Acerbissimum id Syracusis uisum, magnisque lacrymis deploratum, uix ex tantò thesauro, (quo opulentissima Ciuitas gloriabatur) post moenia strata, euerfa Praetoria, & Regias, Opidumque ipsis Syracusis in aceruis rectorum sepultum, calceo Virginis relicto, quem sollemniter, religioseque inter hymnos, & supplicationes quotannis incolae in publicū educunt. Sed nec Byzantium post rapinā diu tanta felicitate, bonoque lactatum est, rebellis saepe à Petri Ciuitas primatu, iniquies animo, & ipso furore perturbator, semperque Romano fastigio minax, uel usurpata arrogantissime ma-

restare insondi riuolecta; & caraque Christi membra non
 mirebatur. Moris enim post primam nostrorum Principi-
 panie expeditionem ad stabilendum Hierosolymorum im-
 perium, pulsandaque barbarorum circa inuadentium ar-
 ma, moesti iuuibus, cum se infesta, more suo, Graecia obiect
 esset, impio polluta scelere, sub ingratiissimo Principe co-
 gnato equore perfuso, iritatis; auentisque in se nostrorum
 itis, capto Byzantio, prostratisque, qui obstitierant, at-
 tritum, sublatumque est Graecanici culmen Imperij, Ro-
 manis legibus uiceto populo datis. Hoc quoque poenaru
 nefastis Graecorum ex animis, impietateque exhaustum
 ad par rapacissimae genti referendum, & reuandamque
 illi uicta uide Constantis; Constantini inuictae filii, me-
 moriam, qui; Barbaricae ferociae, igniumque inspectio,
 amissa exercitus non exigua parte, Romanam Urbem, Ita-
 liamque crudelissimo, auarissimeque diuesarati, pauco-
 rum dierum acerbitate ducentorum quinquaginta octo
 annorum iustis abolitis, queis in nos saeuierat barbaro-
 rum fitis, rabiesque, inter reliquas manubias Luciae cor-
 pus ab Henrico Dandulo, clarissimo Venetorum Impera-
 tore, Graecanicae & ipso teste diritatis, anno. c. d. c. xli.
 Venetias deponatur. Utinam, inuictae, felicesque. Ducum
 animae; caeloque receptae; eadem religiosa pectora ue-
 stra subisset cogitatio asportandi illinc quoque Constan-
 tini Maximi, utriusque Theodosij, Tiberij, Pulcheriae,
 Eudoxiae, reliquorumque Principum corpora. quanto
 enim gaudio tripuidiasset, Italia & ac quanti pompa trium-
 phi, gremio, lacertisque porrectis, conditorem, amplifi-
 c atoremque suum Vaticanum angusta moles, Diuorum ue-
 renda sedes excepisset? heu in seruiente solo; quorum uix
 uniuersus fuerat olim orbis capax; barbarorum pedibus
 proculcantur, obsita squalore, sine ara, sine cerere, inter
 abominanda sacra, sceleratamque superstitionem. At Lu-
 ciae corpus locatur primum in aede Beati Georgij, mox

proprio nomini fanum ad Regium canalé attollitur, ubi integris membris, uiuida carne, & augusto habitu oris quasi dormiétém uidimus, ueneratique sumus. Sed Metensium clara, potensq. in Galliis ciuitas, Leucis, Eburo-nibusque uicina, Augustae olim maiestati annexa, nunc Franciae iuribus, ac principatui contributa, tantam Venetiis dignitatem, gloriamque haud immerito inuidet, pro certo affirmans, moenibus suis, caeloque Luciae corpus contineri, asseruarique, ex Constantinopolitana di-reptione illuc transmíssum. Insinuata Pio V. res, clarissimo haereticae perfidiae, ac Turcici fa-stus conculcatori, dum Romanum con-deret Breuiariû: sed silentio trans-missa, & prudenter. Haec ex auctoritate P. Rober-ti Bellarminij, do-ctissimi ho-minis.

proprio nomine sanum ad Regium canalis arrollitur, ubi
 natus membra, nuda carne, & angulo habito oris
 p[er] d[omi]n[ic]am s[an]ctam, honorat[ur] s[an]ctus. Sed Me-
 r[itu]m clar[um] potest. in Gallis civitas, Lucius; Ebu-
 r[itu]mque n[on]a, Augustae olim maritima annexa, nunc
 Francie inibus, ac principatu contributa, tantam Ve-
 neris dignitatem, & ornam[en]ta h[ab]et imm[en]so invidet,
 pro certo s[an]ctam vocibus suis, caeloque Luciae cor-
 pus con[stit]uit, athenisq[ue] ex Constantinopolitana di-
 reptione illa translata. Invenit Pio V. res,
 clarissimo haereticas perfidias, ac Turcici sa-
 lus conculatori, dum Romanum con-
 dicit Brevaria: sed silentio trans-
 missa, & p[er]denter. Hae
 ex auctoritate P. Rob[er]t
 in Bellamini, do-
 c[um]enti ho-
 minis.

S. CATHARINA

IX

N obscuro, ac difficilibus rebus quoniam non modo punctum attingisse, sed bene etiam dubitasse multum est, quod tibi magnarum rerum cognitio exactae cognitioni rerum communium praeferrī merito debeat, nemo nobis iure succenseat Catharinae vitam aggrediētibus, hoc est inter martyres & Virgines maximae, (quas hucusque descripsimus) si non trita multorum scriptis, & antiquissimorum monumentis, sed vix paucorum laboribus delibata proponamus. Quamquam enim Beatorum inter se merita, palmasque conferre solius est Dei, qui corda scrutatur, & renes, tamen, si coniecturis agere licet, tantum inter ceteras martyres emicat Catharina, quantum orientia sidera praestant occidentis, quantum ceteris montibus Synas inaccessus, legifer, religione praecipuus, & exignus magnorum cinerum turulus. Hinc fortasse factum est, ut, dum tantarum virtutum Virginem silentio ueneratur antiquitas, amisit paene posteritas, cui & antiquorum silentium, & recentiorum ficta narratio fidem abrogant uera scribenti, quasi non tam ueterem Catharinam describere, quam nouam obrudere uelle uideatur, tot, tantaque igitur trophaea uicticis, aeternique nominis fama ita fabulis, anilibusque intermissa narrationibus traduntur, ut legenti facile cum indignatione, &

rifu

rifu stomachus cicatur, dum per infertiam, adulationemque scribentium eius genus Tyriditarum fastigio, imaginibusque annectitur, postque Armeniaca trophaea, & Mygdonicas laureas Romano quoque sanguini miscetur, maternumque per genus Constantini effingitur Magni neptis. nec minus fabulosa enarrantur, quae de imperio, susceptisque post obitum patris fascibus, fugaque eius in Aegyptum, ne, subditorum precibus coacta, (quippe quae Dianae, antequam Christianis esset initiata saceris, castitatem uouisset) nuberet Arsafidae. Alij tradidere, Virginis parentes Costium, & Alexandram inter Alexandrinos nobilissimos fuisse, magnis, uetustisque opibus, multisque clientelis. Sed Alexandram, praeter egregias animi, corporisque uirtutes, sanctitatemque, Lagaetarum sanguine clariore, hinc datum fabulae nomen, locumque existimamus, quando scriptores, Romanorum insciji annalium, fastorumque, Catharinam, seu Aecatharinam, (sic in uetustis codicibus nuncupata legitur) Regis fuisse filiam asserunt, illiusque matrem Sabine llam uocant: scribunt etiam, genitorem diuili rescritto exfulare apud Cyrenas iussum, integris tamen fortunis, respectu coniugis, additis exsilij causis, tamquam illius fiducia, isse ad saga Achille, lacepsisseque, uim Romanam suo haudquaquam fidentem matre, nec comendatum maiorum suffragiis, ipsum e contra Costium fama, uotoque populorum pristinis Regibus aequante. Ipsa Virgo Alexandriae nascitur, a prima aetate cum mirifica indoles in ea eluceret, cura, studioque parentum clarissimis traditur instruenda Oratoribus, atque Philosophis, breuique tantum in disciplinis profecit, tantumque usque, & altitudine excelluit ingenij, ut doctissimum, ac discretissimum quemque superaret. Erant illi oratio grauis, plena spirituum sententis, admirabilis, miram redolens suauitatem, adeo, ut tumidus, iratusque facile flecteretur, languensque.

guensque ad capeſſendā uirtutem incitaretis. Ad haec ðgnara Graeci, Latini, Hebraei que ſermonis, eximia deinde memoria, id quoque inter diuina, non ceſſum hac in parte Simonidei, Cyro, aut Senecae; nullius denique in ſciſa facultatis, diſciplinæque, quidquid enim illuſtres docuerit Athenae, aut Canopus monſtrauit, aut Chaldaica, tradidere monumenta, occultaque Magorum, egregio ipſa peſtore perſtringebat, quo plura diſcere eo ardentius in diſciplinæ rapin indignari inſordum, lamentari que de fortuna, quod non ſe ad Platonis tempeſtatem, aut Ciceronis ſaecula tuliffet; quibus tanta diſciplinæ gloria floruit. Igitur, haud ignara matre, Chriſtiana facta ſuſcepit, multum elucata decorum fabulis, atque portentis; exinde acri Chriſti amore Regia peſtora caluere; ruſta in immenſum friendi Chriſti cupiditas; quem ſibi ſponſum, nullis praemiſſis auſpicibus, ardentibus que ſacibus, ipſa duntaxat tota exardeſcente, adſciuerat. Ergo, reiectis Poetarum fabulis, inſomniis que philoſophorum, ſacris inſudare paginis, eſuſa que in preces ingenti lacrymarum ui, Chriſti cruciatu, ac umbras, ſigna, amorem, pietatem mortalium erga genus aſſidue perlegere, & meditari, atque in ima peſtoris demittere; tota mentis, animoque in id incumbere, ut Chriſto ſe quam integerrimam, ac diligentiffimam exhiberet; preiſ, multorum blanditijs, & Regulorum conuuijs, depreſſis que adulantium uocibus domeſticorum, qui aulica licentia toro alligatam heram, & hinc ſobole florentem, exoptabant, Nec multo poſt, cum exſtinctam matrem eſuſe luxiffet, Chriſtianoque more parentaſſet, familiam optinam circum ſe habere, demere quae redudabant, caſtam uirginem dedecere luxus non ignara, eſuſa in pauperes, prodigens, quas multo ſudore maiores acruauerant, fortunæ, uelitus illi interior ex ſerico cãdido; ſic ipſi multa poſt luſtroſum curricula intactum ui-

dimus, si libet famae credere, purpura externa protegens
 re: flava illi coma, & decentissima, tactusque lenissimi;
 haud quaquam inflexa calamistro, aut in obeliscum ere-
 cta: nec externus in ore color excellens specie facies, So-
 lis non dubie splendoris, ac pulchritudinis aemula: oeu-
 lorum tanta suavitas, ut nihil supra: frons augusta, gra-
 ta haec uulgo, non sperata sapientibus, augustiora, morum
 sanctitas, pudor, castimoniaque reddebant. Grauis ad
 haec incessus cum maiestate, & decore: numquam uox
 degener, aut arrogans, neque seurrilis iulus, risusque.
 Hac sehesor, gloriosiorque Virgine Alexandria, quam
 ferratum iusto Praedonis, Sesostrisque attribus, & xiv.
 Prolemaeorum ferre, ac ce xcv. r. annorum sexque men-
 sum dominatu uidebitur abolita etiam Berenices, Cleo-
 patraeque memoria. His moribus Catharina, & hoc eos
 cursu uirtutum late per hominum ora uolutari, cum in-
 genti stupore, & gloria. multarum accensa insundae Vir-
 ginis cupiditas puellarum, & iuuenum. incassum susce-
 pti labores, & gressus, tantam pulchritudinem claudente
 pariete, foris raro uisam: adeo popularem auram Chri-
 stianam tota spernebat. Eodem ferme tempore, Diocle-
 tiano, & Maximiano post innumerabiles uictorias, elatis-
 simaque trophaea, postque immensas Christianorum
 strages, inexhaustamque cruoris sitim deponentibus im-
 perij fasces, Constantius, & Galerius, cui Valeria Diocle-
 tiani nupserat filia, Augustalia suscepere insignia, parti-
 toque inter se orbe Romano, Galerius duos sororum fi-
 lios Seuerum, & Maximinum xi. Kal. Martij, Tribuni-
 citae potestatis, Caesareaeque dignationis participes fe-
 cit, denno in Christianos renouato odio, aemulus paren-
 tum crudelitatis, Roma Seuero destinata, Maximino Au-
 rora, & Euphratensi margine concessis: qui, profectus in
 Orientem, ueluti Arfacidam, ueterem aemulum, & pristi-
 narum cladum iudex torpentem, nec sine rabie aduersus

Romanos stridentem bello quassaturus, omnem furorē in Christianos uertit, omniaque caedibus funestauit, trūq; ipse ingenio, auunculi, Augustorumque exemplo magis magisque irritatus, qui, pacatam, trepidantemque nauis Seleuciam, donaque mittentem Perfam in Aegyptū diuertit, ut Alexandriam proximo Diocletiani bello in rebellionē Achillis reuulsam prope sedibus, & multo nudatam ciue, deformatamque ruinis, instauraret, datum id conditoris memoriae, simul ut Memnonis Regiam, Auroraaeque cubile inuiseret, adiretque Hammonium diu per saecula silens oraculum, aemulus Alexandri; aut per Cyrenaeas, & Paractonium Africam sui iuris faceret, deleteretque his ex Prouincijs Christianum nomen; aut cultores per suppliciorum diritatem ad funestum deorum cultum reuocaret, cum in Oriente nulla Christiana pietatis feracior, aut erga Christum religiosior Aegypto; Thebaideque Prouincia existerit, totque Memphis; licet barbara superstitione Isin, Osyrim, Apim, Hammonijumque diu coluisset, lumina sanctorum tulerit, ut eam post se Roma secundam non indignetur. At Maximinus, dirissime in Christianos faciens, ut peruenit Alexandriam, proponit edictum, minis armatum, plenumque terrores, quo uniuersae gentes ad Paractonium, ac Pelusiacum uergentes cornua, ad uota dijs nuncupanda; sacrificandumque euocantur. Rursus intumuit cruore Nilus; atris suis aquis, arenisque sanguine peremptorum obturbatis, uel ipsa Mareotide miserorum questibus, uocibusque respondente. Fit sacrificium ad aram Serapidis uetustissimo in templo, a Sesoistre Rege constructo Bryaxis artificis molitione; centum bouum, Augustale donum, mugitibus bestiarum obtremente Alexandria, & concussa Pharo. Strata Romano more lectisternia, supplicatum per cruorem, & diras Ioui, Bellonaeque, patrio ritu inter Romanam superstitionem sistrum pulsante indigena. Ip-

se Augustus, ut beatus oblati altres, cuius quoque genus sup-
 plicari, ut fieri in his quibus invocare in uobis deos, tumi-
 dus an ogantia, ac pectore fidei sibi contingere uisus,
 par loui; Gradus quoque delubrum totum personare canti-
 bus, nihil ad magnificentiam, aut pompam praetermil-
 sum, illam in omni re fas, quo mortalis gratiam scelerati
 Principis adcupere; Relatum id Catharinae: mora
 iusta ingenti unitho indignatio, sperni humina: taetro-
 rumque in in uora idolorum, uaelestem honorem faxis,
 furijsque imperiti; nullius generositatem esse pro Chri-
 sto, pugnaeque aduersus impietatem Caesaris, & Caro-
 dae monum insidias eum; & machinamenta, omnia ob-
 torpisse metu, uouare haud dubio eum de uicis Christi-
 nae pietatis hominibus; stratoque in trophaeo, quod impiorum ra-
 biens, & diuis; id sibi indignissimum, & non ferendum,
 nullam opportunitatem affuturam inferendi Christi de-
 cisionem, aut uicenda religionis; promittendaque lat-
 reae: nullis id concessis, in dignibus; sumptibus, gloria, na-
 talium, rarae pulchritudinis; unguarumque opum, fama, &
 que: sic ad Antiochiam, Teolam, Plautiam, Tarsacinae,
 Alexandriam in gentili sua terra, Potamienam, in Urbe
 Caeciliam, Martinam, Priscam, Basiliam, Eugentiam,
 Agnetem; Caranae, Agatham; Ozici, Paustam; aut in
 Asia Eurbpiana deo reueliam, inter tela; & myronus,
 reiectis ad terga manibus; impa uide; generosissimeque,
 spectante genitrice, concidisse: se uero degenerat uram
 seu caram a pietate, seu exemplo pie frerere; seque ad
 capeffenda haud incerti discriminis pugnam incitare, ad
 uenientibus postmodum tenebris; cum per nodum in ten-
 tissime; de inuissimeque munus supplicaret, commendat-
 retque uirginitatem; (ob id enim non parum sollicita;
 haud infirma ingenij Caesaris, non placido aegrescebat
 animo, uehementissimeque tristabatur) Deipara, claris-
 simo circumfusa splendore; se ei per speciem obrulit; in

in his lactantem filium infusitae pulchritudinis, maesta-
 risque gestans, quae apprehensam Virginis dexteram ran-
 to lumine offusae, trepidantisque, ac inusitato aspectu
 atronitae, filio placidissime intuenti Virginem, porlexit,
 infertoque digito praecelsetis pulchritudinis, summi-
 que pretij filij sponsam, nuntium sui pronuntiavit; dem-
 praque animi formidine, & felicissime sperare, & totum
 existissime asseruare, praebereque se in posterum prioris
 haud indignam aequo iussit. Mox, ad superna redeunte
 Deipara, ad auroram excita Virgo, contemplataque anu-
 lum, praesae laetitia ingentem lacrymarum uini effundens,
 tripudiansque, uota iterum rata fecit, sequae totam Chri-
 sto deuotit, haud minori erga Deiparam amore exarde-
 scens. Quamobrem, ingenti martyrij inflammata cupi-
 dine, geminatis ad Deum precibus suis, multisque lacry-
 mis, Crucis signo munita, plena fiduciae, & spei, magni-
 que animis, honestissimo assumpto comitatu, festina pro-
 perat in certamen, aditque delubrum. Densa spectantium
 corona complebat atria, occupatisque multitudine ual-
 nis aedis, nullus transeundi, progrediendi-
 que dabatur lo-
 cūs, quo ipsa circumferebat oculos laeta, & tristia multo-
 rum oras, offensos animos, defectosque euentu rei, & ma-
 gnitudine sceleris, poenarumque metu adactos animas
 uertit in uisus, grande incitamentum caelesti pectori ad-
 effundendam pro Christo animam, ingeminataque pu-
 gnae suis, roburque. Accersito uiatore peritus ad Cae-
 saris tribunal ingressus, accessusque: extensa uirga pate-
 factus repente aditus in alam secedentibus utramque
 mortalium agminibus, tantae pulchritudini haerentibus
 omnium oculis non satiata cupidino, & ardore. Ut per-
 uenit ad Caesarem, decipiens, qui proxime curulem
 circumstebat, acionis si-
 que dignatione uultus, splendore-
 que, omisso sacrificio, preliatisque aenis, uersis in Virginem
 oculis, atque ora, ipsa adstante, clara, & sua uoce, elato
 gesticu,

gestu, ita Principem affatur: Quamquam, quae Augusti decerent, a te ipso prius, Imperator, discere, priusque scire debueras, cum iam alijs imperites, ex teque Romani, quod ad Ortum patescit, Orbis pendeat imperium; tamē, cum plerique sua aberrent non raro in causa, sapientissimis uestris Oratoribus fidem adiungere fas tibi erat, praesertim quae deorum ad cultum attinent non incuriose Martiam apud gentem tractata, ut ex uestris uetustissimis caerimoniarum libris, Etruscorumque disciplina appareret, etsi hi quoque grauissime, turpissimeque mentuntur, mutis saxis, fictisque signis numen impertientes. a Diodoro uestro (quem uos sapientem haud dubie fuisse non itis inficias) nonne elegantissime traditas uestrorum fabulas deum, nomina, oblatique causam, atque originem turis didicisti? Quid, nonne etiam Romanorum sapientissimus, uestrique parens eloquij Cicero, qui cum uno omnis Graecorum eloquentia conferenda non est, in suis libris praeclare de diis tractauit: quam grauis, quam facundus auctor, atque concinnus in eludendis philosophorum haeresibus, & populari credulitate in immenso isto deorum agmine? Libuit uera sensisse, scripsisseque consulare in documentum posteritatis: quid mirum, si post mortem summi uiri, ex auctoritate Senatus nimium caeci, atque insanientis intra primordia fabularum adiiisse flammaram periculum scimus illius scripta, quibus deorum causa, & asserta falso diuinitas tamquam uehementissimo, uiolentissimoque ariete quatiuntur? heu, quantum mortalium mentes decipiuntur, quantoque caliginis horrore uallantur? Nimia Beli, Assyriorum Regis, fontis malorum & cupidinis fiducia sui, & aduersus superos, fastu miseri occidimus, monstrata falsis numinibus in funesti erectione simulacri, cultusque, posthabito (cui debebatur) rerum omnium opifice, ac moderatore Deo, qui trinus in mirabili maiestate aeternus, has, quas captamus, fudit,

fudit auras, & aera, lucentesque caeli globos, & nusquam errantia sidera perenni in caelestium motu orbium sua sapientia constituit, qui immensa illa sua pietate hominem, ad sui factum imaginem, ingratae, scelerateque in nefas degenerem, ex caelesti solio cuncta implens, in terras descendens, editus ex Virgine, & nostra mortalitate uestitus, inactatusque, in statum erexit pristinum, & fastigium; reuulsisque caeli ianuis, ad eam aeternitatem cunctos perfruentiam euocauit. Quae igitur tam dira uos cupiditas, quae tam densa erroris circumdat incertitia? Gens Romana; tantis iam clara triumphis, eaque gestarum magnitudine rerum, terrarum, undaeque domina, obscenissimis, turpissimisque pocula libat monstris, offertque tura, & lemurum inuocat nomen, cietque infandos ex inferis manes, saxorumque elicit uoces? Nec uos lectissima, supplicationes, iustrationesque templorum, aut perquisitae fibrae, extaque, morti, & supplicii eripient sempiternis, hoc miserius, quod cum his, quos colitis, una aethericis flammis cruciabitur. Nulla religio; ubi nullum numen: nec speranda salus ab his, qui sibi ipsi opitulari nequeunt: frustra uester omnium labor, cum in noto mercedis, & gloriae dirissimae poenae, ac supplicia manent. Cecinere illa Poetarum scripta, & lasciuia, uera illa quidem, quantum humanis ingenti mentibus, ac auribus possunt, praeter acerbitate, enim, diritateque, cum aeternitate explicari non possunt) etsi impurae mentes alio traxerint: ipsi iam testes sunt, iamque, quae fabulati sunt, cum horribili cruciatu experiuntur: qui si reuiscerent, si existerent, non me mentiri, non fabulosa narrare, testarentur. Diu ipsa inter stultam mortalium scientiam, inter insomnia, interque fabulas Poetarum, ac Philosophorum carni luce, uixique sepulta, fluitansque inter stemissimas huius saeculi insidias, undique offusa caligine, quassataque errorum, incertitiaeque turbibus,

nibus, mecum ipsa diis, quos patria colit, naufraganti-
 bus, Christi iam benignitate deprehensa ueritate, quae
 sola in Christo est, late iam, & undequaque emicante So-
 le, affantibusque placide auris, fugatis a penaribus, de-
 tractisque ex mente idolorum cupidine, & fallaciis, ad
 salutis portum me recepi; non sine certissima beatitudi-
 nis spe. Quamobrem hac de causa ad te accelsi, Augu-
 ste, ut, intellecta ueritate, damnares impia monstra Ro-
 mana, ac tantam, tamque immanem, penitusque ab ho-
 mine abhorrentem impietatem expelleres animo, & se-
 ralem a Christianis iugulis mucronē reuocares, elemen-
 tiamque, quae est unica regnantis uirtus, amplexareris;
 respiceres aliquando; animumque, inter foedas aulae sor-
 des, turpissimaque ludibria, & funesta adulatorum ue-
 nena natantem, rationis in arce, sedeque collocares; eos
 imitari Caesares in mentem inducens, qui rogati, arma-
 tique potius orbis terrae patrocinium habere uideban-
 tur, quam imperium; damnata penitus nonnullorum me-
 moria, quibus nihil unquam fuit in terris asperius, nihil
 minacius, nihil concitatius, nihilque trucius, nihil fu-
 perbius, aut rapacius, fallaciusque, quorum turpissi-
 mum spiritum crudelissimus excepit occasus; simulque
 explosa omni idolorum uanitate, faceris Christum
 Deum, illumque fascium datorem uenereris non si-
 nim recenter adueniens apud illum sperneris: tarda pa-
 nitentia, si seria, haud ingrata superis, nec sine mer-
 cede, uberius in Caesare decus, praeniumque cumu-
 lantibus. Raptis omnium in loquentem animis, pars for-
 tuita, pars eloquentiam, pars grauitatem obstupescere
 attollere, caelo lapsam plerique credere, omnia angustio-
 ra, quam adspici fas mortalibus, cum, oborto stupore
 depressa uox, summa cupido noscendi generis, non nisi
 que inuoluere adstantium pectora. Maximinus, atroni-
 tus, iactatusque inter decora, maiestatem, & sapientiā
 & lu-

& ludibria sui, deorumque hiscere, non a uirgine flectere oculos, non promere uocem, prorsus uictus, ac ueluti insomnia agitans: marmoream alias Venerem ab se Gnidii, pictam Coi, aut Dianam Ephesi, & in Capitolio Palладem uisam uoluere. par oris dignitas, & gratia, simplicior habitus, & eo dignior cerni, numen non mortalis existimata. Itaque diu Augustus haesitans, expectantem responsum Virginem sic alloquitur: Augustissima facies, & simillima Deo, tantaque dicendi grauitas dignate, & praecalta progenitam stirpe testantur, summaque tua eloquentia praeceptores in perpetuitate, & fama locat. eximia illis laus, talem instituisse audientem: in hoc tantum labas, quod Romana numina, deosque nimis temere, & Christiana petulantia proscindis, largitores tantarum opum, & gloriae: qui si falsi, atque imbecilles (ut dicis) fuissent, nulliusque momenti, nec nostrorum sapientissimos, quos perperam, stulteque interpretaris, nec sacras uetustatis leges fefellissent. Maiores quippe nostri proculdubio monstrorum debellatores, moderatoresque terrarum, qui tantum ualere industria, ingenioque, ut prope caelum inuiderit ipsis, has aniles, quas tu proponis, fabulas, & feralia sacra si intellexissent, ad animorum salutem, felicitatemque, aut ad gloriam professe Imperij, id quod magni animi uotum est, non flammarum diritate, non mucronibus, inusitatisque suppliciorum generibus ex hominum mentibus extirpanda curassent, nisi tu ex mortalibus omnibus sola sapere, & ulteriora rimari gloriaberis. stultum hoc, atque insanum, penitusque abs te remotum existimo, quippe omnis fastus exosus, & fugiendus, sapientiae praesertim tanta in Virgine prorsus intolerandus, cui transgredi placita maiorum sine infamia non licet. Cui Virgo: Mortales hae ueneres, quas uides, quasque tantopere attollis, Auguste, si in intima, atque occulta animi recesseris, fugata erroris

nube, & omni perti nacia, facile ostentent machinatorem
 inci, tuique, & mortalium omnium: nam, si in luto haec
 ducit lineamenta, haec corpora format illustria oculis, &
 cara obtutui, quid de immortalis illa pulchritudine dicen
 dum, quid cogitandum est? Absit, Imperator, a Christi
 militibus caduca haec, & fluxa traducere ad gloriam: il
 le est nostra laus, & gloria, ille nostra ouatio, noster triu
 phus. daemones uestri, quibus uos spectris eludunt, qui
 bus machinamentis oppugnant? facilis est illorum aduer
 sus uos pugna, & non cruenta uictoria, dum animum praee
 cluditis ueritati; dum indignamini id addiscere, quod
 scire debetis; quodque turpiter ignoratis, dumque inter
 obscena tripudiatis, & sordes, dum uoluptatibus baccha
 mini, dumque in luto luxuriae, illecebrarumque uolupta
 mini; nec uos deorum fabulae uestrorum in superstitione
 euinciunt: uestra siquidem ab illis non incerte fides
 abesset, si cupiditas, luxusque corruerent: adeo tenui
 adminiculo spes, uotaque uestra nituntur, nec uagientem
 ista fugerent infantem, sed pugnat aduersus ueritatem
 arrogantia, & impudentia pudori luctatur; infernaeque
 monstra in latissimo uos uoluptatum campo, tamquam in
 ualidissima arce, conclusos, captosque furiose contruci
 dant, certique de praeda (dum uobis uitam inter laeti
 tiam, & amores largiuntur) aduersus Deum nefarie, dirie
 terque instruunt, armantque; adduntque currentibus ad
 occasum iratum, furorisque stimulos uestro in lapsu, rui
 naeque: multorum quoque, qui eorum repugnant impie
 tibus, ac non trepide Christi confirmati uirtute, tutique
 numine negotium illis facessunt, exitium anhelantes.
 Plura dicere uolentem Virginem interpellat Maximinus,
 nimia dicendi libertate offensus, cuiusque rationibus,
 graue maiestati, graue dijs suis ex silentio, & insentia sua
 impendere discrimen, & dedecus praenoscens. Itaque,
 Virginem intuens, Peracto, inquit, sacrificio, riteque ex
 piatis

piatis piaculis, numinibusque propitiatis, in Praetorio erit tibi seruata arena, puluisque tibi cum disertissimis nostrae philosophiae magistris de dijs eluctaberis. dignum spectaculum Augusto nuntio nostro, & sapientia tua, ubi uictam, quod deorum benignitas haud incerte promittit, falluram te spero nostrorum numinum uim, potestatemque, abnegato Galilaeo. Ita, Virgine custodiae tradita, reuersus in aulam Maximinus, litteras, nuntiosque omnem per Asiã, Eutopamque ad summos destinat Oratores, magna praemia ostentat, dignam palaestram, optandam sapientibus, & nominis, famaeque uicis, postpositisque alijs Imperij curis in id tantum trahi uidebatur, et si diuisa cum Maxentio, altero monstro, Maximiani, Eutropiaeque filio, per caedem Seueri sobriini euecto ad fasces, iustaque erga Galerium auunculũ adoptato sibi Licinio Daco, appellatoque Augusto indignatio, terribilem, & impurum animum libidine foedũ, deditum abdomini in arma irritarent. Igitur, hoc Maximini ad gentes perlato edicto, Athenae, & Rhodus misere suos, nec Babylon, Memphisq. sua portenta retinuerent. quinquaginta inter alios Oratores Alexandriam conuenerent: benigne suscipiuntur a Caesare, ampliori facta pollicitatione, si uicissent. multa de disciplinis sciscitatur, (quippe haud litterarum nescius, ignotusue Athenis) ceterum & pacis artibus ignobilis, & per ebrietatem funestus, nec bello fortunatus, Magorum, haruspicumque artibus quam maxime addictus, seipsum crudelitate exsuperans. Vocationis deinde eos causam edocet, inflammat ad uictoriam, attollit uel inuitus Virginis sapientiam, proponit ante oculos causam numinum, pudorem, atque ignominiam si succubuissent. Mõtus Romachus uni e Principibus Oratorum Mytilenaeo, (proprium ne uiri nomen, an ex patria Lesbo desumptum cognomen, ignoro, sic legi in Graeco uolumine mutilato, crebrisque

deturpato lituris, & sine nomine auctoris) uiro sapientissimo, clarissimoque, & per illam tempestatem nemini comparando ob summam nominis dignitatem, disciplinarumque claritudinem, summumque acumen ingenij, sed Graeco fastu, & iactantia uentoso, lingua immodico, prorsus omnia fastidienti, uoxque audita indignantis; minimum ex discipulis faceffiturū negotium sapientissimo terrarum nedum tenellae Virgini fabulosis enutritae disciplinis, & apud anus. Laudatus a Principe magno uerborum praeconio, additusque ceteris stimulus ipso Caesare in maius euibrante animos, & ueluti de uictoria, certo, laetabundo, iamque ex irrisa, conculcataque nostra religione trophaeū Mercurio, Mineruaeque locaturo, id pro Babylonico excidio, aut Ctesiphontiacis ignibus, thyraeque Parthorum, uel sibi felicius augurante. Statuta disputationis die Augusta aula pro arena decreta: mox accersita Virgo, quae per eos dies uehementissime pectora afflixerat, magnisque in auxilium precibus numen exposcerat: tum uero, haud sibi confidens, Dei benignitate per Angelum cognoscit, se palmam assecuturam, tractis ante curram captiuis aduersariis, strataque Caesaris uanitate. Itaque progreditur in certamen, non pauida animo, non pugnae discrimen exhorrens, aut grauidatis fastu pectoribus, sed demissa ceruice modesta, uultu hilari, laetantique. quo magis abscondere, celareque maiestatem, decusque nitebatur: latius emicare oculorum lux, ingeminarique fulgor; simulque spectantium in animis admirationem, gaudia, metum, & pudorem ciere. Maximinus, sublimes in sella conspicuus, gemmata ueste laureatus, militari adpectu, & graui pectore subsidere, latera iuuentutis flos, & robora Tribunorum, Centurionumque, fulgentes Aquilae, falces terror gentiū, & securis circumdare; e contra subsellia Oratores recepere aduersos Virgini. It hac de re
fama

fama per Urbem, cum prius Catabathmos, Elephantia-
 nos, Arfionas, Nubas, Megabaros, Napataeos, gen-
 tesque finitimas mouisset, sic in Regiam ingens concur-
 sus, uarij animorum motus, & uarij sensus, incerta uo-
 luntas, disparia uota, metus, & spe res agitari, pugnan-
 tium animi, & cura ipsa ancipitia. Facto silentio, prior
 Virgo; nondum stricto eloquentiae mucrone, uictrix fa-
 uore multitudinis, Caesarem intuens: Num iussu tuo,
 inquit, haec acies instructa, & pugnatura est, Auguste?
 Quam inaequalis congressio, & impar Mars? Puellam
 quinquaginta aduersus Oratores tantae exultationis,
 tantaeque gloriae sistere? Sed, quoniam ingentes labo-
 res non parua merces subsequitur, id unum abs te, Au-
 guste, peto, quod denegare mihi a magnitudine animi
 tui non erit, ut, si uictoria, pones me fuerit, Christiana in
 sacra descendas. Ad quam Imperator, subagre si uultu,
 & uere Thracio; Num condiciones pacis, bellique nobis
 praescripseris? Victorum est ista condicio, & arbitrium.
 nunc uidebimus, utrum a nobis, an a te uictoria stabit,
 ausurus ue sit aduersus nos bellare tuus ille, Galilaeus,
 aut audacia fortunare tuam? Hinc Catharina ita ab Au-
 gusto reiecta, uerso ad oratores sermone: Quando hic,
 inquit, in amplissima arce terrarum, & a Romana secun-
 da effundenda omnis uis est, acerrimeque certandum, &
 non dubie famae, dignitatisque faciendum periculum,
 in tanta intuentium multitudine, turpe uobis, Graecae
 sapientiae Principibus erit, conticescere. Tunc rursus
 Mitylenaeus, silentibus ceteris, obstupentibusq; ad tan-
 tam dignitatem, atque inaeestimabilem formam, cum om-
 ni uenustate, responso arroganti Virginem irridens: Tu
 ne es, quae magnis diis maledicis, & Academiam, &
 Lyceum spernis? Tua huc accessimus gratia: aequum erit,
 te prius audiri loquentem, ut nostra non incertum ad
 istum tela eubrentur. Tunc Virgo: Vnde, potentissime,
 sapien-

sapientissimeque Augulle; gratiffimeque Græciæ con-
 fellus; & lecta Romana manus; orationis exordia; quæ
 principia feram rerum; religionisque; quo media conii-
 ciam; quibus nouiffima claudam; Quippe; fi mihi de di-
 uinis rebus dicendum fit; dicit immenfam comprehend-
 ant myfteriorum fegetem; & infinitum quantumuis ru-
 di campum aperiant; in quo uagari libere; & arbitratu
 fuo poffit excurrere; nihil tamen aut animum feriet; aut
 linguam magis impellet; quam Auguffiffimum illud in-
 carnati Verbi Sacramentum; ubi infima fummis; terrena
 caeleftibus; humana diuinis fempiterno foedere conne-
 ctuntur. Iacebat humi infelix Adæ posteritas; & uix or-
 bis terrarum infartiam; uix Lunæ; Solisque cunabula
 uiderat; cum repente; extorris abire coacta; non folum
 iis; quæ olim a Deo liberatiter acceperat; eft orbata lu-
 minibus; fed; letali etiam confoffa telo; & callidi serpen-
 tis imbuta uenenis; iis miferè feruire cogebatur; quibus
 iure dominari debuiffet. Quid ageret miferæ? Erigere fe
 fe ex tanta calamitate non poterat; nullis aut amicorum
 præfidiis; aut humanis inuentis medicinam uulneri re-
 periebat. Latebat in uenis malum; & nobiliores ipfas a-
 nimi partès; in quibus refidet ratio; ingenti clade pro-
 ftrauerat. Sed audite pietatis genus numquam auditum
 quamquam digniffimi eramus; ut in contracto fitu; qua-
 loreque perpetuo relinqueremur; Dei tamen filius; pro
 fua in ftirpem noftream clemètia; ad humanæ fe naturæ
 miferias demiffit; ut nos diuinæ faceret confortes natu-
 ræ; mortem guffauit; ut peccati regnum destrueret; de-
 lituit infantulus in præfepio; ut nos in fordibus iacen-
 tes; & miferandum in modum difiectos clemètiæ fuæ
 dextera rurfum erigeret; ad extremum; ut fua illa admi-
 rabili Oeconómia totum illud in integrum inftauraret;
 quod primi parentis scelere male quaffatum conciderat;
 adfenfo Crucis patibulo deleuit fanguine fuo; quæ ad-

verus nos erant, & acerbissimas syngraphas, & paterni
 chirographum decreti affixis ligno manibus præscidit.
 Poterat ne in ciuibsq; non dido spem, sed uel cogita-
 tionem eaderet, ut hominis causa Deus, uel penderet in
 ligno, uel inter bestias uerfaretur, uel urgete sæua hyc
 me puer factus npius diei, cum sit rerum omnium stirps,
 & origo, gemitus, lacrymasque profunderet. Non fabu-
 las narro: accepimus enim a Spiritu Sancto unigenitum
 Dei Patris, cum genus nostrum inuisset, & in libertatem
 asserere decreuisset, delegisse natalibus suis non amplif-
 simam domum, non arro, sericoque uestitam, non su-
 perbis ornata in laquearibus, uerum speluncam male ma-
 refiatam, tenebris squalelentem, ac situ, pecudum stabu-
 lum, ac bestiarum, lectum non aureum, nec conchylia-
 to peristromate, egregijsq; operibus uariam, cunas non
 ex ebore distinctas gemmis, & multo caelatas artificio,
 non opaciosas, elegant esque fasciolas, sed præsepium non
 tam seni mollitudine iucundum, quam calamorum acut-
 leis asperum, ut his nihil in unum annis cladem nostris ceruic-
 ibus imminetentem auerteret, & de caelo saeuientem in
 nos iram exstingueret. O amor, o pietas. Debebat ser-
 uus: sed persolvere ingenti præsus, aere alieno non po-
 terat. diues erat Dominus, sed nulli debitor: induit er-
 go formam serui, & Orbis terræ conditor, caelestium
 domorum architectas, gloriæ paternæ splendor, diui-
 nam suam lucem uelauit quodammodo susceptæ carnis
 integumento, ut esset pariter humilis, & mirabilis, ut in
 una, eademque persona diuitias intueremur, & debitum,
 & domini maiestatem serui coniuictam humilitati ue-
 neremur. non est circumcisa diuinitas, nec in carnem
 conuersa: retinuit Deus, quod erat, quod non erat (as-
 sumptio natus est enim a Patre Deus sæculis innumera-
 bilibus ante caelum) qui, instante mundi senescentis in-
 teritu, nullo uirili semine in unius Virginis utero conce-

ptus est homo, & paternae iustitiae condignum pretium pro sceleribus hominum non passionis diuturnitate, sed patientis dignitate persoluit. Enitere, philosophice, quantum potes, uel ipsos, si placet, contemplationis causa quoculos effode: nunquam tamen incarnati Verbi maiestatem, & latentem in infantia sapientiam pro dignitate reuerere. Est supra caelestes orbis, extra Lunae, Solisque uias immensum aeuum, & ibi pulchrior quidam mundus flammae uiuentis, & uegetae, quae ardorem non habet, sed placida combustione bonitatis suae radios indequaque diffundens, & uiram, & mentem, laetamque caelo serenitatem, & uberem solo fecunditatem, & immensa denique beatis gaudia sine ulla sui egestate largitur. Non est hic flammae globus immensus mole, sed uirtute gignendi pandit se circumquaque, & cuncta complet uastitate sua expers corporis, & quantitatis, lucet a se, a fonte suo, a thesauris maiestatis suae, sibi que gignit coeque lumen, cui si Solem hunc nostrum, quem cernimus oculis, conferre uolueris, cum scintilla quamdam perobscuram esse, & ut uerius dicam, caliginem pronuntiabis. Non me latet, reperiri nonnulla in ueterum scriptis huic simillima ueritati: apud Platonem saepe fit mentio de tribus Regibus, huic rerum uniuersitati dominantibus. Orpheus inculcat identidem ternarium illud perbeatum, quod ex summo bono, ex mente, ex mundi anima consistit. Sed haec omnia, Graecorum more, tot uerborum ambagibus celant, tantis contegunt errorum inuolucris, ut contentionis audiores, quam cognitionis, fuisse uideantur. Reges Platoni non eiusdem, sed similis sunt potestatis: nos eandem omnino in diuinis personis agnoscimus dignitatem; Mens Orpheo posterior est summo bono, non aetate solum, sed conditione naturae: nos mentem, & summo coeternam bono, & summum esse bonum asserimus. Fremunt philosophi, & in Christianos ratiunculas

eulas quasdam, quasi amentatas hastas summis uiribus, lacertisque contorquent. Sed, quis illorum aut conatus perimiscat, aut stultam sequatur sapientiam, quos haereticorum patentes fuisse constat? Est quidem aliquis diuinas inter personas ordo, qui tamen similitudine inter ipsas, aequalitatemque non iniquat. Pater est Filius, Pater, & proles genitore posterior, sed non naturae gradibus, non temporum consequentia, non dissimilitudine dignitatis, sed dumtaxat origine, ut non immerito a sanctissimis uiris afflatu diuino appelletur lumen de lumine, quia, cum de lumine lumen accenditur, nihil uel de altero diminuitur, uel desideratur in altero, & Filius, quamquam ex aeternitate genitus est a solo Patre ratione quadam nobis incognita, sine ulla tamen perturbatione, aut commistione naturae est illi coniunctus, & ab eodem sola hypostasi, sine ulla distractione, uel auulsione distinctus. Itaque, ut uno, eodemque ictu Ethnicos, Iudaeosque confodiam, non est solitarius Deus, quia in triplici perfecta persona consistit; nec est multiplex, quia trium hypostaseon *uultus* sine ulla diuisione in singulis integra reperitur, ut & mirabilis sit in tanta unitate distinctio, & mirabilior in tanta distinctione communio rerum, atque societas. Quam libenter hic essem diutius, Deique filium orbem utrumque moderantem, siderum plauis, perennes Angelorum laudes, & curuata illi rebellium genua mentis oculis contemplerer: sed eius inuocant cunae, sollicitant uagitus, & lacrymae, ut demissis in terram oculis intueat hominis causa in praesepio iacentem, quem sublimi sedentem throno paullo ante conspexeram, nimirum factus est nouus opifex sui, & architectus uilis in praesepio, uilior in Cruce, ut monumenta amoris erga nos sui aeternis consignaret chartis, pietatisque illustres notas non in tabulis lapideis, non in columnis; non in aere Corinthio, sed in excarni-

ficato pectore suo cerneremus incisas. Non tenuit diu-
 tius iram Mitylenæus Græcæ iactantiæ heros: sed ul-
 terius pergentem uirginem indignabundus excepit. Tu
 ne stultissima seminarum, coram totiùs Græciæ lumi-
 nibus, nihil aut philosophorum grauitate, aut triabeali
 celsitudine, purpuræque splendore pertèrita tantum
 opus aggredieris? disputas enim nõ de elementorum ui-
 cissitudine, nec de siderum cursu, sed, quod summae in-
 dicium est arrogantiae, de deorum natura, nouosq. in-
 ducis cultus, nouos moliris deos, nouam fingis, nobis
 praesentibus, felicitatem. Testor Saturhi solium, num-
 quam me tantis iracundiae stimulis exarsisse, numquam
 mihi magis inuisos dies, & inquirendo, disputandoque
 consumptos, quam in praesentia, ubi irrideri quodam-
 modo a puella uiros, uelitari ab adolescentula senes, do-
 ceri ab infante philosophos, ipsos de caelo à mortali fe-
 mina immortales deturbari deos intueor. Doleo casus
 tuos, o Iuppiter, uobisque omnibus beatarum Sedium
 incolae, fletibus potius, quam altercationibus, tristique
 silentio parentarem. Video enim dicacitate puellam,
 & pulchritudine instructam numinibus bella mouentem:
 uideo commota auditorum pectora, discietas e senten-
 tia multorum mentes: ardent in uenis spicula tam ele-
 ganti collimata manu. quid tandem? Utinam falsum au-
 guretur animus: extorquebunt non ex praecordiis uitã,
 sed ex imis uisceribus religionem. Verum nec mihi, nec
 diis deero: intendam in hac aetate neruos, &, qua ma-
 iori potero, animi contentione pugnabo; breuique uer-
 borum ambitu has nouas ambages ex Hebraeorum offi-
 cina depromptas, ut umbras, laruasque, prosterinam.
 Tribuis ne tantum tibi in hac aetate, ut temere putes,
 omnes ubique homines ante te in taetra errorum caligi-
 ne iacuisse, quousque tu e caelo delapsa ueri lumen
 praeferes? O te miserum Plato: o te infelicem Aristo-
 teles:

teles: quid uobis rerum paene omnium cognitio profuit, quibus prius contigit ex hac uita discedere, quam Catharinam philosophantem audiretis. Euolue diligenter omnem antiquitatem: interroga Graeciae sapientes, Persarum Magos, Syriae Chaldaeos, Sacerdotes Aegypti, Indorum Gymnosophistas, Druades Gallorum de Dei natura quid senserint, & reperies numquam eos in tam diuturna commentatione, in tanta disciplinarum luce, de deorum, quam semper coluerunt, multitudine dubitasse. An non magnam habent isti uim in ingenio, auctoritatem in sententia, pondus in uita? Sed uide, quantum intersit inter puellam assuetam colo, calathisque Mineruae, & sapientem senem studiis, & disputationibus exercitum. Vnum dum adstruis Deum, plures incaute constituis: Pater apud te fons est, & origo diuinitatis; huic cum per omnia Filium aequalem facis, pacis inter homines, caelestesque sequestrum (ut Spiritum illum, quem Sanctum uocas, in praeteritis habeam) non aduertis duos a te diuinitate donari? Quo te uertes? Explica te, si potes ex hoc nexu: profer si quid habes: effare tandem, ut triumphus, quem mihi de Christo concertando peperisti, confessione tua reddatur illustrior. Tunc iterum Virgo: Quid mirum, si nihil de diuinis rebus eloquatur, & credat, qui suorum sensuum turpe mancipium; nihil reperiri putat expers sensus: immo uero ita oculis omnia, & imaginationi, quae plerumque fallitur, accommodat, ut, quae illorum aut obtutum, aut iudicium effugiunt, fieri nullo pacto posse fateatur. Deus a uobis, o Graeci, *αδύροπος* dicitur, hoc est penitus occultus, & abstrusus: apud Platonem Timaeus non dubitat affirmare diuinam naturam esse cognitu difficillimam, & ubi fuerit inuestigata, indicari, atque in uulgus enuntiari omnino non posse. Simonides Hieroni percunctanti quid esset Deus, cum saepius ad deliberandum dierum nume-

rum duplicasset, quid tandem protulit? Rem sibi obscu-
riorem fieri, quo diutius considerabat. Cedo quid caus-
fac fuit, cur acerrimi homines ingenij, & ad dicendum
promptissimi, in hac una disputatione de Deo videren-
tur elingues? Nimirum abscondita sunt haec sapienti-
bus, & reuelata parvulis ab eo, qui Crucis supplicio stul-
tam fecit sapientiam huius mundi: in quorum sortem si
semel transferis Mitylenae facile cognoscas, in quan-
ta plerique sine lumine fidei, caligine uolentur: quam
uis de illorum numero sint, qui in Academijs, & in Ly-
caeo buccis concrepantibus scientiam venditantes ex-
hibent se aliorum magistros, qui nunquam fuerunt disci-
puli ueritatis. Sed ad rem propius accedamus. Inaudi-
ta uobis est unitas Dei? O egregios orbis Doctores: o de
philosophia, deque ipso hominum genere male meri-
tos: quid uos docuit Peripateticorum Princeps in Ethi-
cis suis, quem in investigatione rerum natura sibi socium
adsciuit (ut fabulatur antiquitas) optimum esse regimen
Principatum unius. Negabitis igitur admirabilem hanc
mundi molem, illustre & domorum, & Ciuitatum om-
nium exemplar, alio uti gubernandi genere, quam unius
uoluntate, imperioque. Lustrate oculis omnia: perpen-
dite animo tot corpora, & loco, & situ, & proprietati-
bus pugnantia, his tamen inter se legibus nexa, ut pa-
cem seruent in pugna, & concordem discordiam aemu-
lentur. Quis sanae mentis non existimet, haec ab unitis
tantum uoluntate pendere, qui, ut rebus omnibus uitam
conseruaret, inter arma terram radicibus haerentem suis
librauit in medio spatio; fustus indignantis Oceani, ne
terram obruerent, minutissimis frenauit arepis; ignem
edacissimum, & impatientem socij, longissime a frugibus,
a mistis, ab animantibus abduxit, ne absumeret omnia,
eiusque ingenitam uim caelo, hoc est solido quodam cor-
pore corruptionis experte, & numquam senescentem com-
pescuit.

pascuit. Quanto sapientior uobis Trismegistus, qui, caeli, terraeque theatrum diu contemplatus, aiebat, uideri sibi uniuersum hoc pictam quandam tabellam eximij opus artificis, in qua licet uirētes riparum amictus cernerentur, speluncarum cœcissimifractus, recessusque, & liquorēs perlucidi amniū, & abruptae saxorum cautes; ac impendentium cœlo porrecti montium uertices, camporumque uasta planities; eo tamen erāt ordine cuncta disposita, ut idem omnino arguerent artificium, eundem artificem, eandem denique magistrā manū ubique quasi digito cōmonstrarent. At tollat nunc supercilia: Babylon: suspendat India nasum: frontem perfricat Heliopoli: profusiant aliqui ex nouis Athenis magistelli; intrudant apud plebeculam in compitis ignota numina: quid tandem lucrabuntur? infamiam. Omnes enim intelligēt, hos nouos esse tyrannos, non corporum; sed animorum, qui ratiunculis suis, ut rebellibus armis, id unum studeant efficere, ut, excluso Monarcha Deo, inuisam pro eo in Orbem terrae deorum inducant polycratiā. At deorum, inquit, cultus a mundi nascentis exordio usque ad hanc nostrā uiguit aetatem. Portentosum mendacium. Afferant, si quod possunt, idololatriæ uestigiū ante Belum; quo apud Assyrios regnante exortam accepimus, cum tamen a molitione rerum plura iam saecula praeteriissent, in quibus homines soli Deo obtulerāt uota; soli adoleuerant tura, ut opem in periculis, rebusque dubiis implorarent; aut contractas animorum sordes euherent. Nos quidem Enoch proferemus, sanctissimum hominem, & disciplinis nobilem, & annis onustum senem, qui, ut posteritati prospiceret suae, praecepta de uno, ueroque timendo Deo duabus incisa columnis, ne aqua aquarum abluuiope, aut ultricibus flammis penitus interirent, tradidit hominum memoriae sempiternae. Serpit idololatriæ ues (non inficior) in dies magis; lisc

demque per multos annos est aucta, quibus & hominum aetas incrementis: sed expulit tandem temeritatem sapientia: cessere fulgoribus tenebrae: diluxit: iam patent omnia. neque enim defuere in Asia, Graecia, Italia, Libya, aliisque complurimis mundi partibus uirgines uaticinio inclytæ, quas Sibyllas appellant, quarum carminibus est, quasi machinis quibusdam, bellicisq. tormentis concussus, quassatusque error, ad extremum funditus Christo nascente ueritatis assertore sublatus. Deus bone, quanta in Sibyllinis libris latent mysteria rudibus uelata carminibus? Hos adeant, si qui sunt apud uos inquitendae ueritatis studiosi, & inuenient numinū explodi multitudinem, irrideri idolorum artes, & profana sacra, religionemque nostram non suis modo coloribus adumbrari, sed summis etiã exornari laudibus, praecipue in primis cognitionem unius Dei, quem nunc regnantem in caelo, nunc Virginis utero clausum, nunc uagientem in cunis, nunc sanguine manantem in Cruce; nunc denique omnium hominum causas, & merita cognoscentem proponunt. Quid plura? Tam copiose de Dei filio, eiusque rebus gestis loquuntur, ut non uaticinia fundere, sed texere uideantur historiam. Iam uero, si ad philosophos ueniamus, confectum est proelium. Noster est Mercurius, cui, ob plurimam rerum scientiam, Trismegisti cognomen dedit antiquitas, qui ob eam solum causam Deum affirmat esse *ἀείνους*, quod, unus cum sit, nominis notione non eget, quo distinguatur ab aliis. Noster est Socrates, quem sapientissimum uestra cecinerunt ora cula, cui cum esset ab Atheniensibus ex altera parte eicuta, ex altera uero deorum multitudo proposita, cicuta bibenda generose uitam finire maluit, quam ab unius Dei confessione stultè, insipienterque recedere. Noster Aristoteles, qui uoluntario se multauit exsilio, ne cogatur in poenã Soctatis incurrere, cuius sequebatur sen-

tentiam. Noster Plato, tam clari, atque egregij nominis philosophus, qui usque adeo in suis & sermonibus, & dialogis fidem, quam profitemur, expressit, ut passim ab omnibus Moses Atticus diceretur. Quid Tullius Romanae parens eloquentiae, quoties in epistolis ad familiares deridet deos, quos populi metu precatur in rostris? Noster Apollo Delphicus, apud uos inclytæ famæ: is enim interrogatus an uere dij essent, qui in simulacris respondentes pro dijs ab hominibus colebantur, unum respondit tantummodo reperiri Deum; cuius illi omnes leuem quandam similitudinem accepissent. Sed non intelligit Mitylenæus, qui fieri possit, ut Deus unus sit, & filium habeat diuinæ participem essentiae. Audi, nõ est *ἰσῆς* Patri filius, sed *ἰσῆς*: proprietas est in illo diuersa, non natura: substantia est una, sed subsistētia triplex. Nec quæras in Deo nuptialem thalamum, uariumque sexum: non imbuitur alieno semine parturiēs uterus: sibi ipsi sufficiens est Patris intelligentia, suis plena seminibus, suisque grauidatâ diuitiis, & gignit, & parit uiuentem prolem, nullis aeni periodis circumscriptam. Quod si puellæ fidem non habes, crede Serapidi, qui percunctanti Tullo, num beatiorē se, ac feliciorē agnosceret quemquam inquit:

Principio Deus est, tum sermo, & Spiritus istis

Addit: aequaena haec sunt, & tendentia in unum.

Non patiar in tanta rerum copia, & in tam amplo, latoque dicendi campo orationem meam longius euagari. Vos, si potestis, attollite mentis oculos, & inuenietis regionem ubertatis indeficientis, immensosque terrae uiuentium tractus. ibi facile uobis erit despiciere fucatam hanc corporum pulchritudinē, quam pro numinibus colitis: spectabitis domum non manu factam, quae suum sibi diem facit negante Sole. Quis aeternorum rosas, ac lilia collium praetereat? purpuratos scilicet martyres, &

cādidatas Virgines caeli delicias secretioris? quae, spon-
 si praesentia perbeatae, illumque comitantes, quocum-
 que ierit, splendor Lunae, Solisq. globos, nec suis qui-
 dem dedignantur plantis, orbemque ipsum stellantibus
 insignem astris sublimi uestigio calcant. Quis me centu-
 riabit, quis in earum numerum adscribet? O diem illum,
 mihi prae omnibus, qui illuxere, felicissimum: quo, dul-
 cissime sponse, os istud augustissimum, aeternamque lu-
 cem hisce oculis hauriam? Ingens post haec in coetu si-
 lentiū, incredibilis admiratio, fracta spe uictoriae, emun-
 cto animorum uigore, & iactantia Christianam ad reli-
 gionem tacita propensio. Pars ergo intueri solum, pars
 in Virgine fixis oculis hiscere, pars suspicere caelum, sur-
 rimque dare interdum in occursum oculos, alter alterius
 ora, uultusque prospectare, maerere, sensumq. ferri au-
 de in quae pugnant, damnatis, quae defenderant.
 Quod ubi animaduertit Augustus, ex silentio cladē suo-
 rum, & aduersariae uictoriam intelligens, magno incita-
 tus furore, uoce horribili, Quid, inquit, dedistis manus;
 uicti ne estis, cessistis femellae? ubi iactantia, primoque
 in congressu audacia, ardorque animorum? Gens uilis, &
 Graecula tam ignobiliter ante Virginem cadit? Pro pu-
 dor, ita ne Athenaei gloriam, decusque Academiae, aut
 Prytanaei factum, grauitatemque Ariopagi defenditis?
 Profecto de tumido bellatore nihil felicitis augurabamur,
 cum non eloquentia, non acumine ingenij, (haec arma,
 hic mucro disputantium) sed iactantia perstrinxit aduer-
 sariam. Ecce una aduersus Virgo stetit nuper nutricis ab-
 stracta uberibus, & tamen cum ignominia Deum, cum
 dedecore uestro, omniumque, qui circum adstant, de
 Athenis, Rhodoque triumphum refert? Haecine a uo-
 bis expectabamus? Haec ne deorum causa poscebat? Ita
 ne diuini nostri praesentia numinis requirebat? Tūc Mi-
 tylenaeus (qui haecenus aduersus Virginem ferocissime
 stete-

steterat) Nemo, respondit, inuictus a nobis discessit, Auguste, nemo nostra terga uidit: semper praeclare uicimus non minus nobis ipsis decus, quã patriae acquirentes: at in ueritatẽ pugnare nemo philosophus ausus est, nec nos deinceps audebimus. id enim philosopho propositũ inuestigare, & perquirere ueritatem, ea lætari, & frui, non ultro lacessere conuicijs, oppugnareque: nos illã iam apprehensam non ignauiter dimittemus: cessimus praeclarissimae puellae, non imus inficias, cessurique sumus: damus ei manus: praebemus colla catenis: magnum illi decus, & sempiternum Athenarum gloriam, sapiẽtiamque fusam, stratamque suppliciter sibi apprehensantem genũa conspicere, non minus huius inclytae, inuictissimaeque id laude gestum est, quam commodo nostro, qui ridiculis imbuti religionibus, immo superstitionibus, hucusque impie, nefarieque ipsi (ut nobis arroganter, & reliquis uidebatur) magistrũ uirtutum, in uasto uitiorum pelago fluitauimus: posthac properare ad litus in animo est, perque sanctissimam huius Virginis eloquentiam, summam integritatem, infinitam sapientiam, per pietatem, religionemque ad Christum confugere, uerum, aeternumque Deum, inscianter errauimus: pie agnitũ flebimus erratum. id ipse ex omnium Collegarum ore pronuntio, assero, & affirmo: nulla poena a sanctissimo nos proposito auocabit. non indecorum est philosopho, in senecta addiscere: diu sudauimus, asimusque, dum inepte nimis caelum metiebamur, inanemque auram aucupabamur: non pigebit nunc pro certissima, diuinaque doctrina cruorem largiter effundere: satis errorem nouerimus, si scelus cum paenitentia fatebimur. Tunc Augustus, uirorum audacia terribilior redditus, annuit licitoribus, ut substriẽis palmis, pedibusque omnes in pyram conijcerentur. Dum trahuntur ad supplicium, se inuicem cohortari, animos facere, extollere generosita-

tem, Christo gratias agere, laetissime esse, non trepide
 mouere gressus, omnesque ad Virginem uersi rogare,
 obtestarique, ut antequam absumerentur corpora igni,
 eius manu baptizarentur. Quibus Virgo, Pellite ex ani
 mo metum, generosissimi milites, lecta bellantium tur
 ma: fortissimum in bellia dedecent: nouistis iam Deum
 ite: pugnare ferociter: uestri unda cruoris, sacrarium im
 plebit officia lympharum: eximit Christi clementia, ue
 sterque animorum ardor omne expiationis dubium. Post
 dicta, iacti in flammis simul omnes concremantur, ta
 ctis haud quaquam corporibus, uestibusque, dormientes
 iudicasset, non uita functos: is ori candor puniceq; admi
 stus color, is status, idemque quibus uiuentes effulserat
 decus, & gratia inerant. Horum a nece Augustus rursus
 Virginem blanditijs attentat, stantem adulatione qua
 rit, admoet cuniculos: O Nili, inquam, decus, o pul
 cherrima puellarum, o nata dijs, o generosissima, Virgo,
 Romana, digna curuli, tenellam quae ego respice detatem,
 metire modo exoptatissimos annos: noli immaturum ni
 mia tua peruicacia, & crudelitate, obtinere iuuentutis
 florem: flecte parumper animum: molli pectora honora
 deos: non ardua, & dira iubemus, tuis non indigna ma
 ioribus. etenim, si Ptolomaeorum manes, si cineres dari
 possent, detestarentur ista tua consilia, & nobiscum pro
 fecto sentirent. O Catharina, nobiscum perfruere quae
 so bonis: a Faustina rege secunda inceprum: da gentibus
 iura: magna pollicemur, maiora siquidem dabimus: ne
 mo Augusti circumscribitur uerbis, nemo eluditur, nemo
 Augustorum damnauit promissa: supplex tibi patrias fo
 ci, araeque penatium supplicent, tenduntque manus, ne
 inani tua opinione haec nobilissima ceruix funesto done
 tur uictima licitori, ne cruore tuo madescat solum, lugeat
 que rursus Cleopatrae ruinas, & miserabile factum Ae
 gyptus: nemo tibi aetorum in fulgore locum negat, ne
 mo in

mo in cella Iouis : uicisti : iam tumida graderis : iam ten-
 dis ad Olympum : moderare uictoriam : unum uincens :
 hoc decus, cerera fortunae uis, fatique potestas rapiunt :
 pugandum dehinc, si obstinara perseveras in execrabi-
 li sententia, non lingua, sed ferro. Illa mulierum acies,
 & pugna, haec uirorum erit : qui foedera, & pacem ne-
 scit, qui spernit, nec Martem habebit priuvm. Tunc Vir-
 go, amare subridens : Bellandum est, inquit, Auguste :
 pax cum dijs nulla placet : desine tu blanditijs labefacta
 re uirtutem. dolosa mens, haud scelere caret, habet me
 Christus sponsam : ipse mihi parens, & sponsus, ipsae de-
 liciae, gloria, amor, opes, & delectatio : dum illius ani-
 mo decora euoluo, incredibiliter illius flagro amore, lan-
 guo cupiditate : iam illi fidē, & dexteram obligauī, eius
 apud signa iurauī, professa militiam aduersus inferos,
 quorum tu ductor, ut mihi hodie uideris, existis : pro-
 fessa etiam uirginitatem, non desciscam, non praelij aleā
 subterfugiam, omnis licet in me uis exurgat Romana,
 petantque nudata pectora Cydonum, Parthorumque sa-
 gittae, fodiāntque Sarissae Macedonum : mihi plures per-
 ferenti cruciatus haud incerte duplicabitur merces : in-
 ter aduersa deprehenditur amor : in felicitate exiguum
 amicitiae meritum, & amoris : non uulnera, mortesque
 pauet Romana iuuentus, quo ciuicis, muralibus, ualla-
 ribusque coronis effulgeat, quo in se ciuium ora trahat,
 quo ue insigni trophaeo penates exornet : nec Christia-
 ni in iustissimo praelio ob iustissimam causam signa, a-
 cciemque deserent, Imperatorisue sui Imperatorum, Re-
 gumque Regis gloriam indefensam, atque abiectam re-
 linquent. Quibus auditis, Maximinus, furore succensus,
 iubet nudatam alligari equuleo Virginem, ferreisque
 scorpionibus dirissime, immanissimeque concidi : abre-
 pta illico purpura, sublatisque uestibus, ostentatus po-
 pulo candor, ostentata quae dedecent oculos, altissimo

stupore concussis omnium animis in excellentissima, atque admirabili pulchritudine. Nuda Virgo, substrictis pedibus, colligatisque fune brachijs, in tenella carne tumentē liuore, dirisque funium notis, suspenditur in equuleum, inde caepta uerberari. Obremuere primum ad impetum in intentandis ictibus licitorum manus, horruereque scelus auersantium dira imperia, & funesta mouerat quippe uel in ferreis percussorum pectoribus, assuetisque caedibus, miserationem aetas, forma, dignatio, & innocentia. Saepe excussae manibus uirgae, saepe incassum effusae, & si corpus attentassent, exiguam inferre plagam, quamquam tenella membra uel leuissimo ictu mortifere lauciabantur. Sed Maximinus, scelere audax, in iracundia perseverans, temulentus, impius, acerbē Virginis cruciari constantia, admirari decora, suspirare, inardescere, uictum se, & spretum indignissime ferēs, uerbis ministros compellat, urget, iubet immaniter rebellem diuexari. pauidi aduocem, & supercilium Principis ministri, postposita humanitate, miserationeque, caeco impetu auersum corpus petere, ingeminareque uires: concrepitabant uirgae, sonitumque repercussi reddere scorpiones, scindi nates, & femora, tundi uterus, conuulnerari pectora, rapide proruerē extemplo sanguis madefacta humo, scissaque cutis, & carnis frustula horribiliter dependere, aut auulsa misceri cruori, tristibus omnium animis, uix cohibito fletu Tyranni obmetum. Dirus Imperator inter Virginis cruciatus cachinnari, haud sincere tamen gaudium sentiens, quandoquidem cruentissima, libidinosisissimaeque bellua integram, uiuentemque Virginem paratam Veneri & amplexibus non caesam uelle, idque Veneri, suarum faultrici cupidinum, & spoliatrici castitatis obijcere, quod se in elato aduersariae supercilio, fastuque non amice torqueret; alteram Helenam, Cleopatramque, immo clariorem ut uirginem

sibi ostentatam ad poenam, datam in manus ad supplicium dicens. At Catharina, uersa ad caelum luce, intente Christum apprecari, ad tolerandam poenam, & ignominiam uti tribueret uires, atque constantiam, iamque eum praeferre habitum oris ita laeti, excelsique, ut minari, insultareq. Tyranno uideretur, non gemere ad ictus, non detorquere corpus, non trepide stare, non denique flectere ad preces animum, aut in abiecta deiicere: omnia augustissima in Virgine uisa. Sic detritam Virginem Tyrannus obscurissimo adstringit multum ad ima defosso carcere, squalenti undiq. pariete, nitrumq. sudante, abnegatis per xij. dies alimentis, apposita etiam custodia. ipse, cum magna equitum manu, & non exiguo ariolorum comitatu, Canopicum ad ostium, cxx. stadiis ab Alexandria distans proficiscitur, Serapidi sacrificaturus, exsoluturusq. Herculi ad Heraclium uota, captaturusque auguria, & omnia belli, quod summis uiribus per Asiam aduersus Maxentium, Constantinumque apparabatur; simulque inspecturus multitudinem eo per fossam Alexandria decurrentium, etsi superstitiosum animum cupido uexaret uidendi Casij templum Iouis, magnique busta Pompeij, ut clarissimo Romanorum Imperatorum magnifice pareretur, Hadrianum Caesarem accumulaturus. Sed Catharina, carissima Deo, haud plagarum, famisque sensit acerbitatem, & tenebras. diuina clementia euincitur Maximini crudelitas: missi quippe Angeli splendidissimis colucentes facibus, expulere tenebras, curauereque Virginis corpus, simulque alba columba (nihil felicius augurium, aut dignius simplicitate, amoreque Virginis erga Christum) apportato cibo, depulso ieiunio, fameque expleta, reficere, recreareque afflictam. Interea secreta thalami, parsq. regiae a Caesare potior interrupta quiete faustissimo augurio ad ingentia exciri, abiectoq. purpurae fulgore non pauide prouere in ferrum, & dare certuicem.

uicem. Etenim Faustina Augusta (ita uocant huius au-
 ctoreſ historiae, profecto apud ueteres, grauesque Ro-
 manarum rerum ſcriptores duas dumtaxat Fauſtinas re-
 peries, Antonini Pij uxorem, & alteram Marci Aurelij,
 utramque inter diuas relatam gentilium ſuperſtitione)
 moribus eximiis, caſtiſſimisque, mira pietate, & graui-
 tate uiro abſimilis illius ferocia ſaepe inter oſcula, am-
 plexusque demulcens, molliensque prurientem in ſtra-
 ges animum, aut inconſulta decreta, queis per temulen-
 tiam euulgatis non proſpera, & laeta ſubditis inferebantur,
 reſcindens pertaeſa uiſi libidinem, inſatiamq. ue-
 nerem, ſimulque diritatem, ignobilitatemq. abhorrens,
 in nouo Virginis certamine concuſſo pietate animo ui-
 dendae, alloquendaeque in ſpem, & cupidinem ingen-
 tem rapi Virginis, ſimulque dexterae iungendae, quip-
 pe quae uiſi aſtutia, ne ſuſpicio iuuenili in animo ex ad-
 miranda, inuſitataque Catharinae pulchritudine obori-
 retur, Auguſtae oculis fuerat ſubtracta. Sed Auguſtae
 peccus, praeter muliebrem cupidinem, res nouas anhe-
 lantem, & clariffimum Catharinae nomen, dignitatem,
 gloriam, commiſſique certaminis magnitudinem, noui-
 tas ſomnij, & ſpecies mire quaterere: uerum in ipſo deſi-
 derio coterretur furioſa uiſi mere, & praepropera in cae-
 dem crudelibus iuſſis, & rei difficultatibus, non audet
 alicui aperire cupiditatem; omnia ſuſpecta, & infida in
 aula credens, ſed aegreſcens animo per uaria cogitatio-
 num inuolucra decurrere, agitare uiam explendae cupi-
 dinis, mentemque ad prouida interdum, audacia, & ar-
 dua erigere, aut in timida deuoluere, gemina poena co-
 anguſtatur, geminoque icu confoditur. His Auguſta
 inhaerente cogitationibus, ad eam ſalutandam de more
 Porphyrius intiat, niſi inter Romanos (etſi neſcio quid
 Syriaci potius, ac Phoenicij, quam Romani hoc nomen
 redolere uideatur, uerum inuaſerat barbaries patritia no-
 mina,

mina, & circumballauerat curiam corruptis moribus, & polluta indigenarum nobilitate) non obscurus, factis illustribus, manu egregius, & in iuuenili aetate consilio non ignobilis, Marte acerrimus, ingenio placidus, alterius secreta recondens, sua non promens, Augusto carus, militibus acceptissimus, apud populum, Augustamq. gratiosus, hic ad Regiam accesserat, ab Augusto ad sacrificia excitus, decoratusque Praetoriana praefectura: hunc benigne Augusta exceptum, post salutem sic affatur: si des tua, Porphyri, & egregia uirtus, magnisque saepe in rebus spectata grauitas non inuitis arcana nobis tecum participanda eliciunt: grauius profecto erraremus, non mediocrem fidelitati tuae inirentes notam, si, quae dicturae sumus, tibi celassemus: magnum amicitiae argumentum est, in communi fortuna, seu fausta, tristiue non se iungere consilia: probe quoque noscimus, in communi cunctandis secretis obligari enuntiantis fidem, & uitam. At nobis de te illud certum, atque exploratum est, capi humanitate potius, (ut nobilem & Romanum decet animum) quam timore non diuturni magistro officij ceterum in sincera fide, & in magna cupiditate parcendum: loquacitati est; alto ab exordio retexuimus orationem, quo extrema facillima sint: Dudum, Porphyri, postquam recens haec Diana, (sic quippe, qui uiderunt, retulere nobis, neque enim tantae pulchritudini, maiestati que humanam sufficere collationem asserunt) hanc Regiam splendore, & gloria compleuit sui; ingens nos cupiditas inuitatusque ardor attingendae Virginis dexterae, decurrendiq. ad oscula incelsit: fuimus imbre cohibitae, fregit istam cupiditatem, optatissimumque uotum inmanis Tyranni audacia, citusque ad arma furor: at, postquam accepimus ipsius ex ore Tyranni, per iram, oscitantiam, ac temulentiam id uel inuite proloquentis, praclarissimam Virginis aduersus Graeciam uictoriam, in totis

mentisque Regiam cōstantiam, acrius desiderium nobis accensum est, intolerandus stimulus additus: nocte etiā hac praeterita uidimus ipsam (res mirabilis) per uisum puellam, augustissime, splendidissimeque uestitam, celeberrimo, sacratissimoque sedentem in Virginum coetu, astanteq. circa candidatorum electissima pube: cumque intueri faciem Virginis, & legere decora oprāremus, scintillante fulgore perstricta oculorum acie, hebescenteque uetabamur, uidebamurque uocari ad oscula, sedisse etiam ad latus, non leui in nos fauore collato, quippe quae sua manu auream ceruici adaptarat coronam, cum proximis sermonem ciens, nos quoque respectans, alloquensque, Haec tibi, Augusta, a Iesu Christo corona donatur. Ob id neque pacem pati, nec capessere quietem, nec frui cibo possumus: euictae sumus: euastamur cupiditate: suauiter, & turbide simul rapramur in uora: alte pectus uisu premitur nostrum, seu id Deus suadet, seu fata uolunt: satisfaciendum nobis est, sequatur postmodum (si superis placet) omne malum: satius in uno uexari, quam perenniter distrahi: sit nobis Catharina in amplexibus: reliquum fata trahant. Porphyrius demisse adoratae non cunctanter, incitataeque pollicetur Augustae, in omnes se casus, & pericula pro ea iturum, paratum se esse ad iussa, etsi ardua res sit: implenda ad uota pecunia opus esse: hanc haud parce ab se dissipatū iri inter milites refert. Augusta, promissis laeta, miris laudibus commendatum iuuenem ab se dimittit, rogat ut quantocius rem perficiat. Porphyrius, emollito pecunia Centurione, dimotoque praesidio, ad primam uigiliam in carcerem Augustam per manus trahens, elusis ancillis, reputantibus in thalamo captantem quietem dominam, tacitus comitatur. ad ipsum carceris ingressum, prope limen, micatis repercussi fulgore lucis ambo exanimati procidere, mira que naribus hausta odorum sua-

uitate

uitate alleuantur a Virgine, iussi benigne, feliciterque sperare: mox, cum sedissent, splendidissimo haerentes Virginis tori contemplantur laureatum virginum agmen, & Angelos Virginis ulcera linientes, curantesque, simulque quatuor, & uiginti sapientes ex his, quos Cartharinae religio debellat, straueratque eloquentia. Attoniti ergo, non fari, non mouere corpus, non deflectere a Virgine lucem, contemplandoque hiscere. At Virgo, elementer affata Augustam, praenuntiat, intra triduum ipsam euolutoram ad caelum, uidere iam se in illa Dei benignitatem, foremque salutis, conspiceret coronam alte in caput ex Angelorum dependentem manibus, Augustam non alia decere, lasseret modo animos, & pectora magnitudini paria certaminis, ne horreret fulmineum Augusti uultum, non praefernidas iras, respueret infandos amplexus, & pollutos caedibus animos, & os crudele, uerteret ad superos animam, affigeret Christo mentem, illum amaret, illum ueneraretur, illius exoptaret amplexus: plures iam in orbe Romano esse Augustas, magnitudine opum, & gloria pulchritudinis, & sapientia, comitateque (quae fluxa, & leuia omnia) pares, omnes posse ab ea superari, si praeferreret immani Tyranno piissimam regnantem I E S V M, eiusque nomen fateretur: egere quidem mortalem illius adminiculo ad uirtutem, & gloriam: at, si modo animum praebet instructum, paratumque, sensurum auxiliium, & ardorem, mortisque contemptum, elate, facundeque explicare. Breuiter respondens, & sapienter ab Augusta, non eunte infitias timeri ab se uirum, petere tamen demisse, ut ipsa Virgo, tam cara Deo, se precibus adiuuaret, conciliaretque numini: Tunc Dux Romanus, recolleso animo, fidenter quaereret a Virgine, quibus praemiorum generibus, quibusue coronis, uel dignitatibus a Christo milites exortentur, quae illis statuta merces, quae stipendia, quae

post classica quies, & otium, qui uictoriarum fructus, nam, si ampliora Cōsularibus fascibus redderentur, abiecitō Augusti Sacramento, daturum confestim se Christo nomen, iuraturumque ad signa, militaturum, pugnaturum, occasurumque pro illius gloria, imperioque, modō ipsa Principatus enudaret opes, praebere uadimonium, ne deciperet, annuit. satisfactum hac quoque, in parte Romano, connumeratis (quantum sinebant temporis angustiae) Christi opibus, magnificentia, splendore, ac felicitate. Cum ad quartam uigiliam in Praetorio, obstrepente tuba, inuita a Virginis complexu Augusta diuellitur, diu quippe collo inhaerēs cum lacrymis osculari labia, oculos, & mammas suauiter lambere, patefacere Virgini (quantum licebat per externa signa) amorem suum, ardoremque. Dux acceptam Virginis dextram uenerabundus attingit. ambo mox in Praetoriū per Pseudothyrum regrediuntur: sed dispositae per porticum diligentia, iussuque Porphyrij equitum stationi res celari non potuit: quisque modeste, & auidē quaerere a Porphyrio, rogareque Augustam, (cum mansuetudine, & comitate mulieris quisque notus inuitaretur ad libere proloquendum) ut expromerent, quo perrexissent, ubi fuissent, quid ue egissent. Sed, Augusta, gynecaeum ingressa, Porphyrius, cui id imperatum erat ab Augusta, (cum trahere moram adueniens aurora nō sineret, nec honestas) accepto de silentio iureiurando, rem omnibus aperuit, hortatus, ut idem ipsi facerent, sequerenturque se Ducem, non spernerent consilium, quod alias ipsi non infeliciter aduersus Arabas, Blemios, barbarosque essent experti, in hoc profecto utilissimum. Omnes, actis gratiis, repente Christianos se esse fatentur, secuturi Ducem omni in re, uel aduersus Caesarem, si placeret defendi armis religionem; nec se Britannicis, Gallicanisque copiis inferiores esse ostendunt, quas inuicissimus regeret Cōstantinus

tinus, Constantij, & Helenae filius, non hostis, infestus-
 que rei Christianae, aut Christianorum ritibus, sed fau-
 tor eorum religionis, & regnator eximius. Dux, lauda-
 tis equitibus, celebrataque animi magnitudine, alacrita-
 teque, iubet quietos esse, non egere ferro. Christi religio-
 nem; satis esse animos, & pectora, addens. Nocte, quae
 XIII. clauderat diem, Christus, cum caelestibus agmini-
 bus, aulaeque apparatu, anhelanti Virgini amplexus,
 splendidissimum se exhibuit, confirmans puellam, exci-
 tansque in reliquum certamen, profuse auxiliū, & opem
 pollicitus: Ad tantam lucē, beatissimumque adspectum
 substernit se solo Virgo, pedibus regnantis aduoluitur,
 piissime adorat, agit gratias, nimis se felicem, nimis bea-
 tam se praedicans ob tam singulare beneficiū, minimam
 se ancillarum, & seruentium eius benignitate euectam
 in fastigium, adscripamq. non gregariis cohortibus, sed
 inter principia donatam religiosissime testans. Interim
 Maximinus Nicopoli, xxx. ab Alexandria studiis sciun-
 cta, (hoc in loco superioribus saeculis Octavianus Caesar
 prouentem cum equitatu Antonium in arma e Cleopa-
 trae sinu, deliciisque emergentem repulerat) Alexan-
 driam laetus, quasi faustissima captasset omina, sub no-
 ctem intrat, non tamen Virgini mitigatus. subsequenti
 enim die, clara uix luce mandat abduci a custodia Virgi-
 nem, sistique ante tribunal: cuius cum effulgentissimam
 faciem, membraque integerrima contemplatus esset, in
 furorem, & iram incitatus, euibrare chlamydem, quate-
 re curulem, minacissime strepere, minitarique custodijs,
 quos absque mora diuersis, acerbissimisque mactari sup-
 plicijs iubet. Crediderat quippe Tyrannus, post illā diu-
 turnam famem, squalorem carceris, & fetorem, statio-
 nemque temporis, & tormēta, queis Virginis decus de-
 populari curarat, Virginem aut uita functam, aut palli-
 dan, & exsanguem, & macie foedam, confectamq. uul-

neribus, uix trahentem spiritum necessario fassuram et-
 rores, formidaturamque potestatem, ac descensuram in
 preces. Quamobrem sua deceptus spe uerterat animum
 ad supplicia custodum, quasi ipsi, labefactati pecunia,
 cibaria Virgini subministrassent. Sed, ne alij sua torques-
 sentur causa, Catharinae uel inuitae, fauor arcanae me-
 dicinae, caelestisque cibi confessio extorquetur, precan-
 ti Augustum, ne innoxiorum suppliciis grafsaretur impro-
 uide, & sine causa. Tunc Caesar, ne profus ab omni hu-
 manitate alienus uideretur, placiturusque puellae, cuius
 libens oppugnabat religionem, inuitus, nolensque lau-
 dabat, anhelabatque pulchritudinem, placido uersus ad
 Virgineum ore, ignoscere se custodibus, & satis se ei cre-
 dere, simulq. rogare illam, ut promeret, quae ei cordi es-
 sent, referret, utrum illi fati, & cruciatus, an lux, & aura
 placerent? Si priori decreto insisteret, ne cunctaretur; si
 posteriorē sententiā amplexaretur, procideret ante Iouē,
 Bellonāque, supplicaretq. diis, annuens. Irrisus a Catha-
 rina, non ab alio, quam a Christo, sperante uitā, contem-
 nenteq. deos, & minas, mortem quoque inter felicia an-
 numerante. Feruere iam pectora Augusti, emicare ab
 oculis ira, motuque corporis horribili, insanis, uastisque
 uideibus Regia quati cum pauore audientium: nemo in-
 dignantis frontem, torumque supercilium, nemo oris
 ignem impauide respicere: quisq. attonitus trepidare;
 ita furem Augustum, coquentemque acerbissimum
 Virgini occasum funestiora alterius inflammare dictā.
 Accesserat namque ad aulam quidam barbarus, Cursu-
 fides nomine, praepositus Alexandrinae Urbis, homo
 ferox, inimicus, caedibus laetus, Marte illustris, pace ne-
 fatius, grauis, intolerandus. hic, rumentem ira Augu-
 stum cernens, captaturus gratiam, satisfacurusque &
 propriae, & alterius diritati, in uasta corporis procerita-
 te, moleque immani membrorum torque cum stomacho

dituens Augustum, exclamavit indignissimum esse, & iam
 nefas Romanæ imperiæ, tam diu accipi, si Martæ cum fe-
 mella ceciderat; formidatæque extrema, casu, quoque non
 Persepolis, ad Sufam dederent, si Virguncula iam facti, cum
 derisu Augustalis diadematis: perimitorer sibi rem, con-
 cedere, itam pulverem, hanc tripudiat, utam, risu amur
 in periculo, Virginem, barbarum se, equidem esse, non
 cessurum tamen Perilli ingenio, furibusque, arrogantem
 prædicat. Accepta a Cæsare facultate, iubet intra tri-
 duum obiter, fas inter se, toras unica substrictas fibula, præ-
 securis undique, micronibus, electaque ferri, aciq; consti-
 patas, fieri, & diligentissime, scireque fabricari: hæc
 funibus, laxatisque ponderibus, cunctissimo, evoluit, cur-
 su, cum stridore infans, & horribili. Elapso biduo, om-
 nis multitudo in Regiam concurret, ueluti Olympica, aut
 Gymnica, & Neptunia iisura spectacula, aut Megalesta
 ludos; Circensesque, aut Saeculares, cingitur electissi-
 ma militum manu, locus: in medio, feralis machina sta-
 puitur, lata, sublimisque, collem æquans. Concussi pa-
 uore omnium animi, strata pectora, obortu pietas, & la-
 crymæ nullum tale apud maiores supplicium, uilium neq;
 in dirissimis facinoribus, & nunc in Romana lenitate,
 præclarissimæ Virgini; quod amaret, & strarem, quod
 Christum coleret, irrogari restantium. Augustus in xy-
 sto, cum nobilissimis, Curia adis celebrare industriam,
 & laudare consilium in Augusta, ex aduerso Cæsaris en-
 tulus, per hiantes fenestræ rimas, unica cum ancilla, sibi
 fidissima, anxie circumspicere, miserescere Virginis, fun-
 dens lacrymas, oppetiensque exitum. Accersitur Catha-
 rina: trahitur historum manibus, accelerantium gressum
 ad libidinem Cæsaris: sistitur in atrio, agitur in ven-
 lis ad incuriendum, terrorem dirissimum, machinamen-
 tum: rursus de colendis dijs, abnegandoque Christo in-
 terrogatur: fortissime in proposito perseverans, nuda-

tur, cōiūctur, imponitur machinae inter duarūm spatii rotarum, ita, ut priori caput, os, pectus, uenterque; posteriori rota tenes, clunesque dilacerarentur, ipsa non puida, aut tremente; sed pie Christum obrestante, ne Caesaris insana crudelitas expleretur, frangerenturque terribili machinamento piorū animi: patefaceret potentiam suam tuendis in seruis, aperiret caecorum oculos, pelleret tenebras: non ab se timeri poenas, non occasum, sibi uiuendum in ipso; & moriendum pro ipso iam pridē uotum esse, asserente: si expediret, si conduceret animae salutē, si maiestati placeret, effringeret, dissiparetque uiolētissimum terrorem. Iamque non pia classis cōcicens carnificū ad opus incitabat manus, ahimosque; iamque illi, accepto signo, non segniter torquere funes, emittebantque pondera; & machinam circumuerrere; cum illico frangi nubes, discindi caelum, luxque ingens effulgurare, quatiue aura uisa, Angelusque ad id electus, radijs undique, terroreque circumdatus, caelestē stringens gladium, cum inusitato fragore, fulminis instar; ligneam imperijt molem, contriuitque fibulas dissecto opere, dissoluitque Virginem nihil laesam: faeua strages circum otitur, mistis singultibus, multis occisis, detritisque globorum, frustulorumque uiolentia. Intremuit ad Angelicum idū solum, concussa regiae fastigia, ac tabulata, fractae Praetorij fenestrae, allisi parieribus humani artus irrorante cruore, cum omnium stupore, & formidine. conclamatū in Vrbe ad arma: sublatum ad caelum Christi nomen: omnesque fere Alexandrini circa Praetorium strepere, facturi uim, si praeuisset fortuna Ducem, & si pristina Ciuitati maiestas steterisset, non incerte rebellatum esset a Caesare: iacta tamen in illum conuicia, & maledicta illi ministros. Caesar, in re subita, & insperata puidus, non tamen leniens iram, acerbissime infremere, addito ingenti truci animae uulnere,

a toto caepia rebellionē. Augusta enim; ad tanti prodigij spectatū hūmānimosior facta; credensque non sine nū-
 nūsto gūgeri rem Christianam; caelitusque defendi; ob-
 durat; mūtionibus pectus; ultro se discrimini offert; in-
 frequentissimo conuenit; idē Alexandria trepidat; dū
 armā rapit; dūm Virgūis ulcisci parat iniuriā; dum om-
 nia prodigij admiratio; terrorque concutiat; generose
 alta uoce Tyrannum compellat; accusat impietatis; dam-
 natque immahe in Virginem nefas; obijcit omnes dirita-
 tes; queis in summa potestate Romanū nōmē defoe-
 derat; remque publicā perditūm ierat; frustra que illū
 aduersus superos stare; insultareque docet. Maximinus;
 ad uxorū audaciam sella profiliens; repercussis manibus;
 plenus irarū; spumans; & supra humanū turgidus mō-
 dum; minatur uxori necem; ostentat gladium; nisi super-
 stitionem deponat; ni turulam Virginis deserat; ni dijs;
 ut assolēt; sacrificet; capessatque imperata; & iustissima
 in Virginem; Christianosque decrētā supplicia affirmet;
 simulque toti splendorem tueatur; impleatque coniugis
 officium; ferociter contrā tendenti; Augustae amputari
 dextrā manū; abscindique ceruicem; & cadauer cani-
 bus; alitibusque donatū iubet; nulliō abripitur; non per-
 mittitur diuturnā cum Virgine; ultro adhortante moram
 trahere; non amplecti; non stringere; non osculari; sed
 uoces praecidi non potuere; egregie quippe Virginis in-
 flammata adhortationibus; promissisque; extra moenia;
 Neocropolim ad busta Alexandrinorum (Vrbis is locus
 est; non longe a Ciboto portu) laeta proficiscitur; ducen-
 te Porphyrio; cum praetorianis cohortibus honoris er-
 go; & si miles libere in Praetorio uoces emitteret aduer-
 sus Caesarem truces; Augustae faustas; nobis nō infestas.
 Etenim Porphyrius; ex animo Christianus; Augusto in-
 sensus; peractū iam crudelitātē; & ignauā hominis; id
 munus sibi desumpserat; ut praebita occasione; eederet a-
 liquod

liquid pro Christi faciatis, simul etiam in solatium Augu-
 gustae, in itinere alter alterius vicem dolere, & frequen-
 tem fraterno amore, & benignitate solari: at Augusta
 datis secretis Porphyrio mandatis, perque ad Virginem
 et in finis salutationibus, non indigne, post mammaram
 euulsionem, ferum gurgule excepit. X. Kal. Decembris
 eius corpus, aduentibus tenebris, Porphyrius, quin-
 soctis, pie unguentis delibitum honorifice tumulauit,
 dato osculo, & lacrymis Maximinus, postera die, in sa-
 lentio Palatii, & uindicta tori, maioreque aulae, uer-
 tit animum in Virginis pulchritudinem: ducit eam di-
 gnam impetio, & sacribus, digna thalamo, accendit
 acris, & uehementi uenere, exaestuat priuigine, insanit,
 dum constantiam, dum generositatem, & decora Virgi-
 nis ante oculos sibi proponit, optat in subactis puellae
 membris trophaeum erigere, homo impurus, id in gloria,
 & fama ponens: sperat, non difficile sua e illam asu-
 senturam uoluntati, sublata iam Augusta, ueluti gemu-
 la, impatiente societatis toro. Sed, rursus Virginis ferro-
 ciam, indomitumque uigorem, & in tergemina pugna
 uictoriam reuoluens, molliter hebescere, & de uictoria
 paene diffidere: Sed, dum circa Virginem cogitatu cum
 spe iudit, reminiscitur Augustae, damnat infelices ta-
 edas, inuehitur in mortuam, memoriam auersatur, furit
 in caidauer, de quo diligenter perquirat, mandat leonum
 inediae, dentibusque concedi, non intento (ut inno-
 tuit) minacissime stridere: Ergo sterni multorum corpo-
 ra, nemini ad Neocropolim Suburbanorum parci, omnia
 sanguine commiaculari iubet. Eliguntur ad tantum he-
 fas, delectante Romana manu, stipendiariae barbarorum
 ala, cohortesque, duce Cusafate, mortalium omnium
 crudelissimo, datur in Praetorio tessera: uellunt a parie-
 tibus ferrum barbati, lacertisque tela uibrantes, pullan-
 tesque umbonibus arma dirissime ululare, omnibus iam

esse tetroni. Tunc Porphyrius, uacianum Caesaris con-
siliū, cernens, ne litarentur innoxij, pro Christo iam
pugna uisus, fenestris impetralissimēque Caesarem alloqui
tunc non parera anare remanentis, & obiectare crudelita-
tem, tumulata in ab se Augustam, & data parentalia: fe-
cisse id iam faerit, ponere in summa existimatione, mili-
tariae cingulo se non amplius indigere: capesseret illud;
concessos reciperet fasces, & arma; Christo se iam mili-
tate; & similituribus non imbellenti dextera fore, non
uiles animos: dimissū ad se sperni, & denderi multo dia-
rum palmam: animaduersum ipsum, quanta ab se fero-
cia; & animi praestantia propter Christianam pietatem
exceptum in certamen, si uerult em ueller, si in membra
microhem aeucret, si produceret feras, passaretque ro-
gum, & pyram, cui cunctaretur? Cum obstinato non ua-
dente uicta; uisuram spectaculum Alexandriam non in-
dignum conditore; decentissimum Romano; ob id sibi
pauillulam ingerat angoris, non in Vrbe ante costat; &
pauillulam in coisleret, ostib ora Senatūs; ut quisque seiret
Christianam pietatem uel usurae uirtute anteponendam,
simulque ut ipse in Turpiorum supplicet tonans; sui in iudic-
bitum Romam uerbominem uideret praestantissime mo-
dificem; sed in uirtu in uobis non annis uel esse conuen-
tū praecorice; laetia u praecorice; ubi non est huius in
cimis Maxentio; abest potentes; ac pesti Bei-
publicas; praeguarum ricta; Omnia in fibras, lexta-
que in factum ad geminandum inuidiam; in se Constan-
tino; in cinoque; clarissima Augustis; per barbarorum
sanguinem strages quo uobitatis; ad uirtute in uirtus
obtemperat Robianis ab in dantisi in uirtute; in uirtute
tentorum liberandum; dieb qd. E. in uirtute; in uirtute
gemitus; in uirtute; in uirtute; in uirtute; in uirtute
soluam; in uirtute; in uirtute; in uirtute; in uirtute
actatis in uirtute; in uirtute; in uirtute; in uirtute

ex Tyranni Imperatis: intesta socijs uincula, frustra que uerbis attentati securi destinantur: a Porphyrio propter hominis dignitatem, clarissimamque famam, seu admittendam ferociam summa lenitate, seu metu tumultus, ne legiones sociatis cum oppidanis iuribus arma caperent, repulsa uis. Sed Porphyrius, audacior, fortiorque inter Tyranni simulationem, & dolos, uertus ne sui languidis animis proelium caperent, nutarentue, aut discernimis procellam horferent ostendit. Augusto frustra discindi membra salua teruice, se, si quid diriter auderet, si quid cuperet, mactaret reliquorum ductorem, cohortatoremque. Quæstus mox iuuenti ob pietatem, non pie a Tyranno, impuloribus Percedio, Quinctiano, & Theoceno, ministris libidinum, & facinorum, infensis Porphyrio ob insignem uiri uirtutem, conceditur, et apud illum commilitonibus eo ipso die (ix) Kal. Decembris: scilicet stratis. Noctem eam, quæ infecuta est, Tyrannus diriter per inuolucra cogitationum, & insomnia traduxit, haud quaquam frequentibus distentus epulis in somitu musices apud scorta, gregesque exoletorum, qui ppe qui interdum trium æmulatione Cæsarum ad uirtutem uel inuitus reuocari, ne apparet inferior. Oderat ipse Maxentium, tamquam Seueri sobrini interfectorem, uictoremque Galerii anunduli, & timere Licinium Ducem strenuum, & manu promptissimum, Parthicis expeditionibus clarum, admirari Constantinum, ueluti inter reliquos indole uirtutum, fanore numinis, generositate pectoris, ac clementie claritate eminentissimum, interque uictorias, & trophæa pubescentem, cuius non obscure gloria angit, simulque reputabat famam sui ubique grauem, exagitaramque populorum conuicijs propter tumultentiam, ac diritatem, quæ firmiter euolens non immerito somno spoliabatur. Sed, uix abbescente caelo, e strato exurgens, nulli familiarium, atque aduentum salute

salute reddita, tacitus per sylvum obambulare, percurrere aulam, castram Catharinianam, uictoriae, triumphique; inde intrare cubacula, & gynaeceum tortis interdum oculis prospectare; modo corpus thalamo acclinare, crebro suspiria emittens, tergensque frontem: inde diu cogitationum fluctibus iactatus, aegrescensque animo attolli in aula tribunal, & Catharinam uocari iubet, quae cum granata catenis accessisset, ingeminato uultus fulgore, Caesar ad fallendum ministris annuit, ut illi catenas detraherent, palmasque exsoluerent, & iuxta suggestum sellulam ponerent: deinde, placide intuens serenato uultu, confecta laetitia, ita illam alloquitur. Et si hosce per dies tot Alexandria funera uidit, deplorauitque, nec sicca habuit lumina Delta; attamen hoc tui ad laudem, decusque ex certa fatorum lege fieri dii immortales uoluerunt: etenim, quid tantae pulchritudinis praeconio non adscriberetur? Cruentis initijs optatissima, felicissimaque panduntur extrema: uictrix iam, aeternaque per gentium ora decantaberis: & ne tantis Spartanam inferis Spiritibus, ob decus comatum, uultusque Europa Asiaticis impacta litoribus, suisque funerata Troia uisceribus, habebis iam catenatum Romanum Imperatorem, pauci latrones, & Reguli de Helenae pulchritudine, certarunt: angustumque Asiae litus unius Graeci, populi sanguine maduit: at tu, atrocissimis exempta periculis, caedibusque, trabearum fulgorem calcabis, non iam pellicis implerura locum, sed nostro in gremio cubans, rem Romanam moderaberis, una nobiscum in Capitolio, Palatioque illata Statoris in sinum purpuratorum humeris triumphabis: execranda infaustis nupsit Faustina nobis auspiciis, tulit illa: (ut debuit) poenas, tu praemia, & dignitatem, quid maius uel a diis sperare, puella, queis? Pauci cunas mortales honestaueret tuas, terrarum orbis fasces, totumque adorauerit, ruet

in obsequiis Partius, non eunq; abitur Arabis, Bactra,
 Ganges & ultima auro tuar; fatale tuar; gemmarum ful-
 gore caesariis non Merces, non Nilus Catharitam ha-
 bebis; sed Tiberis laudabitur undis; Effusis uncillamibus
 Nymphis; in Capitolio tibi iuveni sedes; a lato Inrer si-
 dera locus erit nobilitate; acceptioraque haec nobis ob-
 ruit, quam Musicana trophaea; aut Hecatompylos lau-
 rent; non inuidebitur; honorem Iouis; aut Vulcani Vene-
 rem; si tu dextera collum cinxeris nostrum; si oculos
 losque sauiata beaueris; profecto a diis immortalibus
 felicitati nostrae quis non summopere tributum putat; eg-
 rit; si Maximus, diuorum generosa proago, in summa
 tranquillitate Imperii; Catharinae complexibus; iam ip-
 sis conciliatae diis; inhaeserit; Cleopatra uestra; cui im-
 moderati fuerit spiritus; saepe diem istam somnauit; op-
 ratur; experit; a t'a promontorio, Epyreoq; pelago Ita-
 lia adspexit; Romanar; non nisi mortua; inuitaque in-
 trauit; in ludibrium ostentata; r'at tu; augustioribus auspici-
 cijs exat; pulchritudine maior; sapientia excelsior; ca-
 stumonia diuiniory la conspectu tuo Romanarum genua
 nuntum multiplicata uidebis. Age; iam; lux terrarum; capere
 se; quod uenustas; & pulchritudo largiuntur; quod for-
 tuna promittit; quod nostra donant optatas; quod nos spes-
 rat Aegyptius; quod si uadet facultas; quod di; uolunt pot-
 rige nobis dextera; pignus amoris; nuptiarumque; ad-
 sentire nostris placit is rogamus feliciter sobra terrarum
 coniuncti corporibus; animisque; una agentes diis im-
 mortalibus grates; pergamus ad Isidis; propitiemus; In-
 nonem; uocemusque; in uota Venerem; expellam; diuini
 ni tandem splendore oris omnis; ex Praetorio iuctus; ex
 huanur sordes; purgeturque; inhabitantibus Faustinae
 manibus a lula uomnia iam Catharinae liceant; ipsa im-
 peritet; dummodo diis ne repugnet; iam dies ista praer-
 miorum; poenarumue iudex erit; inuisa diis; ni sacrifi-
 caueris,

atueris; si libaveris, ceruix offeretur: omnia in tua pote-
 stare sunt: quid deligendum sit, ipsa considera: affare,
 proinca; tuam nobis animi decretum, tibi aut hostie ui-
 uendum; aut moriendum est: tuam sententiam expecta-
 mus: intorim apprecamur Peretiam uictorem; Phoe-
 bium; Martemque & omnes deos, deusque, & uestrae fel-
 licem Urbis conditorum, omnesque Pellaeas umbras, ut
 pectori placida, & tuta tuo consilia intorent. Catharina
 bicuiter respondit, hoc pridē infixum, enpitumque fuis-
 se pro Christo sanguinem profundere, collumque securi
 obicere; Christum feliciori in patria uidere, omnes pol-
 licitationes, praemia, & blanditias ab se sprete, spre-
 tumque iis; inuidisse se iam sapientibus, inuidisse Augu-
 stae, leuissimaeque equitum turmae, fortunata ob mor-
 tem; spem nuptiarum; & sacrificij abiiceret; ferrum, si
 uelut, optetque, satiaet cruore. Tunc Maximilius, non
 oculo fasus aduersariae uictoriam, ne iterum turpissi-
 mos uentum succumberet, cum ludibrio maiestatis, impe-
 rat extra Urbem uictrici deini caput, & expiari sic iras,
 uotaque refaria, ratus insignem, gratissimamque diis ui-
 uam fore: At cohortes, cohortesque Praetorianae, &
 maior equitum pars; Catharinam e Caesaris conspectu
 furentis auferunt; & deducunt ad carnificinae locum,
 mactis omnium uulsius; ac tristibus animis: crederes
 rotollu Alexandriata sedibus; omnia caedibus funestari;
 omniumque in fatum strictum Romanorum ferrum. Non
 sic Antiochi uallante moenia exercitu; non magni Caes-
 saris per pinnae fulgurante mucrone; non Urbem Octa-
 uio Augusto intrantib; aut caedente agmina inermium
 Caracalla; non disuente muris; spolianteq; Mansolsea
 Diocletiano, tantum thaeoris; luctus; lacrymarumque
 Alexandriae uisum; quantum Catharinae uadentis ad
 eodem excierat formae praestantia; & rara dignitas o-
 ris; in rot triumphorum splendore. Auferant, fegerant

que saepe Prolemaeorum in thalamis enecatas Reginas, sororesque, exceperant Cleopatrae interitum inter serpentium morsum exspirantis; sed prius bacchatae illecebris, molitaeque Capitolio excidium, & ciuilia implacantis bella, incestato toro cum ignominia generis, pernatiumque, & tamen bestiarum rabie refugisse a candore pectoris, eboreque mammaram, letaleque in brachij uulnus irritatam, inflammatam, atque abstractam. Catharinam uero, innocentissimam, castissimamque, ab homine litari, Caesaris iussu rapi ad necem, priuari Alexandriam post tot calamitates, hostilisque clamorem incursum, unica gloria; ipsa iam feritate argui Maximinum ad Aemilium pruinam, aut Rhodoptia ad saxa, educatumque in diri adytis templi sudantis cruore, ac rabie: nihil in homine humanitatis inesse; nihil Romanae fortitudinis; parcituros, si ab inferis existerent, decentissimae pulchritudini, Solique uenerum uel ipsos Bulyridem, & Cambysem; placandum unius furorem insigni uenustate, cremandum alterum non Hammonis parcitem delubris puelliarum facibus oculorum, & nunc a Romano Romana securi inferias crudelitati, dirisque tantum miti decus, tantamque pulchritudinem: exhorrituram hoc Hyrcaniam, deploraturosque infinitam crudelitatem, si qui sunt, Anthropophagos, uel per multam impastoridiam, sebiliter commemorabant. At Virgo, diuina luce resurgens, dimota per lictorem turba, genibus nixa, ambabus ad caelum palmis sublati, ita coepit. Aeternum sanctorum decus, alma parens regum, CHRISTE pie tibi gratias ago, quod me inter diuerberata tentarionum procellis aequora tuto in pontum complexus reducis, tui: extendat ad me iusticem dexteram, qua Tartari claustra effregisti, quamque pro generis humani salute transfixam clavis uoluisti: amplectere ulnis me tuis: ecce iam pro te sanguinem profundo: omnia clue scelera,

no quid nefarii horrendum ante suggestum funestissima die inmitis hostis obiciat, adscribe me electissimis uirginum cohortibus: dele omne nefas: huic quoque populo solita tua parce benignitate; perq; immortalē nomen tuum, per trophaea, aeternasque uictorias; si quid abs te nomine meo petiitum fuerit, da rogantibus; concede quoque; clementissime CHRISTE, ne quis reuulsaē ceruici, truncoque illudat, ne quis nuda membra ab interitu respiciat. meo tibi ea dicaui: tua sunt; defende; castitatis auctor, sponsusque uirginum; nihil horum merui, sed tuae confido benignitati. Intonuit densa ex nube uox quatiens spectantiū aures, euocans ad superna uirginē, apparatusq; caelestis aulae, & laureata obuia prodeuntia uirginū agmina, instructumq; felicissimi torū auspicij, gloriaeq; denuntiās. Tunc Catharinā, salutis spectatoribus; nō timida, viij. Kal. Decēb. annos duodeuiginti nata, collam ad ictum extēdit nobilitato Romano ferro, sanguinis rose cum lacte misto. Additur famae miraculum, corpus Angelico ministerio in Syriam per auras, in multo māsices sonitu, dulcissimoque concentu, deportatur scaturiente ex membris eius perenni humore curādis languoribus, morbisque salutari, & illuc decurrentiū pietate nostrorum nullis aut longissimi itineris per barbaras; infestasque gentes, aut externi caeli periculis fractōrum per Europam circumfertur, ostentaturque, iamque uertice in ipso Syriae edi nocturnas uoces, & diuina cani, circumferrique omni immortalitate maiora fama est. Ob id Iustinianus, ex sorore Iustini nepos, post Parthica bella, sacrae ueroam Gothicam, spoliaque Vandalicā, ad imā montis templum in Deiparae erexit honorem, aditū etiam ualidissima arce ad compefcendos barbarorum impetus; per eas solitudines nimis temere, audaciterque euagantiū, collocata ibi militū statione ad Monachorum, qui ob pietatem, professi castitatem, & pau-

peratorem ibi debebant, praesidium. At apud Eusebium
 Caesariensem, non ignobilem illorum temporum scripto-
 rem, non modo tantae gesta uictoris, sed ne uicem qui-
 dem factis adscriptum reperitur, licet memoretur ab eo
 puella quaedam inaeſtimabilis pulchritudinis, clarissi-
 mi nominis, maximarumque opum, a Maximino in exi-
 lium pulsa, occupatis fortunis, caeterissima illa crudelita-
 re uultus fulgore prostrata. Eni, Arrii fautor, & a Pam-
 phili Martyris, in cuius cognomen transferat, fortitudi-
 ne degener, quanta Graeco nobis liuore subtraxit, rōuo-
 lutus in laudem suorum, atque potentum, Romanū taci-
 te, culmini irascens uel Magni Constantini rebus in Ita-
 lia, urbeque gestis ingrato silentio suppressis in Bospho-
 ri decus, famamque nec satis hoc futenti Caesariensi
 uisum, nisi sanctum pectus, religionis domicilium, aram-
 que numinis inuisis impietatis notis foede cruentasset,
 secutus est Procopius, & ipse Caesariensis, haud Eusebio
 innocentior, cui in libello (quem de Iustiniani aedificijs
 inscripsit, Mosem, Syriam, & miracula memoras) ignora-
 penitus est Catharina, ni forte esse tantae se Diuae hondū
 mortalium oculis ingerente fulgore beatitudinis igna-
 rus suae, caligansque oscitaret Oriens malis suis semper
 indormiens, Graeci primum Aſiatici uulgauere nomen,
 gestaque, ac monstrauere tumulum, accurrenē finitimae
 gentes inuictis agminibus, haesitq. tot miraculis Oriēs.
 Nouissime Europa illato Orientis gentibus bello, recupe-
 randorum ergo Hierosolymorum audacia, ac pietate
 Gothifredi Bolionij, & Hoemundi, reliquorumque im-
 mortalis memoriae, clarissimisque nominis Principum,
 uictrix in se Misigenis nomen, & gloriam traxit, ubique
 erectis, membris, statusis aris, consecratisque sacerdoti-
 bus, quandoquidem eius auxilio non raro insurgentem
 in se Persida, Orientisque barbariem fregit, debellauit-
 que. Unde merito abolita apud Aegyptios, Phaenices,
 Arabas,

Arabas, Syrosque Christiana pietate, Græciaque; post fractam toties fidem, & abruptam concordiam, post sacrilegia, & diras in sacrorum cultu miserrime moriente, apud Latinos nostri iam facta iuris, clarissimis exornatur præconiis, a barbaris ob summam fortitudinem, ingentesque uictorias magnæ cognomen, a nobis inconcussam pietatem, & digna cognomine uota retulit, & relatura est. Vtinâ pari Christianæ religionis propagandæ, illustrandæque flamma nostrorum Principum animi aestuarent, urerenturque. sentiremus profecto cælestis auxilium, magnæque uictoris patrocinium in securitatem nostram, barbarorumque excidia, interneccionesque. sed nos, infelices, ignauo otio obtorpuimus, atque in ambustæ maiestatis cineribus, bustisque maiorum desidentes, fumantiâ proximarum prouinciarum testa, urbesque prospectamus, cognatarumque gentium ærumnâs eiulatus excipimus, nec ulla misericordia, aut decore permouemur. Syra, & Hierosolyma seruientibus, amissa Asia, Africaque, & mortifero ictu sauciata Europa, libet Christianis Principibus, de dirutis castellis, pagisque acerrimo Marte, & plusquam ciuili rabie dimicare? aut frui quiete in communi luctu, squaloreque, & sentire gaudia, ac uoluptates inter cõuiuorum apparatus, amacnitatesque horrorem? instat, urgetque ferocissimus Turca, & ignauia nostra terribilis haurit animo, ac spe fortunas nostras, perque Dacorum, Hungarorumque sanguinem, stragesque uolutatus, Italiae fores quatit, Vaticano inhians, Capitolioque, & nullus interrim ex nostris Ducibus, Regumque regibus exstabit Gothifredi, ac Boemundi æmulus? nemoque proelia domini depugnabit? heu, prisca caritas, ardorque Christiani nominis prolatandi: respuimus maiorum certe uirtutes, uictiorum dumtaxat heredes; præaltamque indolem exsuimus: quantis olim armatorum agminibus Orontem po-

tauimus? quot legionibus, equitatibusque Halym, Eu-
 phratem, Tygridemq. traicimus? quantis classibus ma-
 ria enauigauimus, undasque Colchidos tubarum cantu
 terruimus? quoties Taurus signis nostris colla submisit?
 quoties impalluit Araxes, timuitq. Persopolis? & nunc,
 languidi, ac fracti, ciuilia excidia, & funera uoluimus,
 ructamusque; ac flebiles simul Macedoniae, Graeciaeque.
 uoces, questusque exaudimus, ludimusque in Hungaro-
 rum calamitatibus, & in Liburnorum, Valeriorumque
 ruinis, quasi extra discrimina, & aleam positi? Tu, Vir-
 go, carissima Christo, & in barbarico solo uel hostibus tre-
 menda, deprecare Sponsum, humani generis Saluatorē,
 ut, nostra uulnera, aerumnasque, ac Christiani orbis cla-
 des miseratus, renouet in nostrorum Principum pectori-
 bus ueteres heroas illos Gothifredos, Boemundos, V-
 gones, Raymundos, Robertos, Castrioras, Coruinos-
 que, propugnacula Catholici nominis, armorum-
 que fulmina; depositisq. ciuilibus odiis, iris-
 que, in Turcica bella effundat nulla acui
 uetustate, aut iniuria obruendos,
 sed parto gloriosissimo in ter-
 ris nomine in caelesti-
 bus regnis cum
 Christo in
 per-
 petuum ui-
 cturos.

S. V. R. S. V.

S. V. R. S. V.

S. V. R. S. V.

S. V. R. S. V.

S. V. R. S. V.

S. V. R. S. V.

S. V. R. S. V.

S. V. R. S. V.

S. V. R. S. V.

S. V. R. S. V.

S. V. R. S. V.

S. V. R. S. V.

S. V. R. S. V.

S. V. R. S. V.

S. V. R. S. V.

S. V. R. S. V.

S. V. R. S. V.

S. V R S V L A

XII

I Oriens, & immodica sui laudatrix Graecia, tantis Amazonum res gestas laudibus extulere, mirata femineos ausus inuiditate tori, mammaeque aduisione Martias animas, diuturno uictoriarum cursu Asiam perterrentes; praeclariori certe sonitu, certiorique praekonio atollantur Britanniae, celebreturque Rhenus, alterae praeclarissimae Imperatrici Vrsulae, de qua acturi fumus, largitricis lucis, ortusque, alter in aceruis bellantium, Martisque fragore aeternae uirtutis fidelissimus testis, miratorque. Verrecundantibus ergo, nec hiscere audentibus Themiscyra, ac Thermodonte in silentio peltarum, Vrsulae, sociarumque perpetuo uiuentium armatae pietate acies, & pro pietate depugnata certamina decantentur. Britanniae gentes iam pridem belli gloria claras, potentesque primum nobis aperuit magni Caesaris inuicta, & fortunata audacia, eodem cursu uictoriarum Gallia, Germaniaeque concussis, calcato Oceano, obtrementeque Hercynia, rebellantes repressere alij Caesares uictorij, aut claudibus memorabiles, Constantino Magno nimia sua pietate in largiendis Propontidi fascibus rei Romanae grauissimum infligente uulnus nurare rerum status inaecepit, demum post infelicia Honorij, Arcadijque tempora sub Valentiniano iij. Constantij Caesaris, Placidiaeque filio,

lio, tantum rerum fastigium, fulgentissimaque Augustorum maiestas foede procubere, undique orbe terrarum in Romani nominis excidia concurrente faedum seruitium, cladesque uictorum internecone in solatium malorum ulturo. tunc & Britanni eodem concussi motu par naufragium, fluctusque procidentis quietis subiere. cūque ab Aquilone Scotorum, Pictorumque rabie aeternorum hostium urgerentur, destituti ab Aetio, (cui per eam tempestatem Romanum nomen nitebatur, clarissimo, magnoque duci) Anglorum Saxonum, Vertigernum regem ad opem ferendam accersunt, ab eoque, depulso hostili metu, soli ubertate capto perdomiti bello ex auxiliatore hostem, populatoremque patriae ex insperato nacti, in Anglorum transiere nomen certo discreti a gente Scotorū limine haud terminatis iris, odioq. apud finitimos. igitur in parte Britanniae quidā Dionotus imperitabat, Romanis non ignotus, egregie pius, cui Doria erat uxor, pari religione moderationeq. insignis; his post multas preces, & lacrymas, nuncupataque Deo uota, puella nata est, quam Ursulam a sacro baptismate nominarunt. haec adhuc tenella, salutaribus parentum monitis, crebrisque sacrorum librorum lectionibus excitata, inflammataque, IESV CHRISTO castitatem uouit, tantamque sui indolem ostentauit, ac tantum praestantia uiguit ingenij, ac pulchritudinis gloria, ut late per Oceanum, & finitima eius gloriae fama, decorisque euagaretur, tractis in spem, & cupidinem tori finitimis regibus, inter quos Nereus potentissimi Principis in altera ad Austrū regnantis insulae parte filius, uisae nondum puellae amore impatienter exarsit, maximisque a patre precibus obtinuit, ut Ursulam sibi matrimonio iungendam curaret ui, precibusue. pater, unici filij lacrymis expugnatus, simul ut duo finitima imperia consensu, & mutua caritate coalescerent, amplissimam ad Dionotū regem

regem legationem destinat, transmisissis muneribus: esse sibi filium florentissima aetate, valido corpore, animo egregio, exercitum armis, & manu pugnacem, Vrsulae exardescentem amore: caelitus id affiatum, quo amborum ditio tantis pignoribus aeterna in foedera deducatur: duorum nobilissimorum iungenda iuuenum corpora ad sobolem propagandam, nullum apud se dubitandi locum de repulsa relinqui: quod si abnueret, esse sibi animos, & vires, affuturum ardorem, & fortunam comitem praestantiae, audaciaeque, uiuidum ingenium, & in arma pronum, uel terribile strage finitimorum, haud inertem emarciturum otio: sibi iucundum Martem, amaram pacem praedicare. Quae relata sen ingentem incussere metum, angoremque, uiduato suo toro, puellam, senectae solatium abstrahi longinquam, hostilemque ad gentem, efferam moribus, & funestis dijs addictam: execrabile praeterea, prorsusque nefarium esse, a Christi complexu filiam auellere inferiuram trucis, impurique iuuenis cupiditati, & exfaturaturam libidines: prius mori fatius, ac melius fore, quam tam detestanda intueri: uerfare simul diuersas ad clades animum, atque infortunia; pagorum excidia, oppugnationes urbium; sonitum tubarum, ciulatum puerorum, & Virginum lamentationes, supra, caedes, & funesta bellorum: non se tantis uallatum opibus, coque aetatis robore, ut ferocissimi hostis arma, & libidinem reprimat: praealtum deinde animum ubi semel amor quassarit, facesque inuexerit, haud repulsa obtundi, sed acrius accendi, dicebat: rursus, inde de corrente in praecordia sanguine, irarum motu inflammari, fremere, & martem respicere: iustissimae causae haud abfuturos superos: saepe id monstratum, nec elusam piorum spem fuisse: parua manu ingentes saepe copias fufas, prostratasque, multis auras, & fulmina militasse, ignem, & Solem sterisse pro pietate: multa

Dei legi, memoratique apud Hebraeos beneficia: non minora apud Christianos, eadem sibi proponere: tutaturum non incuriose thalami decus, & cesti claritudinem CHRISTVM praeter aras, templa, & sacra haud desperabat, sed rursus hebescere ardor natae, patriaeque caritate, frangi spes maestis amicis, & sagum exhorrentibus, non dimitti oratores, non certum dari responsum, non apparari bellum, communiriue arces, aut firmari urbes, si hostis ferro exposcendam coniugem duxisset exercitibus contractis, traductisque in hostile solum;

Sed ingens in aula silentium, & metus, ac prope desperatio. rex in maerorem effusus non mediocriter angitur, affligiturque. Qua re animadversa, puella, ut erat sagacissima in coniectura, & ingenio praestantissima, acerbis confossa dolore, his machinis oppugnari sentiens castitatem, & cacodaemonum artem in se assurgentem ad pia disturbanda decreta, simulque discrimen, excidiumque penarum intentari intelligens, uersa ad preces, & uota, fatigare Deum, misericordiam, & opem implorare, afflictato inedia corpore, & uilibus circumuoluto uestibus, inter multam uigiliam, & lacrymam. his quippe armis haud inscia saepe extortum Deo fulmen, retulamque ultricem hastam, quae ad pianda scelera mortalium torquebatur, humi cubans, non incertum a Deo Salvatore auxilium praestolari. itaque in tam longis, continuatisque uigiis, sopore occupata, aperiunte Deo, omnem suae uitae cursum, & periodum praenoscit. ad auroram excita, ore hilari, in cubiculum intrat ad patrem, iubet bono animo esse, a maestitia reuocat, castigat imbecillitatem pectoris, excitat ad sublimia: uisum illi enarrat: quid respondendum sit legatis, edocet. Qua confirmatus oratione genitor, post lacrymas nimio gaudio excitas, gratiarumque actiones, secum Virginem ducens splendidissime uestitam, adstantibus circa lectissimis procerum, iuuenumque

corporibus, se oratoribus exhibuit: quos in hanc sententiam, annuente patre, est puella affata: Maximum, & immortale beneficium hodierna die, clarissimi oratores, familiam nostram consecutam, mihi vero nihil gratius ad auram popularem, nihil optatius ad dignitatem facum, & gloriae, nihil carius ad ambiendum nobilissimi iuuenis connubium contigisse intelligo; equidem optaram id potius a Deo Opt. Max. quam speraram: ea nostrarum est tenuitas opum, ea Anglorum regis parva bellis gloria, famaque nominis. Sed postquam uota mea Deus benignitate sua fortunauit non possum mihi, ipsi, patri, regno, generi, focis, atque aris non quam effusissime gratulari: omnia iam felicia caelo portendi, caelestesque ipsos in nostrum transisse decus intelligo: uerum si quid libere a uiro sponsae, si quid huiusmodi a socero petendum sit, si detur puellae: adhuc obiectae flammæ copia loquendi; tria mihi in uotis esse non ibo infitias: quorum, ut spero, cōpos facta, (nec dubitationi relinquitur apud me locus, honestissimis petitis, atque iustissimis) suis me iussis substratam, ancillam, & comitem semper habebit, stabitque aeterna inter nos pax stabilimen familiae, ac matrimonij. Primum ut Hereus sponsus meus abiectō inaniū deorum cultu, sese ad Christiana conferat sacra; deinde decem ad me uirgines eximia nobilitate, ac specie, castissimisque moribus transmittat unicuique mille aliis adiunctis, totidemque mihi associatis; postremo ut triennale ad soluendam cestum, celebrandaque Virginalia spatium largiatur. quibus peractis, expletisque, felicissimas nuptias, Deo bene iuuante, auspicabimur cum haud incerta spe proliis, qua utriusque dignitas, & laetitia imperij multa in secula nō interrupta serie propagetur. Habetis a me sententiam: audistis & uota: si sponsus amat, non reiiciet: ut magnanimus amplexabitur. His dictis post lautissimas epulas dimissi legati, Regali munificen-

tia a puella, Regeque honestati, ad Hercum reuertuntur
omnia in maius, de Virginis pulchritudine, prudentia,
que attollentes. ingeminatus sponso ardor, additae fa-
ctes. rite namque expiatus dat operam, ut eadem pater
sacra amplectatur incensis delubris; comminutis; diffi-
patisque deorsum simulacris; lucis succis; sublatis sacri-
ficiis; acceptisq; condicionibus percipide in rem incum-
bit, uno transfodi ictu; nec placide vexari temporis mo-
ram respiciens. expectatione amanti nihil durius; ergo
cōquisitae ex tota insula uirgines; & a proximis Galliae;
Germaniaeque litoribus accitae; concesso muliebri mun-
do, ad Ursulam transportatae; ipsa paterna in ditione ha-
bito delectu haud paruam; & iugubilem in animum alicuius
genis adiecit. fama post Ursulam clariore, Pinnosa, Har-
bilia, Iuliana, Victoria, Aurea, Vldilia, & Palladia;
hae praepositae principis, communicatis muneribus;
ubi conuenere ex uariis gentibus mistae Anglae; Mori-
nae; Saxones, Batavae, Sicambrae, Phrysaee, Venetae;
Britannaeque; nondum omnes Christianis sacris addi-
ctae; patenti sinum; & conspersum floribus in campum
per classicum coaetas, excluso uiro, Ursula, aurea coro-
na praefulgens; multaue radiante gemma presso crine;
purpura uelita auro intertexta; amillata in concionem
adscendens; in dicto silentio; (cum occurrentes inter se
oculi; mirusque conspectus ingentem admirationem;
laetitia, & uoluptatem conciuissent) benigne, graui-
terque alloquitur: enudatis deorum fabulis; & errori-
bus; docet Christi doctrinam; nitantes in religionem
impellit; quatit obstinatas; labantes; ac concidentes e-
rigit; summa praemia; & perennia proponit; tota late-
rum firmitate in id incumbit, ut Christo se nouerent; ut
tam breuem multis periculis obnoxiam; animorum cru-
cietus aeternos; & gloriam; nec torum experiem do-
loris; ac miseriarum; imperia uirorum saepe iniusta, uio-
lenta,

lenta, immitia, suspiciosa breuissimam uoluptatem ob-
 scenos intra motus, amplexusque assiduis molestis ex-
 cipientibus. ad haec tuentes fetu uteros; & exinde tres
 bras mortis; & funera; sobolisque pariundae; & educan-
 dae labores, uigilias, timores; cuncta praeterea gratia
 noxia; & intoleranda: at, si Christo sponso adhererent;
 nullum uidualis tori metum; non exstinctarium facum lu-
 ctum, non gemitum, aut pueriles uagitus; non improspe-
 ra; aut ludibria fortunae; non canum cinem, & oblecta
 rugis ora; non excussum dentem; & fenesta senectutis;
 sed omnia plena gaudij; omnia referta uoluptatibus; cu-
 mulatas ueneres; & decora; affatim annorum, & gloriae
 affutura differere. Quae hortatione inflammatae om-
 nes, ruere in baptisma, concelebrare Christum; impera-
 tricem suam miris laudibus attollere, addictae omnes sa-
 cramento; iurauere, alium praeter Christum sponsum non
 amplexaturas consecrata illi uirginate; laudatae ab Vr-
 sula, & centuriatae omnes, mox lustratae lectissima pha-
 lanx, iamque pietate, pulchritudine; dignitateque na-
 tionum uictrix, nihil toto in orbe terrarum uenustius, ni-
 hil ornatius, nihilque praeclearius, uaria uestimentorum
 genera, ordo, disciplina, opes, fulgor gemmarum, ac la-
 pidum intuentibus admirationem adaugebant: ipsa im-
 peratrix, sicut fortuna eminentior; ita dignatione corpo-
 ris, morumque augustior rapuerat in se omnium oculos
 concursum ad compira, & itinera ab accolis, regulis, ac
 principibus: stupor ingens spectantium in animis obor-
 tus, nemini in tanta pulchritudine, tantoque in agmine
 puellarum mota uenere; cunctorum strictis religione pe-
 ctoribus, multae uirgines aemulatione incitatae, relictis
 aris, focusque sacrae militiae nomina dedere: a Praesuli-
 bus, Episcopis, & sacerdotibus concursum in ea castra,
 quae sanctimoniae dumtaxat, castitatisque patebant. Vr-
 sula, circuitus insulae locis, ad ulteriora animum exten-

dens, Romam, ac Hierosolymam uoluerè, ut solù, terrasque Christi calcata uestigiis lamberet, osculareturque. catenas, equulcos, & saxa martyrum infecta cruore, & celebrata omnium gentium ore Apostolorum tèmpla, arasque perpetuas: itaque Praetorium aduocat, suù desiderium exponit, expostulat ceterarum sententiam. responsum ab uniuersis, acclamatumque, duceret, quo uellet: se libentissime imperata facturas: sic iurasse, & impleturas. Hoc statuto sponsum accersiri placuit ad regiam: quem statim ad nutum coniugis aduolantem perbenigne amplexa imperatrix itineris rationem, & cupiditatem exponit: hortatur, ut in Regno ipse permaneat ad incerta casuù, procul a periculis, ad generis, patrisque sustentandam senectam, in tam longinqua sua peregrinatione. omnia se facturum Hèreus spondit. mox imperatrix, consalutat amicis, & affinibus, inter suorum lacrymas, oscula, & amplexusque, ad mare deducitur, explicatoque ad auras in praetoria profectiois signo, data tessera, itum in aduersa Germanorum litora, excubias per uices capeissentibus cohortibus, & mutua se aemulatione ad uirtutem accendentibus. Imperatrix omnia ipsa oculis perlustrare. inflammata intempestina cupidine retunderè, languentes excitare, omnia prius ipsa pati, quam iùbere multum Semiramide, Camilla, Zenobya, Victoriaque matre castrorum, & prudentia, & magnitudine animi nobiliorum coetus hic sanctus, cunctis uerendus, immensa sibi caritate cohaerens, uoces castissimae, cantus sacrati, casta peccora, purissimae manus, religiosissima uota, ueri Dei cognitio, & arcana, contra harum (quas memorauimus) castra plena odiis, irisque, referta seditionis, trucibusque ac praedarum appetentissimis saepe cruentis signis, funestatisque praetoriis sanguine ducum, aut caedibus commilitonum, ne decorum quidem (quos colebāt) ornamentis, sacrariisque parentibus, si consideraueris harum

finem, tristem, & dirum cum ludibrio fortunae deprehendas nec laudato proposito, extensis ad aliena rapiunda animis, aut dominandi siti, caloreq. arescentibus. Igitur, ad Thielam in Germaniam delato uirginali exercitu, moti accolae desertis urbibus ruere, & se obuiam effundere uenientibus, strata floribus uia, & expositis commentibus, quacumque sacrum incedebat agmen, nouis uirginum supplementis castra repleri. hinc aduerso Rheno ad Rauracos Basileam celebrem, opulentamque urbem accessere. benigne ibi militia accepta refectis corporibus: mox, praemissis, qui explorarent, purgarentque itinera, sublatis signis, per Heluetiorum, Raetorumque tetras, descensum in Italiam: omnia loca ueneratione augustae iustrata gaudentibus Italis, & ipsis ciuitatibus ad spectaculum concurrentibus, depulsis ex animo ira, atque praerore ex eo iucundissimo adspectu, fugataque penitus finestorum ignium, Gothicarumque populationum memoria, quae a fato magni Theodosij Italia quassata fuerat non sine barbarorum risu in Capitolij arce, & culmine, Gothico expanso uexillo, non iam fabuloso regnante Ioue. at uirgineae legiones acto ueluti triumpho ouantes Romanae maenia ingrediuntur, aggerata omnium lactitia, sine inuidia ueterum triumphorum, in summa felicitate imperij, nunc Asia, aut Africa, Europaue submisso Capitolio supplicantibus, ipso Valentiniano Caesare suspecta Honoriae sororis castitate in tanto spectaculo propitium sibi Deum, caelestesque fauores largiter noscente. Vrsula his diebus supra Augustarum thyras, & fastigium celebrata: duae illi pares in orbe terrarum uisae, Aelia Pulcheria Arcadij filia, & Eudoxia Leonidis Atheniensis philosophi filia, iunioris uxor Theodosij. altera uirginitate, & castimonia, artibusque regnantis, & pietate nobilissima. altera disciplinarum excellentia insignis, aemula Homeri, & Virgilij, Platoni non

-1113a
cedens,

ecedens. at sacratum agmen Pōtificio pedi, osculo impreso, & ueneratione sacris locis exhibita, uenerandaq. uentustate oculis impleris, ad tantam Romanæ urbis magnificentiam, amplitudinemq. obstupescens, amphitheatricque molem, obeliscos, palatia, ambitum thermarum, balnea, Capitolium, arcus, forum, aera, & rostra caelo æquans, persolutis iam uotis, patrias remeare ad terras decreuit. feliciter ei Pontifex Maximus apprecatur, explorato Cyriaci nomine perperam, insciteque in antiquis monumentis exarato ab ignaro Pontificiorum scriptore factorū, & indocto. dedisse illis temporibus orbi iura Leonem Magnum pro certo scimus ex Annaliū lectione, omniumque uocibus Historicorū, haeresum profligatorem, triumphataque sacientium rabie barbarorum, Catholicae fidei restitutorem, quo nihil eloquentius, nihil sapientius, nihil sanctius, nihilq. praeclarus. At Virgines, accelerato itinere, fama de apparatus barbarorum indies efferuescente, iterato Basileam deuenere. parua ingenti praeda, plurimis ex Italia magni nominis agmini se iungentibus. igitur ad Basileam naues exercitus nactus prono Rheni alueo in Britanniam properare, appulereq. ad Coloniae Agrippinae agrum, opidum Germaniae insigne, olim hybernacula Romanarum legionum, Vbiorumque caput, Iulia Agrippina Druso Germanico nobilissimo Caesare, uictoreque Germaniae, Arminijque Variandarum eladiū auctoris, progenita, Caij germana, Claudij uxor, Neronis genitrix insigne rerum humanarum exemplum, ludibriumque, coloniae fama, gloriaque exstulerat. maius nomen ex Virginū pugna, & strage apud posteros affecutum, ad hoc fatigatae nauis huminis, undarumq. rapiditate Virgines solum apprehendere: qua tempestate Attila Mundzucci filius, Bleda fratrem interfecto, uastator terrarum, Thracia, Pannonia, Maesia, & Germania stratis per infestas caedibus terras barbarica trahens

agminā praeter Hunnos gentilem militem, Quadorū,
 Sarmatarum, Carporū, Rugorū, Gelonū, Turcilingo-
 rum, Bructerorūmq. in Italiā festinabat haud deterritus
 Rhadagayfi interitu miserādo, & Alarici felicitate ultro
 illectus, nōdum tamen Honoriae litteris, ac pollicitatio-
 nibus ad eū allatis, quae uirgo arctā custodia ballata in a-
 trocissimi hominis caedās impotentissime exarserat; ip-
 sumq. iam diu orbis terrarum imperio inhiantē in funera
 gentilis terrae, augustissimaeq. urbis exciuerat, quo non
 obtēto uirginalem florem Eugenio procuratori suo, fac-
 de, & contra uitium pudorem, decusq. maiestatis decer-
 pendum tradiderat, impletaq. fetu Constantinopolim a-
 mandata a fratre. Verum ea lues Hunnorum incomperta
 ueterum litteris trans Meotidem Asiaticā incolens Scy-
 thiam, atrocitate morū effera, nullius humanitatis, effre-
 natae ueneris, auri, praedeq. auidissima, enormitate cor-
 porum, partēq. oris adusta ferro, aut uulnere deformata,
 horribilis, prōruptis ueluti naturae repagulis, domitis A-
 lanis, Grutungis, Gothicisque, & Taisalis suis cicētis sedi-
 bus, fugatisque; rapidissimi instar amnis, per populorum
 ruinas, stragesq. se in Romanas provincias effuderat, am-
 bobus Augustis terror ingens. tuncq. respirante a cladi-
 bus suis Oriente, in Occidentē armorū fulmen contor-
 ferat, Coloniaeq. primos eius impetus refrenantē ci-
 uitatem memorē Italicæ originis, conditorisq. gloriae,
 arctissima premebat obsidione, hac enim excisa urbe, re-
 uulsis ueluti Galliae, Italiaeq. foribus, facilem sibi aditū
 in Capitolium spe & cupidine iam uoratum existimare:
 iamq. Valentinianus inita cum Gothicis societate, coactis-
 que legionibus, Aetium uel Hunnicis armis exercitum in
 Galliam praemiserat, summa illi rerū demandata aduer-
 sis barbarum nimiū successu rerū felicium tumentem,
 illusa Romani nominis maiestate, illacrymantibus maio-
 rum animis nec ignaue dolentibus, posteritatem suam in

Assyrica gynaecea, mollitiemq. Graecorum transisse, laboribus suis, atque sudoribus ad sidera elatam, egereque externa ope non ad propagandum imperium, sed ad salutem tuendam, propulsandumq. seruitium. At barbarus, stantem civitatem, & Aquilonem suis excitum sedibus morantem, indignatus, fit certior de uirginali exercitu, laetatur, tripudiat, sperat innocentium saltem cruore exple-re insitam crudelitatem posse, aut certe mitigare. id immanissimo mortalium optatum, nec raro monstratum uastatione prouinciarum, excidiisque populorum, uel adscitis hominibus, cum se Dei flagellum, terroremq. hominum iactaret, immissum plectenda ad piacula mortali-um, expetendasque diras. per exploratores omnia dili-genter cognoscit: exercitum omnem iubet in armis esse, hippotoxata praecipue delecto, mortifero uel stantibus, uel fugientibus: omnes arma capiant, intenti signum ex-spectant, anhelant caedes, & sanguinem, & ueluti cum Romanis pugnaturi non incuriose hastas & scuta quate-re, arma inspicere, & mucronem acueri. at Virgines, nullo iacto uallo, aut constituta statione, dispositisue praesidiis, solutae metu in Deo tantum mentibus, ani-misque defixis, per campos discurrere, captare auras, piisque cantilenis, plausuque Christi praeconia canere. pars sopita somno, pars sermones inter se serere: aliae in contemplationem caelestium effusae, ipsa inter pri-mas, mire laeta imperatrice certum martyrij, ac uictoriae locum praenoscentem, uisque memore, quod eun-dem ad locum uadens in Italiam per soporem uiderat: Ceterum barbari XII. Kalen. Nouembris ab Attila ac-cepto signo, uirgineis castris appropinquantes, magno camporum spatio occupato, (ne fuga euaderent) obses-sa etiam fluminis ripa, uastis clamoribus circumfudere se uirginibus, uibratisque telis strauere obuias. illae in re subita non frontem antesignanis, principibusque, non latera

latera hastatis, nō terga triariis munientibus, haud quam consternatae, inuicta pectora trahere in pugnam, caedi obiicere, nullum timoris signum edere: quem uia quaeque ceperat locum, cadens obtexit. imperatrix in primo agmine uersari uultu sereno, & ueluti inter choreas, & cantilenas, hortari, confirmare, omnibus adesse, sibi non parcere aduersis maior: omnia statim caedibus foedata, aut maculata cruore. euersus momento temporis, concisusq. florentissimus ille exercitus: traiecta ferro pectora, sparsa uiscera, suffossa ilia, discissi uteri, truncata brachia, terga lacerata, ceruices, & ora faede dissipata, acciso pulchritudinis flore, cumalataque strage in unum aceruum cadentibus bellatricibus, uel ipso occasu barbarorum animis, irisque superatis. ab imperatrice retenti arcus, ipsis iam hastis cruore exsaturatis, & compresso furore, nimia pulchritudo, atque nouitas uel in dirissimo Martis discrimine, atque spectaculo barbarorum ferociam represserant. ducta inde ad Regem illius famae, & gloriae non ignarum, adhuc cruorem, rabiemque spirantem primo strauit obrutu nihil territa, & barbaro facile ad uenerem ingenium erat, accensa cupidine per pluriū complexus uxorū decurrente, nec immerito belluinis moribus, atque efferae animae parem corporis habitum naturā affixerat. uidere namque erat in monstro humilem staturam, prophanum pectus, informe caput, paruos oculos, simum nasum, taetrum oris colorem, abrasam barbam, uerticemque canis, ad dispersum, ad haec elatum incessum, trucem uocem, iactationemque huc illuc membrorū quasi fanaticam. igitur Attila Virginem nullo fractam infortunio miratus, his uocibus attentat: etsi paucorum facinore, & rabie, una hora nobilissimo comitatu, carissimisque pignoribus orbata, in hanc calamitatem recidisse uideris, ut stenda diu sit tibi; tamen si haec sapientiae deorum, fatoque adscripseris,

nec te infelicem, aut miseram dixeris, id nactura in tanto armorum fragore, & strage, quod aliae, te nobilitate multo praestantiores, nec specie inferiores diu uotis concupiere puellae. itaque pepercit tibi fortuna, & Mars, inter creberrimum sagittarum imbrem, uibrarasque hastas, & nos quoque te ornatissimam, ac florentem uolumus, si nos maritos, & principes non dedignaberis. ipsa nuptiarum nox rutilantibus Capitolij, Italiaeque flammis splendet, & Regia ista ceruix Augusto diademate effulserit. hoc inter rara felicitatis ponendum, Atilam terrorem orbis, domitorem Germaniae, fratoremque Augustae maiestatis a nutu perdere tuo. id sibi dii deposcunt, haec aceruata sociorum strages suadet. quamobrem, nobilissima puella, ne patiare tantam pulchritudinem, oculorumque lucem subita animi obstinatione extinguere: nobiscum iam laeta regna; quidquid enim infausae lucis pugna, & furor armorum abstulere; uniuersa supplebit Europa: nec ipsi minorem in thalamo felicitatem speramus, quam inter uictrices equitum turmas, concussosque fragore umbones, in concidentium murorum tuinis, concussisque pauore mundi. satis superque fortuna adhuc est largita, largituraque. uel inuitis se nobis profiteretur. At Virgula nix dicendi finem praestolata, ore interrito, Audes ne (inquit) dirissima bellua tanta mihi dicta ingerere, aut has (quo minus caelesti sponso potiamur) obiectare moras? cur me a sociarum uirtute degeneraturam putasti? occubere adheris uulneribus electissimae turmae, & iam laureatae caeli secreta scandit: & ipsa regina, tanti modo imperatrix exercitus ad inuis scythicae ferae mugitum e caenosis paludibus emergentis obtorpescant? sic uictrix inter crudelitatem, & diras, totque funera captiua nunc barbarae libidini, deuota Christo, pectus, corpusque subijciam? sic blandimento uerborum, atque promissis atrocioribus ad sternendam

dam uirginum pudicitiam, cæcodaemonum armis atten-
tor? utere, mortalium crudelissime, fortuna tua: non
manus, quibus circumdaris, non arma extimesco: nec
ostentatam felicitatem, & diuitias magni facio: multa
maiora, certioraque ab interitu assequar. cur cunctaris?
Christi miles nec labefactatur auro, nec ferro uincitur.
Ad hanc uocem minacissime infremens barbarus, iac-
tansque membra, in Virginem tetendit arcum, &, quo
certius periret, aduersum pectus ferit. Tergemino iacu-
lo alte infixo pectori, discisis fibris, bellatrix moribun-
da protabitur, magnanima morte religionē, castitatem-
que testata, nulli uirginum uel Romanarum, externa-
rumque gloria, sanctitateque concedens, coactis tot mil-
libus puellarum omnibus superior. Postero die barbarus,
lectis stratarum spolijs; Cordulam, (quæ primo barba-
rorum occurſu, uicta metu, detrectauerat, pugnam
reperit latebris) pertæsam, socordiae, atque ignauiæ
animose prodeuprēm in aciem, in aceruis sociarum ma-
stauit, ueritusque ne odor cadauerum aëra inficeret, con-
gesta in unum corpora terra obrui iussit: sacratum hinc
postea solum illud, & ueneratione cultum, nobilitatum-
que miraculis. sed barbarum, ultrices, dirae ad Catalau-
nicos campos, uersis Romano tergis, magnaue exerci-
tus manu amissa, profecutae, demum euocatum ex Ita-
lia inter infames amplexus, libidinem, & uulna faedissi-
me petdidit, amatorem bellorum, sed manij inglorium,
addictum augurij, nullique deorum obstrictum, haud-
quaquam illo fatali Martis gladio, quo tantopere glo-
riabatur, extremam necessitatem; abscedentem. Haec
plerique scriptores, famaue iactantior. At apud Gau-
fridum Asaphensem Episcopum abhorrentia a superiori
narratione legimus; memorat namque Flauium Maxi-
mum aduersus Gratianum Augustum, arripientem ty-
rannidem in Britannia, Augusti nomine usurpato, inli-

gni audacia uirum, pugnacissimumque traiecisse in Galliam ad opprimendum Gratianum superiorum Augustorum, uel animi magnitudine, uel pietate, uel moderatione iuuentae clarissimum, Armoricosque illato terrore sedibus eiecisse pro Gratiano pertinaciter stâtes, duabus Britannicis legionibus transductis ad incolendum oppidum, & alêdis exercitibus peropportunum solum munimentum Britanniae aduersus Gallos, si quid infesti a Gratiano ingrueret haud molliter sago desumpto aduersus usurpatorem imperij, incitataq. in arma gente Hunnorum, placuitque Britanniam minorem dici in solatiû, honoremque Britannorum, sibi studiose fauentiû, ementito originem praelata Helenae, Constantinique cognatione, & quia feminâ ad sobolem propagandam deerat, accessunt e Connani consilio in Maximi castris militantis praeclaro nomine uiri, interque Britannos nobilissimi, ex Britannia pari numero Virgines ad cõiugium. Ursula Dionoci Cornubiae regis filia, in summa existimatione erat; eminebatque cum splendore natalium, tum excellentissima specie. haec Connano desponsa, ac cre feroci iuueni inclamatum ad partes Maximi iuandas; lecta x i cto Virginum manus Londini nauibus imponitur, sua sidera; ac patria recta, suosq. non amplius uisura. itur in Armoricos, sed coorta procella Thielam in Germanica litora impelluntur, Rhenoque exceptae, Coloniae deuehuntur. aderant in praesidio Melga Pictorum, & Gaius Hunnorum dices piraticam exercentes; a Gratiano aduersus Maximum acciti, diffuso milici suo rebellionis tabe infecto; feruebatq. motu armorum provincia, ipsaque urbs, propugnaculum aduersus Transrhenanos, magnis inlesta praesidiis, inhorruerat ad Maximi nomen facinorose rebellatis a Principe, cum se diu te etâ imperij cupiditate tumultuantibus legionibus dedisset, Gratianum exsecratibus, barbarico interdum ha-

bitu incedentem, barbarorumq. assuetudine deuinctum,
 quasi patriæ uestis, & Romani eloquij usum dedignan-
 tem. igitur tantam conspicati facinrarum multitudinem
 praesidiarij ad annum decurrunt; & ubi animaduertit
 Britannas esse, sacri hostium coniuges, filias, sororesque,
 illico in uenerem ignescunt, ingerunt preces deposito
 ferro, blandiuntur ab inermibus uicti. Sed Virgines, Vr-
 sula cohortante, & ferociter ciente pro uirginitate
 certamen, abominatae preces, atque flagi-
 tium irritauerunt in se barbarorum iras,
 rablemque. Itaque ab Huhnis, Pi-

ABCD EFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Etisque circumfusae, uniuersae
 sae interfectione delen-
 tur, ipsa inter pri-
 mas caden-
 peratrice.

L A V S D E O .

R O M A E

Apud Gallicum Taciturnum

M D X C V I I .

184.700.1

tia a puella, Regeque honestati, ad Hercum reuertuntur omnia in maius de Virginis pulchritudine, prudentiaque attollentes. ingeminatus sponso ardor, additae faeces: rite namque expiatus dat operam, ut eadem pater sacra amplectatur in censis delubris; comminutis, dissipatisque deorum simulacris, lucis succitis, sublatis sacrificiis, acceptisq; condicionibus percipide in rem incumbit, uno transodi istu; nec placide nexa si temporis moram respiciens: expectatione amanti nihil durius; ergo cōquisitae ex tota insula uirgines, & a proximis Galliae, Germaniaeque litoribus accitae, concessio muliebri mundo, ad Ursulam transportatae; ipsa paterna in ditione habito delectu haud paruam, & iguabilem manum alienigenis adiecit. fama post Ursulam clariore, Pinnosa, Harbilia, Iuliana, Victoria, Aurea, Uldilia, & Palladia: hae praepositae principiis, communicatis muneribus, ubi conuenerit ex uariis gentibus mistae Anglae, Morinae, Saxones, Batuae, Sicambrae, Phrysiac, Venetae, Britannaeque, nondum omnes Christianis sacris addictae, patenti sinum; & conspersum floribus in campum per classicum coaetas, excluso uiro, Ursula, aurea corona praefulgens, multaue radiante gemma presso crine; purpura uestita auro intertexta; amissata in concionem ascendens, in dicto silentio; (cum occurrentes inter se oculi; mirusque conspectus ingentem admirationem, laetitiam, & uoluptatem conciuissent) benigne, grauiusque alloquitur: entudatis deorum fabulis, & erroribus, docet Christi doctrinam, nutantes in religionem impellit, quatit obstinatas, labantes, ac concidentes erigit, summa praemia, & perennia proponit; tota late- rum firmitate in id incumbit, ut Christo se uouerent; uitam breuem multis periculis obnoxiam; animorum cruciatu aeternos, & gloriam; nec totum expertem doloris, ac miseriarum, imperia uirorum: saepe iniusta, uio-

lenta, immitia, suspiciosa breuissimam uoluptatem ob-
 scenos intra motus, amplexusque assiduis molestis ex-
 cipientibus. ad haec tumentes fetu uteros, & exinde tres
 bras mortes; & funera, sobolisque pariundae, & educand-
 dae labores, uigilias, timores, cuncta praeterea gratia,
 noxia, & intoleranda: at, si Christo ipso adhaerent,
 nullum uidualis tori metum, non existimatarum facum lu-
 ctum, non gemitum, aut pueriles uagitus, non improspe-
 ra, aut ludibria fortunae, non canum crinem, & obsessa
 rugis ora, non excussum dentem, & senecta senectutis,
 sed omnia plena gaudij, omnia referta uoluptatibus, cu-
 mulatas ueneres, & decora; affatim annorum, & gloriae
 affutura differere. Quae hortatione inflammatas om-
 nes, ruere in baptisma, concelebrare Christum; impera-
 tricem suam miris laudibus attollere, addictae omnes sa-
 cramento; iurauere, alium praeter Christum sponsum non
 amplexaturas consecrata illi uirginate; laudatae ab Vr-
 sula, & centuriatae omnes, mox lustratae; lectissima pha-
 lanx, iamque pietate, pulchritudine; dignitateque na-
 tionum uictrix, nihil toto in orbe terrarum uenustius, ni-
 hil ornatus, nihilque praeclearius, uaria uestimentorum
 genera, ordo, disciplina, opes, fulgor gemmarum, ac la-
 pidum intuentibus admirationem adaugebant; ipsa im-
 peratrix, sicut fortuna eminentibus; ita dignatione corpo-
 ris; morumque augustior rapuerat in se omnium oculos.
 concursum ad compita, & itinera ab accolis, regulis, ac
 principibus. stupor ingens spectantium in animis obor-
 tus, nemini in tanta pulchritudine, tantoque in agmine
 puellarum mota uenere; cunctorum strictis religione pe-
 ctoribus, multae uirgines aemulatione incitatae, relictis
 aris, focusque sacrae militiae nomina dedere: a Praefuli-
 bus, Episcopis, & sacerdotibus concursum in ea castra,
 quae sanctimoniae dumtaxat, castitatisque patebant. Vr-
 sula, circuitis insulae locis, ad ulteriora animum exten-

dens, Romam, ac Hierosolymiam uoluerit, ut solū, terrasque Christi calcata uestigiis lamberet, osculareturque. catenas, equulcos, & sasa martyrum infecta cruore, & celebrata omnium gentium ore Apostolorum tēpla, arasque perpetuas: itaque Praetorium aduocat, suū desiderium exponit, ex postulat ceterarū sententiam. respondit ab uniuersis, acclamatumque, duceret, quo uellet: se libentissime imperata facturās: sic iurasse, & impleturas. Hoc statuto sponsum accersiri placuit ad regiam: quem statim ad nutum coniugis aduolantem per benigne amplexa imperatrix itineris rationem, & cupiditatem exponit: hortatur, ut in Regno ipse permaneat ad incerta casuū, procul a periculis, ad generis, patrisque sustentandam senectā, in tam longinqua sua perēgrinatione. omnia se facturum Hērēus spondit. mox imperatix, consalutatīs amicis, & affinis, inter sudum lacrymas, oscula, amplexusque, ad mare deducitur, explicatoque ad auras: in praetoria profectiois signo, data tessera, itum in aduersa Germanorum litora, excubias per uices capebantibus cohortibus, & mutua se aemulatione ad uirtutem accendentibus. Imperatrix omnia ipsa oculis perlustrare. inflammata intempestina cupidine. retunderē, languentes excitare, omnia prius ipsa pati, quam iūbere. multum Semiramide, Camilla, Zenobya, Victoriaque matre castrorum, & prudentia, & magnitudinē animi nobiliorum coetus hic sanctus, cunctis uerendus, immensā sibi caritate cohaerens; uoces castissimae, cantus sacratī, casta petitorā, purissimae manus, religiosissima uota, ueri Dei cognitio, & arcana, contra harum (quas memorauimus) castra plena odiis, irisque, referta seditiosis, trucibusque ac praedarum appetentissimis saepe cruentis signis, funestatisque praetoriis sanguinē ducum, aut caedibus commilitonum, ne decorum quidem (quos colebāt) ornamentis, sacrariisque parcentibus, si consideraueris harum

finem, tristem, & dirum cum ludibrio fortunae deprehendas nec laudato proposito, extensis ad aliena rapiunda animis, aut dominandi siti, caloreque arescentibus. Igitur, ad Thielam in Germaniam delato uirginali exercitu, moti accolae desertis urbibus ruere, & se obuiam effundere uenientibus, strata floribus uia, & expositis comaeatibus, quacumque sacrum incedebat agmen, nouis uirginum supplementis castra repleri. hinc aduerso Rheno ad Rauracos Basileam celebrem, opulentamque urbem accessere. benigne ibi militia accepta refectis corporibus: mox, praemissis, qui explorarent, purgarentque itinera, sublatis signis, per Helueticorum, Raetorumque terras, descensum in Italiam: omnia loca ueneratione auguste pie lustrata gaudentibus Italis, & ipsis ciuitatibus ad spectaculum concurrentibus, depulsis ex animo ira, atque raerore ex eo iucundissimo adspectu, fugataque penitus finnestorum ignium, Gothicarumque populationum memoria, quae a fato magni Theodosij Italia quassata fuerat non sine barbarorum risu in Capitolij arce, & culmine, Gothico expanso uexillo, non iam fabuloso regnante Ioue, at uirgineae legiones acto ueluti triumpho ouantes Romanae maenia ingrediuntur, aggerata omnium laetitia, sine inuidia ueterum triumphorum, in summa felicitate imperij, nunc Asia, aut Africa, Europae submisit. Capitolio supplicantibus, ipso Valentiniano Caesare suspecta Honoriae sororis castitate in tanto spectaculo propitium sibi Deum, caelestesque fauores largiter noscente. Vrsula his diebus supra Augustarum thyras, & fastigium celebrata: duae illi pares in orbe terrarum uisae, Aelia Pulcheria Arcadij filia, & Eudoxia Leon- tis Atheniensis philosophi filia, junioris uxor Theodosij. altera uirginitate, & castimonia, artibusque regnantis, & pietate nobilissima. altera disciplinarum excellentia insignis, aemula Homeri, & Virgilij, Platoni non cedens,

agmina praeter Hunnos gentilem militem, Quadorum, Sarinatarum, Carporum, Rugorum, Geloni, Turcilingorum, Bructerorumq. in Italia festinabat haud deterritus Rhadagaysi interitu miserando, & Alarici felicitate ultro illectus, nodum tamen Honoriae litteris, ac pollicitationibus ad eum allatis, quae uirgo arcta custodia uallata in atrocissimi hominis caedas impotentissime exarserat, ipsumq. iam diu orbis terrarum imperio inhiantem in funera gentilis terrae, augustissimaeq. urbis exciuerat, quo non obtento uirginalem florem Eugenio procuratori suo, facde, & contra uitum pudorem, decusq. maiestatis decerpendum tradiderat, impletamq. feru Constantinopolim amandata a fratre. Verum ea lues Hunnorum incomperta ueterum litteris trans Meotidem Asiaticam incolens Scythiam, atrocitate morum effera, nullius humanitatis, effrenatae ueneris, auri, praedeq. audivissima, enofinitate corporum, parteq. oris adusta ferro, aut uulnere deformata, horribilis, prorsus ueluti naturae repagulis, domitis Alanis, Grutungis, Gothisque, & Taisalis suis eiectis sedibus, fugatisque, rapidissimi instar amnis, per populorum ruinas, stragesq. se in Romanas prouincias effuderat, amobus Augustis terror ingens: tuncq. respirante a claudibus suis Oriente, in Occidentem armorum fulmen contorferat. Coloniamq. primos eius impetus refrenantem ciuitatem memorum Italicae originis, conditorisq. gloriae, arctissima premebat obsidione, hac enim excisa urbe, reuulsis ueluti Galliae, Italiaeq. foribus, facilem sibi aditum in Capitolium spe & cupidine iam uoratum existimare, iamq. Valentinianus inita cum Gothis societate, coactisque legionibus, Aetium uel Hunnicis armis exercitum in Galliam praemisera, summa illi rerum demandata aduersus barbarum nimum successu rerum felicium tumentem, illula Romani nominis maiestate, illacrymantibus maiorum animis neq. ignaue dolentibus, posteritatem suam in

Assyrica gynaeceae, mollitiemq. Graecorum transisse, laboribus suis, atque sudoribus ad sidera elatam, egerique externa ope non ad propagandum imperium, sed ad salutem tuendam, propulsandumq. seruitium. At barbarus, stantem civitatem, & Aquilonem suis exercitū sedibus morantem, indignatus, fit certior de uirginali exercitu, laetatur, tripudiat, sperat innocentium saltem cruore exple-re insitam crudelitatem posse, aut certe mitigare. id im-manissimo mortalium optatum, nec raro monstratum vastatione prouinciarum, excidiisque populorum, uel adscitis hominibus, cum se Dei flagellum, terroremq. hominum iactaret, immissum plectenda ad piacula mortaliū, expetendasque diras. per exploratores omnia diligenter cognoscit: exercitum omnem iubet in armis esse, hippotoxata praecipue delecto, mortifero uel stantibus, uel fugientibus: omnes arma capiant, intenti signum expectant, anhelant caedes; & sanguinem, & ueluti cum Romanis pugnaturo non incuriose hastas & scuta quatere, arma inspicere, & mucronem acuere. at Virgines, nullo iacto uallo, aut constituta statione, dispositisue praesidiis, solutae metu in Deo tantum mentibus, animisque defixis, per campos discurrere, captare auras, piisque cantilenis, plausuque Christi praeconia canere. pars sopita somno; pars sermones inter se serere: aliae in contemplationem caelestium effusae, ipsa inter primas, mire laeta imperatrice certum martyrij, ac uictoriae locum praenoscente, uisique memore; quod eundem ad locum uadens in Italiam per soporem uiderat: Ceterum barbari XII. Kalen. Nouembris ab Attila accepto signo, uirgineis castris appropinquantes, magno camporum spatio occupato, (ne fuga euaderent) obsessa etiam fluminis ripa, uastis clamoribus circumfudere se uirginibus, uibratisque telis strauere obuias. illae in re subita non frontem antesignanis, principibusque, non

latera

latera hastatis, nō terga triariis munientibus, haud quam consternatae, inuicta pectora trahere in pugnam, caedi obiicere, nullum timoris signum edere: quem uia quaeque ceperat locum, cadens obtexit. imperatrix in primo agmine uersari tultu sereno, & ueluti inter choreas, & cantilenas, hortari, confirmare, omnibus adesse, sibi non parcere aduersis maior: omnia statim caedibus foedata, aut maculata cruore. euerfus momento temporis, concisusq. florentissimus ille exercitus: traiecta ferro pectora, sparsa uiscera, suffossa ilia, discissi uteri, truncata brachia, terga lacerata, ceruices, & ora faede discipata, acciso pulchritudinis flore, cumulataque strage in unum aceruum cadentibus bellatricibus, uel ipso occasu barbarorum animis, irisque superatis. ab imperatrice retenti arcus, ipsis iam hastis cruore exsaturatis, & compresso furore, nimia pulchritudo, atque uenustas uel in dirissimo Martis discrimine, atque spectaculo barbarorum ferociam represserant. ducta inde ad Regem illius famae, & gloriae non ignarum, adhuc cruorem, rabiemque spirantem primo strauit obtutu nihil territa, & barbaro facile ad uenerem ingenium erat, accensa cupidine per plurimum complexus uxorū decurrente, nec immerito belluinis moribus, atque efferae animae parem corporis habitum natura affixerat. uidere namque erat in monstro humilem staturam, propansum pectus, informe caput, paruos oculos, sinum nasum, taetrum oris colorem, abrasam barbam, uerticemque canis adpersum, ad haec elatum incessum, trucem uocem, iactationemque. huc illuc membrorum quasi fanaticam. igitur Actila Virginem nullo fractam infortunio miratus, his uocibus attentat: etsi paucorum facinore, & rabie, una hora nobilissimo comitatu, carissimisque pignoribus orbata, in hanc calamitatem recidisse uideris, ut flenda diu sit tibi; tamen si haec sapientiae deorum, fatoque adscripseris,

nec te infelicem, aut miseram dixeris, id nactura in tanto armorum fragore, & strage, quod aliae, te nobilitate multo praestantiores, nec specie inferiores diu uotis concupiere puellae. itaque pepercit tibi fortuna, & Mars, inter creberrimum sagittarum imbrem, uibrarasque hastas, & nos quoque te ornatissimam, ac florentem uoluntus, si nos maritos, & principes non dedignaberis. ipsa nuptiarum nox rutilantibus Capitolij, Italiaeque flammis splendescet, & Regia ista ceruix Augusto diademate effalserit. hoc inter rara felicitatis ponendum, Attilam terrorem orbis, domitorem Germaniae, stratoremque Augustae maiestatis a nutu perdere tuo. id sibi dii deposcunt, haec aceruata sociorum strages suadet. quamobrem, nobilissima puella, ne patiare tantam pulchritudinem, oculorumque lucem subita animi obstinatione extinguere, nobiscum iam laeta regna, quidquid enim infaultae lucis pugna, & furor armorum abstulere, uniuersa supplebit Europa: nec ipsi minorem in thalamo felicitatem speramus, quam inter uictices equitum turmas, concussosque fragore umbones, in concidentium murorum ruinis, concussisque pauore mundi. satis superque fortuna adhuc est largita, largituraque, uel inuitis se nobis profiretur. At Ursula uix dicendi finem praestolata, ore interrito, Audes ne (inquit) dirissima bellua tanta mihi dicta ingerere, aut has (quo minus caelesti sponso potiamur) oblectare moras, & cur me a sociarum uirtute degeneraturam putasti? occubere aduersis uulneribus electissimae turmae, & iam laureatae caeli secreta scandit: & ipsa regina, tanti modo imperatrix exercitus ad inuis scythicae ferae mugitum e caenosis paludibus emergentis obtorpescam, & sic uictrix inter crudelitatem, & diras, totque funera captiua nunc barbarae libidini, deuota Christo, pedus, corpusque subijciam, sic blandimento uerborum, atque promissis atrocioribus ad stemendam

dã uirginum pudicitiam, cæcodaemonum armis atten-
 tor? utere, mortalium crudelissime, fortuna tua: non
 manus, quibus circumdaris, non arma extimesco: nec,
 ostentatam felicitatem, & diuitias magni facio: multa
 maiora, certioraque ab interitu assequar. cur cunctaris?
 Christi miles nec labefactatur auro, nec ferro uincitur.
 Ad hanc uocem minacissime infremens barbarus, iac-
 tansque membra, in Virginem tetendit arcum, &, quo
 certius periret, aduersum pectus ferit. Tergemino iacu-
 lo alte infixo pectori, discisis fibris, bellatrix moribun-
 da prolabitur, magnanima morte religionẽ, castitatem-
 que testata, nulli uirginum uel Romanarum, externa-
 rumque gloria, sanctitateque concedens, coactis tot mil-
 libus puellarum omnibus superior. Postero die barbarus,
 lectis stratarum spolijs; Cordulam, (quæ primo barba-
 rorum occursum, uicta metu, detrectauerat, pugnam,
 repertis latebris) pertaefam, socordiae, atque ignauitiam
 animose prodeuntẽ in aciem, in aceruis sociarum ma-
 stauit, ueritusque ne odor cadauerum aera inficeret, con-
 gesta in unum corpora terra obrui iussit: sacratum hinc
 postea solum illud, & ueneratione cultum, nobilitatum-
 que miraculis. sed barbarum, ultrices, dirae ad Catalau-
 nicos campos, uersis Romano tergis, magnaue exerci-
 tus manu amissa, profecutae, demum euocatum ex Ita-
 lia inter infames amplexus, libidinem, & uulna faedissi-
 me petdidere, amatorem bellorum, sed manij inglorium,
 addidum augurijs, nullique deorum obstrictum, haud-
 quaquam illo fatali Martis gladio, quo tantopere glo-
 riabatur, extremam necessitatem; abscedentem. Haec
 plerique scriptores, famaue iactantior. At apud Gau-
 fridum Asaphensem Episcopum abhorrentia a superiori
 narratione legimus; memorat namque Flauium Maxi-
 mum aduersus Gratianum Augustum arripientem ty-
 rannidem in Britannia, Augusti nomine usurpato, insti-

gni audacia uirum, pugnacissimumque traiecisse in Galliam ad opprimendum Gratianum superiorum Augustorum, uel animi magnitudine, uel pietate, uel moderatione iuuentae clarissimum, Armoricosque illato terrore sedibus efecisse pro Gratiano pertinaciter stātes, duabus Britannicis legionibus transductis ad incolendum oppimum, & alēdis exercitibus peropportunum solum munimentum Britanniae aduersus Gallos, si quid infesti a Gratiano ingrueret haud molliter sago desumpto aduersus usurpatorem imperij, incitataq. in arma gente Hunnorum, placuitque Britanniam minorem dici in solatiū, honoremque Britannorum, sibi studiose fauentiū, ementito originem praelata Helenae, Constantinique cognatione, & quia femina ad sobolem propagandam deerat, accersuntur e Connani consilio in Maximi castris militantis praeclato nomine uiri, interque Britannos nobilissimi, ex Britannia pari numero Virgines ad cōiugiam. Ursula Dionoci Cornubiae regis filia, in summa existimatione erat, eminebatque cum splendore natalium, tum excellentissima specie. haec Connano desponsa, acce feroci iuueni incitamentum ad partes Maximi iuandas, lecta xi cō Virginum manus Londini nauibus imponitur, sua sidera, ac patria recta, suosq. non amplius uisura. itur in Armoricos, sed coorta procella Thielam in Germanica littora impelluntur, Rhenoque exceptae, Coloniae deuehuntur, aderant in praesidio Melga Pictorum, & Gaunus Hunnorum duces piraticam exercentes, a Gratiano aduersus Maximum acciti, diffuso milici suo rebellionis tabe infecto, feruebatq. motu armorum provincia, ipsaque urbs, propugnaculum aduersus Transrhenanos, magnis in se praesidiis, inhorruerat ad Maximi nomen facinorose rebellantis a Principe, cum se diu te etā imperij cupiditate tumultuantibus legionibus dedisset, Gratianum execratibus, barbarico interdum ha-

bitu incedentem, barbarorumq. assuetudine deuinctum,
 quasi partiae uestis, & Romani eloquij usum dedignan-
 tem. igitur tantam colpicati feminarum multitudinem
 praesidia si ad annum decurrunt; & ubi animaduertūt
 Britannas esse, vari hostium coniuges, filias, sororesque,
 illico in uenerem ignescunt, ingerunt preces deposito
 ferro, blandiuntur ab inermibus uicti. Sed Virgines, Vr-
 sula cohortante, & ferociter ciente pro uirginitate
 certamen, abominatae preces, atque flagi-
 tium irritauerunt in se barbarorum iras,
 rabilemque. Itaque ab Huhnis, P
 quisque circumfusae, uniuersae
 In remissione Helen
 tur, ipsa inter pri-
 mas caden-
 peratrice.

L A V S D E O.

R O M A E

Apud Guiljelmum Fasciolum.

M D X C V I I.

184.7001

...inced
...pau
...tem
...prae
...B
...illo
...g
...o

REGESTVM

•• ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll
Mm Nn Oo Pp.

Omnia sunt integra folia.

R O M A E

Apud Gulielmum Facciottum .

M D X C V I I .

ERRATA CORRIGENDA.

302

- Pag. 11. lin. 8. intentam. corrige intenta.
 Pag. 14. lin. 25. mauiis. corr. mauiis.
 Pag. 27. lin. 13. Saburra, corr. Suburra.
 Pag. 50. lin. 28. laucius. corr. faucius.
 Pag. 78. lin. 1. gloriosi, corr. gloriose.
 Pag. 89. lin. 11. origine, corr. Origene.
 Pag. 92. lin. 26. reluctaturam, corr. reluctatura esset.
 Pag. 102. lin. 25. diuiduo, corr. diuino.
 Pag. 110. lin. 2. hyathini, corr. Prafini.
 Pag. 114. lin. 7. adde, alij ferunt quinque.
 Pag. 121. lin. 10. corpori, corr. corpore.
 Pag. 127. lin. 20. extractus. corr. extractas.
 Pag. 130. lin. 6. immitti, corr. immiti.
 Pag. 133. lin. 6. Perforum, corr. Perfarum. &
 lin. 12. concertationes, corr. conuersiones.
 Pag. 135. lin. 4. halita, corr. habita, &
 lin. 15. inuidia, corr. inuida.
 Pag. 136. lin. 9. Sabasteno, corr. Sebasteno.
 Pag. 150. lin. 10. Ferialis, corr. Feciales.
 Pag. 165. lin. 24. falsa, corr. falsa.
 Pag. 168. lin. 29. arcnis, corr. arenis.
 Pag. 181. lin. penult. fortals. corr. fortasse.
 Pag. 192. lin. 13. sorore, corr. filia, &
 lin. 15. post. verb. professa) adde, obiecisset:
 Pag. 198. lin. 25. subaceo, corr. subacto.
 Pag. 201. lin. antepenult. omnia, corr. omina.
 Pag. 206. lin. 15. molitiem, corr. mollitiem.
 Pag. 210. lin. 7. scelum, corr. scelus.
 Pag. 235. lin. 12. Cyrenas, corr. Cyrenas.
 Pag. 247. lin. 6. nnius, corr. unius.
 Pag. 256. lin. 4. dedignantur, corr. dignantur.
 Pag. 258. lin. 31. hac, corr. hæc.
 lin. 33. factum, corr. fatum.
 Pag. 259. lin. 11. ipse, corr. ipse.
 Pag. 269. lin. 4. Persopolis, corr. Persepolis.
 Pag. 271. lin. 27. Neocropolim, corr. Necropolim.
 Pag. 272. lin. 28. Neocropolim, corr. Necropolim.
 Pag. 279. lin. 16. viij. corr. vij.
 Pag. 282. lin. 5. Persopolis, corr. Persepolis.
 Pag. 286. lin. 28. Nereus, corr. Hereus.
 Pag. 296. lin. 5. Cinitatem, corr. Ciuitatem.

FINE

ERRATA CORRIGENDA.

- Pag. 286. lin. 3. Cinnamomum, corr. Cinnamomum.
 Pag. 286. lin. 2. Necturus, corr. Heterurus.
 Pag. 282. lin. 2. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 279. lin. 18. viii. corr. vii.
 Pag. 277. lin. 28. Nectopodium, corr. Nectopodium.
 Pag. 277. lin. 27. Nectopodium, corr. Nectopodium.
 Pag. 277. lin. 26. Nectopodium, corr. Nectopodium.
 Pag. 277. lin. 25. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 24. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 23. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 22. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 21. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 20. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 19. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 18. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 17. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 16. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 15. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 14. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 13. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 12. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 11. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 10. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 9. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 8. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 7. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 6. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 5. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 4. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 3. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 2. Periploca, corr. Periploca.
 Pag. 277. lin. 1. Periploca, corr. Periploca.

R. SALVAREZZA SET 1972
RESTAURAZIONE
Via Val Sabbia 100
20022

